

Ved å sette kunden først
og investere bærekraftig
skal Storebrand være best
på sparing til pensjon

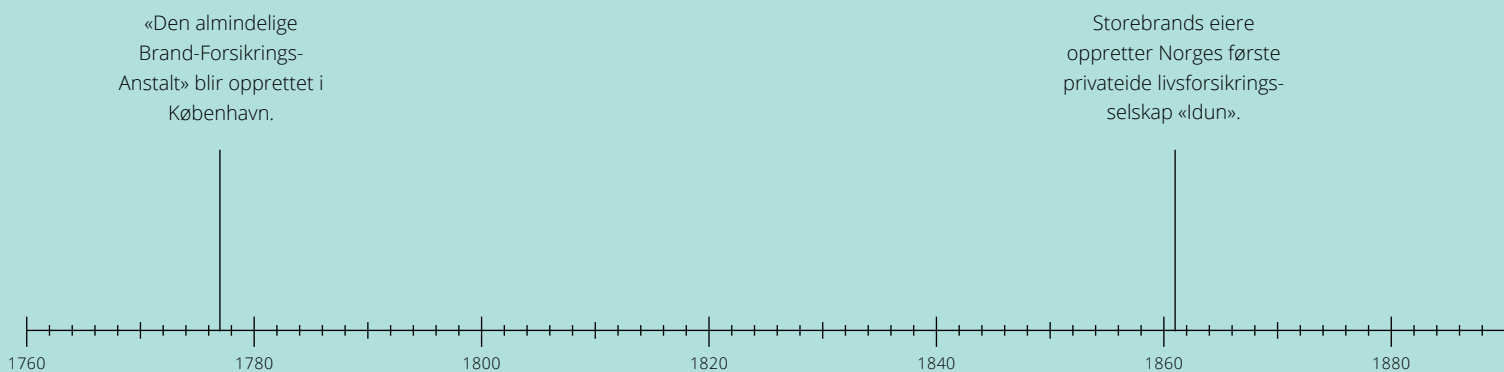

Wenche Martinussen jobber kontinuerlig
for å gjøre pensjon enkelt for våre kunder

Innhold

Innhold	Side	Innhold	Side
OM STOREBRAND		REGNSKAP OG NOTER	
Storebrands historie	3	Innhold regnskap og noter	63
Kort fortalt og nøkkeltall	6		
Høydepunkter	7	STOREBRAND KONSERN	
Intervju med konsernsjefen	8	Resultatregnskap	64
Klimautfordring	12	Totalresultat	65
Bærekraftig forvaltning av pensjonsmidler	14	Balanse	66
Scorecard for bærekraft	18	Egenkapitalavstemning	68
Aksjonærforhold	22	Kontantstrømoppstilling	69
		Noter	71
ÅRSBERETNING OG EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE		STOREBRAND ASA	
Årsberetning	24	Resultatregnskap	136
Eierstyring og selskapsledelse	48	Totalresultat	136
Konsernledelsen	56	Balanse	137
Styret i Storebrand ASA	58	Egenkapitalavstemning	138
Storebrands styring- og kontrollorgan	60	Kontantstrømoppstilling	139
		Noter	140
		Erklæring fra styret og administrerende direktør	153
		Revisjonsberetning	154
		Representantskapets uttalelse	156
		Revisors uttalelse - bærekraft	157
		Ord og uttrykk	158
		Selskapene i Storebrand-konsernet	160

Storebrands historie

1767–1919: RØTTER

1767

«Den almindelige Brand-Forsikrings-Anstalt» blir opprettet i København.

1814

Etter løsrivelsen fra Danmark blir ordningen videreført og administrasjonen overført til Christiania. Fra 1913 blir ordningen omgjort til et offentlig selskap og får navnet Norges Brannkasse.

1847

4. mai 1847 stifter private interesser «Christiania almindelige BrandforsikringsSelskab for Varer og Effecter». Selskapet blir omtalt som Storebrand.

1861

Storebrands eiere oppretter Norges første privateide livsforsikringsselskap «Idun».

1867

Skadeforsikringsselskapet Norden etableres som konkurrent til Storebrand.

1917

Livsforsikringsselskapet Norske Folk blir stiftet.

1920–1969: VEKST OG KONSOLIDERING

1923

Storebrand kjøper nesten alle aksjene i Idun. Resten blir med et par unntak overtatt i løpet av 1970-årene.

1925

Storebrand endrer navn fra Christiania almindelige Forsikrings-Aksjeselskap (omdøpt 1915) til Christiania almindelige Forsikrings-Aksjeselskap Storebrand. Navnet beholdes til 1971.

1936

Storebrand kjøper Europeiske, Norges ledende reiseforsikringsselskap.

1962

Storebrand innleder en ny oppkjøps- og fusjonsbølge ved å overta Norrøna, som hadde fått økonomiske problemer.

1963

Storebrand overtar Norske Fortuna. Brage og Fram fusjonerer og blir landets største livselskap. Storebrand og Idun flytter inn i eget nybygg i det sanerte Vest-Vika. Brage-Fram og Norske Folk følger etter.

1970–1989: GRUPPEDANNELSER

1978

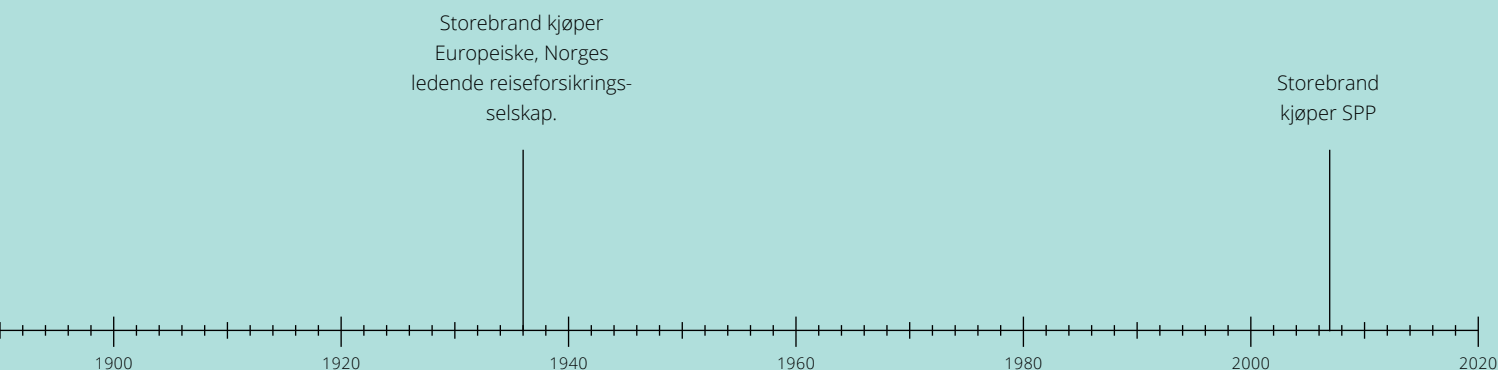
Storebrand endrer logo og innfører «lenken» som et lett gjenkjennelig varemerke. Det formelle navnet på holdingselskapet endres til A/S Storebrand-gruppen.

1983

Nordengruppen og Storebrand-gruppen fusjonerer.

1984

Norske Folk og Norges Brannkasse markedsfører seg som én enhet under betegnelsen UNI Forsikring.

1990–1999: KRISE OG FORVANDLING

1990

Storebrand og UNI Forsikring beslutter å fusjonere og får formelt konsesjon i januar 1991.

1992

UNI Storebrand mislykkes i forhandlingene med Skandia om etablering av et norsk-ledet nordisk storselskap.

1996

Selskapet endrer navn til Storebrand ASA og etablerer Storebrand Bank ASA.

1999

Storebrand, Skandia og Pohjola samler sin skadeforsikringsvirksomhet i det nye nordiske svenskregistrerte selskapet «lf Skadeförsäkring AB». Storebrand selger seg ut fem år senere.

2000–2011: NYE UTFORDRINGER

2000

Fra september 2000 til februar 2003 er det et kraftig fall i norske og internasjonale aksjemarkeder.

2005

Stortinget vedtar at alle bedrifter skal ha innført tjenestepensjon (OTP) innen 2007. Storebrand møter utfordringen med sitt produkt «Storebrand Folkepensjon».

2006

Storebrand beslutter å gå inn i skadeforsikring igjen.

2007

Storebrand kjøper det svenske pensjonsselskapet SPP av Handelsbanken og danner Nordens ledende livs- og pensjonsforsikringskonsern.

2008

Finanskrisen i USA sprer seg til de globale finansmarkedene og i løpet av 2008 faller New York-børsen (Dow Jones DJIA) med 34 prosent og Oslo Børs med 54 prosent.

2010

Storebrand får stor oppmerksomhet for sitt nye energieffektive hovedkontor. Bygget vant blant annet City-prisen i 2010, en prestisjetung anerkjennelse i eiendomsbransjen. Hovedkontoret blir sertifisert som Miljøfyrtårn.

2011

Gjeldskrise og usikkerhet i eurosone skaper stor frykt og turbulens i finansmarkedet. Storebrands årsresultater preges av disse urolighetene.

2012: VÅRE KUNDER ANBEFALER OSS

Storebrand lanserer ny visjon: "Våre kunder anbefaler oss", seks kundeløfter, ny posisjon og justerte kjerneverdier.

Odd Arild Grefstad blir utnevnt til ny konsernsjef. Et omfattende endringsarbeid knyttet til kapitaleffektivisering, kostnadsreduksjoner, kundeorientering og kommersialisering settes i gang. Tiltakene skal sikre at konsernet skaper verdier for kunder, medarbeidere og aksjonærer.

2013

I juni presenteres en ny konsernorganisering. Nordiske enheter og skille mellom virksomhet i vekst og virksomhet med garantier står sentralt.

2014

Nye rammebetingelser for privat tjenestepensjon i Norge innføres 1. januar. Nye maksimalsatser for innskuddspensjon økes betydelig.

Storebrand Kapitalforvaltning passerer 500 milliarder kroner i midler til forvaltning. Loven om fripoliser med investeringsvalg trer i kraft 1. september.

2015

Storebrand befester sin posisjon som markedsledende innenfor pensjon, og inngår nye avtaler om levering av innskuddspensjon til store aktører som NHO og NRK. I januar 2015 trådte også avtalen om å levere innskuddspensjon til Statoils ansatte i kraft.

I oktober lanserer Storebrand Bank fastrentelån med 20 års bindingstid. Samtidig har Storebrand markedets laveste renter på lån med 3, 5 og 10 års bindingstid, med nominelle renter fra 2,10 prosent.

I november signerer Storebrand en strategisk samarbeidsavtale med det amerikanske IT-selskapet Cognizant, som samtidig kjøper 66 prosent av Storebrand Baltic. Samarbeidet vil legge grunnlaget for en enda mer kundeorientert utvikling av konsernets IT-løsninger.

Rating

Score 79 av 100
Ranket 9 av 148 innenfor forsikring

Score 76 av 100
Percentil ranking: 79
Inkludert i Dow Jones Europe
og Dow Jones World Index

Disclosure score: 100 av 100
Disclosure band: B

Ranket A

Ranket 20 av 100
Mest bærekraftig
pensjonsselskap i verden

Vi støtter og har signert

Sertifisert

Kort fortalt

Storebrand skal være best på sparing til pensjon. Konsernet tilbyr produkter innenfor livsforsikring, skadeforsikring, kapitalforvaltning og bank, til privatpersoner, bedrifter og offentlige virksomheter. Konsernet er delt inn i segmentene Sparing, Forsikring, Garantert pensjon og Øvrig.

HISTORIE

Storebrands historie går tilbake til 1767. Selskapet har levert tjenestepensjon til norske arbeidstakere siden 1917, samme år som Storebrands heleide datterselskap SPP ble etablert i Sverige. Storebrand Bank ASA ble etablert i 1996, og i 2006 ble skadeforsikring relansert som et tilbud til personkundene og utvalgte deler av bedriftsmarkedet.

MEDARBEIDERE

Ved utgangen av 2015 var det 2298 ansatte i konsernet, mot 2 223 ved årets begynnelse. Av disse er 51 % kvinner. Gjennomsnittsalderen er 40 år og gjennomsnittlig ansiennitet er 9 år. Alle medarbeidere i Storebrand er likeverdige, uavhengig av alder, kjønn, funksjonshemming, trosbekjennelse, kulturell bakgrunn og seksuell orientering.

KUNDER

40 tusen bedriftskunder og 1,9 millioner personer har et kunde-forhold til Storebrand. Vår visjon er at vi skal betjene dem så bra at «Våre kunder anbefaler oss».

STOREBRANDS STRATEGI

Storebrand skal være best på sparing til pensjon. Våre viktigste kunder er bedrifter, ansatte og tidligere i ansatte i bedrifter som har pensjon i Storebrand. Gjennom markeds- og kundekonsep-ter skal vi levere bærekraftige løsninger tilpasset kundenes livssituasjon slik at den enkelte får en bedre pensjon.

NØKKELTALL

(NOK mill.)	2015	2014	2013	2012	2011
Konsernresultat før amortisering og oppreservering	1 762	3 423	2 938	1 960	1 279
Egenkapitalavkastning (%)	7%	11 %	12 %	8 %	6 %
Solvensmargin (%)	191%	175 %	176 %	162 %	161 %
Totalbalanse	521 329	492 287	463 367	426 205	401 442
Egenkapital	26 946	24 741	22 755	20 175	18 777
Resultat per ordinære aksje	2,63	4,61	4,41	2,25	1,51
Utbytte per ordinære aksje	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Høydepunkter 2015

ANERKJENNELSE FOR VÅRT BÆREKRAFTSARBEID

Storebrand blir kåret til verdens 20. mest bærekraftige selskap av Corporate Knights i forbindelse med World Economic Forum i Davos. Samtidig gir svenske Söderberg & Partners Storebrand og SPP beste karakter i sin rapport om bærekraftig fondssparing, og en rapport fra Framtiden i våre hender trekker frem Storebrand som markedsledende innenfor bærekraftig sparing.

STERK VEKST INNENFOR FORSIKRING

Storebrand leverer svært gode kvartalstall for forsikringsvirksomheten. Veksten drives av godt salg gjennom avtalen med Akademikerne, som trådte i kraft 1. januar 2015 og omfatter 110 000 medlemmer.

KLIMAREGNSKAP OG BÆREKRAFTSPRIS

Storebrand har skrevet under på Montreal Carbon Pledge, et internasjonalt initiativ i forkant av klimamøtet i Paris i desember 2015. Det betyr at konsernet skal beregne det fossile fotavtrykket fra alle egne aksjefond og gjøre informasjonen tilgjengelig for alle. I juni mottar Storebrand prisen "Best Use of ESG" (Environment, Social, Governance) i Norden fra Institutional Investor.

10 000 FRIPOLISEKUNDER MED INVESTERINGSVALG

I andre kvartal har kundene valgt å flytte fripoliser med en samlet verdi på 1,2 milliarder til investeringsvalg. Totalt har nå over 10 000 fripolisekunder byttet til investeringsvalg.

NY, KUNDETILPASSET KONSERNORGANISERING

Storebrand tar et nytt steg i kundeorienteringen ved å etablere helhetlige betjenings- og produktområder i konsernet. Samtidig overtar Staffan Hansén, tidligere leder for Kapitalforvaltning, Sarah McPhees stilling som administrerende direktør for SPP, mens Jan Erik Saugestad overtar som konserndirektør for Kapitalforvaltning.

BLANT DE BESTE I VERDEN PÅ BÆREKRAFT

For 16. året på rad har Storebrand fått en plass på Dow Jones Sustainability Index. Dow Jones legger vekt på selskapenes evne til å håndtere bærekraftstrender på en måte som styrker selskapenes langsiktige lønnsomhet, og Storebrand er ett av 15 selskaper i verden som har vært kvalifisert til indeksen hvert år siden starten i 1999.

NHO VELGER STOREBRAND

NHO og Storebrand blir enige om en ny og utvidet avtale for levering av pensjon til NHOs medlemsbedrifter ut 2021. Avtalen er den desidert største i det norske pensjonsmarkedet, og befester Storebrands posisjon som markedsleder.

KLIMARAPPORT TIL STATSMINISTEREN

Storebrand er sammen med andre ledende næringslivsaktører blant initiativtakerne til klimarapporten «Norge 203040 – Forretningmuligheter». Rapporten blir overrakt statsminister Erna Solberg og klima- og miljøminister Tine Sundtoft hos Storebrand på Lysaker 20. oktober.

OMSTILLING OG KOSTNADSKUTT

I oktober varsler konsernet omstilling. Det forventes en reduksjon på 65 årsverk. Det vil også være behov for bemanningsreduksjoner i andre deler av konsernet i 2016.

Intervju med konsernsjefen

Hvordan har du opplevd det siste året?

– Vi fortsetter å levere god avkastning til våre kunder, og har lyktes godt med å vokse innenfor ikke-garantert forretning – både i Norge og Sverige. Vi har økt endringstakten i 2015, blant annet ved å gå i partnerskap med det amerikanske IT-selskapet Cognizant. Dette samarbeidet vil gi kundene mer innovative løsninger og kostnadsreduksjoner for konsernet.

Vi har gjennomført strukturelle endringer i organisasjonen vår, med en felles betjeningsorganisasjon. Det gjør vi for at det skal bli enklere å bli og å være kunde i Storebrand, og for å styrke konkurransekraften vår. Endringene har vært krevende, men det er utrolig morsomt å se hvor raskt og konstruktivt våre medarbeidere har respondert.

I 2015 har det vært mange store pensjonsavtaler på anbud, og vi har vunnet flertallet av dem. Her er pensjonsavtalen med NHO den største.

Jeg synes vi lykkes godt med å håndtere både gass og brems i virksomheten vår. Innenfor ikke-garantert forretning gir vi full gass og vokser. Samtidig håndterer vi nedbremsingen i den garanterte virksomheten på en god måte.

Storebrand leverte et konsernresultat før amortisering og oppreservering på NOK 1 762 millioner i 2015, ned fra NOK 3 423 millioner i 2014. Hvordan vil du beskrive Storebrands finansielle resultater i året som gikk?

– 2015-resultatet er preget av mange engangseffekter, som ekstraordinært store reservestyrkinger for økt levealder. Margine i den garanterte virksomheten har lenge vært fallende på grunn av lavt rentenivå og oppreservering for langt liv. Derfor er det utrolig viktig at vi har en kraftig og lønnsom vekst innenfor ikke-garantert virksomhet.

Det viktigste i år sett med analytikernes øyne har vært tilpasninger til Solvens II, som er innført fra 1.1.2016. Jeg er kjempefornøyd

med jobben vi har gjort her, og Solvens II-resultatene vi har levert så langt er gode.

Hvilke deler av resultatene er du mest og minst fornøyd med?

– Den kraftige veksten og den gode lønnsomheten innenfor ikke-garantert forretning er jeg mest fornøyd med, med en vekst på 25 prosent i premieinntektene for innskuddspensjon og fondsforsikring i Norge og Sverige.

Jeg er minst fornøyd med at fripoliseproblemet fortsatt er uløst. Både kundene og vi lider under rigide regler, som tvinger oss til å forvalte langsiktige pensjonspenger på en kortsiktig måte.

Vi har ikke nådd vekstmålene for bankvirksomheten i 2015, men ser at pilene pekte riktig vei mot slutten av 2015. I 2016 har vi store forventninger til at vi skal vokse i markedet for boliglån, spesielt innenfor fastrentelån og Boliglån for unge. Og vi er den eneste banken der man er ung til man er 40 år.

Aksjonærene er opptatt av at det lave rentenivået er utfordrende for Storebrand, siden selskapet garanterer avkastningen på store deler av kundenes pensjonsmidler. Hvilke grep tar Storebrand for fortsatt å innfri kundeforpliktelsene og tjene penger selv om rentene forblir lave?

– Vi har tatt mange grep for å være robuste mot lavt rentenivå. Vi fortsetter vridningen av balansen fra produkter med rentegaranti til produkter uten garantier. Kostnadene reduseres. Vi har over flere år bygget opp en stor portefølje med obligasjoner med lang løpetid som vi vil holde til forfall. Disse obligasjonene gir sammen med eiendom en løpende og trygg avkastning, som vil dekke rentegarantien og oppreserveringen til langt liv – men neppe noe mer. Vi regner med å få rundt fire prosent årlig avkastning på fripoliseporteføljen frem til 2020. Etter 2020 er rentegarantien på våre garantiporteføljer redusert fra dagens om lag 3,5 prosent til

om lag 3 prosent, som vi er komfortabel med i dagens situasjon.

Solvens II, det nye europeiske soliditetsregelverket for livsforsikringselskaper, ble innført i Norge i januar 2016. Hvilken praktisk betydning får det for Storebrand at regelverket nå har trådt i kraft?

– Dette sikrer klarhet i viktige rammebetingelser knyttet til konsernets kapital situasjon. Det er en stor fordel for analytikere og aksjonærer.

Solvens II er et regelverk som gir riktige incentiver for styring av livporteføljene. Det gamle regelverket tok ikke hensyn til hvordan pensjonsmidlene var plassert. Nå er det ulike risikovekter på ulike aktivaklasser. Tar du mer risiko, må du stille opp med mer egenkapital. Dette er riktig vei å gå. Man kan selvsagt diskutere nivå og overgangsregler, men retningen er riktig.

Med overgangsregler har Storebrand en Solvens II-grad på hele 168 prosent pr 4. kvartal, mot en målsetting på minst 130 prosent. Er ikke dette overdrevent godt, og tyder på at man kunne ha "slappet av" litt i tilpasningene?

– Nei. Vi har ikke tatt i for hardt her. Tilpasningene har vært nødvendige. Over tid vil effekten av overgangsregler trappes ned, og da skal Solvensgraden uten overgangsregler opp på 130 prosent. I dag ligger vi på 124 prosent, uten overgangsregler, og i løpet av overgangsperioden på 16 år skal vi altså opp til minst 130 prosent – så vi må fortsette å øke egenkapitalen fremover.

Husk også at vi ikke har betalt utbytte til våre aksjonærer siden 2010. Vi er ikke oppkapitalisert før vi er i stand til å utbetale et normalt utbytte. Når vi først begynner å betale utbytte, ønsker vi å gjøre det hvert år. Styret foreslår som kjent at det ikke utbetales utbytte for 2015, men planlegger utbytte for 2016.

Økt levealder i befolkningen er en utfordring for livselskapene, som må sette

"I et stadig mer individualisert pensjonsmarked er det viktig for oss å lykkes i personmarkedet. Derfor er jeg spesielt fornøyd med å ønske over 26 000 nye personkunder velkommen i 2015. Over halvparten av veksten kommer fra personer som har sin tjenstepensjon i Storebrand, og viser at vi lykkes med å tilby dem relevante og attraktive private løsninger."

Odd Arild Grefstad

Odd Arild Grefstad
Konsenssjef

av mer penger for å dekke flere år med pensjonsutbetalinger. Myndighetene har gitt bransjen frist til 2020 for å sette av tilstrekkelig med penger. Likevel valgte Storebrand å forsere reservestyrking for økt levealder, slik at den resultatmessige belastningen for økt levealder ble fullført ved utgangen av regnskapsåret 2015.

Hvorfor?

– Vi hadde muligheten til å fullføre eiers del av oppreserveringen nå, og da gjorde vi det. Nå slipper vi å ta høyde for disse avsetninger i fremtidige kvartaler. Merk at den endrede disponeringen kun er en periodisering, og medfører ingen endring i forventet egenkapitalbruk. Med dette forventer vi at den resterende reservestyrkingen vil dekkes av avkastningsoverskudd på kundenes midler og bortfall av overskuddsdeling.

Storebrand har inngått flere store avtaler med bedriftskunder og foreninger i 2015.

Den største avtalen var en utvidelse av pensjonssamarbeidet med NHO. Hvor viktig er denne avtalen for Storebrand?

– Dette er en kjempeviktig avtale. NHO, med 20.000 medlemsbedrifter, er en svært viktig partner for oss. Avtalen befester vår posisjon som markedsleder innenfor innskuddspensjon. Vi gleder oss til å levere markedsledende og kundevennlige løsninger til NHO-medlemmene.

Vi har også tidligere hatt en avtale om levering av pensjon til NHOs medlemsbedrifter, og denne avtalen er nå utvidet og forlenget ut 2021. Mens den gamle avtalen primært har rettet seg mot små og mellomstore bedrifter som har etterspurt minimumsordningen, er den nye avtalen utformet slik at den også er attraktiv for større bedrifter. Avtalen vil også være meget konkurransekyktig på høyere sparesatser og inneholde nye digitale kundevennlige tjenester – som også våre andre kunder vil nyte godt av. Vi har derfor stor tro på at volumet i avtalen vil øke raskt i tiden fremover, og at NHO-kundene fortsatt vil være blant våre mest fornøyde bedriftskunder.

En annen stor avtale er forsikringsavtalen med Akademikerne, som trådte i kraft 1. januar 2015. Avtalen omfatter 110 000 medlemmer. Hvor mange av Akademikerne medlemmer har benyttet seg av tilbudene i avtalen med Storebrand hittil?

– Først vil jeg si at det var utrolig moro at Akademikerne valgte oss. Akademikerne er en stor, attraktiv og krevende kundegruppe med stort forsikringsbehov. Til nå har vi fått inn 225 millioner i kollektive forsikringsavtaler. Dette er avtaler som hovedsakelig har blitt flyttet fra DNB, men vi har også inngått en del nye kollektive avtaler. I tillegg har vi fått inn 80 millioner kroner individuelle avtaler i nysalg av forsikringer, fordelt på 8.000 nye privatkunder. Salget hittil er bedre enn våre forventninger, så vi er godt fornøyd med starten.

Etter en krevende start i første kvartal med lange telefonkøer, får vi nå gode tilbakemeldinger fra medlemsorganisasjonene i Akademikerne. Denne avtalen er hovedårsaken til den sterke veksten vi har innenfor forsikringsområdet, med 17 prosent premievekst siste år.

Økende levealder, lave renter og nye kapitalkrav gjennom Solvens II gjør forvaltningen av fripoliser svært krevende. I 2015 toppet det seg da fripoliseselskapet Silver måtte søke myndighetene om dispensasjon fra innføringen av Solvens II. Hva sier dette om utfordringene for fripoliser som produkt?

– Silver er i en veldig spesiell situasjon. Resten av norsk livsforsikringsvirksomhet er i en helt annen situasjon. Vi har brukt fem år på å forberede oss på Solvens II, og er nå godt posisjonert. Vi har gått ut av garantiprodukter og gjennomført tøffe kostnadsutt. Videre har vi bygget en robust aktivaside som matcher passivasiden. Vi var tidlig ute med å sette av midler til langt liv-oppreservering. Vi bærer vår fripoliseportefølje på en god måte.

Når det er sagt: Fripoliser isolert er et stort problem – både for kundene og livsselskapene. For selskapene er utfordringen høy

kapitalbinding. Den årlige avkastningsgarantien fører til at vi må forvalte langsiktige pensjonspenger på en kortsiktig måte. Det gir en garantert, men lav avkastning – og dermed en dårlig pensjon for kundene.

Fripoliser med investeringsvalg er et godt alternativ for mange, men ikke alle. Vi anbefaler investeringsvalg kun til dem som kan forvente å få en vesentlig høyere pensjonsutbetaling ved å bytte bort garantien. Siden oktober 2014 har nesten fem milliarder av fripolisemidlene blitt omgjort til investeringsvalg, fordelt på ca 18 000 avtaler. Det kan høres mye ut, men i samme perioden har de garanterte fripolisene våre økt fra 80 til 95 milliarder, altså med tre ganger så mye. Investeringsvalg løser med andre ord ikke fripoliseproblemet. Det er også riktig å si at vi forventer en vesentlig lavere konvertering fremover, siden de mest interesserte fripolisekundene allerede har byttet til investeringsvalg.

Hvordan kan fripoliseproblemet løses?

– All sunn fornuft tilsier at noe må gjøres med kravene til årlige garantier for å gjøre forvaltningen av garanterte produkter bedre for kundene. Jeg har fortsatt tro på at myndighetene vil se på dette, men dessverre har det hittil skjedd lite. Å bytte ut den årlige avkastningsgarantien med en sluttgaranti, og innføre et fleksibelt bufferfond, ville hjelpe godt. Da vil man skape en bedre økonomi i fripoliseproduktet – både for kunder og livsselskaper.

Motargumentet mot en sluttgaranti har vært at flyttemarkedet ikke vil fungere, siden en fripoliseavtale kan være underreservert i perioder, og da kan den ikke flyttes.

– Ja, jeg har hørt det, men det er et lite vektig argument. Fripolisen kan uansett ikke flyttes i dag – det er ingen selskaper som vil ta imot en fripolise som ikke er ferdig oppresvert og som attpåtil har en høy årlig rentegaranti. I Sverige har man for øvrig en ordning med sluttgaranti, og samtidig et fungerende flyttemarked.

Vi kan som selskap svette oss gjennom årlige garantier og lave renter, men det er lite gunstig for fripolisekundene våre – som taper kjøpekraft hvert år.

Arbeids- og sosialdepartementet har varslet at offentlig tjenestepensjon skal endres og tilpasses pensjonsreformen. Er det muligheter for at Storebrand kan bli en tilbyder av en ny offentlig tjenestepensjon?

– Vi følger utviklingen nøye og er klare for å gå inn og skape konkurranse i dette markedet dersom det legges til rette for det. Vi er jo allerede en stor aktør i markedet for pensjonskasser i kommune-Norge. Og vi er en av to pensjonsleverandører som allerede har lansert en variant av hybridpensjon. Hybridmodellen med livsvarig utbetaling og muligheter for regulering med lønnsvekst, kan være en god løsning for offentlig sektor.

Vridningen fra garantert til ikke-garantert forretning fortsetter, samtidig som kundenes behov og vaner endrer seg. Det siste året har Storebrand gjort endringer i konsernorganiseringen, mens deler av konsernet har vært under omstilling. Kan du fortelle om bakgrunnen for dette?

– Bakgrunnen for endringen er at det skal bli lettere å bli og å være kunde i Storebrand. Man skal føle seg som én kunde i Storebrand selv om man har flere produkter. I sommer tok vi derfor et nytt steg i kundeorienteringen ved å etablere helhetlige kundebetjenings- og produktområder. Endringene legger til rette for bedre kundeopplevelser og styrket lønnsomhet.

– Økt konkurranse og reduserte marginer medfører at vi må trimme organisasjonen vår. Vi har kommunisert et mål om et cost/income-nivå på under 60, og nå ligger vi på 59,6. I høst varslet vi derfor omstilling innenfor vår salg- og markedsorganisasjon – Kundeområde Norge – og vi har nå redusert bemanningen med 65 årsverk her. Det vil også være behov for bemanningsreduksjoner i andre deler av konsernet i 2016. Dette er krevende prosesser for de involverte, men

helt nødvendig for å være konkurransedyktig også i fremtiden.

Storebrand har inngått en langsiktig strategisk partnerskapsavtale med det amerikanske IT-selskapet Cognizant. Avtalen omfatter Storebrand Baltic, hvor partene nå har et delt eierskap og samarbeider om drift og utvikling. Hvorfor et slikt samarbeid?

– Vi kan ikke være best på alt. Vi må ha fokus på det kundenære, og bruke partnere der andre er bedre enn oss. Cognizant er verdensledende innenfor sitt felt og sammen kan vi løfte vårt arbeid med innovasjon og digitalisering av konsernets tjenester. Dette vil gi bedre og mer innovative løsninger for kundene, og kostnadsreduksjoner for konsernet.

Storebrand har som eneste finansielle aktør i verden kvalifisert seg til en plass på Dow Jones Sustainability Index 16 år på rad. Hva betyr arbeidet med bærekraft for deg?

– Bærekraft er en del av Storebrands DNA, og det er jeg veldig stolt av. Vi blir 250 år i 2017, og det skal vi markere skikkelig. Ideen bak Storebrand var å løse en samfunnsutfordring – at nordmenn ikke hadde noen sikkerhetsnett hvis uset deres brant. I dag er utfordringen å fordele en livsinntekt og at du har noe å leve av de siste 20-30 årene av livet ditt – samt at du er sikret underveis. Vår virksomhet er basert på å løse viktige samfunnsutfordringer, og vi lever av tillit. Vi forvalter pensjonspenger i 50-60 år – og kundene må stole på at vi er her om 50 år. Med så lang horisont er vi avhengig av at verden utvikler seg i en bærekraftig retning. Derfor legger vi stor vekt på å investere alle kundenes 571 pensjonsmilliarder i bærekraftige selskaper.

Drømmen min er at vi som forbrukere blir like opptatt av innholdet i pensjonssparingen vår som vi er av opprinnelsesmerking på kjøtt og bærekraftig kaffe.

Klimautfordring: Storebrands engasjement for klimaet i kundens interesse

FINANSSEKTORENS ENDREROLLE

2015 er og har vært et globalt skjebnesår når det gjelder klimapåvirkning. Klimapåvirkning og klimatilpasning er spørsmål som diskuteres i styrerommene til de fleste store foretak. Finans- og forsikringsbransjen er ikke noe unntak. Tvert imot stilles det stadig høyere krav til hvordan finansbransjen velger ut investeringer for å minske klimapåvirkningen, til å øke bærekraftige investeringer og til å rapportere om klimapåvirkning på en transparent måte.

Dette påvirker Storebrand, og Storebrand har gjennomført tiltak for å rapportere klimapåvirkning, håndtere klimarelatert risiko, ta vare på klimarelaterte muligheter og påvirke finansbransjen i positiv retning.

Et eksempel på et klimarelatert spørsmål som påvirker investorer, er prisen på karbondioksidutslipp, der en stadig større del av de globale utslippene nå prissettes gjennom handel med klimavoter. Dette medfører konsekvenser for investorer i bransjer som har stor klimapåvirkning. Foretak forsøker å håndtere dette gjennom å bruke interne karbondioksidpriser.

I en rapport utgitt av Barclays Bank på slutten av 2015, "An in-depth look at COP21 and the long-term implications for the energy industry", vurderes verdien av inntekter fra fossile brensler som risikerer å bli "stranded assets", dvs. verdiløse, om vi faktisk minsker klimapåvirkningen vår og når togradersmålet, til det svimlende beløpet 34 billioner USD, hvorav 22 billioner USD innen oljeindustrien. En risiko som må håndteres av ansvarlige investorer.

Et annet eksempel på en klimaeffekt som påvirker foretaksresultater, og som dermed er relevant for investorer, er effekten av økt nedbør. Omtrent en tredjedel av EU-medlemmenes BNP er væravhengig. Det gjelder for eksempel næringsmiddelindustrien, der 2/3 av produktene selges i mindre utstrekning når været er dårlig, og byggebransjen,

der det er mer komplekst og dyrere å håndtere sement når temperaturen faller til under fem grader.

Høsten 2015 gjorde Governor Mark Carney fra Bank of England en opptreden ved forsikringsselskapet Lloyds of London, der han som representant for sentralbanken poengterte at klimakrisen er en systemisk risiko for hele finanssektoren, både når det gjelder investeringer og risikoforsikringer.

Risikoforsikringsbransjen rammes direkte av klimarelaterte skader, men også av erstatningskrav fra de som rammes av klimaforandringer.

Mark Carney peker på at transparens og fremlegging av rapporter er en av veiene fremover for å håndtere denne risikoen, noe som støttes av mange initiativ som er relevante for Storebrand. I Sverige utredes for eksempel muligheten for å tvinge fondsselskaper, fondsmarkeder og andre til å oppgi bærekraftinformasjon på fondsnivå, og et stort antall små og mellomstore foretak ilegges krav om bærekraftsrapportering. Storebrand har rapportert klimapåvirkning siden 2008 og har utarbeidet bærekraftsrapporter siden 1995.

Storebrand handler proaktivt både som investor og aktør i finanssektoren.

STOREBRAND DRIVER UTVIKLING I FINANSSEKTOREN

Storebrands engasjement handler om å være med å løse fremtidens utfordringer på kundenes vegne. Vi bidrar med erfaring og profesjonalitet i alle rollene våre.

Som investor skaper vi verdier gjennom bærekraftsanalysen vår. Storebrands viktigste mål som pensjonsleverandør er at kundene våre får en best mulig pensjon når de blir pensjonister. Mange av kundene våre tar dette steget først om 30-40 år. Da er et langsiktig perspektiv sentralt i god forvaltning. Når man ser på samfunnets utvikling

over tid, er det mye å være fornøyd med. Økt levealder, bedret levestandard og en rask utvikling i helsetjenester er noe som preger mange land.

Samtidig ser Storebrand at klimaendringene er den største trusselen mot en videreutvikling av vår levestandard. Endringene er menneskeskapt, fordelt på hele jordkloden, og er vår tids største utfordring. Om vi skal unngå de verste effektene av klimaendringene, og begrense temperaturøkningen på jorden til under 2 grader, må alle deler av økonomien omstille seg raskt. Økt energieffektivitet, utslippsfri transport, fornybar energiproduksjon og smart infrastruktur er alle nøkler til en slik omstilling.

STOREBRAND SAMARBEIDER OG ENGASJERER SEG INTERNASJONALT

Storebrand vil påvirke og samarbeide med finanssektoren, som er en av de viktigste enkeltfaktorene i omstillingen.

Klimaendringer er en av historiens største politiske og økonomiske utfordring og vi har dårlig tid. Dårlig tid til å utvikle løsninger, til å ta dem i bruk og til å reversere en utslippstrend som har vart i 200 år. Derfor skal Storebrand lede an i dette arbeidet. Vi skal inspirere andre, sikre kundenes pensjon, og spille en aktiv rolle i å trygge vår felles framtid.

2015 var året for klimamøtet i Paris, COP21. Storebrand deltok i den globale utfordringen ved å bli med på to viktige tiltak som fokuserer på å forstå og redusere klimapåvirkning og investeringer.

COP21

Storebrand var engasjert i klimamøtet i Paris. Storebrand presenterte sine metoder for å tilpasse produktutvalget til høyere verdiskapning og lavere klimapåvirkning.

MONTREAL PLEDGE

I 2015 undertegnet Storebrand "the Montreal Pledge". Underskriften innebærer at Storebrand har forpliktet seg til å beregne

karbonfotavtrykk fra sine aksjefond og publisere resultatene. Dette gjøres sammen med mange andre ledende finansaktører.

The Montreal Pledge støttes av både FNs Principles for Responsible Investment (UNPRI) og United Nations Environment Programme Finance Initiative (UNEP FI).

Storebrand støtter bruken av karbon-dioksidavtrykk til tross for at utregningsmetodene og datakvaliteten fremdeles lider av barnesykdommer. Karbon-dioksidfotavtrykket blir et viktig komplement til Storebrands overgripende og omfattende bærekraftsanalyse av hele den forvaltede kapitalen. Kull-dioksidfotavtrykket viser et øyeblikksbilde av utslipp fra et bestemt selskap, og Storebrands overgripende analyse viser et bilde av fremtidige utslipp fra samme selskap. Begge analysene er et ledd i arbeidet med å minske klimapåvirkningen fra investeringene våre.

KARBONDIOKSIDFOTAVTRYKK

Indikatorene beregnes for 30 aksjefond og deres respektive indekser. I tillegg beregnes Carbon Footprint for 5 aksjeforteføljer. Første beregning av Carbon Footprint ble utført i 2015 for fond pr Q1 2015. Den første offentliggjøringen finner sted i første kvartal 2016.

PORTFOLIO DECARBONISATION COALITION

I 2015 ble Storebrand medlem av Portfolio Decarbonisation Coalition. Også det et initiativ fra United Nations Environment Programme Finance Initiative (UNEP FI). Medlemskapet i gruppen innebærer at Storebrand påtar seg ikke bare å legge frem karbon-dioksidfotavtrykket fra aksjeinvesteringer, men også å redusere det. I 2015 gjennomførte Storebrand dessuten ytterligere to tiltak for å minske klimapåvirkningen og skape verdier for pensjonskundene sine. Storebrand økte bærekraftigsnivået for hele aksjedelen i den garanterte forvaltningen og solgte dessuten ut ytterligere 23 kullproduserende selskaper. Storebrand

reduserte det årlig estimerte karbon-dioksidfotavtrykket med omtrent 350 000 tonn karbon-dioksid.

Dette i tillegg til de tiltakene Storebrand allerede har gjennomført og systematisk gjennomfører for hele den forvaltede kapitalen innenfor rammen av bærekraftsanalysen, som beskrives nærmere nedenfor.

CARBON DISCLOSURE PROJECT OG DET SVENSKES FINANSDEPARTEMENTET

Storebrand har lenge rapportert til Carbon Disclosure Project (CDP), men samarbeider også med organisasjonen som investor. Storebrand handler som eier sammen med CDP med formål om å øke karbon-dioksidrapporteringen fra store børsnoterte selskaper. Økt rapportering gir Storebrand og andre investorer et bedre grunnlag for å vurdere eierandeler og er en av nøklene til å håndtere klimakrisen i finansbransjen. Storebrand medvirket i løpet av året også til en utredning ledet av finansdepartementet i Sverige, hvis formål er å øke bærekrafts- og klimarapportering på fonds nivå til sluttkunde.

KLIMANØYTRALE STOREBRAND

Storebrand har selv vært klimanøytrale siden 2008. Det betyr at vi har målsettinger om å minske vårt eget karbon-dioksidfotavtrykk forårsaket for eksempel av elektrisitet vi kjøper til kontorene våre, og tjenestereisene våre. Vi minsker karbon-dioksidfotavtrykket vårt gjennom å kjøpe fornybar elektrisitet og opprinnelsesmerket varme, gjennom systematisk å arbeide med eiendommene våre og føre dialog med leietakerne, samt ved å øke bruken av teknologi, for eksempel videokonferanser, for å redusere antall reiser mellom de forskjellige hovedkontorene våre.

Det karbon-dioksidfotavtrykket vi likevel medvirker til, klimakompenserer vi gjennom å kjøpe utslippskvoter i et prosjekt av høy kvalitet i Kenya: Wildlife Works Kasigua corridor. Dette er et prosjekt innenfor Redd+ som har som formål å beskytte viktig skog i utviklingsland, skog som absorberer

den samme mengden karbon-dioksid som utslippstillatelsen tilsvarer. Storebrand har valgt å klimakompensere med Redd+ etter som avskoging tilsvarer ca. 20 prosent av de globale utslippene av drivhusgasser. Det er mer enn den globale transportsektoren.

Redd+ gir ikke bare klimakompensasjon, men også en mengde andre positive effekter for de lokalsamfunnene der prosjektet eksisterer. Wildlife Works Kasigua corridor (<http://www.wildlifeworks.com/>) har blant annet beskyttet artsoverlevelse og skapt bærekraftige arbeidsmuligheter for lokalbefolkningen.

Storebrand har rapportert klimapåvirkningen sin gjennom Carbon Disclosure Project (CDP) siden 2008. I 2015 ble Storebrand på nytt belønnet med en plass i CDP Leadership Index for sin egen åpenhet om klimapåvirkning.

Bærekraftig forvaltning av pensjonsmidler

Som finansselskap og stor investor har Storebrand en viktig rolle å spille. Med 20 års erfaring innenfor bærekraftige investeringer har Storebrand vært tidlig ute med å tilpasse porteføljene til klimarisiko. Om verden skal nå 2-gradersmålet, vil energiproduksjon med store utslipp av klimagasser ikke lenger være konkurransedyktig, og dermed finansielt en dårlig investering. Bærekraftsanalysen vår og tiltakene vi treffer, omfatter hele den forvaltede kapitalen, som i 4. kvartal 2015 utgjorde i overkant av 571 milliarder nok.

Derfor har vi identifisert de mest karbon-eksponerte selskapene, primært innen oljesand og kull, og utelukket dem fra våre investeringer. I tillegg har vi rettet oppmerksomheten mot den andre delen av klimaligningen. Regnskogen, ofte omtalt som verdens lunger, hugges i halsbrekkende tempo. Skogen tar opp CO₂ fra atmosfæren, og om den forsvinner, vil temperaturøkningen skyte fart og værmønstre endres. Vi har identifisert palmeoljeplantasjer som en av de største årsakene bak avskoging og utelukker de som ikke driver bærekraftig.

Det å unngå klimarisiko er nødvendig når vi skal trygge kundenes penger. Men om vi skal få dem til å vokse raskt, må vi også kunne utnytte klimamulighetene. Storebrand har integrert klima i sin bærekraftsrating av 2500 selskaper, og ser aktivt etter selskaper som leverer innovative og bærekraftige produkter. Nye investeringstyper som grønne obligasjoner opplever stor vekst og er med på å kanalisere penger mot klimavennlige løsninger.

61 SELSKAPER UTELUKKET PÅ KLIMAKRITERIER PER 4. KVARTAL 2015

KULLUTELUKKELSER

Storebrand har siden tidlig 2013 jobbet med å redusere sin eksponering mot kull og pr 4.kvartal 2015 har Storebrand utestengt 61 foretak på grunn av for høy klimapåvirkning, deriblant 40 kull-selskaper.

Klimaendringene er en av de mest omfattende risikofaktorene innenfor bærekraft.

To tredjedeler av påviste fossile energireserver kan ikke utnyttes hvis verden skal nå 2-gradersmålet, ifølge IEA. Med det høye utslippet av karbondioksid knyttet til forbrenning av kull, er det naturlig at verden omstiller seg bort fra denne energiformen. Grunnet regulering, krav til økt energieffektivitet, desentralisering av kraftproduksjon og konkurransen fra nyere og renere energikilder er framtidsutsikten til selskaper med vesentlige inntekter fra kull dårlig.

40 selskaper er utelukket på grunn av eksponering mot kull.

OLJESANDUTELUKKELSER

Storebrand vurderer oljesand som problematisk, både med hensyn til utslipp av klimagasser, forbruk av vann, utslipp av kjemikalier, tap av biologisk mangfold, problemer med rehabilitering av områdene etter endt utvinningsvirksomhet, samt grunnleggende menneskerettigheter. Utfordringene er – etter vår oppfatning – så store at det ikke vil la seg gjøre å drive denne virksomheten på en bærekraftig måte.

Sammenligninger mellom oljesand og annen oljeutvinning viser at klimaeffekten fra oljesandutvinning er langt høyere enn ved konvensjonell olje

Siden Storebrand først reduserte sin eksponering mot oljesand i 2013, har det også vært sterke økonomiske argumenter mot oljesand. Senest i november 2014 gav Carbon Tracker ut en rapport som estimerer at 92 prosent av fremtidig produksjon i oljesand vil kreve \$80/bbl for å gå i null, og en antatt høyere markedspris for å bli godkjent. Uten å spekulere i fremtidig oljepris, vil største andel av oljesandutvinning være vanskelig å forsvare økonomisk sett med en lavere oljepris.

8 selskaper er utelukket på grunn av eksponering mot oljesand.

PALMEOLJUTELUKKELSER

Bruk av palmeolje i mat og andre forbruksar-

tikler har over lengere tid vært sterkt kritisert. I Norge har stort sett oppmerksomheten vært rettet mot den negative helseeffekten av palmeolje i næringsmidler.

Klimaproblematikken er vår viktigste utfordring, regnskogen er en nøkkelfaktor for å motvirke opphoping av CO₂ i atmosfæren, palmeoljeproduksjon bidrar sterkt til avskoging av regnskog. Hovedargumentet er ønske om reduksjon av eksponering mot aktivitet som er en vesentlig bidragsyter til klimaendringer for å unngå risiko i investeringsporteføljen. Risikoen er todelt; endrede rammebetingelser for næringen kan føre til at selskapene mister "licence to operate", men også en dreining i etterspørsel mot palmeolje som er produsert etter bærekraftige prinsipper. Det eksisterer i svært liten utstrekning i dag.

13 selskaper er utelukket på grunn av eksponering mot palmeolje.

VELGE DE BESTE SELSKAPENE PÅ GRUNNLAG AV BÆREKRAFTSANALYSE

BÆREKRAFTSANALYSE

En stor del av Storebrands globale aksjeeksponering i pensjonsporteføljene er indeksforvaltet. I begynnelsen av 2015 ble denne tradisjonelle indeksforvaltningen erstattet av indeksnær forvaltning med fokus på bærekraft. Forskning viste at det var mulig å øke bærekraftsgraden i porteføljen uten en nevneverdig økning i indeksavvik. Storebrand er overbevist at det er en positiv sammenheng mellom bærekraftige selskaper og avkastning. Den vektete scoren for den nye indeksnære forvaltningen er ca 77 poeng av 100, mot ca 68 poeng for indeksforvaltning. CO₂ utslipp er redusert med omlag 18 % da det er en positiv sammenheng mellom bærekraftige selskaper og ressursbruk. Det forventede indeksavviket er omtrent uforandret.

Samtlige selskaper analyseres ut fra bærekraftighet innenfor rammen av en sektoranalyse. Klima er innarbeidet i sektoranalysene

avhengig av i hvilken grad sektoren selskapene tilhører og bidrar til klimaendringene. Analysen har to hovedkomponenter: Praksisanalysen og posisjoneringsanalysen. I praksisanalysen blir det vurdert hvor godt bærekraft- og klimaarbeid selskapet har i dag, og i posisjoneringsanalysen fokuseres det på selskapets muligheter og risikoer knyttet til klimaendringer og fremtidige reguleringer. En del selskaper i energisektoren står for eksempel overfor risikoen med "stranded assets", og måles derfor på i hvilken grad de investerer i for eksempel kullutvinning og oljesand. Analysen omfatter tusenvis av selskaper og hvert selskap får en bærekraftsrating som brukes i alle investeringsbeslutninger. Storebrand vektet opp selskaper som har høy bærekraftsrating, selv i indeksnære produkter.

GRØNNE OBLIGASJONER

Storebrand er en av Europas største investorer i såkalte grønne obligasjoner, et nytt finansielt instrument som gjør det mulig for långiveren ikke bare å velge hvem som skal få låne penger, men også hva pengene skal brukes til. De grønne obligasjonene gir de samme finansielle vilkårene som vanlige obligasjoner, men har en tilleggsdimensjon ved at de bidrar til en grønn omstilling.

Klimaabligasjoner (Climate Bonds) og samfunnsobligasjoner (Social Bonds) omfattes også.

Grønne obligasjoner omfatter prosjekter som typisk ligger innenfor områdene fornybar energi, energieffektivitet (inkludert effektive bygg), bærekraftig avfallshåndtering, bærekraftig eiendomsutvikling (inkludert skogbruk og jordbruk) bevaring av biologisk mangfold, lavutslippstransport, vannrensing og drikkevannsforsyning. Grønne obligasjoner skal – som hovedregel – følges av en tredjepartsvurdering.

Storebrand har som ambisjon at porteføljen av grønne obligasjoner gir reelle forbedringer, det vil si har en klart positiv effekt for miljø og samfunn, og samtidig viser god,

finansiell kvalitet. Storebrand vil gjøre en årlig gjennomgang av porteføljens innhold, for å sikre at rapporteringen er i tråd med våre kvalitetskrav. Både finansiell rapportering og impact-rapportering vil bli vurdert av henholdsvis investeringsteam og bærekraftsanalytikere.

IMPACT-INVESTERING

Storebrand/SPP har investert over NOK 400 millioner i utviklingsmarkeder innenfor sektorer som mikrofinans, jordbruk og helse. Formålet med investeringene er å oppnå en konkurransedyktig avkastning til kundene våre og samtidig bidra til bærekraftig utvikling i fattige land. Strategien fokuserer på å finne lønnsomme selskaper innenfor hurtigvoksende sektorer som bidrar til å løse sosiale og miljømessige problemer, innenfor temaer som kvinners tilgang til finansielle tjenester, helsevern for personer med lav og middels inntekt og omstilling til bærekraftig jordbruk.

Utover vanlig finansiell rapportering følger vi opp og rapporterer disse investeringene ut fra sosiale faktorer for å sikre at investeringene våre når riktig målgruppe. Denne rapporteringen gjøres på årsbasis i samarbeid med eksterne forvaltere. Faktorer som måles, omfatter kjønnsfordeling, geografisk fordeling og hvor mye vi bidrar til ulike produktive sektorer i den lokale økonomien. Dessuten måler vi hvor stor andel av de eksterne forvalterne våre som har undertegnet UNPR.

MARKEDSPERSPEKTIV – NORSK PENSJONS- OG SPAREMARKED

Det norske pensjonsmarkedet har vært i endring de siste årene, noe som har gitt den enkelte mer ansvar for egen pensjon. Dette, kombinert med en økning i bærekraftige produkter og tjenester, har ført til økt etterspørsel etter bærekraftige produkter. Men like viktig for oss er implementeringen av bærekraft i hovedproduktene våre, særlig hovedprodukter vi anbefaler til en bred kundebase.

Hovedandelen av de private kundene våre plasseres som standard i pensjonsporteføljen vi kaller "Anbefalt Pensjon". Nå har vi flyttet nesten halvparten av aksjeeksponeringen i disse fondene i en mer bærekraftig retning. Måten vi gjør dette på, er å optimalisere den største beholdningen, et indeksfond, med bærekraft som den veiledende parameteren. Vi bruker ESG-analysen vår som grunnlag og optimaliserer porteføljen i henhold til ESG-analysen. I praksis betyr dette at vi klarer å skape et indeksfond som scorer betydelig høyere på bærekraft, og som har betydelig lavere CO2-fotavtrykk, noe som er bra både for kundene våre og planeten.

Storebrand er en viktig drivkraft for mer bærekraftige produkter og tjenester i det norske markedet, og målet vårt er å bli en forløper og lede norske forbrukere i en mer bærekraftig retning.

MARKEDSPERSPEKTIV – SVENSK PENSJONSMARKED

På det svenske markedet ser Storebrand en økt interesse fra sparerne når det gjelder bærekraftig sparing. Kundene har generelt blitt mer bevisste og gjør flere bærekraftige valg i hverdagen. Salget av økologiske næringsmidler økte for eksempel med 38 prosent i 2014 og prognosene sier at vi kommer til å se en økning også i år. Å gjøre et bevisst valg om sparing blir i takt med økt bevissthet et stadig mer selvfølgelig valg. 7 av 10 sier i en meningsmåling utført av Clint/WWD at de vil ha spare- og pensjonspengene sine i en portefølje med bærekraftige investeringer.

PRODUKTER LANSERT I 2015 FOR Å MØTE ETTERSØRSELEN ETTER BÆREKRAFTIG SPARING

Når det gjelder tilbudet innenfor bærekraftig sparing ser Storebrand flere tema-produkter, for eksempel vann. SPP tok inn fondet Parvest Aqua på fondsmarkedet, et fond som investerer i foretak innenfor vannsektoren med god bærekraftsprofil. Storebrand benytter bærekraftsanalysen på hele den forvaltede kapitalen.

SPP fulgte pensjonsmarkedets etterspørsel etter enkelhet og transparens i sparing og lanserte i 2015 en ny fondsfamilie, SPP Mix, med fire rimelige globalfond som flytter bærekraftig sparing til et helt nytt og mer tilgjengelig nivå. SPP Mix-fondene plasserer i andre fond og bygger på konsernets markedssyn samt samlede kompetanse innenfor kapitalforvaltning, bærekraft og fondsutvelgelse. SPPs nye Mix-fond kommer til å gjøre det enda enklere for pensjonssparerne våre å velge individuelt tilpasset sparing på grunnlag av individuelle risikopreferanser og samtidig ta del i Storebrands/SPPs høye standard for bærekraftige investeringer. Etter omgjøringen av SPPs eksisterende plasseringstjenester til Mix-fond er det totale volumet i fondene 3,3 milliarder.

MARKEDSPERSPEKTIV – INSTITUSJONELL ETTERSPORSSEL ETTER BÆREKRAFTIG KAPITALFORVALTNING

Investorenes krav til forvalterne utvikler seg stadig. I det lange perspektivet kan man enkelt si at offentlige institusjoner har gått fra "verdien på ressursene skal være høyere ved årets slutt enn ved årets begynnelse" til at man er stadig mer presis angående hvilke strategier, risikoer og øvrige vilkår man bruker og aksepterer i kapitalforvaltningen.

Utviklingen av hvordan Storebrand Asset Managements kunder og investorer generelt ser på begrepet bærekraft og etikk har gått fra at man trodde at man måtte velge mellom avkastning på den ene siden og etikk og bærekraft på den andre siden, til at stadig flere ser bærekraftsanalysen som en naturlig del av den fundamentale analysen. Investorer ser en forbindelse mellom bærekraftsspørsmål, som ikke er synlige i en ren finansiell analyse, og fremtidig lønnsomhet og risiko i investeringene. Investoren vil forstå og kontrollere hvordan man i investeringene er posisjonert i forhold til for eksempel klimaspørsmål, korrupsjonsrisiko, ressurseffektivitet, arbeidsrettslige forhold og så videre.

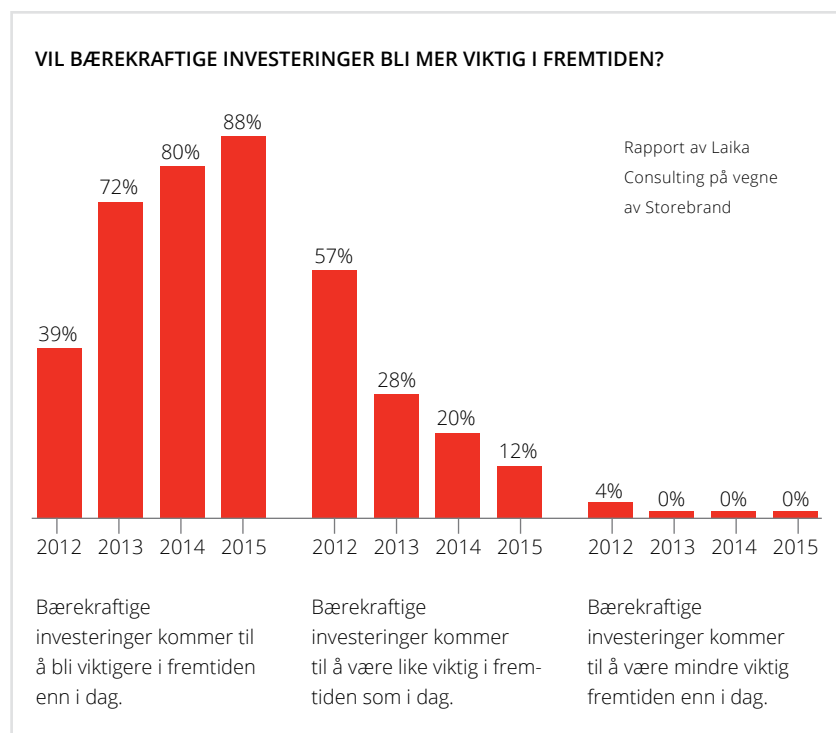
Den svenske institusjonelle kapitalen estimeres til 5 500 milliarder kroner fordelt mellom pensjons- og forsikringsselskaper, AP-fond, ideelle organisasjoner, utdelende stiftelser og andre kapitaleiere. Storebrand Asset Management anslår at det stilles en eller annen form for krav med hensyn til bærekraft eller etikk i forvaltningen av over 70 % av denne kapitalen i både Sverige og Norge. Det som er enda mer interessant, er at de kapitaleierne som søker nye kapitalforvaltere, i stadig økende grad stiller krav til hvordan den tiltenkte kapitalforvalteren skal forholde seg til bærekraft.

Ifølge Svenskt Fondexpertindex, SFEI, en undersøkelse gjennomført årlig siden 2009 med formål om å kartlegge trender innenfor fondsbransjen, anser fondsekspertene at bærekraftighet er et spørsmål som blir viktigere og viktigere ved valg av fond.

Alle anskaffelser Storebrand Asset Management har vært med på i 2015 inneholder en form for bærekraftanalyse. Investorene

har allerede innlemmet eller kommer til å innlemme bærekraft som en del av investeringsstrategiene sine på ulike måter. Foruten fellesnevneren at man vil unngå risiko og følge internasjonale konvensjoner, er den tydeligste og sterkeste trenden at investorene vil forstå bedre hvordan man er eksponert mot fossilt brensel. I løpet av det siste året har risiko forbundet med klimaforandringer tatt mer og mer av fokuset. Man vil gjennom bærekraftsanalyser finne fremtidens vinner i forhold til utfordringer og muligheter forbundet med langsiktig global bærekraftig vekst.

For å møte denne store interessen for bærekraftig sparing lanserte SPP Fond i mars 2015 "SPP Grønt Obligasjonsfond". Storebrand har en globalt sterk posisjon innenfor aktivaklassen ettersom Storebrand innenfor livsforsikringsforvaltningen har investert i grønne obligasjoner siden 2011. Ved utgangen av 2014 var Storebrand-konsernet blant de fem største investorene i verden innen grønne obligasjoner. Fondet investerer i grønne obligasjoner, som er

investeringer der pengene øremerkes for klimafremmende investeringer. Det kan være konstruksjon av energieffektive eiendommer, investeringer i fornybar energi som vind og sol, investeringer i mer effektiv transport, forbedringer i vannrenseanlegg. Midlene som investeres skal generere en avkastning som kan sammenliknes med en vanlig obligasjonsinvestering og også gå til investeringer i en mer bærekraftig fremtid. I løpet av fondets fire første måneder reiste Storebrand Asset Management hele 1 mrd. SEK fra eksterne investorer, til tross for det rådende lavrentemiljøet.

Storebrand Asset Management har fortsatt diskusjoner med investorer om utvikling og lansering av flere spydspissprodukter, som ligger helt foran når det gjelder bærekraftig kapitalforvaltning i Sverige og Norge, og det styrker posisjonen vår ytterligere. Men den viktigste grunnen til at Storebrand Asset Management anses å ha en av de sterkeste posisjonene innenfor kapitalforvaltning og bærekraft i Sverige og Norge er at Storebrand Asset Management i mange år har integrert bærekraftsanalyse i hele forvaltningen sin og arbeider med å tilby kundene sine en fullstendig plattform for verdiskapende kapitalforvaltning.

Scorecard for bærekraft - 2015

Transparens

	Status 2014	Status 2015	Mål 2015
Solvensmargin i Storebrand Livsforsikring	175 %	191%	> 150 % (Solvens I)
Dow Jones Sustainability Index	74 poeng	76 poeng	76 poeng

Tillit til finanssektoren

	Status 2014	Status 2015	Mål 2015
Net Promoter Score¹			
<u>Kundetilfredshet:</u>			
Norge	-34	-32	Topp 3 i bransjen
Sverige	n/a	-49	Topp 3 i bransjen
Kundens oppfatning av at alle våre relasjoner, løsninger og tiltak er bærekraftige ²	53 av 100 poeng	53 av 100 poeng	60 av 100 poeng
Klagebehandlingstid	65 % innen 3 uker	61 % innen 3 uker	70 % innen 3 uker

Etikk og anti-korrupsjon

	Status 2014	Status 2015	Mål 2015
Andel ansatte som tar e-læringskurs årlig:			
Etikk	136 stk	211 stk	200 stk
Korrupsjon	327 stk	235 stk	200 stk

191 %

Solvensmargin i
Storebrand Livsforsikring

3,3 %

Sykefravær i
2015.

76

76 poeng i
Dow Jones Sustainability Index.

Humankapital

	Status 2014	Status 2015	Mål 2015
Sykefravær	3,4 %	3,3 %	3,5 %
Ansattes arbeidsglede	71 av 100 poeng	71 av 100 poeng	72 av 100 poeng
Andel kvinnelige ledere	45 %	42 %	Innenfor 45-60 %
Diskriminering	79 av 100 poeng	87 av 100 poeng	85 av 100 poeng
Ansattes kjennskap til Storebrands arbeid med bærekraft	85 %	85 %	86 %

Klimaomstilling

	Status 2014	Status 2015	Mål 2015
Storebrand Anbefalt Pensjon – Bærekraftrating Aksjer ³	n/a	3,79 % poeng over markedssnitt	+ 5 % poeng over markedssnitt
SPP Fondsforsikring – Total bærekraftrating Fondstorget ³	n/a	58.5%	Økning i rating
Garantert Pensjon³			
Aksjer: Aggregert bærekraftrating	n/a	68 av 100 poeng	70 av 100 poeng
Eiendom: Aggregert bærekraftrating	58 av 100 poeng	59 av 100 poeng	59 av 100 poeng
Miljøkrav til leverandører	57 %	64 %	65 % av aktive hovedavtaler har miljø i avtalen
CO2-utslipp	0,98 tonn/FTE	0,83 tonn/FTE	0,93 tonn/FTE
Antall flyreiser pr. årsverk	5,9 flyreiser/FTE	5,3 flyreiser/FTE	4,4 flyreiser/FTE

Ressurseffektivitet

	Status 2014	Status 2015	Mål 2015
Hovedkontorene Norge og Sverige⁴			
Energiforbruk	156 kWh/ m2	153 kWh/ m2	154 kWh/m2
Vannforbruk	0,38 m3/m2	0,35 m3/m2	0,38 m3/m2
Avfallssortering	82 %	81 %	82 %
Papirforbruk	26 tonn	33 tonn	25 tonn
Eiendomsforvaltning⁵			
Energiforbruk	209 kWh/ m2	197 kWh/ m2	203 kWh/m2
Vannforbruk	0,31 m3/m2	0,29 m3/m2	0,30 m3/m2
Miljøsertifisering eiendom	86 %	93 %	100 %

Langsiktige målsettinger

Bærekraft er et langsiktig tema. Derfor har Storebrand supplert våre to-års mål med langsiktige fem-års mål for perioden 2013-2017. Følgende mål er satt for de viktigste områdene innen konsernets langsiktige satsning på bærekraft:

	Mål 2013-2017
Dow Jones Sustainability Index	Kvalifisert til indeksen
Garantert Pensjon Aksjer: Aggregert bærekraftsrating Eiendom: Aggregert bærekraftsrating	70 av 100 poeng 59 %
Kundenes oppfatning av at våre relasjoner, løsninger og tiltak er bærekraftige	60 av 100 poeng To av tre kunder skal oppleve at vi leverer på kundeløfte nr. 3.
Net Promoter Score (NPS)	Topp 3 i bransjen, bedrift og privat, Norge og Sverige.
Ansattes arbeidsglede	71 av 100 poeng

Bærekraftige investeringer

	2014	2015
Antall selskaper i dialog om brudd på Storebrandstandarden	41	49
Antall eksterne forvaltere kontaktet om brudd på Storebrandstandarden	10	8
Antall utelukkede selskap ⁶	171	180
Brudd på menneskerettigheter og folkerett	31	28
Korrupsjon og økonomisk kriminalitet	13	12
Miljø- og klimaskade	49	67
Kontroversielle våpen	22	21
Selskaper med lav bærekraftsrating	36	35
Tobakk	25	24
Antall land utelukket – lav bærekraftsrating	30	29
Antall inkluderte selskap	33	25

VÅRT ARBEID MED BÆREKRAFT

Storebrand har signert FNs prinsipper for ansvarsfull forretningsdrift (UN Global Compact). Prinsippene omfatter følgende områder: menneskerettigheter, arbeidstakeres rettigheter, miljø og anti-korrupsjon. Vi støtter FNs prinsipper for bærekraftige investeringer (PRI) og FNs prinsipper for bærekraftig forsikring (PSI). Storebrand har vært en drivende kraft bak utviklingen av World Business Council for Sustainable Developments Vision 2050 og arbeider således mot en verden i 2050 der "9 milliarder mennesker lever godt og innenfor vår planets ressurser". Bærekraftarbeidet reguleres gjennom retningslinjer som revideres årlig og fastsettes av styret i Storebrand ASA.

OM RAPPORTERING PÅ BÆREKRAFT

Storebrand har publisert rapporter innen miljø og samfunnsansvar siden 1995, og har siden 2008 vært integrert i konsernets årsrapport. Storebrand benytter Global Reporting Initiative (GRI), versjon G4, sine retningslinjer for rapportering om bærekraft som et verktøy. Vår rapporteringspraksis er i all hovedsak i samsvar med GRIs rapporteringsprinsipper og tilfredsstillende nivå CORE. Storebrand ønsker åpenhet og stiller krav til etterrettelighet og kvalitet i bærekraftarbeidet. Resultatene er derfor gjennomgått og attestert av Deloitte AS. Deres konklusjon fremgår av revisors uttalelse på side 154 i årsrapporten. Dette øker troverdigheten til rapporteringen og dataene, samt en bedre sikkerhet internt for at informasjon er innhentet, sammenstilt og kvalitetssikret på en hensiktsmessig måte. Nærmere informasjon om rapporteringsprosessen og den enkelte scorecard indikator, samt GRI Index tabell for de indikatorer som Storebrand rapporterer på, finnes på www.storebrand.no under bærekraft.

OM SCORECARD FOR BÆREKRAFT

Scorecard for bærekraft viser konsernets definerte mål innen bærekraft - de viktigste for Storebrand å rapportere til aksjemarkedet. De er sentrale i rapporteringen til relevante indekser som Dow Jones Sustainability Index og FTSE4Good. Scorecard for bærekraft eies og følges opp av konsernets leder for Bærekraft. Eierskapet til indikatorene er godt forankret internt. Leder for bærekraft og konserndirektørene for virksomhetsområdene setter i fellesskap mål for Storebrands arbeid med bærekraft. Statusrapportering skjer halvårlig til konsernledelsen og årlig til styret.

- 1) Standardisert metode for måling av kundetilfredshet
- 2) Måling gjelder kun norske privat marked.
- 3) Ny indikator.
- 4) Resultat 2014 er endret da resultater fra hovedkontoret i Sverige er inkludert i Scorecard f.o.m. 2015.
- 5) Eksternt forvaltet og egenforvaltet eiendom er slått sammen under eiendomsforvaltning f.o.m 2015.
- 6) Noen selskap kan være utelukket på mer enn ett kriterium.

Aksjonærforhold

AKSJEKAPITAL, FORTRINNSRETTSEMISJON OG ANTALL AKSJER

Storebrands aksje er notert på Oslo Børs og har tickerkode STB. Storebrand ASA hadde ved inngangen til 2015 en aksjekapital på 2 249,5 millioner kroner. Selskapet har 449 909 899 aksjer pålydende 5 kroner. Per 31.12.2015 eide selskapet 2 062 721 egne aksjer tilsvarende 0,46 prosent av aksjebeholdningen. Selskapet har ikke utstedt opsjoner som kan føre til utvanning av eksisterende aksjonærer.

AKSJONÆRER

Storebrand ASA er et av de største selskapene notert på Oslo Børs målt i antall aksjonærer. Selskapet har aksjonærer fra nær alle landets kommuner og fra 48 land. Målt i markedsverdi var Storebrand det 12. største selskapet på Oslo Børs ved utgangen av 2015.

AKSJEKJØPSORDNING FOR ANSATTE

Storebrand ASA har hvert år siden 1996 gitt ansatte tilbud om å kjøpe aksjer i selskapet gjennom en aksjekjøpsordning. Formålet har vært å knytte de ansatte nærmere til verdiutviklingen i selskapet. I mars 2015 fikk hver ansatt anledning til å kjøpe fra 255 til 1358 aksjer i Storebrand til en kurs på 29,46 kroner per aksje. Om lag 14 prosent av de ansatte deltok og tegnet til sammen 288 916 aksjer.

UTENLANDSANDEL

31.12.2015 utgjorde den totale utenlandsandelen 64,55 prosent i forhold til 62,7 prosent ved utgangen av 2014.

OMSETNING AV STOREBRAND-AKSJEN

I 2015 ble det registrert en omsetning på 707 millioner aksjer, en økning på 29 prosent fra 2014. Omsetningen i kroner var 20 907 millioner i 2015 opp fra 19 123 millioner i 2014. Målt i kroner var Storebrand i 2015 den 13. mest omsatte aksjen på Oslo Børs. I forhold til gjennomsnittlig antall aksjer var omsetningshastigheten for aksjen 157,3 prosent.

KURSUTVIKLING

Storebrand hadde en totalavkastning (inkludert utbytte) på 19,7 prosent gjennom 2015. I tilsvarende periode steg Oslo Børs' OSEBX-indeks 5,9 prosent, mens den europeiske forsikringsindeksen Beinsur har hatt en avkastning på 12,3 prosent i tilsvarende periode.

UTBYTTEPOLITIKK

Styret har satt som mål at Storebrand skal tilpasse seg endringer i europeiske solvensreguleringer uten å hente ny egenkapital. Målsettingen er en Solvens II margin på minst 130 prosent inkludert bruk av overgangsregler. Det vil bli rapportert på dette målet gjennom 2016. Styret fastholder målsettingen om at en utdelingsgrad i en normalsituasjon skal utgjøre over 35 prosent av resultatet etter skatt, men før amortiseringskostnader. Utbyttepolicyen presiserer at utbytte skal tilpasses slik at konsernet er sikret en riktig kapitalstruktur.

GEVINSTBESKATNING

Fra 1.1.2016 ble det innført nye regler for beskatning av utbytte og gevinster på aksjer for privatpersoner. Aksjonærmodellen innebærer at aksjeutbytte ut over et skjermingsfradrag skattlegges som alminnelig inntekt med 27 % hos den personlige aksjonæren. Aksjeutbytte innenfor skjermingsfradraget er skattefritt. Skjermingsfradraget beregnes ved å multiplisere aksjens skjermingsgrunnlag med en skjermingsrente. Skjermingsrenten fastsettes i forskrift av Finansdepartementet ved begynnelsen av ligningsåret, dvs. året som kommer etter inntektsåret. Den baseres på femårig statsobligasjonsrente redusert med skatt (femårig statsobligasjonsrente x 73 %).

INNSIDEHANDEL

Som en av landets ledende finansinstitusjoner er Storebrand avhengig av å ha et ryddig forhold til finansmarkedet og kontrollmyndighetene. Selskapet legger derfor vekt på at rutiner og retningslinjer tilfredsstiller de formelle krav myndighetene setter til

verdipapirhandel. I den anledning har selskapet utarbeidet egne retningslinjer om innsidehandel og egenhandel basert på de aktuelle lover og forskrifter. Selskapet har et eget kontrollapparat som påser at rutinene etterleves.

INVESTORKONTAKT

Storebrand legger vekt på å ha utstrakt og effektiv kommunikasjon med finansmarkedet. Kontinuerlig dialog med eiere, investorer og analytikere i Norge og utlandet har høy prioritet. Konsernet har en egen enhet for Investor Relations. Denne enheten har ansvaret for å etablere og koordinere kontakten mellom selskapet og eksterne forbindelser som børs, analytikere, aksjonærer og andre investorer. Alle kvartalsrapporter, pressemeldinger og presentasjoner for de enkelte kvartalsresultater finnes på konsernets nettsider: <http://www.storebrand.no/ir>.

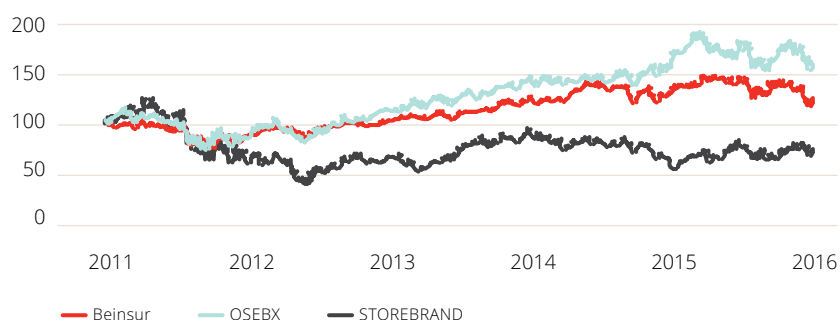
GENERALFORSAMLING

Storebrand har én aksjeklasse hvor hver aksje gir én stemme. Ordinær generalforsamling holdes hvert år innen utgangen av juni. Aksjeeiere som ønsker å delta i generalforsamlingen må melde seg hos selskapet senest kl. 16.00 på den tredje virkedagen før generalforsamlingen. Aksjonærer som ikke har meldt sin ankomst innen fristens utløp vil kunne delta i generalforsamlingen, men ikke ha stemmerett.

AKSJONÆRENS KONTAKT MED SELSKAPET

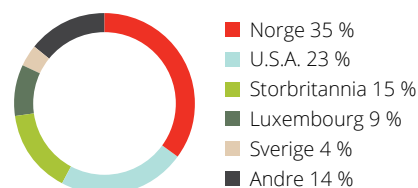
Aksjonærene skal i alminnelighet henvende seg til sin egen kontofører for aksjene når de har spørsmål og melding om endringer, for eksempel ved adresseendring.

KURSUTVIKLING

Storebrand-aksjen	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Høyeste sluttkurs (NOK)	35,98	40,65	39	31,02	54,5	48,3
Laveste sluttkurs (NOK)	23,21	27,52	22,39	16,62	25,2	31,3
Sluttkurs ved 31.12. (NOK)	34,95	29,9	37,9	26,82	31,1	43,6
Markedsverdi 31.12. (NOK mill.)	15 724	13 137	17 052	12 067	13 992	19 638
Årlig omsetning (i 1000 aksjer)	707 870	546 156	569 138	881 216	627 854	593 986
Gjennomsnittlig daglig omsetning (i 1000 aksjer)	2 820	2 185	2 286	3 511	2 481	2 357
Årlig omsetning (NOK mill.)	20 907	19 123	17 067	21 924	25 386	23 114
Omsetningshastighet (%)	157,3	121,4	126,5	195,9	140	132
Antall ordinære aksjer 31.12 (i 1000)	449 910	449 910	449 910	449 910	449 910	449 910
Resultat per ordinære aksje (NOK)	2,63	4,61	4,41	2,25	1,51	3,3
Utbytte per ordinære aksje (NOK)	0	0	0	0	0	1,1
Total avkastning (%)	19,7	-23	41,3	-14	-27	10

EIERANDEL PER LAND 2015

EIERANDEL PER LAND 2014

Historiske kurser er justert for å ta hensyn til splitten mellom aksje og tegningsretter som ble gjennomført i 2007.

20 største aksjonærer per 31.12.15	Kontotype	Beholdning	Andel	Statsborger
Folketrygdfondet		44 418 277	9,69	NOR
J.P. Morgan Chase Ba Nordea Treaty Accoun		19 403 229	4,15	LUX
J.P. Morgan Chase Ba A/C US Resident Non		13 799 450	3,13	NOR
Skandinaviske Enskil A/C Clients Account		13 797 949	2,70	GBR
Clearstream Banking		13 790 000	2,50	FIN
Prudential Assurance HSBC Bank Plc	Nominee	12 487 467	2,22	LUX
J.P. Morgan Bank LUX JPML SA RE CLT Frank	Nominee	12 129 027	2,10	USA
The Bank of New York BNY Mellon	Nominee	9 759 108	1,91	SWE
DnB NOR MARKETS, AKS DNB Bank ASA	Nominee	8 555 926	1,66	GBR
State Street BANK AN A/C Client Omnibus F		7 664 955	1,65	USA
Franklin Mutual Seri BNY Mellon SA/NV	Nominee	7 142 017	1,58	USA
J.P. Morgan Chase Ba A/C BBH INTL Explore	Nominee	7 065 389	1,47	DEU
UBS Stiwzerland AG Sparnord		7 050 932	1,46	NOR
Goldman Sachs & Co E Goldman Sachs & Co		7 000 000	1,46	FIN
J.P. Morgan Chase Ba European Resident OM	Nominee	6 402 357	1,26	GBR
State Street Bank & S/A SSB Client Omni	Nominee	6 400 054	1,19	USA
Euroclear Bank S.A./ 25% Clients		5 352 895	1,15	FIN
State Street BANK & A/C Client Fund Numb	Nominee	5 300 000	1,12	USA
Verdipapirfondet KLP		5 240 177	1,11	NOR
ELO Mutual Pension I C/O Handelsbanken CU	Nominee	4 931 999	1,11	CHE

Finansiell kalender for 2016

17. februar	Resultat 4. kvartal 2015
13. april	Generalforsamling
14. april	Eks utbyttedato
27. april	Resultat 1. kvartal 2016
13. mai	Kapitalmarkedsdag 2016
14. juli	Resultat 2. kvartal 2016
26. oktober	Resultat 3. kvartal 2016
Februar 2017	Resultat 4. kvartal 2016

Årsberetning

HOVEDTREKK

Storebrand skal være best på sparing til pensjon. Konsernet tilbyr produkter innenfor livsforsikring, skadeforsikring, kapitalforvaltning og bank, til privatpersoner, bedrifter og offentlige virksomheter. Konsernet er delt inn i segmentene Sparing, Forsikring, Garantert pensjon og Øvrig. Storebrands strategi er todelt. Konsernet skal skape lønnsom vekst innenfor segmentene Sparing og Forsikring ved å levere gode og bærekraftige pensjons- og forsikringsordninger til bedrifter i Norge og Sverige. Ansatte i bedrifter tilbys digitale og kundeorienterte produkter innenfor sparing, forsikring og bank. Vår filosofi er enkel. Vi lykkes når våre kunder anbefaler oss. Derfor er oppfølging av tilbakemeldinger fra kunder en kjerneoppgave i konsernet.

Samtidig skal Storebrand håndtere den delen av virksomheten som består av pensjonssparing med rentegarantier innenfor segmentet Garantert pensjon. Området er i langsiktig avgang. Bedrifter etterspør i mindre grad produkter med rentegaranti og produktene er kapital-krevende for livsforsikringselskaper i perioder med lavt rentenivå. For konsernet er førsteprioritet for området å sikre opptjening av pensjon for våre kunder gjennom robuste systemer for risikotaging i virksomheten, samtidig som konsernet aktivt tilpasser seg til det nye europeiske soliditetsregelverket Solvens II og styrker reservene på grunn av økt levealder i befolkningen.

2015 har vært preget av sterk konkurranse i Storebrands markeder, et urolig aksjemarked, et historisk lavt rentenivå og viktige rammevilkårsavklaringer. Storebrands respons har vært å jobbe videre med å bli best på sparing til pensjon, i kombinasjon med ytterligere kapitaleffektivisering og kostnadsreduksjoner.

Gjennom året har Storebrand opplevd fortsatt sterk vekst innenfor fondsbasert sparing, levert konkurransedyktig og bærekraftig avkastning til kundene og økt midler til forvaltning til over 571 milliarder kroner. Konsernet har nådd målsettingen om å ha kostnader i forhold til inntekter på under 60 prosent. Konsernet har nådd målsettingen om å ha kostnader i forhold til inntekter på 60 prosent. Konsernet har videre lykkes med å tilpasse seg det nye soliditetsregelverket Solvens II uten å hente egenkapital.

VEKST INNENFOR SPARING OG FORSIKRING

Bedrifter, deres ansatte og tidligere ansatte er konsernets hovedmålgruppe. I bedriftsmarkedet har konsernet opprettholdt posisjonen som markedsleder innenfor innskuddspensjon i Norge. I november vant Storebrand anbudsrunden på den største pensjonsavtalen i det norske pensjonsmarkedet med NHO. Avtalen befester Storebrands posisjon som markedsleder.

I Sverige har SPP en sterk utfordrerrolle og har i løpet av 2015 tatt viktige steg i arbeidet med å synliggjøre arbeidet med bærekraft som det som skiller SPP fra sine konkurrenter. Merkevarer SPP er styrket og salget av fondsbasert pensjonssparing til bedrifter øker.

Ønsket om forutsigbare kostnader og økt forventet pensjon til ansatte gjør at stadig flere norske bedrifter velger en overgang fra ytelses- til innskuddspensjon. Det gjelder også Storebrand, og fra 1. januar 2015 fikk alle ansatte i Norge innskuddspensjon.

I 2014 åpnet norske myndigheter for at om lag én million nordmenn kan bytte sin fripolise med garanti mot en fripolise med investeringsvalg. Storebrand er eneste selskap som tilbyr dette til alle yrkesaktive fripolisekunder. Dette gir mange kunder mulighet til en forvaltning av pensjonsmidlene som kan gi dem en høyere avkastning og dermed bedre pensjon. Om lag 4,7 milliarder kroner er flyttet til Fripoliser med Investeringsvalg siden oppstart. God rådgivning er viktig, og både i nettløsningene og på telefon er vi opptatt av å gi gode råd og anbefalinger tilpasset hver enkelt kunde. Storebrands konsernsjef, Odd Arild Grefstad, var den første kunden som byttet til fripolise med investeringsvalg, og ved utgangen av 2015 var om lag 18 200 avtaler konvertert til fripoliser med investeringsvalg.

HÅNTERING AV GARANTERT PENSJON

Reservestyrking for økt levealder ligger foran plan

Storebrand rapporterte et behov for å styrke reservene med totalt 12,4 milliarder kroner med bakgrunn i Finanstilsynets beslutning i mars 2013 om innføring av nytt dødelighetsgrunnlag. Årsaken til behovet for reservestyrking er at nordmenn forventes å leve lenger enn tidligere antatt kombinert med at Storebrand har forsikringsforpliktelse med livsvarige utbetalinger. Dette setter krav til økte premier og høyere forsikringstekniske avsetninger for å dekke fremtidige forpliktelse. Storebrand har fått godkjent en opptappingsplan på syv år gjeldende fra 2014.

Det forventes at minimum 20 prosent eller 2,5 milliarder kroner av det samlede behovet for reservestyrking dekkes av eier. Selskapet startet

reservestyrkingen i regnskapet fra 2011. Fra 2012-2015 har Storebrand avsatt så mye som mulig av finans- og risikooverskudd. Storebrand har i perioden avsatt 2,2 milliarder kroner i egenkapitalbidrag, hvorav 1,4 milliarder kroner er avsatt direkte fra egenkapitalen mens 0,8 milliarder kroner er tapt overskuddsdeling for fripoliser. I tillegg er det avsatt 0,8 milliarder kroner fra risikoutjevningfondet.

Med dette forventer Storebrand at den direkte resultatmessige belastningen for økt levealder er fullført og at den resterende reservestyrking vil dekkes av avkastningsoverskudd, risikooverskudd og bortfall av overskuddsdeling. For mer informasjon om reservestyrking for økt levealder se Note 3.

FINANSIELLE MÅLSETTINGER

I en periode med lavt rentenivå og reservestyrking for økt forventet levealder, forventes redusert inntjening innenfor kollektiv pensjon. Samtidig vris tyngden av forretningen fra garantert pensjon til fondsbasert sparing. Storebrands mål om å tilpasse seg endringer i europeiske solvensreguleringer uten å hente ny egenkapital har lyktes. Målsettingen om en Solvens II margin høyere enn 130 prosent inkludert bruk av overgangsregler er oppnådd. Det vil bli rapportert på dette målet også gjennom 2016. Storebrand har implementert det nye solvensreguleringer uten å hente ny egenkapital og har en sterk solvensmargin med overgangsregler på 168 prosent, og 124 prosent uten overgangsregler. Solvensmarginen uten overgangsregler er forventet å øke i 2016 som følge av overskudd, aktiv risikostyring og andre tiltak. Etter flere år med tilpasning til Solvens II og reservestyrking for økt forventet levealder, er det styrets oppfatning at selskapet er i en normalisert situasjon. Samtidig påvirkes solvensmarginen negativt av fallende renter og volatile finansmarkeder som øker risikoen i forvaltningen av produkter med rentegaranti. Det gjenstår om lag 2 milliarder kroner av reservestyrking for økt forventet levealder, som ventes dekket av avkastningsoverskudd. Etter en totalvurdering foreslår styret at det ikke utbetales utbytte for 2015, men planlegger utbytte for 2016. Styret fastholder målsettingen om at en utdelingsgrad i en normalsituasjon skal utgjøre over 35 prosent av resultatet etter skatt, men før amortiseringskostnader. Utbyttepolicyen presiserer at utbytte skal tilpasses slik at konsernet er sikret en riktig kapitalstruktur.

Storebrand har følgende finansielle mål:

(NOK mill.)	Mål	Status 2015
Egenkapitalavkastning	>10 %	7,3 %
Dividende ratio (etter skatt)	>35 %	-
Solvens II margin	>130 %	168 %
Rating Storebrand Livsforsikring	A	BBB+/Baa1

KONSERNETS RESULTATER 2015

Storebrand-konsernets årsregnskap avlegges etter International Financial Reporting Standards (IFRS). Storebrands virksomhet er delt inn i segmentene Sparing, Forsikring, Garantert Pensjon og Øvrig.

KONSERNRESULTAT

(NOK mill.)	2015	2014
Fee- og administrasjonsinntekter	4 317	4 160
Risikoresultat liv og pensjon	80	480
Forsikringspremier f.e.r.	3 642	3 115
Erstatningskostnader f.e.r.	-2 822	-2 226
Driftskostnader	2 193	3 423
Finansresultat	244	349
Resultat før overskuddsdeling og utlånstap	2 193	3 431
Netto overskuddsdeling og utlånstap	-431	-8
Konsernresultat før amortisering og oppreservering	1 762	3 423
Oppreservering langt liv	-1 764	-391
Amortisering og nedskrivning av immatrielle eiendeler	-437	-431
Konsernresultat før skatt	-438	2 601
Skattekostnad	1 821	-516
Solt/avviklet virksomhet	-0	-1
Konsernresultat etter skatt	1 382	2 085

Storebrand oppnådde et konsernresultat før amortisering og oppreservering på 1 762 millioner kroner (3 423 millioner) for 2015. Konsernresultat etter skatt ble 1 382 millioner kroner (2 085 millioner). Tall i parentes viser utviklingen i tilsvarende periode i fjor.

Fee- og administrasjonsinntekter øker med 3,8 prosent for året. Justert for virksomhet under avvikling er den årlige veksten 8,2 prosent. Underliggende er inntektsutviklingen preget av økte inntekter fra produkter uten rentegaranti og en nedgang i inntekter fra produkter med rentegaranti.

Storebrand har målsatt å ha kostnader i prosent av inntekter på under 60 prosent. I fjerde kvartal var 12 måneders rullerende gjennomsnitt på 59,6 prosent¹. Kostnadene øker med 0,3 prosent basert på et 12 måneder rullerende gjennomsnitt. Styrkning av konkurransekraften gjennom fortsatt effektivisering er en prioritert oppgave. Storebrand har i 4. kvartal inngått et strategisk samarbeid med Cognizant hvor deleierskap av Storebrands driftssenter i Baltic inngår. Hensikten med samarbeidet er å legge grunnlaget for kundeorientert utvikling av konsernets IT-løsninger og effektivisere virksomheten.

Resultatet preges av vesentlige poster. Kostnader knyttet til omstilling og salg av virksomhet belastet regnskapet med 97 millioner kroner. Kostnadene for 2014 var positivt påvirket av en inntekt på 571 millioner kroner som følge av omlegging av konsernets egen pensjonsordning. Konsernet hadde en regnskapsmessig skatteinntekt på 1 821 millioner kroner i 2015. Storebrand har redusert eksponeringen mot eiendom i kundeporteføljene de siste årene. For å effektivisere driften og bedre risikostyringen på den gjenværende eiendomseksponeringen ble Storebrand Eiendom Holding AS oppløst i desember 2015. Det skattemessige tapet ved oppløsningen av selskapet medfører isolert sett en regnskapsmessig skatteinntekt på om lag 1,7 milliarder kroner. Stortinget vedtok i desember 2015 å redusere selskapsskattesatsen fra 27 til 25 prosent med virkning fra 1. januar 2016. Ved balanseføring av utsatt skatt/skattefordel benyttes derfor 25 prosent. Samlet gir dette et konsernresultat etter skatt på 1 382 millioner kroner (2 085 mill.) for året.

1) Justert for omstillingskostnader og reservestyrking uføreforsikring

De øvrige vesentlige postene står beskrevet under hvert rapporteringssegment.

KONSERNRESULTAT ETTER VIRKSOMHETSOMRÅDE

(NOK mill.)	2015	2014
Sparing	1 020	1 091
Forsikring	488	675
Garantert Pensjon	329	1465
Øvrig	-75	193
Resultat før amortisering og oppreservering	1 762	3 423

Segmentet Sparing er definert som et vekstområde i konsernet. Resultat for segmentet økte med 18 prosent i 2015. Resultatveksten er drevet av økte midler til forvaltning og godt salg. Sparing fikk et resultat på 1 020 millioner kroner for året (1 091). Justert for engangseffekter i 4. kvartal 2014 og 2015 er det en resultatvekst på 16 prosent for året.

Forsikring viser god vekst i premieinntekter. Resultatet preges av reservestyrking innenfor uføredekninger knyttet til innskuddspensjon på 100 millioner kroner, og kostnader knyttet til omstilling.

Fee- og administrasjonsinntektene i segmentet Garantert Pensjon har gjennom 2015 hatt en utvikling i tråd med at en stor del av bestanden er moden og i langsiktig avgang. Resultatbidraget fra segmentet er forventet å reduseres over tid. Resultatet er belastet med 1 764 millioner kroner i egenkapitalbruk til langt liv avsetninger for økt forventet levealder. Skifte av diskonteringsrente og andre endringer i forutsetninger i den svenske virksomheten har påvirket resultatet negativt med 265 millioner kroner.

Resultatutviklingen i segmentet Øvrig er preget av at bankens næringsportefølje er under avvikling. Avkastningen i selskapsporteføljene er påvirket av det lave rentenivået. Det er i tillegg ført 171 millioner kroner over finansresultatet som minoritetens andel av gevinst i forbindelse med et avtalt eiendomssalg.

VIRKSOMHETSOMRÅDENE

SPARING

Sparing består av produkter som omfatter sparing til pensjon uten rentegarantier. I området inngår innskuddspensjon i Norge og Sverige, kapitalforvaltning og bankprodukter til privatkunder.

(NOK mill.)	2015	2014
Fee- og administrasjonsinntekter	2 662	2 375
Risikoresultat liv og pensjon	-3	-11
Driftskostnader	-1 638	-1 289
Resultat før overskuddsdeling og utlånstap	1 022	1 075
Netto overskuddsdeling og utlånstap	-1	16
Resultat før amortisering	1 020	1 091

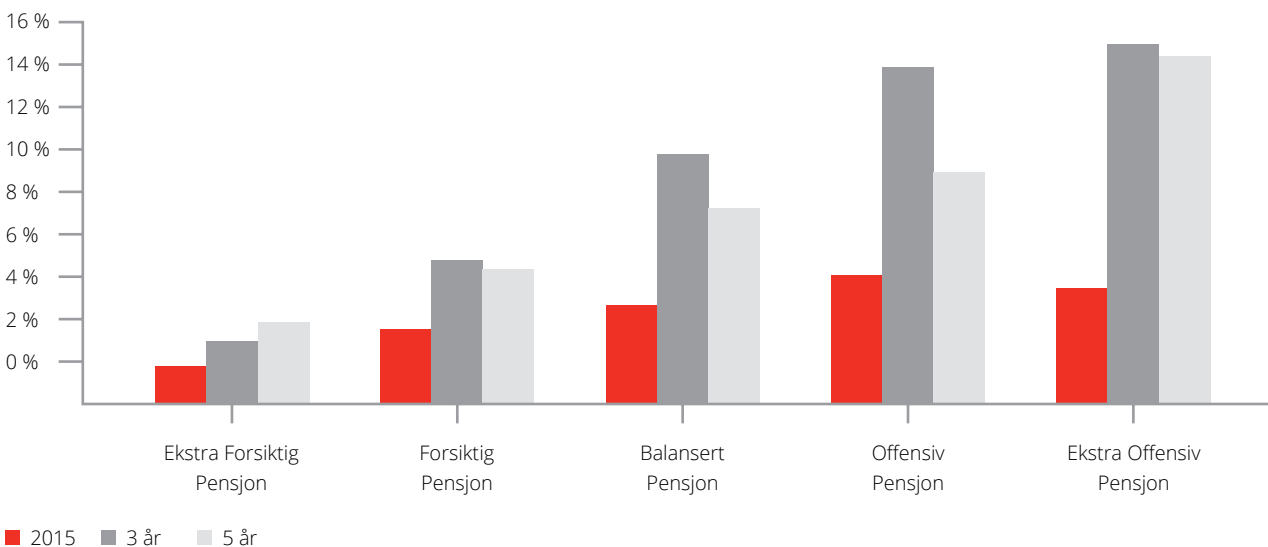
Resultat

Resultatet i Sparing utgjør 1 020 millioner kroner i 2015. Justert for engangseffekter i 4. kvartal 2014 og 2015 er det en resultatvekst på 16 prosent både i kvartalet og for året totalt². Resultatforbedringen drives av volum- og inntektsvekst innenfor fondsforsikring og i kapitalforvaltningen.

Totale fee- og administrasjonsinntekter har økt med 12 prosent fra 2014 til 2015. Korrigert for engangseffekter knyttet til pensjonskostnader i 2014 og omstillingskostnader i 2015 har nominelt kostnadsnivå økt i tråd med volumveksten, knyttet til høyere distribusjonskostnader og øvrige volumrelaterte kostnader.

Innskuddspensjon fortsetter å vokse kraftig ved at stadig flere bedrifter velger å konvertere fra ytelsesbaserte ordninger til innskuddsordninger. Dette øker både antall medlemmer, løpende premieinnbetalinger og forvaltningsvolum i de innskuddsbaserte pensjonsordningene i både Norge og Sverige, i tillegg til vekst gjennom avkastning på premiereservene. Samlet vekst i kundemidler for konsernets innskuddspensjonsprodukter er 22 prosent i 2015 sammenlignet med året før.

AVKASTNING INNSKUDDSPENSJON STANDARD PORTEFØLJER I ITP

Storebrand Bank personmarked tilbyr et bredt spekter av banktjenester til personmarkedet. Økt konkurranse og svekkede marginer på utlån har redusert netto renteinntekter gjennom året. Utlånsporteføljen har vokst med 2,4 milliarder kroner, mens innskuddsporteføljen har falt med 1,1 milliarder kroner. Utlånsporteføljen består i hovedsak av boliglån med lav risiko.

Kapitalforvaltningsvirksomheten tilbyr et bredt spekter av spare- og investeringsprodukter til institusjonelle eksterne og interne kunder i både Norge og Sverige samt verdipapirfond til privatmarkedet. Av de aktivt forvaltede aksje- og kombinasjonsproduktene leverte 38 prosent bedre avkastning enn sine referanseindekser. 36 prosent av rentefondene slo sine referanseindekser. Kundernes investeringsporteføljer oppnådde en samlet meravkastning på nærmere 1,0 milliarder kroner i 2015. Forvaltningskapitalen har økt med 7 prosent i 2015 til 571 milliarder kroner ved årets slutt. God volumvekst fra både eksterne og interne kunder gir 12 prosent inntektsvekst innenfor kapitalforvaltningsområdet sammenlignet med 2014. Storebrand arbeider aktivt med å øke bærekraftsnivået i porteføljene. Arbeidet beskrives nærmere i eget kapittel i beretningen.

2) Kostnadslinjen ble positivt påvirket med 187 millioner kroner i 2014 på grunn av endret pensjonsordning for egne ansatte. Den samme linjen er påvirket med -28 millioner kroner i omstillingskostnader i 2015.

Balanse og markedsutvikling

Premieinntektene utgjør 12,3 milliarder kroner i 2015, som er 2,4 milliarder høyere enn i 2014. Netto flyttebalanse er betydelig høyere enn i 2014, og utgjør 2,8 milliarder. Mens flyttebalansen i Norge er betydelig bedret, trekker den svenske virksomheten ned som følge av økt fraflytting samt mindre konvertering fra produkter med garanti til produkter med fritt investeringsvalg. Samlede reserver innenfor ikke-garantert livsparing har vokst med 22 prosent fra 2014.

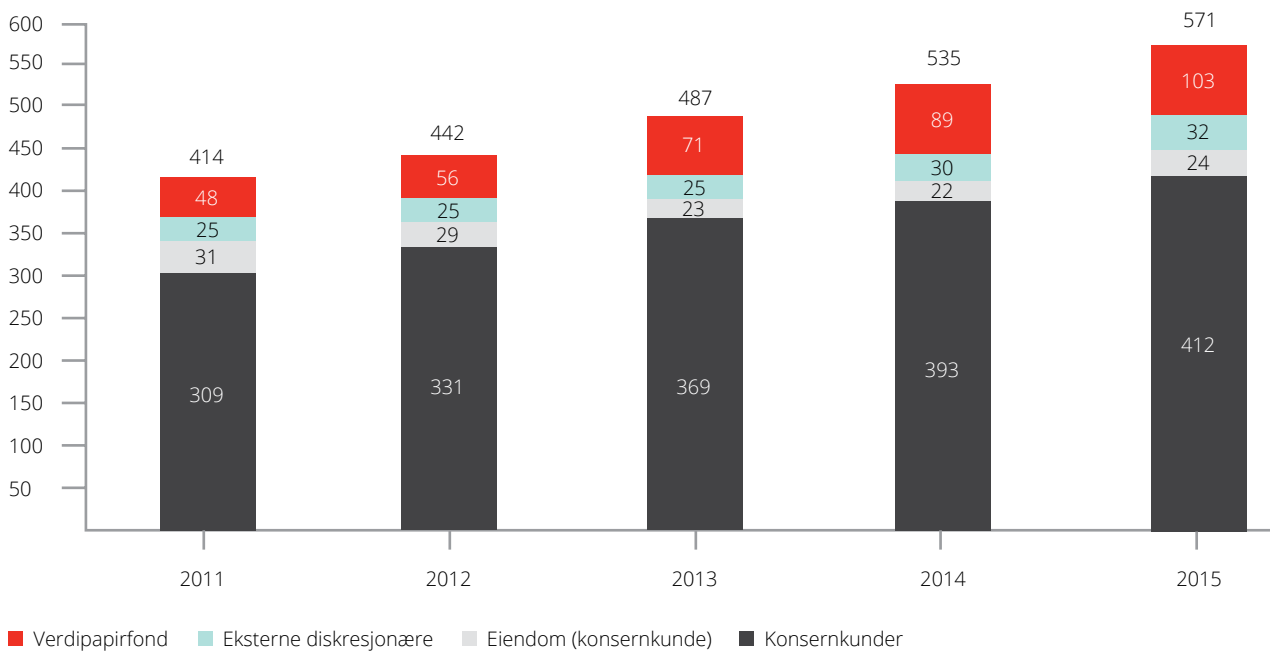
I det norske markedet fortsetter Storebrands posisjon som markedsleder innenfor innskuddsordninger med 34 prosent markedsandel. Premieveksten innenfor innskuddsbasert tjenstepensjon er 32 prosent i 2015. Veksten er drevet av godt salg til nye kunder og salg av økte sparerater i tillegg til vekst fra lønnsregulering. Det er sterk konkurranse i innskuddspensjonsmarkedet, og Storebrand forventer at dette vil vedvare som følge av den betydelige dynamikken i markedet. Storebrand har lansert hybridproduktet i markedet og ser dette produktet som viktig posisjonering inn mot de endringene som skjer i offentlig tjenstepensjon.

I det svenske markedet er SPP femte største aktør målt etter premieinntekter fra fondsforsikring og depotforsikring, innenfor segmentet øvrig tjenstepensjon, med en markedsandel på 11 prosent.

Premieinntektene er 4 prosent høyere enn i 2014, drevet av nysalg og avkastning.

Nysalget ligger omtrent på samme nivå som året før. SPP ble i 2013 valgt som en av flere leverandører i Sveriges største pensjonsplattform (ITP-ordningen), og igangsatte aktiviteter har gitt positiv effekt i 2015.

MIDLER UNDER FORVALTNING (MILLIARDER) - STOREBRAND KAPITALFORVALTNING

Kapitalforvaltningsvirksomheten har økt midler til forvaltning med 37 milliarder kroner i 2015. Veksten skyldes i hovedsak godt nysalg, spesielt i den svenske fondsvirksomheten, samt god avkastning på kundemidlene. Ved utgangen av året utgjorde forvaltningskapitalen 571 milliarder kroner fordelt på verdipapirfond, fond-i-fond samt individuelle porteføljer for forsikringsselskaper, pensjonskasser, kommuner, institusjonelle investorer og investeringsselskaper. For midler til forvaltning, se graf over.

Nøkkeltall Sparing	2015	2014
United Linked reserver	128 117	105 369
Unit Linked premier	12 324	9 887
AuM Kapitalforvaltning	571 425	534 523
Bank Personmarked utlån	26 861	24 441

FORSIKRING

Forsikring har ansvaret for konsernets risikoprodukter i Norge og Sverige. Enheten tilbyr helseforsikring i det norske og svenske bedrifts- og privatmarkedet, skadeforsikrings- og personrisikoprodukter til det norske privatmarkedet samt personalforsikring og pensjonsrelaterte forsikringer i det norske og svenske bedriftsmarkedet.

Resultat

Forsikring	2015	2014
Forsikringspremier f.er	3 642	3 115
Erstatningskostnader f.er	-2 822	-2 226
Driftskostnader	-538	-387
Finansresultat	206	173
Resultat før amortisering	488	675

Forsikringsresultatet ble 488 millioner kroner (675 millioner kroner) for året med en samlet combined ratio på 92 prosent (84 prosent i 2014). Forsikringspremiene økte med 17 prosent i 2015. Den solide premieveksten drives av godt salg av individuelle skadeforsikringer og den nye avtalen med Akademikerne som trådte i kraft 1.1.2015. Skadeprosenten har økt og forklares i hovedsak av styrkede reserver. Kostnadsprosenten er redusert med 2 prosentpoeng sammenlignet med året før. Den underliggende lønnsomheten og effektiviteten er god og viser tilfredsstillende utvikling.

Nøkkeltall Forsikring	2015	2014
Skadeprosent	77 %	71 %
Kostnadsprosent	15 %	13 %
Combined ratio	92 %	84 %

Det samlede risikoresultatet er stabilt og tilfredsstillende og gir en skadeprosent på 77 prosent (71 prosent i 2014). Markedet for inn-skuddspensjon er svært konkurranseutsatt og pris på uførepensjon er en viktig konkurranseparameter. I tillegg ser vi negativ utvikling i arbeidsløshet og uføre. Derfor er reservene innenfor pensjonsrelatert kollektiv uføreforsikring styrket med 100 millioner kroner i år. Samtidig arbeides det med tiltak for å styrke lønnsomheten inkludert opprising av ulønnsomme kunder. Den underliggende risikoutviklingen er fortsatt god i skadeforsikringsbestanden men skadeinflasjonen er noe økende. Det samlede naturskaderesultatet utgjør -10 millioner kroner og bidrar til den økte skadeprosenten.

Kostnadsprosenten utgjør 15 prosent (13 prosent i 2014) for året. Som i fjor er kostnadene påvirket av engangseffekter. I 2014 medførte endringer i pensjonsordningen for Storebrandkonsernets egne ansatte en større positiv engangseffekt på 120 millioner kroner. I 2015 utgjør engangseffekter knyttet til omstillingskostnader i Norge og Sverige 20 millioner kroner. Justert for disse engangseffektene er kostnadsprosenten 14 prosent i 2015 (16 prosent i 2014). For å styrke konkurransekraften og øke kostnadseffektiviteten, jobbes det aktivt med å øke automatisering, digitalisering og sourcing av tjenester samt utnyttelse av skalafordelene ved økt volum.

3) Helseforsikring er 50 prosent eid av Storebrand ASA og 50 prosent eid Munich Health.

4) Justert for negative engangseffekter knyttet til omstilling i 2015 og positive engangseffekter knyttet til pensjon i 2014.

Investeringsporteføljen til Forsikring i Norge utgjør 6,4 milliarder kroner, som i hovedsak er plassert i rentepapirer med kort og mellomlang durasjon.

Balanse og markedsutvikling

Storebrand Forsikring tilbyr et bredt produktspekter innenfor personmarkedet i Norge og bedriftsmarkedet i både Norge og Sverige. Lønnsomheten i markedet generelt vurderes fortsatt å være god, men konkurransen er økende. Dette ser vi både innenfor personforsikringer og risikodekningene tilknyttet innskuddspensjon i Norge hvor konkurransen er sterk og hvor pris er et viktig konkurranseparameter. Den samlede bestandspremien ved utgangen av 2015 utgjør 4,3 milliarder kroner, hvorav 1,7 milliarder kommer fra personmarkedet og 2,6 milliarder fra bedriftsmarkedet.

Innenfor personmarkedet har Storebrand en etablert posisjon når det gjelder personforsikringer og en utfordrerposisjon innenfor skadeforsikring. Storebrand har lyktes godt i personmarkedet i år med en vekst i premieinntektene på 18 prosent sammenlignet med i fjor. I 2015 passerte skadeforsikringsporteføljen 1 milliard i bestandspremie samtidig som vi rundet 100.000 skadekunder. Dette var to viktige milepæler for selskapet. Veksten drives av konkurransedyktige priser, enkle og relevante produkter samt gode dekninger. Den nye avtalen med Akademikerne som trådte i kraft 1.1.2015, sikrer også Storebrand en solid posisjon i foreningsmarkedet og bidrar til den gode veksten. Veksten innenfor personforsikringer er stabil og i tråd med den generelle markedsveksten.

Bedriftsmarkedet er generelt et mer modent marked. Unntaket er helseforsikring som fortsatt er et marked med god vekst. Målt i bestandspremie er Storebrand en av markedslederne innenfor helseforsikring. For øvrige segmenter innenfor personforsikring er Storebrand en av flere større aktører. For risikodekningene tilknyttet innskuddspensjon i Norge er veksten drevet av konvertering fra ytelsesbasert til innskuddsbasert pensjon. Det nye regelverket som trådte i kraft 1.1.2016 vil kunne medføre noe redusert premievolum i fremtiden. I Sverige har uføretrenden vært nedadgående over lang tid hvilket har ført til reduserte premier generelt.

GARANTERT PENSJON

Garantert pensjon består av produkter som omfatter langsiktig sparing til pensjon, hvor kundene har en garantert avkastning eller ytelse på sparemidlene. I området inngår ytelsespensjon i Norge og Sverige, fripoliser, individuell kapital og pensjonsforsikring.

(NOK mill.)	2015	2014
Fee- og administrasjonsinntekter	1 777	1 842
Risikoresultat liv og pensjon	89	483
Driftskostnader	-1 156	-921
Finansresultat		0
Resultat før overskuddsdeling og utlånstap	711	1 404
Netto overskuddsdeling og utlånstap	-382	61
Resultat før amortisering og oppreservering	329	1 465
Oppreservering langt liv	-1 764	-391

Resultatet for Garantert pensjon før amortisering og oppreservering utgjør 329 millioner kroner i 2015, som er en reduksjon på 1 136 millioner sammenlignet med 2014. Resultatene i 2015 er negativt påvirket av store og særskilte poster knyttet til avsetning for egenkapitalbruk for reservestyrking grunnet økt levealder i norsk virksomhet og endrede forutsetninger for finansresultatet i svensk virksomhet.

Fee- og administrasjonsinntektene har gjennom 2015 hatt en utvikling i tråd med at en stor del av bestanden er moden og i langsiktig avgang. Inntektene var 1 777 millioner kroner i 2015 sammenlignet med 1 842 millioner året før. I 2015 har inntektene falt med 3,5 prosent sammenlignet med 2014, men justert for valutaeffekt og en mindre engangseffekt er inntektsreduksjonen 6,6 prosent. Nytegning for garantert pensjon er for de fleste produkter stengt, men eksisterende kunders premieinnbetalinger og akkumulering av avkastning medfører langsiktig avgang i reserver.

Driftskostnadene ble i 2015 påvirket av avsetninger for omstillingskostnader på 41 millioner kroner mens endringer i Storebrands pensjons-

ordning medførte en kostnadsreduksjon på 210 millioner i 2014. Justert for disse to effektene er kostnadene redusert i 2015 sammenlignet med året før.

Risikoresultatet ble 89 millioner kroner i 2015 sammenlignet med 483 millioner kroner året før. Årsaken til endringen fra 2014 følger i hovedsak av positiv engangseffekt på 322 millioner kroner i 2014.

Resultat fra overskuddsdelingen er generert i den svenske virksomheten og utgjør minus 382 millioner kroner i 2015 sammenlignet med 61 millioner i 2014. I 4. kvartal 2015 ble det innført nye anslag for fremtidige kostnader i bestanden og ny Solvens II tilpasset rentekurve i modellene. Dette har gitt en samlet effekt for resultat fra overskuddsdelingen på minus 265 millioner kroner. For øvrig påvirkes overskuddsdelingsresultatet av utviklingen i rente-, kreditt og aksjemarkedene. Som følge av moderat avkastning i porteføljene har selskapets andel av avkastningsdeling vært lav i 2015. Indekseringsavgiften er ikke direkte påvirket av finansmarkedsutviklingen og utgjør 128 millioner kroner i 2015 sammenlignet med 160 millioner året før.

I den norske virksomheten prioriteres buffer- og reservebygging fremfor overskuddsdeling mellom kunder og eiere. Ved utgangen av 2015 er det avsatt for estimert fremtidig bruk av egenkapital og risikoutjevningsfond knyttet til reservestyrking for økt levealder. Dette gir en samlet kostnad for reservestyrking på minus 1 764 millioner kroner i 2015. I tillegg har det blitt avsatt 292 millioner i tapt overskuddsdeling i fripoliser. Dette er eiers andel av avkastningsoverskudd over rentegarantien som har blitt anvendt til reservestyrking for økt levealder.

Balanse og markedsutvikling

Kundereserver for garantert pensjon utgjør 267 milliarder kroner ved utgangen av 2015 sammenlignet med 264 milliarder ved inngangen til året. Justert for valutaeffekt er det imidlertid en reduksjon i reserver på 2,0 prosent gjennom året. Ekstern fraflytting fra garantert pensjon var 7,8 milliarder kroner i 2015 sammenlignet med 14,8 milliarder kroner året før. Fra slutten av 2014 ble kundene tilbudt å konvertere fra tradisjonelle fripoliser til fripoliser med investeringsvalg, og forsikringsreserver for fripoliser med investeringsvalg utgjør 4,6 milliarder kroner ved utgangen av 2015 og inngår i segmentet Sparing.

Premieinntektene for garantert pensjon (eksklusiv flytting) var 7,8 milliarder kroner i 2015. Det representerer en nedgang på 22 prosent sammenlignet med 2014. De fleste produktene er lukket for nysalg, og kundenes valg om overgang fra garanterte til ikke-garanterte produkter er i tråd med konsernets strategi.

Premieinntekter (eks. flytting)	2015	2014
Ytelsespensjon	5 477	7 337
Fripoliser	113	101
Tradisjonell individuell kapital og pensjon	277	287
Garantert produkter SPP	1 599	2 127
Total	7 467	9 852

Nøkkeltall Garantert Pensjon	2015	2014
Garanterte reserver	266 979	264 290
Garanterte reserver i % av totale reserver	67,6 %	71 %
Fraflytting av garanterte reserver	-7 729	-14 823
Kundebuffere i % av kundeporteføljer i Storebrand	5,8 %	6,6 %
Kundebuffere i % av kundeporteføljer i SPP	7,6 %	11,7 %

ØVRIG RESULTAT

Under Øvrig rapporteres resultatet i Storebrand ASA, samt resultatet i selskapsporteføljene og mindre datterselskap i Storebrand Livsforsikring og SPP: I tillegg inngår resultatet knyttet til utlån til næringsvirksomhet i Storebrand Bank og virksomheten i BenCo. Konsernelimineringer vises i egen tabell under.

Resultat

(NOK mill.)	2015	2014
Fee- og administrasjonsinntekter	129	233
Risikoresultat liv og pensjon	-6	8
Driftskostnader	-188	-138
Finansresultat	38	175
Resultat før overskuddsdeling og utlånstap	-27	278
Netto overskuddsdeling og utlånsbeløp	-48	-85
Resultat før amortisering	-75	193

Elimineringer

(NOK mill.)	2015	2014
Fee- og administrasjonsinntekter	-251	-289
Driftskostnader	251	289
Finansresultat	-	-
Resultat før overskuddsdeling og utlånstap	-	-

Resultatet før amortisering for segmentet øvrig virksomhet ble -75 millioner kroner i 2015, mot 193 millioner kroner i 2014. Årsaken til nedgangen er reduksjon i fee- og administrasjonsinntekter i 2015 er i hovedsak knyttet til avvikling av næringsbank.

Storebrand Livsforsikring konsern er finansiert gjennom en kombinasjon av egenkapital og ansvarlig lån. Rentekostnadene utgjør i størrelsesorden netto 90 millioner kroner i kvartalet med dagens rentenivå. Finansresultatet inkluderer avkastningen i selskapsporteføljene i Storebrand Livsforsikring og i SPP, samt finansresultatet i Storebrand ASA. Finansresultatet er svekket som følge av lavere avkastning i selskapsporteføljene.

Det er i tillegg ført 171 millioner kroner over finansresultatet som minoritetens andel av gevinst i forbindelse med et avtalt eiendomssalg.

KAPITALFORHOLD, RATING OG RISIKO

KAPITALFORHOLD

Storebrand legger vekt på å tilpasse nivået på egenkapital og lån i konsernet fortløpende og planmessig. Nivået tilpasses den økonomiske risikoen og kapitalkrav i virksomheten. Vekst og sammensetning av forretningsområder vil være en viktig drivkraft i behovet for kapital. Kapitalstyringen har som målsetting å sikre en effektiv kapitalstruktur og ivareta en hensiktsmessig balanse mellom interne mål og regulatoriske krav. Konsernet har en målsetting om over tid å ha en solvensmargindekning etter Solvens II på minimum 130 prosent. Storebrand Livsforsikring AS har videre en målsetting om en rating på A-nivå. Morselskapet i konsernet har en målsetting om en netto gjeldsgrad på null over tid. Storebrand ASA har kun én aksjeklasse. Alle aksjer har lik rett og aksjene er fritt omsettelige. Selskapet er ikke kjent med at det foreligger avtaler mellom aksjeeiere som begrenser mulighetene til å omsette eller utøve stemmerett for aksjer.

Solvensmarginen (Solvens I) for Storebrand Livsforsikring konsern har økt fra 175 prosent til 191 prosent ved utgangen av året.

Solvensregelverket Solvens II innføres i 2016. Gjennomførte tiltak som risikoreduksjon, oppreservering for økt levealder og endrede forsikringstekniske forutsetninger gjennom 2015 har bidratt til at selskapet går inn i 2016 uten å hente ny egenkapital. Målsettingen til konsernet er en solvensmargin etter det nye regelverket på 130 prosent inkludert bruk av overgangsregler. Solvensposisjonen for Storebrand konsern

ble ved utgangen av 4. kvartal beregnet til 168 prosent (uten overgangsregler er solvensmarginen estimert til 124 prosent). Storebrand benytter standardmodell for beregning av Solvens II. I 2015 er modellene som benyttes til å beregne Solvens II, oppdaterte for å reflektere gjeldende forretning og regelverk. Spesielt har en modellendring knyttet til den risikoreducerende evne til utsatt skatt gitt et positivt bidrag. Reduserte renter i Norge og en endring i rentekurven påvirker Solvens II marginen negativt. Det kan komme endringer i regelverket, metoder og tolkninger som kan påvirke Solvens II marginen fremover.

Liv Konsernets soliditetskapital, som består av egenkapital, ansvarlig lånekapital, kursreguleringsfond, tilleggsavsetninger, villkorad återbäring og risikoutjevningfond, utgjorde 61,0 milliarder kroner ved utgangen av året, mot 64,7 milliarder kroner ved forrige årsskifte. Villkorad återbäring er redusert med 1,9 milliarder kroner blant annet på grunn av endret diskonteringsrente på forsikringsforpliktelsene i SPP. Tilleggsavsetningene utgjorde 5,2 milliarder kroner ved utgangen av året, tilnærmet uendret for året. Tilleggsavsetningene er redusert ved overgang til fripoliser med investeringsvalg men økt som følge av disponering av årets resultat. Oververdi på obligasjoner som vurderes til amortisert kost er redusert på grunn av rentenedgang med 2,8 milliarder kroner i år, og utgjør 10,6 milliarder kroner per 31. desember. Oververdi på obligasjoner til amortisert kost er ikke innregnet i regnskapet. Samlede avsetninger for langt liv per 31. desember 2015 utgjør 5,8 milliarder kroner og er ikke inkludert i soliditetskapitalen.

Storebrand Bank Konsern har ved utgangen av 2015 en ren kjernekapitaldekning på 13,8 prosent, og en kapitaldekning på 17,1 prosent. Bankkonsernet har tilpasset seg nye kapitalkrav og har som mål å overholde de til enhver tid gjeldende krav til bufferkapital. Selskapet har tilfredsstillende soliditet og likviditet basert på virksomheten. Både bankkonsernet, morbanken og boligkredittforetaket oppfyller gjeldende lovkrav.

Kapitaldekning og kjernekapitaldekning for Storebrand konsern var ved utgangen av året på henholdsvis 14,3 prosent og 11,9 prosent. I henhold til nye soliditetsregler for finansielle grupper vil Storebrand ASA (holding) fra 31.1.2016 ikke lenger være omfattet av kapitaldekningsregelverket, og Storebrand ASA vil da kun rapportere Solvens II for gruppen.

Storebrand ASA (holding) hadde likvide eiendeler på 2,4 milliarder kroner ved utgangen av året. Likvide eiendeler består i hovedsak av kort-siktige rentepapirer med god kredittrating. Total rentebærende gjeld i Storebrand ASA (holding) utgjorde 3,3 milliarder kroner ved utgangen av året. Dette tilsvarer en netto gjeldsgrad på 4,8 prosent. Neste forfall på obligasjonsgjeld er i april 2016. I løpet av året har Storebrand kjøpt tilbake utestående obligasjonsgjeld med nominelt volum på til sammen 671 millioner kroner og inngått et nytt 3-årig senior usikret banklån på 800 millioner kroner. I løpet av første halvår forventer selskapet å motta konsernbidrag fra datterselskapene med positiv likviditetseffekt på til sammen 436 millioner kroner. Likviditetssituasjon i holdingselskapet er vesentlig styrket de siste 5 årene, og selskapet har en solid likviditetsbuffer.

RATING

Storebrand Livsforsikring AS, Storebrand ASA og Storebrand Boligkreditt AS har lik rating fra Moody's som ved forrige årsskifte. Moody's oppgraderte Storebrand Bank sin kredittrating fra Baa2 til Baa1 i mai 2015. Standard & Poor's nedgraderte i juli 2015 sin kredittrating av Storebrand Livsforsikring AS fra A- til BBB+. Storebrand ASA sin rating er avledet av Storebrand Livsforsikring sin rating og ble justert ned til BBB-. Framtidsutsiktene for ratingen til Storebrand Livsforsikring og Storebrand ASA ble samtidig endret fra negativ til stabil. S&P begrunnet nedgraderingen av Storebrand Livsforsikring AS med lave renter kombinert med en kapitalkrevende fripoliseportefølje. S&P viser til at Storebrandkonsernet har iverksatt gode tiltak, men at endringene i eksterne faktorer påvirker risikobildet. Framtidsutsiktene til selskapet vurderes som stabile og reflekterer en forventning om at selskapet vil styrke den økonomiske kapitalen fra dagens nivå. S&Ps kredittrating av Storebrand Bank er uendret i perioden.

RISIKO

Storebrands virksomhet er å ta og håndtere ulike risikoen på en bevisst, kontrollert og ansvarsfull måte, både for kundenes og eiernes regning.

For forsikrings- og pensjonsprodukter tar Storebrand betalt fra bedrifter og enkeltpersoner for å overta risikoen for at ulike forsikringstilfeller inntreffer. For pensjonsprodukter er det nødvendig å ta finansmarkedsrisiko for å skape avkastning på innbetalte pensjonsmidler. Bankvirksomheten medfører risiko for tap på utlån. I alle deler av virksomheten oppstår operasjonell risiko fra feil som kan påføre kunder tap og/eller kostnader for Storebrand.

Risikohåndtering handler om å se både de positive og negative sidene av risiko. Risikotakingen skal bidra til at Storebrand når sine strategiske og forretningsmessige mål, herunder at kunder får en konkurransedyktig avkastning på deres pensjonsmidler og at Storebrand får tilstrekkelig betalt for risikoen i forhold til definerte avkastningskrav.

Som konsesjonsbelagt virksomhet er Storebrand-konsernet og de enkelte selskapene underlagt tilsyn fra Finanstilsynet. Risikohåndteringen skal tilfredsstillende formelle krav som følger av lovgivning og annen regulering. Nivået på risikotakingen skal være innenfor regulatoriske krav og andre behov fra f.eks. kunder, aksjonærer, långivere eller ratingselskaper. Uønskede hendelser skal begrenses.

Fra 1.1.2016 er konsernet og gruppens forsikringsselskaper underlagt Solvens II-regelverket som utvider og formaliserer kravene til risikohåndtering. I Norge er regelverket nedfelt i Finansforetaksloven og Solvens II-forskriften.

Størstedelen av Storebrands risiko kommer fra forpliktelser knyttet til produktene. Konsernets resultat og risiko følges opp og rapporteres som fire områder med svært ulike resultat- og risikodrivere: Sparing, Forsikring, Garantert Pensjon og Øvrig.

SPARING

Sparing består av fondsforsikring, kapitalforvaltningsvirksomhetene og privatmarkedsdelen av bankvirksomheten.

For fondsforsikring har kunden den finansielle markedsrisikoen. Utbetalingene er i hovedsak tidsbegrenset, slik at Storebrand har lav risiko fra økt levealder.

For Storebrand er risikoen for fondsforsikring i hovedsak knyttet til at framtidige inntekter og kostnader endres. Det blir derfor en indirekte markedsrisiko, fordi negativ investeringsavkastning vil redusere framtidige inntekter, uten tilsvarende reduksjon i kostnader. Inntektene reduseres også dersom kunder velger å flytte. Markedsrisiko, spesielt aksjerisiko, og avgangrisiko er derfor de største risikoene for fondsforsikring. Det er også risiko knyttet til at kostnadene kan øke.

Kapitalforvaltningsvirksomheten tilbyr aktiv og passiv forvaltning og forvaltning av fond-i-fond strukturer for kunders regning og risiko. Operasjonelle risikoer, inkludert regelverksetterlevelse (compliance) vurderes som de største risikoene.

For bankvirksomheten er kredittrisiko og likviditetsrisiko de største risikoene. Tilnærmet hele utlånsporteføljen til privatpersoner er sikret med pant i fast eiendom.

FORSIKRING

Forsikring består av risikoprodukter og skadeforsikring. Prisen kan vanligvis endres på årlig basis hvis det skjer endringer i risikobildet.

Den største risikoen er uførhetsrisiko. Storebrand har risiko knyttet til at det blir flere uføretilfeller enn antatt og/eller at færre uføre blir arbeidsføre igjen (reakivering). Omleggingen av uføredeknning i Folketrygden i Norge fra 1.1.2016, vil for mange gi bedre dekning fra Folketrygden ved nye uføretilfeller. Det vil dermed, alt annet like, redusere omfanget av Storebrands uførhetsrisiko framover. Storebrand tilbyr også deknninger som gir utbetaling ved død, men Storebrands risiko fra dette er svært begrenset. Storebrands uføredeknninger kan i hovedsak prises om på årlig basis.

Innenfor skadeforsikring er mesteparten av risikoen knyttet til utvikling i erstatningsutbetalinger fra bilforsikring og boligforsikring.

GARANTERT PENSJON

Garantert pensjon omfatter spare- og pensjonsprodukter med rentegaranti i Norge og Sverige. De største risikoene er finansmarkedsrisiko og levetidsrisiko.

Det er felles for produktene at Storebrand garanterer for en minimum avkastning. I Norge må avkastningen være over garanti hvert enkelt år, mens det i Sverige i større grad er tilstrekkelig å oppnå garantert avkastning som et gjennomsnitt. I Sverige har nye premier 0,5 prosent garanti, mens eksisterende reserver har opp til 5,2 prosent garanti. I Norge tas nye premier inn med 2,0 prosent og oppregulering av pensjon skjer med 0,5 prosent garanti. Eksisterende bestand har i hovedsak garantinivåer mellom 3 og 4 prosent. Over tid vil nye premier og eventuell oppregulering bidra til at gjennomsnittlig garantinivå faller.

Det er innført ny levetidstariff i Norge for ytelsespensjon og fripoliser fra 2014. For eksisterende reserve har Finanstilsynet godkjent 7 års opptrappingsplan, og kundeavkastning utover garanti kan bidra til oppreservering. I opptrappingsperioden gir det en risikoøkning som kan sammenlignes med å øke garantirenten. Storebrands bidrag må være minimum 20 prosent av samlet oppreservering.

For å oppnå tilstrekkelig avkastning fra kundeporteføljene til å dekke garanti, oppreservering og eventuell oppskrivning av pensjon, er det nødvendig å ta investeringsrisiko (markedsrisiko). Det skjer i hovedsak ved å investere i aksjer, eiendom og selskapsobligasjoner. Gjennom 2015 er aksjeandelen redusert, mens investeringer i selskapsobligasjoner har økt.

Renterisiko er i en spesiell stilling fordi renteendringer også påvirker verdien av forsikringsforpliktelsen under Solvens II. Siden pensjonsutbetalingene kan ligge svært langt frem i tid, har forsikringsforpliktelsen stor rentefølsomhet og det skal ideelt sett balanseres med tilsvarende rentefølsomhet i investeringene. Det er ikke mulig å lukke renterisikoen i Norge, men regnskapsføring til amortisert kost gjør det mulig å redusere risikoen for solvensposisjonen uten at det slår ut i økt risiko fra den årlige garantien. I Sverige er det bedre samsvar mellom rentefølsomheten for eiendeler og forpliktelser.

For 2015 har avkastningen i de garanterte kundeporteføljene vært positiv. I Norge har avkastningen vært tilstrekkelig til å dekke garanti pluss forventet bidrag til oppreservering. Gjennom 2015 har rentenivået falt, spesielt i den korte enden av rentekurven. I Sverige er pengemarkedsrenten negativ. Norges Bank har signalisert at renten vil bli holdt lav i flere år fremover. Fallende rente øker Storebrands risiko fordi det reduserer sannsynligheten for å få en avkastning høyere enn garanti. I Norge dempes effekten de nærmeste årene av at en stor andel av investeringene er obligasjoner holdt til amortisert kost som vil nyte godt av papirer kjøpt inn på høyere rentenivåer enn dagens.

Endringer i tjenstepensjonsordninger i Norge vil over tid redusere risikoen for lave renter ettersom ytelsesbaserte ordninger erstattes av innskuddspensjon eller hybridordninger uten garantert avkastning utover null prosent. Markedsendringen har mest effekt for nye innskudd, mens eksisterende reserve vil videreføres som fripoliser.

Fripoliser har spesielt høy risiko i et lavrentescenario fordi det er svært begrensede muligheter til å endre pris eller vilkår. Fripoliseporteføljen vil øke de nærmeste årene ettersom bedriftene lukker ytelsesordninger. Høsten 2014 ble det åpnet for at kunder kan velge å konvertere fripolisen til fripolise med investeringsvalg (FMI). Storebrand har tilbudt produktet fra oktober 2014 og fram til utgangen av 2015 er om lag 5 milliarder konvertert. Det er en forutsetning at fripolisen er fullt oppresvert ved overgangen, og eventuell manglende oppreservering er dekket av Storebrand. Ved overgang til FMI går risikoen for finansmarkedsutviklingen over til kunden, men for mange kunder vil det gi høyere forventet avkastning og dermed større pensjonsutbetalinger. I rundt halvparten av den garanterte porteføljen i Sverige har kunden mulighet for å bytte til et produkt uten avkastningsgaranti.

Størstedelen av de garanterte pensjonsavtalene har livslang utbetaling. Det gir økte utbetalinger hvis levetiden øker mer enn forventet. Risikoen reduseres ved at det benyttes dynamiske tariffer som inkluderer en trend for økt livslengde.

ØVRIG

Øvrig omfatter Storebrand ASA, samt selskapsporteføljene og mindre datterselskap i Storebrand Livsforsikring og SPP. I tillegg inngår utlån til næringsvirksomhet i Storebrand Bank og virksomheten i BenCo.

Eiendeler i Storebrand ASA og selskapsporteføljene er investert med lav risiko, i hovedsak i korte rentebærende papirer med høy kredittverdighet. Utlån til næringsvirksomhet i Storebrand Bank skal avvikles og er under nedbygging. Konserntreasjonsrisikoen i porteføljen øker når porteføljen er under avvikling.

REGULATORISKE ENDRINGER

REGELVERK I ENDRING

Regelverk som fastsettes av myndighetene har stor betydning for Storebrand. Solvens II innføres 1. januar 2016, etter at lovregler som implementerer EU-direktivene i norsk rett er vedtatt av Stortinget og Finansdepartementet har avklart hvordan overgangsreglene skal anvendes. Spørsmål knyttet til pensjon er også satt på dagsorden av partene i arbeidslivet gjennom egne pensjonsutredninger. Forslag som fremmes i denne prosessen kan få betydning for tjenstepensjonsmarkedet fremover.

EUROPEISK REGELVERK

Solvens II

Norske myndigheter har gjennomført Omnibus II-direktivet som åpner for både permanente tiltak og overgangsregler i norsk rett. Selskapene kan benytte et påslag på rentekurven som brukes til å diskontere forsikringsforpliktelsene (Volatility Adjustment). Det er også gitt en overgangsperiode på 16 år når det gjelder verdsetting av forsikringsforpliktelsene. Dette innebærer at økningen i forsikringsforpliktelsene som følger av Solvens II fases inn lineært over en periode på inntil 16 år. Forskriften åpner for at selskapene kan få bruke overgangsordningen bare på enkeltporteføljer (likeartede risikogrupper). Det er imidlertid også innført en "gulv-regel" som innebærer at Solvens II-avsetningene i overgangsperioden ikke kan bli lavere enn forsikringstekniske avsetninger etter forsikringsvirksomhetsloven.

Regelverk om informasjon og rådgivning

Nytt EU-regelverk vil i løpet av de neste årene styrke forbrukerbeskyttelsen gjennom økte krav til informasjon og uavhengig rådgivning. Dette gjelder direktivene MiFID II (salg – og rådgivning av fonds og bankprodukter), PRIIPs (produktinformasjon om sammensatte spareprodukter) og IDD (produktinformasjon, samt salg – og rådgivning av forsikringsprodukter). Det nye regelverket ventes å tre i kraft i perioden 2017 til 2018.

Finansdepartementet har satt ned et utvalg som skal foreslå gjennomføringen av MiFID II i norsk rett. Utvalget har frist til 24. juni 2016 for å levere sin utredning. Arbeidet med gjennomføringen av PRIIPs og IDD i norsk rett er ennå ikke igangsatt.

NORSK REGELVERK

Skatteregler for forsikringselskaper

Finansdepartementet har satt i gang en prosess for å vurdere skattereglene for forsikringselskaper. Et forslag om å endre skattereglene for forsikringselskaper slik at de skattemessige følger Solvens II-kravene til forsikringstekniske avsetninger ble sendt på høring våren 2015. Forslaget ble i høringsrunden kritisert for å være mangelfullt utredet. Finansdepartementet konkluderte derfor med at man ikke ville gjennomføre endringer for 2016, men arbeide videre med en helhetlig gjennomgang av skattereglene for forsikringselskaper. Eventuelle endringer vil tidligst gjelde fra og med inntektsåret 2017.

Merverdiavgift på finansielle tjenester

Regjeringen foreslo i skattereformen som ble lagt frem i forbindelse med statsbudsjettet for 2016 å følge opp Scheel-utvalgets forslag om å innføre merverdiavgift på finansielle tjenester. Dette er beregnet å gi et proveny for staten på 3,5 milliarder kroner og vil slik bidra til å finansiere lettelsene i selskaps- og personbeskatning som ligger i reformen.

Regjeringen vil arbeide videre med:

- Merverdiavgift på gebyrbaserte tjenester.
- Skadeforsikring: Det skisseres en løsning hvor merverdiavgift baseres på differansen mellom premieinntekter og erstatningsutbetalinger.
- Livsforsikring: Det vurderes som mer krevende å innføre merverdiavgift på livsforsikring. Det vises til at ingen andre land har inkludert livsforsikring i MVA-systemet. Det vises til at de i det videre arbeidet må etableres et skille mellom skadeforsikring som skal være avgiftsbelagt, og andre typer forsikring, bl. a. livsforsikring som ikke inkluderes i avgiftsplikten.
- Avgift på margininntekter, f. eks. rentemarginer.

Regjeringen tar sikte på å fremme et forslag for Stortinget tidligst i forbindelse med 2017-budsjettet. Det fremheves imidlertid at det gjenstår et betydelig arbeid før et forslag kan sendes på høring og fremmes for Stortinget.

Uførepensjon i private tjenstepensjonsordninger

Stortinget har vedtatt nye regler for uførepensjon i tjenstepensjonsordninger i privat sektor. Reglene trer i kraft 1. januar 2016 med ett års overgangsordning.

Det nye uføreproduktet gir rett til uførepensjon uavhengig av opptjening etter tjenestetid, i motsetning til dagens regelverk. Ved fratreden og opphør vil retten til fripolise med uførepensjonsrettigheter bortfalle, med mindre dette er avtalt.

Folketrygdens uføretrygd utgjør 66 prosent av inntekt opp til 6 G. Finansdepartementet foreslår at bedriftsbetalt uførepensjon i tillegg kan utgjøre opptil 3 prosent av lønnsinntekt opp til 12 G, med mulighet for et kronetillegg på inntil 0,25 G. Foretaket kan også forsikre opp til 66 prosent av inntekt mellom 6 og 12 G, hvor folketrygden ikke gir dekning. Det er som i folketrygden lagt opp til avkortning dersom den uføre har arbeidsinntekt over 0,4 G. I tillegg legges det opp til at tidligere opptjente rettigheter, både fra offentlig og privat sektor, skal samordnes med den nye uførepensjonen.

Partene utreder tjenestepensjon

Norsk Industri (NHO) og Fellesforbundet (LO) ble i lønnsoppgjøret 2014 enige om å utrede enkelte forhold knyttet til tjenestepensjon. Virke og Handel og Kontor (også LO) ble enige om et identisk utredningsmandat. Basert på lov om innskuddspensjon skulle partene utrede blant annet arbeidstakers medbestemmelsesrett over plassering og forvaltning av pensjonsmidlene, ivaretagelse av pensjonsopptjening ved jobbskifte og arbeidstakers mulighet på individuelt grunnlag til å betale inn til egen pensjon.

Fellesforbundet (LO) og Norsk Industri (NHO) har blitt enig om en felles uttalelse hvor de foreslår at det etableres individuelle pensjonskonti hvor arbeidstaker gis rett til selv å velge leverandør og forvaltning. De foreslår også at arbeidstaker selv skal kunne spare differansen mellom bedriftens sparenivå og tillatte maksimalsatser. Handel og Kontor (LO) og Virke er ikke blitt enig og opprettholder sine posisjoner for og imot tariffesting av tjenestepensjon.

Utredningene kan danne grunnlag for tariffoppgjøret i 2016.

Offentlig tjenestepensjon

Arbeids- og sosialdepartementet offentliggjorde 18. desember 2015 en rapport med forslag til mulige modeller for ny tjenestepensjon i offentlig sektor. Målsettingen er å få en overgang til tjenestepensjonsordninger i offentlig sektor som bygger på pensjonsreformens prinsipper om alleårsopptjening, fleksibelt uttak og levealdersjustering.

Forslaget er en livsvarig netto-ordning, uten samordning med folketrygdens alderspensjon, med kjønnsnøytrale premier. Rapporten har i liten grad foreslått regler for overgangsregler og mulighet for førtidspensjonering (Offentlig AFP).

Dette blir tema i kommende tariffforhandlinger i offentlig sektor, kanskje allerede i 2016.

SVENSK REGELVERK

Provisjonsforbudet

Det er i SOU 2015:2 Verdipapirmarkedsutredningen om gjennomføring av MiFID II i svensk rett foreslått et omfattende forbud mot å ta imot betaling/provisjon fra andre enn forbrukeren ved rådgivning ved investering og porteføljeforvaltning. Dette er begrunnet med at dersom andre enn forbrukeren har betalt for tjenesten kan det stilles i tvil om rådgivningen er uavhengig og til beste for forbrukeren. Finansinspeksjonen har i sin rapport av 3. februar 2016 "Et nödvändig steg for et bättre sparande" foreslått et totalforbud mot alle typer provisjoner. Det er ventet at det fremmes et lovforslag for Riksdagen i løpet av 2016.

Skatt på tjenestepensjon

I utredningen SOU 2015:68 "Tjenestepensjon –Tryggandelagen og Skattereglerna" foreslås det å endre og modernisere enkelte regler knyttet til skattlegging, flytting, sammenslåing og utbetaling av pensjon. Utredningen drøfter også beskatning av livsforsikringselskaper og om beskatningen bør vris fra en mer sjablongmessig avkastningsskatt til ordinær beskatning av overskudd. Det foreslås imidlertid at beskatning av livsforsikringselskaper bør utredes videre i en egen utredning.

Høringen er nylig avsluttet og reglene er foreslått å tre i kraft fra 1. januar 2017. Det er ikke klart når myndighetene vil komme tilbake med den varslede utredningen om livsforsikringselskapers beskatning.

BÆREKRAFT I STOREBRAND-KONSERNET

Storebrandkonsernet har arbeidet systematisk og målrettet med bærekraft i nærmere 20 år. Bærekraftsarbeidet hadde sitt utspring i kapitalforvaltningen, der bærekraft i dag er en grunnpilar i Storebrands investeringsstrategi. Bærekraft er ett av Storebrands seks kundeløfter og ett av konsernets tre hovedbudskap. I løpet av 2015 har Storebrand ytterligere styrket denne satsingen.

STRATEGISK SATSING

Som en av Nordens ledende pensjonsleverandører har Storebrand et langsiktig perspektiv på bærekraft. Storebrand mener at satsing på bærekraft i pensjonsporteføljene gir god avkastning for kundene og god lønnsomhet for konsernet.

Storebrand har en historie som strekker seg 248 år tilbake i tid. Storebrand grunnla forsikringsindustrien i Norge etter den store bybrannen i 1767. Siden da har Storebrand arbeidet for å imøtekomme og løse samfunnsutfordringer frem til i dag hvor vi er markedsleder innenfor bærekraftige investeringer. I dag kan hver enkelt kunde velge bærekraftsnivå på sine investeringer og pensjonsporteføljene styres aktivt mot høyere bærekraftsnivå ved interne analyser.

I 2015 skrev Storebrand under på to globale FN initiativ før klimatoppmøtet i Paris. Initiativene Montreal Pledge og Portfolio Decarbonization Coalition. Formålet er å måle og revidere Co2 fotavtrykk fra våre investeringer og å senke fotavtrykket. Andre halvår 2015 reduserte Storebrand sitt beregnede Co2 fotavtrykk fra aksjeinvesteringer med ca 350 000 tonn.

Storebrand økte sine investeringer i de selskaper som bidrar til å skape en verdi til en bærekraftig økonomi gjennom å flytte store deler av aksjeinvesteringene i den garanterte porteføljen til "ESG enhanced". På den måte unngår vi investeringer i selskaper med store bærekraftsrisiko i tillegg til å øke andelen i selskaper med høyere bærekraftsrating. Storebrand senket karbondioksidavtrykket i porteføljen "ESG Enhanced" til 2,0 kg Co2e/100 NOK, til sammenlikning med MSCI World som har 2,6k Co2e/100 NOK pr. Q3 2015.

I 2016 kommer Storebrand til å videreutvikle sitt arbeid, og sin grunnleggende strategi for bærekraft, retningslinjer for bærekraft og scorecard for bærekraft for å redusere miljø og klimafotavtrykk og øke bærekraftsnyttens.

GRUNNPRINSIPPER

Storebrand baserer sitt arbeid med bærekraft og bærekraftige investeringer i globale standarder for miljø- og menneskerettigheter. For eksempel FNs prinsipper for ansvarsfull forretningsdrift, Global Compact. Disse prinsippene fungerer som et fundament for våre retningslinjer innenfor bærekraft. Vi støtter også FNs konvensjoner for menneskerettigheter, FNs miljøkonvensjoner, ILOs kjernekonvensjoner, FNs konvensjon mot korrupsjon og FNs retningslinjer for næringsliv og menneskerettigheter. Vi har også signert FNs prinsipper for ansvarlige investeringer (UNPRI) og FNs prinsipper for bærekraftig forsikring (PSI).

En bærekraftig utvikling kjennetegnes ved at den tilfredsstillende dagens generasjoners behov, uten at det går på bekostning av framtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstillende sine behov. Bærekraft for Storebrand handler både om forretningsmessig langsiktighet og trygghet for kunden. Som leverandør av pensjonssparing er det helt sentralt at vi har evne til å tenke langsiktig og skape avkastning for kunden, uten at det går på bekostning av den verden som kunden går av med pensjon i.

Storebrand utnytter også mulighetene til å skape bedre forretning i en bærekraftig økonomi gjennom egne bærekraftige investeringer og ved å analysere globale trender som befolkningsvekst og ressursknapphet, vekst i framvoksende økonomier og etterspørsel etter bærekraftige produkter, vil i økende grad påvirke næringslivet framover.

DIALOG MED INTERESSENER

Vi påvirker samfunnet rundt oss og samfunnet påvirker oss. Bærekraftsarbeidet hviler på en tett dialog med sentrale samfunnsinteressenter. Hvert år arrangerer vi en interessentdialog der vi svarer på spørsmål og får innspill på hva som forventes av oss og vårt bærekraftsarbeid. I 2015 handlet dialogen om hvilken informasjon viktige interessenter ønsker å få om investeringer og sparing. Interessentdialogen ble gjennomført under Arendalsuken hvor Storebrand var til stede for første gang. I tillegg var Storebrand som vanlig representert i Almedalsveckan i Sverige.

Vi ønsker å være tilgjengelige og åpne for alle og har gjennom året truffet mange studenter fra videregående skole, bidratt til en rekke skoleoppgaver ved både norske, svenske og internasjonale universitet samt bidratt i forskning. Vi er engasjerte i sentrale organisasjoner innenfor bærekraft, slik som UNEP FI, Norsif, Swesif og det svenske investeringssamarbeidet "Hållbart Värdeskapande". I tillegg er Storebrand medlem av Swedish Leadership for Sustainable Development (SLSD) sammen med over 20 av Sveriges største børsnoterte selskaper. Nettverket er koordinert av SIDA og har som mål å utvikle spesifikke prosjekter og modeller for arbeid med bærekraftig utvikling. Den mest sentrale kanalen for dialog med omverden er sosiale medier. Både Twitter og Facebook er viktige kanaler for å få innspill fra relevante miljøer, samt å være tilgjengelig for dialog og spørsmål.

Konsernet stiller høye krav til de selskapene vi investerer i, og vi stiller de samme kravene til oss selv og våre leverandører. En forutsetning for å kunne stille høye og relevante krav er kunnskap om hvilke bærekraftsområder som er viktigst for Storebrand. I 2014 utførte Storebrand en vesentlighetsanalyse der hensikten var å få et bilde av hvilke temaer som er materielle for Storebrand. Analysen avdekket vesentligheter; bransjemistro, klimaomstilling, korrupsjon og økonomisk kriminalitet samt overutnyttelse av naturressurser. Interessentdialogen i 2015 bekrefter viktigheten av bærekraftsstrategien og satsingen på å beregne og revidere klimafotavtrykk av investeringer. Ytterligere informasjon om vesentlighetsanalysen finnes på www.storebrand.no under vårt bærekraftsarbeid.

STOREBRANDS EGET MILJØ- OG KLIMAFOTAVTRYKK

Alle enheter i konsernet har som oppdrag å minimere det miljømessige fotavtrykket ved å ha fokus på bruken av ressurser. De utslippene vi li-kevel har, gjennom reiser og energibruk, kompenseres gjennom kjøp av verifiserte klimavoter innenfor rammene av REDD og Verified Carbon Standard. Storebrand samarbeider med Wildlife Works om kjøp av klimavoter fra Kasigau Wildlife Corridor i Kenya, et truet skogsområde av høy biologisk viktighet.

Ved å stille tydelige krav om bærekraft i valg av leverandører, bidrar Storebrand til fler og mer bærekraftige produkter. Selskaper som er utelukket på investeringssiden blir også automatisk diskvalifisert som leverandører til konsernet. I anskaffelsesprosesser har Storebrand i 2015 hatt flere samtaler om bærekraft med aktuelle leverandører, der vi har uttrykt tydelige forventninger om forbedringspotensial.

STYRING OG ORGANISERING AV BÆREKRAFTSARBEIDET

Bærekraftsarbeidet i Storebrand styres av retningslinjer for bærekraft og følges opp gjennom scorecard for bærekraft.

Scorecard for bærekraft er en samling av mål som speiler våre bærekraftsambisjoner overfor kunder, eiere, medarbeidere, leverandører og samarbeidspartnere. *Scorecard for bærekraft* inneholder mål som styrer vårt arbeid innenfor miljø, samfunn og økonomi på to- og femårig basis. Mål og utvikling av *Scorecard for bærekraft* er en del av vår årsrapport. Samtlige mål i *Scorecard for bærekraft* har en ansvarlig konserndirektør og progresjonen følges hvert kvartal opp i konsernledelsen. *Scorecard for bærekraft* fastsettes av Storebrand ASAs styre.

Tidlig i 2015 reviderte Storebrand sitt Scorecard for bærekraft til å omfatte sentrale produkter for Storebrand i Sverige og Norge. Målet er å øke bærekraftsnivået på ulike former for investeringer. Storebrands påvirkningskraft er størst gjennom investeringer av pensjonsmidler i andre selskaper.

Storebrand har også etiske regler som er et viktig verktøy i hverdagen, og hvert år følges de opp med opplæring og målinger. Ledergrupper på alle nivå i konsernet diskuterer etiske dilemmaer og går gjennom regelverket minst en gang i året. Konsernets regler vedrørende anti-korrupsjon, varsling og arbeid mot interne misligheter inngår i det etiske regelverket og gjelder alle ansatte og konsulenter som arbeider for Storebrand. Det er etablert en varslingskanal som går direkte til en ekstern samarbeidspartner dersom ansatte ønsker å varsle anonymt. Informasjon om varslingsrutinene er tilgjengelig for alle ansatte på konsernets intranett.

HR-avdelingen har ansvaret for at konsernets ansatte kjenner og er bevisst hva de etiske reglene betyr i medarbeidernes daglige arbeid. Dette gjøres gjennom tiltak som e-læring, dilemmatrening, gruppearbeid samt spørsmål og svar-tjeneste på intranettet. HR-direktøren har det overordnede ansvaret for det etiske regelverket.

RAPPORTERING OG TRANSPARENS

I 2015 har konsernet gjennomført flere tiltak for å øke transparens og rapportering til interessenter og kunder på bærekraft. I tillegg til eksisterende rapportering så tilgjengeliggjorde Storebrand i 2015 hvilke selskaper som er utelukket fra våre investeringer på bakgrunn av vår bærekraftsanalyse og Storebrands standard for bærekraftige investeringer.

Konsernet har siden 1995 utgitt miljørapporter og siden 1999 bærekraftsrapporter basert på den tredelte bunnlinjen (økonomi, sosialt ansvar og miljø). Siden 2008 har bærekraftsrapporteringen vært integrert i årsrapporten og revidert av en uavhengig part. Storebrand følger Global Reporting Initiative (GRI G4 guidelines) sine retningslinjer for rapportering. *Scorecard for bærekraft*, på lik linje med ytterligere rapportering som materialitetsanalyse og informasjon om gjeldende bærekraft inngår i årsrapporten for Storebrand og er tilgjengelig på våre hjemmesider (www.storebrand.no). I 2015 startet Storebrand et arbeid med å utvikle rapporter på karbondioksidfotavtrykk på konsernets investeringer. Kvartalsvis rapportering ble implementert fra 3. kvartal 2015.

Vi ønsker å være transparente og rapporterer hvert år til en rekke bærekraftsindekser, bl.a. Carbon Disclosure Project, Dow Jones Sustainability Index (DJSI), Vigeo, og Sustainalytics. I 2015 var Storebrand ett av 16 selskaper i verden som har fått plass på DJSI siden oppstarten og i 16 år på rad.

På *Corporate Knights Inc.* sin liste over de 100 mest bærekraftige selskapene i verden, kommer Storebrand på 20. plass og er med dette rangert som et av verdens mest bærekraftige forsikringsselskaper.

Vårt hovedkontor i Oslo er miljøsertifisert via Miljøfyrtårnet, og SPPs nye hovedkontor i Stockholm ble i 2014 sertifisert til gullnivå på Svenska Miljöbyggnad og til Excellent nivå på BREAAAM.

BÆREKRAFT I PRODUKTER OG TJENESTER

Storebrand øker kontinuerlig bærekraftsnivået i våre produkter og tjenester.

Bærekraftige investeringer

Storebrand har betydelig påvirkningskraft gjennom sine investeringer i tusenvis av selskaper i alle sektorer og verdensdeler. Vi mener at bærekraft handler om å investere i de selskapene som er posisjonert for de store mulighetene som ligger i overgangen til en grønn økonomi. Vårt bærekraft-team analyserer kontinuerlig 2 400 selskaper og gir dem en bærekraftsrating fra 0-100. Ratingen er tilgjengelig for forvalterne, og brukes til å beregne bærekraftnivå for både interne og eksterne fond.

Ratingen er tilgjengelig på fondstorget i Norge og Sverige som et hjelpemiddel til våre kunder for å kunne velge bærekraftige fond.

Storebrandstandarden, markedets strengeste minstekrav, gjelder alle Storebrands egenforvaltede midler. Kravene gjelder både aksjer og obligasjoner i Norge, Sverige og internasjonalt. Standarden innebærer at vi utelukker enkelte selskaper som bryter med internasjonale normer og konvensjoner eller som er blant de 10 prosent dårligste selskapene i høyrisikoindustrier.

I 2015 intensiverte vi arbeidet for å redusere vår eksponering mot selskaper som forsaker store klimaskader og økte andelen investeringer i selskaper med høyere bærekraftsrating.

Storebrand økte bærekraftscoren i aksjeinvesteringer i den garanterte porteføljen til 68 prosent og reduserte karbondioksidfotavtrykket med 2,0 kg Co2e/100 NOK. Ved utgangen av 2015 var 70 selskaper utelukket på basis av klimakriterier.

Følgende områder er dekket av Storebrandstandarden:

- Menneskerettigheter, arbeidstakeres rettigheter og folkerett
- Korrupsjon og økonomisk kriminalitet
- Alvorlig klima- og miljøskade
- Kontroversielle våpen: Landminer, klasevåpen og atomvåpen
- Tobakk
- Vi utelukker også de selskapene som presterer dårligst på bærekraft og klimatiltak i høyrisikoindustrier.
- Pr. 31. desember 2015 er 180 selskaper utelukket fra investeringer.

Aktivt eierskap utøves for å påvirke selskaper i bærekraftig retning og for å ta tak i utfordringer relatert til globale bærekraftstrender. Påvirkning av selskaper i vår portefølje skjer både gjennom direkte kontakt og samarbeid med våre eksterne forvaltere og gjennom UNPRI.

Bærekraftig forsikring

Storebrand Forsikring er med på å skape et bærekraftig samfunn ved at kundene gis økonomisk trygghet når uhellet er ute. Storebrand Forsikring arbeider med bærekraft langs to dimensjoner: Gjennom fordelaktig prising når kundene viser bærekraftig adferd og ved å utvikle produkter og konsepter som skal forebygge skade, uførhet og helseproblemer. Storebrand følger med på om våre bedriftskunder driver sin virksomhet ut fra samfunnsansvarlig forretningsdrift. For eksempel vil foretak som arbeider godt med helse, miljø og sikkerhet bli premiert i form av lavere pris på personalforsikringer. På denne måten ønsker vi å stimulere til bærekraft i våre kunders virksomhet.

Storebrand ønsker spesielt å fokusere på forebygging av skade, uførhet og helseproblemer. Forsikringskonsepter som aktivt hjelper ansatte som blir syke til å komme raskt tilbake i arbeid og dermed redusere risikoen for varig uførhet, er positivt for både individet, samfunnet og forsikringsselskapet. Et viktig virkemiddel her er helseforsikring, hvor vi kan komme i dialog med den ansatte og iverksette et behandlingsløp som bringer den ansatte raskt tilbake i arbeid.

Storebrand Forsikring skal styrke kundekommunikasjonen og synliggjøre det arbeidet som gjøres i dag, når det gjelder forebygging av skade og i produktutviklingen. Vi vil vise kunden hvilke muligheter de har til å velge samfunnsansvarlige alternativer også innenfor forsikring. Dette vil vi gjøre ved å vektlegge hva kunder kan gjøre selv, både av små og store tiltak, for å bidra til et bærekraftig samfunn. Vårt mål er en mer bærekraftig adferd blant våre kunder, både for miljøet og innenfor sosiale og økonomiske forhold.

Storebrands retningslinjer for bærekraft

- Storebrands ambisjon er at vi gjennom våre produkter og tjenester skal bidra til å løse samfunnsproblemer og skape en bærekraftig utvikling, lokalt og globalt.
- Storebrand skal forene lønnsom forretningsdrift med sosiale, etiske og miljømessige mål og aktiviteter.
- Storebrand stiller krav til bærekraft, samfunnsansvar, miljøarbeid og etikk internt i konsernet og hos alle samarbeidspartnere og leverandører.
- Bærekraft skal gjennomsyre vår utvikling av nye finansielle produkter og tjenester og være fullt integrert i vår kapitalforvaltning.
- Storebrand har som mål å være ledende innenfor bærekraft i Norden og blant verdens fremste innenfor bærekraftige investeringer.
- Samtlige av Storebrandkonsernets egenforvaltede midler er underlagt Storebrandstandard, en minstestandard for bærekraftige investeringer som er fastsatt av konsernledelsen.
- Storebrand skal integrere bærekrafthensyn i vår forsikringsvirksomhet, innenfor produktutvikling, kundebehandling og markedsføring.
- Storebrand skal sikre kontinuerlig redusert miljøbelastning fra egen virksomhet.
- Storebrand skal arbeide aktivt for å hindre at samfunnsskadelige aktiviteter og kriminelle handlinger finner sted i tilknytning til egen virksomhet.
- Storebrand skal ha en transparent styringsstruktur i henhold til nasjonale og internasjonale standarder for eierstyring og virksomhetsledelse.

PERSONAL OG ARBEIDSMILJØ

MANGFOLD

I likhet med samfunnet for øvrig har selskapet utviklet seg i retning av økt mangfold. Selskapet får i 2015 85 poeng av 100 mulige i medarbeiderundersøkelsen om vårt arbeid med mangfold. Dette er opp fra 83 året før. I ambisjonen ligger systematisk arbeid og sammensetning av ansatte som skal avspeile samfunnet som helhet. Gjennomsnittsalderen i Storebrand er 40 år og ansienniteten 9 år. Storebrand har 2 298 ansatte i konsernet ved årets utgang. Dette er 75 flere ansatte enn ved årets begynnelse.

Ved utgangen av året var 42 prosent av lederne i konsernet kvinner og 51 prosent av de ansatte er kvinner. I SPP er 52 prosent av lederne kvinner. Den positive utviklingen kommer som et resultat av et systematisk arbeid med å identifisere framtidens lederkandidater og fremme en jevn kjønnsfordeling. Det har vært jobbet målrettet med lederutvikling innenfor strategisk og operativ ledelse, kommunikasjon og endring. Målet er å sikre fremtidig kompetansebehov, for å videreutvikle Storebrand til å møte samfunnets og markedets endrede behov. Det er ikke avdekket vesentlige forskjeller i lønn som kan tilskrives kjønnsforskjell. For øvrig er dette noe selskapet vil følge opp og foreta jevnlig målinger på.

I 2015 er 40 prosent av styremedlemmene i Storebrand ASA kvinner. I datterselskapenes styreverv er andelen kvinner 49 prosent og i konsernledelsen 25 prosent.

Selskapet tilstreber likebehandling og like muligheter i alle interne og eksterne rekrutterings- og utviklingsprosesser. Hovedkontoret er et universelt utformet bygg.

ÅRLIG MEDARBEIDERUNDERSØKELSE (MTI)

Storebrand gjennomfører hvert år en medarbeiderundersøkelse. Resultatene fra undersøkelsen viser gjennomgående høye tall der Storebrand scorer over snittet i bransjen. Konsernet ser en klar sammenheng mellom medarbeidernes engasjement og høy arbeids glede som gir bedre kundeopplevelser og kundetilfredshet.

Tallet for arbeidsglede er stabilt fra 2014 til 2015. Arbeidsgiverens omdømme er også positiv og stabil og det er meget gode tall for lojalitet, trofasthet og dedikasjon blant Storebrands ansatte.

På spørsmål om de ansatte synes det er verdifullt at Storebrand-konsernet ønsker å være ledende innenfor bærekraft, er tendensen fortsatt positiv og med en økning fra 2014 til 2015.

Resultatet viser at medarbeiderne har høy tillit til nærmeste leder og scorer høyt på samarbeid i organisasjonen. Konsernet har også gode resultater på medarbeidernes tilfredshet med jobbinnhold samt læring og utvikling.

SYKEFRAVÆR

Konsernets sykefravær har gjennom mange år vært stabilt lavt eller gått noe ned. Denne trenden fortsetter. Samlet for konsernet ligger sykefraværet i 2015 på 3,3 prosent, fordelt med 3,8 prosent i Norge, 3,1 prosent i SPP og 1,6 prosent i Storebrand Baltic. Storebrand Norge har vært en inkluderende arbeidslivsbedrift siden 2002, og konsernets ledere har gjennom årene opparbeidet gode rutiner knyttet til god oppfølging av ansatte ved sykdom. Alle ledere med norske ansatte må ta obligatoriske HMS-kurs der oppfølging av sykdom er en del av læringsløpet. Storebrands helseklinikker på hovedkontoret i Norge hadde 2 526 behandlinger i 2015 og har i tillegg gitt treningsveiledning og arbeidsplassvurderinger til ansatte. De to helseklinikkene på Lysaker Park, samt en god helseforsikring for alle ansatte, er positive bidragsyttere til Storebrands lave sykefravær.

Ansatte på hovedkontoret i Norge kan trene i spinningrom, styrkerom og egen idrettshall i arbeidstiden. 65 prosent av de ansatte i Norge er medlemmer av Storebrand Sport. I Sverige er alle ansatte medlemmer av SPP Fritid, hvor alle har tilgang til subsidierte bidrag til trening og "friskvård". I likhet med hovedkontoret i Norge har de tilgang til treningslokaler med ulike aktiviteter og tilrettelagt trening.

Det har ikke vært meldt om personskader, materielle skader eller ulykker i Storebrand-konsernet i 2015.

ETIKK OG TILLIT

Storebrand lever av tillit og arbeider systematisk med å etterleve en høy etisk standard. Vi skal ha orden i eget hus. Selskapet stiller krav om at konsernets medarbeidere skal ha en høy etisk standard. Konsernet har et felles etisk regelverk, som er tilgjengelig på intranettet på tre språk. På intranettet finner ansatte varslingsrutiner, brosjyrer, anonym postkasse, dilemmabank, spørsmål og svar-oversikter og presentasjoner slik at oppmerksomhet og refleksjon rundt temaet er høyt på alles agenda. Alle ledere må årlig bekrefte skriftlig at de har diskutert etikk og etiske dilemmaer, informasjonssikkerhet, økonomisk kriminalitet og HMS på avdelingsmøter.

Ansatte har tatt og tar selskapets e-læringskurs i etikk. I 2015 tok 252 ansatte kurset, og 311 kurset i antikorrupsjon. Totalt har 1 815 ansatte tatt dette etikk-kurset. Konsernet har i tillegg obligatoriske etikk-kurs for ledere, inkludert hvitvasking og korrupsjon. Det er gjennomført 10 slike kurs i 2015. Der øver ledere på dilemmaer hentet fra Storebrands hverdag. Selskapets autoriserte finansielle rådgivere gjennomgår et spesielt tilpasset opplæringsprogram. Det sendes også små e-læringsmoduler i etikk til alle ansatte løpende gjennom året.

KOMPETANSE

Høy kompetanse er en av Storebrands viktigste suksessfaktorer, og danner basis for fornyet vekst. I Storebrand er kompetanse ensbetydende med evnen hver enkelt ansatt har til å utføre og håndtere visse oppgaver og situasjoner. Denne evnen bygges opp av både kunnskap og erfaring, ferdigheter, motivasjon og personlighet. Storebrands kjernekompetanse skal være pensjon, bærekraftig sparing og kundeorientering.

I Storebrand skal alle ansatte ha mulighet til å utvikle seg i takt med selskapets behov. Selskapet har i 2015 hatt fokus på at den aller største og viktigste delen av kompetanseutviklingen skjer gjennom tilrettelegging for utvikling i det daglige arbeidet. Kompetanseutvikling skal skje ved at ansatte får utfordrende arbeidsoppgaver i sin stilling, og at de får mulighet til å utvikle seg for nye krav og oppgaver. Det skal skapes større bredde i ansattes yrkeskompetanse, som skal bidra til økt omstillingsevne og større omstillingsmuligheter for konsernet.

Selskapets visjon, kundeløfter og kjerneverdier utgjør hjertet av selskapskulturen. Sammen bidrar disse til å underbygge kundeorientering for både ledere og medarbeidere. Storebrand Akademiet er konsernets satsning på skreddersydde lederutviklingsprogrammer. Et nytt kull er startet opp i 2015 med 20 dyktige ledere. Kurset strekker seg over ett år.

EIERSTYRING OG SELSKAPSELEDELSE

Ledelsen og styret i Storebrand vurderer årlig prinsippene for eierstyring og selskapsledelse. Storebrand etablerte prinsipper for eierstyring og selskapsledelse i 1998. Storebrand avlegger i samsvar med regnskapsloven § 3-3b og den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse (senest revidert 30. oktober 2014) en redegjørelse for prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse. For en nærmere redegjørelse rundt Storebrands eierstyring og selskapsledelse, vises det til egen artikkel fra side 48 i årsrapporten. Styret gjennomførte en styreevaluering for 2015 der Storebrands administrasjon deltok. I 2015 ble det holdt ti styremøter. Styrets arbeidsform reguleres i egen styreinstruks. Styret har opprettet tre rådgivende underutvalg: kompensasjonsutvalget, revisjonsutvalget og risikoutvalget. I løpet av 2015 har det skjedd følgende endringer i Storebrands styrings- og kontrollorganer:

Styret i Storebrand ASA: Halvor Stenstadvold, Terje Vareberg og Monica Caneman er trådt ut av styret. Karin Bing Orgland, Nils Are Karstad Lysø og Håkon R. Fure er valgt inn som nye medlemmer.

Representantskapet: Hans Henrik Klouman, Håkon Reistad Fure og Cathrine Kjenner Forsland (tidligere ansattvalgt vara) er valgt inn som nye medlemmer. Tone M. Reierselmoen og Kari Birkeland (ansattvalgt) er valgt inn som nye varamedlemmer.

Håkon R. Fure og May Helene Moldenhauer (ansattevalgt) er trådt ut av Representantskapet. I forbindelse med innføringen av ny Finansforetakslov i 2016 er Representantskapet foreslått nedlagt. Beslutningen vil fattes av generalforsamlingen i 2016.

Kontrollkomiteen ble gjenvalgt i 2015, men besluttet nedlagt fra 1.1.2016.

Valgkomiteen: Leif Ola Rød og Per Otto Dyb er valgt inn som nye medlemmer. Kjetil Houg og Harald Espedal trådte ut av valgkomiteen.

Styret takker de fratrådte medlemmene av styret, valgkomiteen og representantskapet for verdifull innsats for selskapet.

FREMTIDSUTSIKTER

REGULATORISKE ENDRINGER

Solvens II

Det nye europeiske soliditetsregelverket Solvens II trådte i kraft 1. januar 2016, og gjelder for alle forsikringsselskaper i EØS. Finanstilsynet har godkjent Storebrands søknad om å bruke overgangsregelen for forsikringstekniske avsetninger.

Nytt regelverk for uførepensjon

Reglene om uførepensjon for private tjenestepensjonsordninger tilpasset den nye folketrygden trådte i kraft 1. januar 2016. Det er gitt ett år for bedriftene til å tilpasse sine pensjonsplaner til den nye ordningen.

Privat tjenestepensjon

Fellesforbundet og Norsk Industri har med bakgrunn i et mandat fra tariffoppgjøret i 2014 utredet tjenestepensjon. Partene foreslår i en felles uttalelse 19. januar å innføre en ordning hvor arbeidstaker oppretter en individuell pensjonskonto som arbeidsgiver betaler inn til. Arbeidstaker vil dermed kunne samle sine pensjonsrettigheter fra innskuddsbaserte ordninger i en slik pensjonskonto, og står fritt til å velge leverandør. Partene foreslår også at det bør gjøres lovendringer slik at arbeidstaker på individuell basis skal kunne spare differansen mellom tillatte maksimalsatser og arbeidsgivers innskuddsnivå.

Offentlig tjenestepensjon

I desember 2015 la Arbeids- og Sosialdepartementet frem et forslag til endringer i tjenestepensjon for offentlig sektor. Det foreslås en nettoordning med alleårsopptjening, kjønnsnøytrale premier og livsvarig utbetaling, som kan kombineres med arbeidsinntekt. Regjeringen skal drøfte forslaget med partene og videre prosess forventes å være avklart i løpet av kort tid.

RISIKOSTYRING

Storebrand er gjennom forretningsområdene eksponert for flere typer risiko. Utvikling i rentenivå og eiendoms- og aksjemarkedene vurderes

som de vesentligste risikofaktorer som kan påvirke konsernets resultat. Over tid er det viktig å kunne levere en avkastning som overgår rentegarantien i produktene. Risikostyring er derfor et prioritert kjerneområde i konsernet. I tillegg er utvikling i uførhet og levealder sentrale risikoer.

RESULTATUTVIKLING OG RISIKO

Storebrand er markedsleder innenfor salg av pensjonsløsninger til norske bedrifter. Storebrand oppnådde spesielt god vekst i salg av innskuddspensjon i 2015 og er nå klar markedsleder med en markedsandel på 34 prosent. Markedet for innskuddspensjon er i vekst og stadig flere bedrifter velger å øke sparingen til pensjon for de ansatte. Innskuddspensjonsordninger er den dominerende løsningen for pensjonsparing i Norge og veksten forventes å fortsette. Storebrand har også en sterk utfordrerrolle innenfor salg av pensjonsløsninger til svenske bedrifter med en markedsandel på 11 prosent.

Storebrand oppnådde god kundevekst i personmarkedet i 2015, hvor konsernet fikk om lag 26 400 netto nye kunder i løpet av året. Særlig fordelsprogrammet for ansatte i bedrifter som har pensjonsordning i Storebrand bidrar til veksten innenfor skadeforsikring og bankprodukter. Salg og rådgivning mot personkunder som sparer til pensjon i Storebrand er et viktig satsingsområde fremover.

Mange bedrifter velger å konvertere gamle ytelsesordninger til innskuddsordninger som medfører utstedelse av fripoliser som reduserer inntjeningen i konsernet. En del bedrifter velger å videreføre ytelsesordningene for eldre arbeidstakere og avvikling av disse ordningene vil derfor skje gradvis over noe lengre tid. Storebrand er inne i en periode med styrking av reservene for økt forventet levealder innenfor ytelsesordningene og fripolisene og resultatet vil derfor belastes med minimum 20 prosent av kostnaden knyttet til reservestyrking. Storebrand belastet resultatene i 2015 med resten av det estimerte direkte egenkapitalbidraget for reservestyrkingen. Det endelige beløpet vil blant annet avhenge av risikoresultater og avkastning i kundeporteføljene. Reservering for økt levealder er beskrevet nærmere innledningsvis og i note 3. Utviklingen i uførhet og levealder er sentrale risikoer for konsernet.

Solvens II-regelverket ble innført fra årsskiftet og Storebrand rapporterer en solvensgrad etter de nye reglene på 168 prosent (uten overgangsregler er solvensmarginen estimert til 124 prosent). Regulatorisk minimumsnivå er 100 prosent. Solvensnivået viser at konsernet er robust for et lavt rentenivå over en lengre periode. Utviklingen i rentenivå, kredittpåslag, eiendoms- og aksjeverdier påvirker solvensmarginen. Det er ventet en gradvis forbedring i den underliggende solvensmarginen i årene som kommer. Dette skyldes i hovedsak kortere løpetid på forpliktelsene, reservestyrking for økt levealder og forventet resultatskapning i konsernet.

Avkastningen for kundene i 2015 ble på 4,1 prosent for den største porteføljen av innskuddspensjon og 5,2 prosent for garanterte pensjonsprodukter i Norge. Avkastningen er preget av at vi opplever et historisk lavt rentenivå i Norge og Europa for øvrig. Storebrand har tilpasset seg det lave rentenivået gjennom bygging av bufferkapital, risikoreduksjoner på investeringssiden og endringer i produktene. Over tid vil nivået på den årlige rentegarantien reduseres. På lang sikt vil et vedvarende lavt rentenivå være en risiko for at produkter med høye rentegarantier går med underskudd og det er derfor viktig å kunne levere en avkastning som overgår rentegarantien i produktene. Storebrand har derfor tilpasset aktividasiden ved å bygge en robust portefølje med obligasjoner til amortisert kost for å oppnå den garanterte renten. Utviklingen i eiendoms- og aksjemarkedene vurderes også som en vesentlig risikofaktor som påvirker konsernets resultat.

Storebrand har inngått et strategisk partnerskap med Cognizant som overtar Storebrands servicesenter i Baltic og som vil levere IT, service- og oppgjørstjenester til konsernet de neste årene. Samarbeidet vil styrke leveransen til kundene gjennom et større kompetansemiljø og økt effektivitet. I 2016 vil samarbeidet kreve økt innsats og ressurser for å lykkes med overgangen, men partnerskapet er forventet å gi reduserte kostnader for konsernet de neste årene. Det er gjennomført nedbemanning i deler av den norske og svenske virksomheten i 2015 og det legges grunnlaget for reduserte kostnader. Det er marginpress innenfor segmentene Sparing og Forsikring. Kostnadsreduksjoner og tilpasninger i virksomheten vil derfor legge et godt grunnlag for lønnsom vekst fremover.

OFFISIELT REGNSKAP STOREBRAND ASA

I samsvar med norsk regnskapslovgivning bekrefter styret i Storebrand ASA at betingelsene for å avlegge regnskapet ut fra fortsatt drift er til stede. Styret er ikke kjent med at det har inntruffet hendelser etter balansedagen som har vesentlig betydning for det avlagte årsregnskapet og konsernregnskap.

Storebrand ASA er holdingselskapet i Storebrand-konsernet, og regnskapet er avlagt i henhold til regnskapslov, god regnskapsskikk og forskrift om årsregnskap for forsikringsselskaper.

Storebrand ASA oppnådde et resultat før skatt i 2015 på 333 millioner kroner, mot 351 millioner kroner i 2014. Konsernbidrag fra investeringer i datterselskaper utgjorde 519 millioner kroner, mot 490 millioner kroner i 2014. Driftskostnadene i 2015 er høyere enn i 2014 og dette skyldes en inntekt i 2014 ved endring av pensjonsordningen.

RESULTAT STOREBRAND ASA

(NOK mill.)	2015	2014
Konsernbidrag og utbytte	519	490
Netto finansposter	-93	-102
Driftskostnader	-93	-38
Resultat før skatt	333	351
Skatt	-81	-77
Årsresultat	252	273

OPPSTILLING OVER TOTALRESULTAT

(NOK mill.)	2015	2014
Årsresultat	252	273
Andre resultatelementer som ikke senere kan reklassifiseres over resultatet		
Endringer estimatawik pensjoner	-18	-93
Skatt på andre resultatkomponenter	5	25
Sum andre resultatelementer	-14	-68
Totalresultat	238	206

ANVENDELSE AV ÅRSRESULTAT

Årsresultatet for 2015 i Storebrand ASA utgjorde 252 millioner kroner sammenlignet med 273 millioner kroner i 2014.

Storebrand har implementert det nye solvensregelverket uten å hente ny egenkapital og har en sterk solvensmargin med overgangsregler på 168 prosent, og 124 prosent uten overgangsregler. Solvensmarginen uten overgangsregler er forventet å øke i 2016 som følge av overskudd, aktiv risikostyring og andre tiltak. Etter flere år med tilpasning til Solvens II og reservestyrking for økt forventet levealder, er det styrets oppfatning at selskapet er i en normalisert situasjon. Samtidig påvirkes solvensmarginen negativt av fallende renter og volatile finansmarkeder som øker risikoen i forvaltningen av produkter med rentegaranti. Det gjenstår om lag 2 milliarder kroner av reservestyrking for økt forventet levealder, som ventes dekket av avkastningsoverskudd. På denne bakgrunn har styret besluttet å foreslå for generalforsamlingen at det ikke betales utbytte og at årsresultatet for 2015 disponeres til annen egenkapital.

Anvendelse av årsresultat i Storebrand ASA

(NOK mill.)	2015	2014
Årsresultat	252	273
Disponeringer		
Overføring til annen egenkapital	252	273
Sum disponeringer	252	273

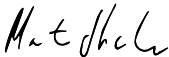
Lysaker, 16 februar 2016
Styret i Storebrand ASA

Birger Magnus
Styrets leder

Karin Bing Orgland

Laila S. Dahlen

Gyrid Skalleberg Ingerø

Martin Skancke

Håkon Reistad Fure

Nils Are Karstad Lysø

Arne Fredrik Håstein

Knut Dyre Haug

Heidi Storruste

Odd Arild Grefstad
Administrerende Direktør

Eierstyring og selskapsledelse

God selskapsledelse og eierstyring er viktig for at virksomheten skal nå sine fastsatte mål, herunder best mulig ressursutnyttelse og god verdiskaping. Storebrand-konsernet ("Storebrand") arbeider kontinuerlig med å forbedre både de overordnede beslutningsprosessene og den daglige selskapsledelsen.

Prinsippene for eierstyring og selskapsledelse i Storebrand er fastsatt i samsvar med den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse. Ledelsen og styret i Storebrand vurderer årlig de fastsatte prinsippene for eierstyring og selskapsledelse, samt etterlevelsen av disse. Storebrand avlegger redegjørelsen i samsvar med regnskapslovens paragraf 3-3b og den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse.

REDEGJØRELSE ETTER NORSK ANBEFALING FOR EIERSTYRING OG SELSKAPSELEDELSE

Beskrivelsen nedenfor redegjør for hvordan de 15 punktene i anbefalingen er fulgt opp av Storebrand.

1. REDEGJØRELSE FOR EIERSTYRING OG SELSKAPSELEDELSE (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Styret i Storebrand ASA har besluttet at Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse skal følges og omtaler etterlevelsen av anbefalingen i styrets årsberetning på side 44. Storebrand etterlever anbefalingen uten vesentlige avvik. Det er redegjort for et ikke vesentlig avvik i punkt 3 nedenfor.

Storebrands verdigrunnlag er beskrevet gjennom visjon og kjerneverdier. I kombinasjon gir dette felles mål og retning for Storebrand. Visjonen forteller hva som er virksomhetens mål og ambisjon. De tre kjerneverdiene kjennetegner hva Storebrand som står for. Ytterligere omtale og klargjøring av Storebrands verdigrunnlag er

tilgjengelig på konsernets nettsider.

Hovedsatsningen innenfor arbeidet med bærekraft er bærekraftige investeringer. Storebrand har i over 20 år arbeidet systematisk og målrettet med bærekraft. Dette arbeidet er tydelig forankret i Storebrands visjon og kjerneverdier. Storebrands retningslinjer for bærekraft er blant annet basert på prinsippene i FNs Global Compact og FNs prinsipper for ansvarlige investeringer. Se egen artikkel i årsrapporten på side 38.

Storebrand har egne etiske regler. I tillegg er det etablert retningslinjer for blant annet arrangementer, varsling og bekjempelse av korrupsjon.

2. VIRKSOMHET (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Storebrand ASA er morselskap i et finanskonsern med vedtektsfestet formål å forvalte sine eierinteresser i Storebrands datterselskaper i samsvar med gjeldende lowerk. Storebrands hovedforretningsområder omfatter sparing, forsikring og garantert pensjon. Vedtektene finnes i sin helhet på konsernets nettside www.storebrand.no.

Markedet oppdateres om Storebrands mål og strategier gjennom kvartalsvise resultatpresentasjoner og i egne temapresentasjoner. Les mer om selskapets mål og hovedstrategier på side 25.

3. SELSKAPSKAPITAL OG UTBYTTE (AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Styret i Storebrand ASA ("Konsernstyret") vurderer til enhver tid Storebrands soliditet i lys av selskapets mål, strategi og risikoprofil. Les mer om Storebrands kapitalforhold og soliditet på side 33 i styrets årsberetning. Styret har vedtatt en utbyttepolitikk som tilsier at utbytte til aksjonærene normalt vil utgjøre minst 35 prosent av årsresultatet etter skatt, men før amortiseringskostnader. Utbyttet skal tilpasses slik at Storebrand er sikret en riktig kapitalstruktur. Generalforsamlingen fastsetter det årlige utbyttet, basert på forslag fra konsernstyret. I henhold

til allmennaksjeloven § 8-1 annet ledd (i kraft 1. juli 2014) kan generalforsamlingen med alminnelig flertall gi styret fullmakt til å dele ut utbytte. Grunnlaget skal være årsregnskapet som er godkjent av generalforsamlingen. Fullmakten kan ikke gis for en lengre periode enn frem til neste ordinære generalforsamlingen. Videre skal fullmakten være forankret i vedtatt utbyttepolitikk. Generalforsamlingen vil ikke bli bedt om å gi slik fullmakt i 2016. Les mer om Storebrands utbyttepolitikk på side 22.

Storebrand ASA ønsker å ha ulike verktøy tilgjengelig i arbeidet med å opprettholde en optimal kapitalstruktur for Storebrand. På ordinær generalforsamling i 2015 fikk konsernstyret fullmakt til å forhøye aksjekapitalen gjennom nytegning av aksjer med en samlet verdi inntil NOK 224 954 945. Fullmakten kan benyttes til erverv av virksomhet mot vederlag i nytegnede aksjer, eller ved øvrig å forhøye aksjekapitalen. Konsernstyret kan i henhold til fullmakten beslutte å fravike aksjeeiernes fortrinnsrett til å tegne nye aksjer. Fullmakten kan benyttes ved én eller flere emisjoner. Fullmakten gjelder frem til neste ordinære generalforsamling.

Under samme generalforsamling fikk konsernstyret fullmakt til å kjøpe tilbake aksjer for inntil NOK 224 954 945, likevel slik at samlet beholdning av egne aksjer til enhver tid ikke skal overstige 10 prosent av aksjekapitalen. Tilbakekjøp av egne aksjer kan være et verktøy for tildeling av overskuddskapital til aksjonærene i tillegg til utbytte. Videre selger Storebrand ASA hvert år aksjer til ansatte fra egen beholdning i forbindelse med aksjekjøpsprogram og langtidscincentivordninger for ansatte i Storebrand. Det er på denne bakgrunn hensiktsmessig at styret gis fullmakt til å kjøpe aksjer i markedet for å dekke nevnte og eventuelle andre behov. Fullmakten gjelder frem til neste ordinære generalforsamling.

Det er for øvrig ingen bestemmelser i Storebrand ASAs vedtekter som regulerer tilbakekjøp eller utstedelse av aksjer.

Avvik fra anbefalingen: Styrefullmaktene til å foreta kapitalforhøyelser og å kjøpe egne aksjer er ikke fullstendig begrenset til definerte formål. Det ble ikke lagt til rette for at generalforsamlingen kunne stemme over hvert enkelt formål som fullmaktene skal dekke.

4. LIKEBEHANDLING AV AKSJEIERE OG TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Storebrand ASA har kun én aksjeklasse. Det gjelder ingen spesielle eier- og stemmerettsbegrensninger utover bestemmelsene om eierkontroll i finansieringsvirksomhetsloven. Gjennom sitt arbeid legger styret og ledelsen i Storebrand stor vekt på likebehandling av aksjeeierne.

Alminnelige habilitetsregler for styremedlemmer og ledende ansatte fremkommer av Storebrand ASAs styreinstruks, instruks for datterselskapsstyrer, instruks for administrerende direktør og konsernets etiske regler. Styrets medlemmer skal melde fra til selskapet dersom de direkte eller indirekte har en vesentlig interesse i en avtale som inngås av et selskap i Storebrand. Ved ikke uvesentlige transaksjoner skal styret sørge for at det foreligger verdifuldning fra uavhengig tredjepart. Styreinstruksen viser til at et styremedlem ikke må delta i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har slik særlig betydning for egen del, eller for noen nærstående, at medlemmet må anses for å ha fremtredende personlig eller økonomisk særinteresse i saken. Det påhviler det enkelte styremedlem fortløpende å vurdere om det foreligger slike forhold. For Storebrands ansatte og tillitsvalgte er transaksjoner med nærstående regulert i Storebrands etiske regler. Ansatte skal på eget initiativ melde fra til nærmeste overordnede straks vedkommende blir oppmerksom på at en habilitetskonflikt kan oppstå. Generelt er en ansatt definert som inhabil dersom det foreligger omstendigheter som kan føre til at vedkommende av andre kan oppfattes å legge vekt på annet enn Storebrands interesser.

Det er ikke gjennomført kapitalforhøyelser

i 2015, men det foreligger en fullmakt til å foreta kapitalforhøyelser, jf. punkt 3 ovenfor. Ved kapitalforhøyelser i tråd med denne fullmakten kan styret beslutte at aksjeeiernes fortrinnsrett skal fravikes.

For en fullstendig redegjørelse om aksjonærforhold, se side 22.

5. FRI OMSETTELIGHET (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Aksjene i Storebrand ASA er notert på Oslo Børs. Aksjene er fritt omsettelige, og vedtektene har følgelig ingen begrensninger på omsetteligheten av aksjene. Alle aksjer gir lik rett, jf. punkt 4 ovenfor.

6. GENERALFORSAMLING OG KONTROLLKOMITÉ (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Generalforsamling

I henhold til vedtektene skal generalforsamlingen i Storebrand ASA avholdes innen utgangen av juni måned hvert år. I 2015 ble generalforsamlingen holdt 15. april. Alle aksjonærer med kjent adresse mottar innkalling, som sendes minst 21 dager før generalforsamlingen. Frist for påmelding er tre virkedager før generalforsamlingen.

På ordinær generalforsamling i 2010 ble vedtektene endret slik at når dokumenter som gjelder saker som skal behandles på generalforsamlingen er gjort tilgjengelige for aksjonærer på selskapets internettsider, gjelder ikke allmennaksjelovens eller vedtektenes krav om at dokumentene skal sendes til aksjonærene. Dette gjelder også dokumenter som etter allmennaksjeloven eller vedtektene skal inntas i eller vedlegges innkallingen til generalforsamlingen. En aksjonær kan likevel kreve å få tilsendt dokumenter som gjelder saker som skal behandles på generalforsamlingen.

På ordinær generalforsamling i 2011 ble vedtektene endret ved at aksjonærene gis adgang til å forhåndsstemme ved bruk av elektronisk kommunikasjon, jf. allmennaksjeloven § 5-8b. Ordningen gir aksjonærer

mulighet til å avgi stemmer uten å være representert på generalforsamlingen. Så mange aksjonærer som mulig får dermed adgang til å utøve innflytelse på selskapet gjennom bruk av stemmeretten.

Alle aksjonærer kan delta på generalforsamlingen. Det er også anledning til å stemme med fullmakt. Det er lagt til rette for at fullmaktsskjemaet knyttes til hver enkelt sak som behandles. Skjemaet søkes så langt som mulig utformet slik at det også kan stemmes over kandidater som skal velges. Avstemning på generalforsamlingen tillater separat avstemning for hvert enkelt medlem i de ulike organene. Det gis nærmere informasjon om forhåndsstemming, bruk av fullmakt og aksjeeiers rett til å få behandlet saker på generalforsamlingen både i innkallingen og på Storebrands nettsider.

I henhold til vedtektene er representantskapets leder møteleder for generalforsamlingen. På generalforsamlingen deltar styrets leder, minst en representant fra valgkomiteen og ekstern revisor. Fra administrasjonen deltar konsernsjef, konsernledelsen og konsernjuridisk direktør. Generalforsamlingsprotokoller er tilgjengelig på konsernets nettsider.

Følgende beslutninger tas på generalforsamlingen:

- Godkjenning av årsberetningen, regnskapet og eventuelt utbytte som er foreslått av styret
- Erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte
- Valg av representanter for aksjonærene til representantskapet, medlemmer til valgkomiteen og kontrollkomiteen
- Godtgjørelse til representantskapet, valgkomiteen og kontrollkomiteen
- Valg av ekstern revisor og fastsettelse av revisors godtgjørelse
- Behandling av eventuelle saker som er satt opp på sakslisten i møteinnkallingen

Generelt fattes beslutninger med alminnelig flertall. Det kreves imidlertid spesielt flertall

ved visse beslutninger i henhold til norsk lov, inkludert beslutninger om fravikelse av fortrinnsretter i forbindelse med eventuell aksjeemisjon, fusjon, fisjon, endring i vedtekter eller fullmakt til å øke eller redusere aksjekapitalen. For slike beslutninger kreves det tilslutning fra minst to tredeler av både de avgitte stemmene og aksjekapitalen som er representert på generalforsamlingen.

Kontrollkomité

Under den ordinære generalforsamlingen i 2015 ble det besluttet at kontrollkomiteen skulle avvikles med virkning fra tidspunktet ny finansforetakslov trer i kraft. Loven trådte i kraft 1. januar 2016, hvorefter kontrollkomiteen ble avviklet.

7. VALGKOMITÉ (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Valgkomiteen i Storebrand ASA er vedtektsbestemt og består av fire medlemmer samt en observatør, valgt av de ansatte. Valgkomiteens leder og de øvrige medlemmene velges av generalforsamlingen. Vedtektene har fastsatt at representantskapets leder skal være fast medlem av komiteen, dersom vedkommende ikke allerede er valgt av generalforsamlingen. I tillegg til de aksjonærvalgte medlemmene deltar en representant for de ansatte som fast medlem av komiteen ved drøftelser og innstilling til valg av ordfører og varaordfører i representantskapet, til valg av styrets leder samt i andre sammenhenger hvor det er naturlig, etter innkalling fra komiteens leder (i sistnevnte tilfelle som observatør).

Valgkomiteen er uavhengig av styret og administrasjonen, og er satt sammen med sikte på at brede aksjeeierinteresser blir representert. To av komiteens medlemmer er ikke medlemmer av representantskapet. Storebrand har ikke skriftlig nedfelte bestemmelse om rotasjon for medlemmer av valgkomiteen, men det har de senere år vært naturlige utskiftninger i komiteen som følge av endringer i aksjonærsammensetningen.

Vedtektene fastsetter at valgkomiteen i

sitt arbeid skal følge instruks fastsatt av generalforsamlingen. Valgkomiteens instruks ble senest revidert i ordinær generalforsamling 2015. I henhold til instruksen skal valgkomiteen ha oppmerksomhet på blant annet følgende forhold ved sine innstillinger av kandidater til selskapets styrende og kontrollende organer: kompetanse, erfaring, kapasitet, kjønnsfordeling, uavhengighet og hensynet til aksjonærfellesskapets interesser. Nærmere informasjon om medlemmene er lagt ut på konsernets nettsider. Valgkomiteen tilskriver årlig selskapets 15 største aksjonærer med oppfordring om å fremkomme med forslag til kandidater til selskapets representantskap, kontrollkomité, valgkomité og styre. Tilsvarende oppfordring til aksjonærene er inntatt på selskapets nettside.

Valgkomiteens oppgaver er å foreslå kandidater og honorarer til representantskapet, kontrollkomiteen og valgkomiteen, gjennom innstillinger til generalforsamlingen, og kandidat- og honorarforslag til styret, gjennom innstillinger til representantskapet. Valgkomiteen for Storebrand ASA er også valgkomité for konsernselskapene Storebrand Livsforsikring AS, Storebrand Bank ASA og Storebrand Boligkreditt AS.

Godtgjørelsen til valgkomiteens medlemmer er søkt tilpasset oppgavens karakter og tidsbruken i komitéarbeidet.

Valgkomiteen avholdt åtte møter i 2015. Komiteen avga våren 2015 innstillinger til valg av nye medlemmer til representantskapet, kontrollkomiteen, valgkomiteen og styrene i de relevante konsernselskapene. Valgkomiteen påbegynte høsten 2015 arbeidet med de valg av tillitsvalgte som skal gjennomføres i generalforsamlingen (og eventuelt representantskapet) våren 2016.

**8. REPRESENTANSKAP OG STYRE,
SAMMENSETNING OG UAVHENGIGHET
(INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)**
Representantskapet velger styrets medlemmer og fører tilsyn med styrets og konsern-

sjefens forvaltning av selskapet. Representantskapet i Storebrand er lovpålagt og har 18 medlemmer, hvorav 12 velges av generalforsamlingen og seks av de ansatte i konsernet. Medlemmene velges for to år om gangen slik at halvparten er på valg hvert år. Etter lovgivningen skal medlemmene som velges av generalforsamlingen til sammen avspeile selskapets interessegrupper, kundestruktur og samfunnsfunksjon. Selskapets aksjeeiere er gitt en bred representasjon gjennom de valg som er foretatt.

Representantskapet skal blant annet avgi uttalelse til generalforsamlingen om styrets forslag til årsoppgjør, velge de mellom fem og syv aksjonærvalgte medlemmer til styret (inkludert styrets leder), fastsette styrets godtgjørelse, gi instruks om kontrollkomiteens virksomhet og behandle innberetninger fra kontrollkomiteen. Representantskapet kan vedta anbefalinger til styret i en hvilken som helst sak.

Vedtektene fastsetter at mellom fem og syv styremedlemmer velges av representantskapet etter innstilling fra valgkomiteen. To medlemmer, eller tre medlemmer dersom representantskapet velger seks eller syv medlemmer, velges av og blant de ansatte. Styrets medlemmer velges for ett år om gangen. Daglig ledelse er ikke representert i styret. Ved utgangen av 2015 besto styret av ti medlemmer (seks menn og fire kvinner).

Ingen av styremedlemmene som er valgt av representantskapet har ansettelses- eller oppdragstakerforhold til Storebrand, utover sine verv som styremedlemmer. De enkelte styremedlemmers bakgrunn er beskrevet i årsrapporten på side 58 og på konsernets nettsider. Styresammensetningen tilfredsstiller kravene til uavhengighet som følger av anbefalingen. Det er få tilfeller av inhabilitet under behandling av saker i styret. Styrets vurdering av de enkelte styremedlemmers uavhengighet er anmerket i oversikten over styrings- og kontrollorgan på side 60. Oversikt over hvor mange aksjer i Storebrand ASA som var eid av medlemmene av styrende

organer per 31. desember 2015 følger av noter til regnskapene for Storebrand ASA (Opplysninger om nærstående parter) på side 135. Ingen av styrets medlemmer har sittet i vervet mer enn ti år.

Finansforetaksloven, som trådte i kraft 1. januar 2016, opphevet kravet om å ha representantskap. Samtidig er etablering av såkalt foretaksforsamling gjort valgfritt. Styret innstiller overfor ordinær generalforsamling at det ikke etableres foretaksforsamling.

9. STYRETS ARBEID (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Styrets oppgaver

I 2015 ble det holdt 10 styremøter, hvorav et møte ble gjennomført hos datterselskapet SPP i Stockholm. På styrets årlige strategisamling diskuteres Storebrands fremtidige strategi som deretter legger føringer for administrasjonens utarbeidelse av planer og budsjetter i forbindelse med årlig finansiell plan som styret godkjenner. Styret skal holde seg orientert om Storebrands økonomiske stilling og utvikling, og skal bidra til at selskapets verdiskapning og lønnsomhet blir best mulig ivaretatt på vegne av eierne. Styret skal videre påse at virksomheten er gjenstand for betryggende kontroll og at Storebrands kapital situasjon er forsvarlig ut fra omfanget av og risikoen ved virksomheten. Oppmøtefrekvens for de enkelte styremedlemmene er angitt i oversikten over styrings- og kontrollorgan på side 60. Styrets arbeidsform reguleres av egen styreinstruks som gjennomgås årlig. For å sikre gode og veloverveide beslutninger legges det vekt på at styremøtene skal være godt forberedt og at alle skal kunne delta i beslutningsprosessene. Styret fastsetter årlige møte- og temaplaner for sitt arbeid. Agenda for påfølgende styremøte fremlegges normalt for styret, basert på temaplan for hele året og en liste over oppfølgings saker. Endelig agenda fastsettes i samråd med styrets leder. Det settes av tid i hvert styremøte til å evaluere møtet uten administrasjonen til stede. Styret har i sitt arbeid anledning til å engasjere eksterne rådgivere i den utstrekning det

har behov for det. Styret har også fastsatt instruks for konsernsjefen.

Styret gjennomfører årlig en evaluering av sitt arbeid og sin arbeidsform som gir grunnlag for endringer og tiltak. Resultatene fra styreevalueringen gjøres tilgjengelige for valgkomiteen, som benytter evalueringen i sitt arbeid.

Styreutvalg

Styret har etablert tre underutvalg i form av kompensasjonsutvalg, revisjonsutvalg og risikoutvalg. Utvalgene består av tre til fire styremedlemmer, hvorav to til tre er aksjonærvalgte og én ansattvalgt. Sammenstillingen er med på å sikre en grundig og uavhengig behandling av saker som gjelder internkontroll, finansiell rapportering og godtgjørelse til ledende ansatte. Utvalgene er forberedende og rådgivende arbeidsutvalg og bistår styret i forberedelsen av saker, men beslutninger fattes kun av et samlet styre. Utvalgene kan på eget initiativ gjennomføre møter og behandle saker uten deltakelse fra administrasjonen.

Kompensasjonsutvalget bistår styret i alle saker som gjelder vederlag for administrerende direktør. Utvalget skal holde seg orientert om vederlagsordninger for ledende ansatte i Storebrand og foreslå retningslinjer for fastsettelse av godtgjørelse til ledende ansatte og styrets erklæring om lederlønnsfastsettelse som fremlegges årlig for generalforsamlingen. I tillegg ivaretar utvalget de temaene godtgjørelsesforskriften i Norge og Sverige krever. Kompensasjonsutvalget har holdt fire møter i 2015.

Revisjonsutvalget bistår styret ved å gjennomgå, vurdere og eventuelt foreslå tiltak i forhold til kontrollmiljø, finansiell og operasjonell rapportering, risikostyring/-kontroll og ekstern og intern revisjon. Revisjonsutvalget har holdt syv møter i 2015, inkludert ett fellesmøte med risikoutvalget. Ekstern og intern revisor deltar på møtene. Flertallet av medlemmene i utvalget er uavhengig av virksomheten. Styret har vurdert det som

hensiktsmessig å ha ett revisjonsutvalg for hele Storebrand.

Risikoutvalg ble etablert i 2015. Utvalgets hovedoppgave er å forberede styrebehandlingen i konsernstyret på risikoområdet, med særskilt oppmerksomhet på Storebrands risikoappettitt og risikostrategi. Utvalget skal bidra med fremoverskuende beslutningsstøtte knyttet til styrets drøfting av virksomhetens risikotaking, finansielle prognoser og behandling av risikorapporteringen. Risikoutvalget holdt fire møter i 2015, inkludert ett fellesmøte med revisjonsutvalget. Storebrand har søkt om dispensasjon fra kravet om å etablere særskilte risikoutvalg i datterselskaper hvor dette kan være påkrevd etter finansforetaksloven.

10. RISIKOSTYRING OG INTERN KONTROLL (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Overordnet styring og kontroll

Konsernstyret har fastsatt overordnede prinsipper og retningslinjer for styring og kontroll. Prinsippene omhandler styrets ansvar for fastsettelse av Storebrands risikoprofil, godkjenning av organiseringen av virksomheten, tildeling av ansvarsområder og myndighet, krav til rapporteringslinjer og informasjon og krav til risikostyring og internkontroll. Styrets og administrerende direktørs ansvarsområder defineres i henholdsvis styreinstruks og instruks til administrerende direktør. Konsernstyret har fastsatt instruks for Storebrands datterselskaper som skal sikre at datterselskapene fastsetter og etterlever Storebrands prinsipper og retningslinjer for styring og kontroll.

Storebrands retningslinjer for bærekraft oppsummerer hvordan arbeidet er en integrert del av Storebrands overordnede målsetninger og styrings- og kontrollprosesser. Retningslinjene omfatter alle deler av Storebrands virksomhet, inkludert investeringer, produktutvikling, innkjøp, medarbeideroppfølging og husdrift. Konsernstyret vedtar Storebrands mål innenfor bærekraft og målkortet for bærekraft følges opp av konsernledelsen halvårlig. Storebrand følger

også den internasjonale rapporteringsstandarden GRI (Global Reporting Initiative, versjon G4) og anvender integrert rapportering. Resultatene revideres av Storebrands eksterne revisor, se revisjonsberetning på side 154. Storebrand ble for 17. år på rad kvalifisert til den internasjonale bærekraftsindexen Dow Jones Sustainability Index, som inkluderer de ti prosent mest bærekraftige selskapene globalt innenfor alle industrier.

Gjennom retningslinjer for Investor Relations sikres pålitelig, tidsriktig og lik informasjon til investorer, långivere og andre interessegrupper i verdipapirmarkedet.

I forlengelsen av overordnede prinsipper og retningslinjer er det fastsatt etiske regler som gjelder for alle ansatte og tillitsvalgte i Storebrand, samt et konsernfelles regelverk for blant annet risikohåndtering, internkontroll, finansregnskapsrapportering, håndtering av innsideinformasjon og for primærinnsideres egenhandel. I tillegg gis retningslinjer og informasjon om informasjonssikkerhet, beredskapsplaner, tiltak mot hvitvasking og annen økonomisk kriminalitet. Storebrand er underlagt lovpålagt tilsyn i de landene det drives konsesjonsbelagt virksomhet, herunder fra Finanstilsynet i Norge, i tillegg til kontroll fra selskapenes egne kontrollorganer og eksterne revisor.

Risikostyring og internkontroll

Vurdering og håndtering av risiko er integrert i Storebrands virksomhetsstyring. Styringssystemet skal sikre at det er en sammenheng mellom mål og handlinger på alle nivåer i Storebrand og det overordnede prinsippet om å skape verdier for Storebrands aksjonærer. Systemet er bygget opp med utgangspunkt i balansert målstyring som reflekterer både kortsiktig og langsiktig verdiskapning i Storebrand.

Storebrands finansielle og operasjonelle målsettinger fastsettes årlig i en styrebehandlet forretningsplan. Forretningsplanen bygger på egne vedtak om risikostrategi og investeringsstrategier og inkluderer treårige

finansielle prognoser, budsjett og handlingsplaner. Styret mottar løpende rapportering på status i strategigjennomføringen.

Storebrand Kompass er selskapets oppfølgingsverktøy med en samlet rapportering til ledelsen og styret av finansielle og operasjonelle mål. I tillegg mottar styret risikorapporter fra risikostyringsfunksjonen som blant annet følger utviklingen i nøkketall for risiko og soliditet.

Risikovurdering inngår i ledelsesansvaret i organisasjonen, der formålet er å identifisere, vurdere og styre risikoer som kan redusere enhetens evne til å nå sine mål. Prosessen dekker både risikoer for tap og sviktende lønnsomhet knyttet til konjunktursvingninger, endringer i rammebetingelser, endret kundeatferd mv og risikoer for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser. Utviklingen i finansmarkedet er en vesentlig risikofaktor for Storebrands resultat og solvensposisjon. I tillegg til å vurdere effekter av momentane skift i aksjemarkedene eller rentenivåene (stresstester), benyttes scenarioanalysene for å estimere effekten av ulike forløp i finansmarkedet på Storebrands resultatutvikling og soliditet. Dette gir viktige premisser for styrets overordnede diskusjon av risikoappetitt, risikoallokering og kapitalforhold. Blant annet risikovurderingen, ORSA, ser tre år frem i tid, men inneholder vurderinger som også har et lengre perspektiv.

Ansvar for Storebrands kontrollfunksjoner for risikostyring og internkontroll er samlet i CRO-funksjonen, ledet av CRO Konsern. CRO Konsern rapporterer direkte til konsernsjefen. CRO funksjonen har som oppgave å støtte styret og konsernledelsen i fastsettelsen av risikostrategi og å operasjonalisere rammesetting og overvåke risikotakingen på tvers av Storebrands virksomhet. Videre har funksjonen ansvaret for å forvalte det verdibaserte styringssystemet, koordinere den finansielle planprosessen, samt ledelsens risikovurdering og internkontrollrapportering.

Storebrand har en felles internrevisjonsordning som foretar en uavhengig vurdering av robustheten i styringsmodellen. Internrevisjonens instruks og årsplan fastsettes av styret, i henhold til gjeldende lover og forskrifter og internasjonal standard. Internrevisjonen avgir kvartalsvise rapporter til de respektive styrene i Storebrands selskaper.

Medarbeideroppfølgingen for samtlige ansatte i Storebrand er integrert i det verdibaserte styringssystemet og skal sikre gjennomføringen av den vedtatte strategien. Prinsippene for opptjening og utbetaling av eventuell variabel godtgjørelse for Storebrands risikoansvarlige samsvarer med forskrift om godtgjørelser i finansinstitusjoner, jf. punkt 12 nedenfor. CRO og ansatte i kontrollfunksjoner innenfor risikostyring, internkontroll og compliance har kun fast avlønning.

Finansiell informasjon og Storebrands regnskapsprosess

Storebrand offentliggjør fire kvartalsregnskaper i tillegg til ordinært årsregnskap. Regnskapene skal tilfredsstillende krav i lover og forskrifter og skal avlegges i henhold til vedtatte regnskapsprinsipper samt følge tidsfrister fastsatt av styret i Storebrand ASA.

Storebrands konsernregnskap utarbeides av avdelingen Konsernregnskap som rapporterer til Group CFO. Sentrale ledere i Konsernregnskap har fast årlig kompensasjon som ikke er påvirket av Storebrands regnskapsmessige resultater. Arbeidsdelingen ved utarbeidelse av regnskapene er slik at Konsernregnskap ikke skal gjennomføre verdsettelse av investeringsaktiva, men utøve en kontrollfunksjon overfor konsernselskapenes regnskapsprosesser.

Det er etablert en rekke risikovurderings- og kontrolltiltak i forbindelse med regnskapsavleggelsene. Vurderinger knyttet til vesentlige regnskapsposter samt eventuelle prinsippendringer mv, beskrives i et eget dokument (Vurderingspostnotat). Styrets revisjonsutvalg foretar en forberedende gjennomgang

av kvartalsregnskapene og av årsregnskapet med særlig vekt på de skjønsmessige vurderinger og estimater som er foretatt før styrebehandling.

Det utarbeides månedlige og kvartalsvise driftsrapporter hvor resultater pr. forretningsområde og produktområde analyseres og vurderes mot fastsatte budsjetter. Driftsrapporteringen avstemmes mot øvrig regnskapsrapportering.

11. GODTGJØRELSE TIL STYRET (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Generalforsamlingen fastsetter årlig styrets godtgjørelse, etter innstilling fra valgkomiteen. Styremedlemmenes honorarer er ikke knyttet til resultat, opsjonsprogram eller lignende. Medlemmene av styret og styreutvalgene mottar ikke insentivbasert vederlag, men en fast kompensasjon, enten pr. år eller pr. møte der medlemmet deltar eller en kombinasjon av slike vederlag.

Aksjonærvalgte styremedlemmer deltar ikke i selskapets pensjonsordninger. Ingen av styrets aksjonærvalgte medlemmer har oppgaver for selskapet ut over styrevervet. Nærmere informasjon om kompensasjon, lån og aksjeinnehav fremgår av notene 116 (Konsern) og 145 (ASA). Styremedlemmene oppfordres til å eie aksjer i selskapet.

12. GODTGJØRELSE TIL LEDENDE ANSATTE (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Styret beslutter strukturen på godtgjørelsen for ledende ansatte i Storebrand, og erklæring om fastsettelse av godtgjørelsen (lederlønns erklæringen) fremlegges for generalforsamlingen. Lederlønns erklæringen skal klart angi hvilke retningslinjer som er bindende og hvilke som er veiledende. Generalforsamlingen stemmer separat over de to delene av retningslinjene. Godtgjørelsen består av fastlønn, variabel godtgjørelse, pensjonsordning og andre personalgoder som er naturlig for et finanskonsern. Godtgjørelsen skal motivere til god innsats for langsiktig verdiskapning og ressursutnyttelse i selskapet. Styrets holdning er at den totale godtgjørelsen skal være konkurransedyktig,

men ikke lønnsledende. Det blir årlig gjort en vurdering basert på eksterne markedsdata for å sikre en tilfredsstillende kompensasjon i forhold til tilsvarende stillinger i markedet.

Storebrand skal ha en insentivmodell som støtter strategien, med vekt på kundens interesser og langsiktighet, en ambisiøs samarbeidsmodell, samt transparens som styrker Storebrands omdømme. Storebrand vil derfor i all hovedsak legge vekt på fastlønn som virkemiddel i den økonomiske totalkompensasjonen, og kun i begrenset grad benytte variabel godtgjørelse. Gruppen ledende ansatte, slik nærmere definert i regulatoriske rammevilkår, mottar kun fastlønn. Konsernledelsen benytter en andel av sin fastlønn til kjøp av Storebrand-aksjer med tre års bindingstid. Dette for å tydeliggjøre at den øverste ledelsen i konsernet handler i samsvar med eiernes langsiktige interesser.

De ansattes prestasjoner følges opp i et eget oppfølgningssystem. Enhetens og individets handlingsplan er direkte knyttet til strategien som styret har vedtatt. Dette bidrar til ytterligere å styrke samsvaret mellom eiere og administrasjonen.

Nærmere informasjon om kompensasjon for ledende ansatte fremgår av notene 116 (Konsern) og 145 (ASA) og i Styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte, inntatt i innkallingen til generalforsamling, tilgjengelig på www.storebrand.no. Ledende ansatte oppfordres til å eie aksjer i Storebrand ASA også utover bindingstid.

13. INFORMASJON OG KOMMUNIKASJON (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Styret har fastsatt retningslinjer for selskapets rapportering av finansiell og annen informasjon, samt selskapets kontakt med aksjeeiere utenfor generalforsamlingen. Storebrands rapportering med hensyn til bærekraftige investeringer går lenger enn lovens krav. Storebrands finanskalender blir offentliggjort både på Internett og i selskapets årsrapport. Finansiell informasjon

offentliggjøres i kvartalsrapporter og årsrapporter, slik det er beskrevet under punkt 10 - Finansiell informasjon og Storebrands regnskapsprosess. Dokumentasjonen som offentliggjøres er tilgjengelig på selskapets nettsider, All rapportering er basert på åpenhet og under hensyn til krav om likebehandling av aktørene i verdipapirmarkedet og reglene om god børsskikk. Nærmere informasjon fremgår på side 22. Storebrand har egne retningslinjer for håndtering av innsideinformasjon, se også punkt 10 - *Overordnet styring og kontroll*, ovenfor.

14. SELSKAPSOVERTAKELSE (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Styret har utarbeidet retningslinjer for opptreden ved eventuelle overtakelsestilbud på selskapet. Disse er basert på at styret i en overtakelse situasjon vil arbeide for åpenhet i prosessen og for at alle aksjeeiere blir behandlet likt og får muligheten til å vurdere det budet som er fremsatt. Det følger av retningslinjene at styret vil vurdere budet og avgi en uttalelse med styrets vurdering av budet samt innhente verdivurdering fra en uavhengig sakkyndig. Videre vil styret ved et eventuelt overtakelsestilbud arbeide så langt det lar seg gjøre for å maksimere aksjonærenes verdier. Retningslinjene omhandler situasjonen både før og etter fremsettelse av tilbud.

15. REVISOR (INGEN AVVIK FRA ANBEFALINGEN)

Ekstern revisor velges av generalforsamlingen og foretar finansiell revisjon. Ekstern revisor avgir revisjonsberetning i forbindelse med årsregnskapet og foretar en begrenset revisjon av delårsregnskapene. Ekstern revisor deltar i styremøter der kvartalsregnskapene behandles, alle møter i kontrollkomiteene, samt på alle møter i revisjonsutvalget, med mindre sakene som skal behandles der ikke krever revisors tilstedeværelse. I 2007 ble det av styret besluttet at ekstern revisor skal rotere ansvarlig partner på revisjonsoppdraget hvert syvende år. Hvert år evalueres eksternrevisors arbeid og uavhengighet av styrets revisjonsutvalg. Deloitte er av

generalforsamlingen i Storebrand ASA valgt som selskapets eksterne revisor. De øvrige selskapene i Storebrand har samme revisor som Storebrand ASA.

ØVRIG

Som en av de største eierne i det norske aksjemarkedet har Storebrand stor potensiell innflytelse på børsnoterte selskapers utvikling. Storebrand er opptatt av å utøve sitt eierskap i børsnoterte selskaper på basis av et sett med enkle og enhetlige eierprinsipper, som også vektlegger bærekraft. Storebrand benytter den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse i sin eierskapsutøvelse. Storebrand har siden 2006 hatt en administrativ Corporate Governance komité. Komiteen er med på å sikre god eierstyring og selskapsledelse på tvers av Storebrand. Storebrand har utarbeidet retningslinjer for ansattes tillitsverv i eksterne foretak, som blant annet regulerer antall eksterne styreverv ansatte kan ha.

Ytterligere informasjon om Storebrands eierstyring og selskapsledelse finnes på www.storebrand.no > Om Storebrand > Fakta om Storebrand, hvor det blant annet er lagt ut oversikt over medlemmene i Storebrands styrings- og kontrollorgan, CV for medlemmene av styret i Storebrand ASA, vedtekter og eierprinsipper.

REDEGJØRELSE I HENHOLD TIL REGNSKAPSLOVEN § 3-3B, 2. LEDD

Her følger en oppsummering av de forhold Storebrand skal redegjøre for i henhold til regnskapsloven § 3-3b, 2. ledd. Punktene følger nummereringen i bestemmelsen.

1. Prinsipper for eierstyring og selskapsledelse i Storebrand er utarbeidet i tråd med norsk lov, og basert på den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse utgitt av Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse, NUES.
2. Anbefalingen fra Norsk utvalg for eierstyring og selskap er tilgjengelig på www.nues.no.
3. Eventuelle avvik fra anbefalingen er kommentert under hvert punkt i ovenstående redegjørelsen, se omtalt avvik i punkt 3.
4. Beskrivelse av hovedelementene i Storebrands systemer for internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen er omtalt i punkt 10 ovenfor.
5. Vedtektsbestemmelser som gjelder bestemmelser i allmennaksjelovens kapittel 5 vedrørende generalforsamlingen er omtalt i punkt 6 ovenfor.
6. Sammensetningen til ledende organer, samt beskrivelse av hovedelementene i gjeldende instruksjer og retningslinjer, følger i punktene 6, 7, 8 og 9 ovenfor.
7. Vedtektsbestemmelser som regulerer oppnevning og utskiftning av styremedlemmer er omtalt i punkt 8 ovenfor.
8. Vedtektsbestemmelser og fullmakter som gir styret adgang til å beslutte å kjøpe tilbake eller utstede egne aksjer er omtalt i punkt 3 ovenfor.

“

Vi skal hjelpe kundene
våre å ta valg som
kan gi dem en
bedre pensjon.

Liven Joramo Sandell
Storebrand

Ledelsen

ODD ARILD GREFSTAD (1965)

KONSERNISJEF

Ⓐ 70 152

Grefstad har arbeidet i Storebrand-konsernet siden 1994, blant annet som konsernets CFO, samt leder for salgs- og markedsenheten og adm.dir i Storebrand Livsforsikring AS. Grefstad har tidligere arbeidet med eksterntrevisjon i Arthur Andersen.

LARS AA. LØDDESØL (1964)

KONSERNDIREKTØR GROUP CFO

Ⓐ 48 631

Løddesøl har arbeidet i Storebrand-konsernet siden 2001, bl.a. som adm.dir i Storebrand Livsforsikring AS, vise adm. i Storebrand Bank ASA og som konsernets finansdirektør. Løddesøl har tidligere arbeidet i Citibank og SAS.

HEIDI SKAARET (1961)

KONSERNDIREKTØR STAB OG FORRETNINGSSTØTTE

Ⓐ 15 312

Skaaret begynte i Storebrand-konsernet høsten 2012. Hun har tidligere arbeidet som konserndirektør i Lindorff Group AB, Country Manager i Ikano Bank SE, banksjef i DNB og Bank of America.

ROBIN KAMARK (1963)

KONSERNDIREKTØR KUNDEOMRÅDE NORGE

Ⓐ 41 544

Kamark begynte i Storebrand-konsernet høsten 2012. Han har tidligere arbeidet i SAS-konsernet som Chief Commercial Officer og i andre ledende stillinger.

GEIR HOLMGREN (1972)**KONSERNDIREKTØR
KUNDEBETJENING** 14 677

Holmgren har arbeidet i Storebrand-konsernet siden 1997, i ledende roller innenfor livs- og pensjonsforsikring. Han har lang erfaring med næringspolitiske spørsmål gjennom stillinger i Storebrand og styreverv i Finansnæringens Fellesorganisasjon siste ti år.

HEGE HODNESDAL (1972)**KONSERNDIREKTØR
PRODUKT** 9 480

Hodnesdal har arbeidet i Storebrand-konsernet siden 1996. Hun startet som konserntrainee og har bred ledererfaring innenfor strategi, forretningsutvikling, skadeforsikring og livs- og pensjonsforsikring.

STAFFAN HANSÉN (1965)**KONSERNDIREKTØR
KUNDEOMRÅDE SVERIGE** 12 348

Hansén har arbeidet i Storebrand-konsernet siden 2006, primært som investeringsdirektør i SPP. Han har tidligere jobbet i Alfred Berg og Svenska Handelsbanken.

JAN ERIK SAUGESTAD (1965)**KONSERNDIREKTØR
KAPITALFORVALTNING** 8 607

Saugestad har arbeidet i Storebrand-konsernet siden 1999, primært innenfor kapitalforvaltning som porteføljeforvalter og investeringsdirektør. Han har tidligere jobbet i Handelsbanken Markets, Nordea Markets og Marsoft Capital.

Styret i Storebrand ASA

**BIRGER
MAGNUS (1955)**

**STYRELEDER I
STOREBRAND ASA
SIDEN 2009**

(M) 10/10
(A) 20 000

Selvstendig rådgiver

Tidligere konserndirektør i Schibsted ASA og ansvarlig partner i McKinsey & Co.

Styreleder i Hafslund ASA, NRK A/S, Xeneta A/S og Stiftelsen Aktiv mot kreft. Styremedlem i Aschehoug, Kristian Gerhard Jebsen Gruppen, SAS Group AB, Harvard Business Publishing og stiftelsen Kristian Gerhard Jebsen.

**LAILA S.
DAHLEN (1968)**

**STYREMEDLEM I
STOREBRAND ASA
SIDEN 2013**

(M) 9/10
(A) 5 000

SVP Product Finn.no AS

Tidligere COO i Kelkoo/ Yahoo (London), VP Marketplace i Yahoo Europe (London), Regional Manager Scandinavia and the Netherlands i Kelkoo/ Yahoo (London), VP International Operations i Kelkoo (Paris) og Manager i PricewaterhouseCoopers (Oslo).

Styremedlem i Willhaben GmbH & Co KG og Personal Finance AS.

**GYRID SKALLEBERG
INGERØ (1967)**

**STYREMEDLEM I
STOREBRAND ASA
SIDEN 2013**

(M) 8/10
(A) 0

CFO Telenor Norge AS

Tidligere CFO i Opplysningen 1881 AS, CFO/IR ansvarlig i Komplett ASA, CFO hos Reiten & Co. ASA, Senior Manager i KPMG og arbeidet i konsernrevisjonen hos Nordea.

Styremedlem i Sporveien i Oslo AS, Opplysningen 1881 AS og Telenor Global Shared Services AS.

**MARTIN
SKANCKE (1966)**

**STYREMEDLEM I
STOREBRAND ASA
SIDEN 2014**

(M) 10/10
(A) 11 414

Selvstendig rådgiver

Tidligere spesialrådgiver i Storebrand, avdelingsdirektør og ekspedisjonssjef i Finansdepartementet, ekspedisjonssjef ved Statsministerens kontor og bedriftsrådgiver i McKinsey & Company.

Styreleder i Principles for Responsible Investment (PRI) og Styremedlem i Kommunalbanken AS, Norfund og beCuriou Private Travel.

**KARIN BING
ORGLAND (1959)**

**STYREMEDLEM I
STOREBRAND ASA
SIDEN 2015**

(M) 6/10
(A) 0

Selvstendig næringsdrivende

Tidligere Konserndirektør i DNB samt diverse lederstillinger i samme konsern.

Styreleder i GIEK. Styremedlem i Grieg Seafood ASA, Norske Skog ASA, KID ASA, Boligselskapet INI AS - Grønland, HAV Eiendom ASA, Røisheim Eiendom, Røisheim Hotell, Visit Jotunheimen AS og Berghammeren AS

**HÅKON REISTAD
FURE (1987)**

**STYREMEDLEM I
STOREBRAND ASA
SIDEN 2015**

 2/10
 18 500

Partner, Magni Partners
 Tidligere DNB Markets,
 Equity Research – Head of
 Bank and Insurance.

**NILS ARE KARSTAD
LYSØ (1968)**

**STYREMEDLEM I
STOREBRAND ASA
SIDEN 2015**

 6/10
 0

Administrerende direktør
 i Den Norske Opera &
 Ballett

Tidligere CEO i Moods of
 Norway, Executive Vice
 President og medlem
 av konsernledelsen i
 Aker ASA samt partner i
 McKinsey & Company.

Styremedlem i Heiden-
 reich Holding AS og styre-
 leder i Lyssen AS.

**KNUT
DYRE HAUG (1955)**

**ANSATTEVALGT STY-
REMEDLEM I STORE-
BRAND ASA SIDEN 2006**

 9/10
 12 642

Pensjonseksper/forbrukerøkonom,
 Storebrand Finansiell
 Rådgivning AS

Tidligere markeds-
 direktør i Sparebank1
 Livsforsikring. Kurs- og
 litteraturutvikler ved BI
 Senter for Finans-
 utdanning.

Styreleder i Bolig-
 stiftelsen Ungdoms-
 boliger i Asker. Styre-
 medlem i FINAUT. Med-
 lem i Rådet for Finans-
 studier (BI), Fagrådet for
 Finansutdanning i Europa
 og vara til kommune-
 styret i Asker.

**ARNE FREDRIK
HÅSTEIN (1973)**

**ANSATTEVALGT STY-
REMEDLEM I STORE-
BRAND ASA SIDEN 2014**

 10/10
 2 111

Fagansvarlig Sparing og
 Pensjon, Storebrand
 Livsforsikring

Tidligere stillinger:
 Delphi Fondene, Salgssjef
 og ProduktsjefStore-
 brand Kapitalforvaltning
 AS, Salgssjef og Key
 Account ManagerFokus
 Bank AS, Senior finansiell
 rådgiverStorebrand
 Livsforsikring AS, Senior
 finansiell rådgiver.

**HEIDI
STORRUSTE (1965)**

**ANSATTEVALGT STY-
REMEDLEM I STORE-
BRAND ASA SIDEN 2013**

 10/10
 2 865

Hovedtillitsvalgt, Store-
 brand Livsforsikring AS

Tidligere prosjektleder i
 avdeling Produkt
 og Utvikling, prosess-
 ansvarlig i avdeling
 Utvikling, og senior
 konsulent i avdeling
 Kreditt Privat Storebrand
 Bank ASA. Hun har også
 arbeidet i Gjensidige
 Bank AS, Incentiva
 Resultatutvikling DA og
 Sparebankenes Kreditt-
 selskap AS.

Leder av Finans-
 forbundet i Storebrand.

Medlemmer av Storebrands styrings- og kontrollorgan

REPRESENTANTSKAPET

ORDFØRER

Terje R. Venold

VARAORDFØRER

Vibeke Hammer Madsen

MEDLEM (AKSJONÆRVALGT)

Anne-Lise Aukner

Trond Berger

Maalfrid Brath

Jostein Furnes

Arne Giske

Hans Henrik Klouman

Marianne Lie

Arild M. Olsen

Olaug Svarva

Pål Syversen

VARAMEDLEM (AKSJONÆRVALGT)

Per Otto Dyb

Joakim Gjersøe

Tone M. Reierselmoen

MEDLEM (ANSATTEVALGT)

Caroline Burum Brekke

Cathrine Kjenner Forsland

Hanne Seim Grave

Nina Hjellup

Rune Pedersen

Trond Thire

VARAMEDLEM (ANSATTEVALGT)

Kari Birkeland

Alina Jakubenaite

STYRET I STOREBRAND ASA

LEDER

Birger Magnus

STYREMEDLEM

Laila S. Dahlen

Håkon Reistad Fure

Gyrid Skalleberg Ingerø

Nils Are Karstad Lysø

Karin Bing Orgland

Martin Skancke

STYREMEDLEM (ANSATTEVALGT)

Knut Dyre Haug

Arne Fredrik Håstein

Heidi Storruste

RISIKOUTVALGET

LEDER

Martin Skancke

MEDLEM

Håkon Reistad Fure

Nils Are Karstad Lysø

REVISJONSUTVALGET

LEDER

Karin Bing Orgland

MEDLEM

Martin Skancke

Knut Dyre Haug

KOMPENSASJONSUTVALGET

LEDER

Birger Magnus

MEDLEM

Håkon Reistad Fure

Gyrid Skalleberg Ingerø

Heidi Storruste

KONTROLLKOMITEEN

LEDER

Elisabeth Wille

NESTLEDER

Finn Myhre

MEDLEM

Ole Klette

Harald Moen

Anne Grete Steinkjer

VARAMEDLEM

Tone Margrethe Reierselmoen

VALGKOMITEEN

LEDER

Terje R. Venold

MEDLEM (AKSJONÆRVALGT)

Leif Ola Rød

Per Otto Dyb

Olaug Svarva

OBSERVATØR (ANSATTEVALGT)

Rune Pedersen

Storebrands kunder skal være trygge på at vi ser bærekraftstrendene og finner selskapene som tilpasser seg disse. Derfor bruker vi bærekraftsanalyser i tillegg til tradisjonelle finansielle analyser.

Olav Chen
Storebrand

Bærekraftsnivå

Merkingen beskriver hvor bærekraftig din sparing er.

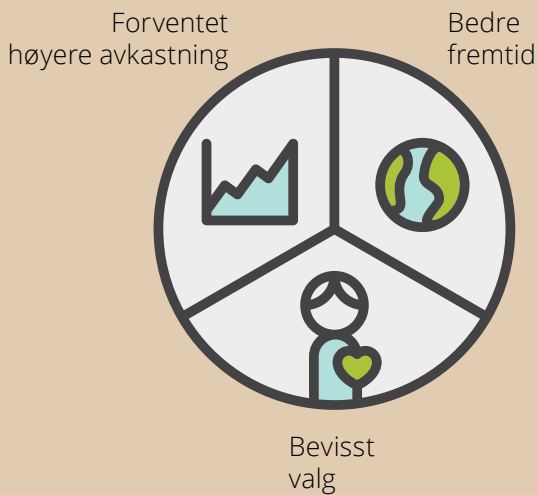
Storebrands analyseteam gir selskapene i våre porteføljer en bærekraftsscore fra 0 til 100. Slik blir det enklere for våre forvaltere å velge de selskapene som vil være de beste investeringsvalgene for en god pensjon.

Vårt mål er å gi kundene god pensjon flere tiår frem i tid. Derfor må vi tenke langsiktig og forvalte bærekraftig.

Matthew Smith
Storebrand

Regnskap og noter

Innhold

Innhold

STOREBRAND KONSERN

Resultatregnskap	
Totalresultat	
Balanse	
Konsolidert oppstilling over endring i egenkapital	
Kontantstrømoppstilling	

VIRKSOMHETS- OG RISIKONOTER

Note 1	Selskapsinformasjon og regnskapsprinsipper	71
Note 2	Viktige regnskapsestimater og skjønsmessige vurderinger	80
Note 3	Oppreservering langt liv for Storebrand Livsforsikring	82
Note 4	Resultatgenerering fra garantert pensjon	84
Note 5	Segmenter	85
Note 6	Risikostyring og internkontroll	87
Note 7	Forsikringsrisiko	88
Note 8	Finansiell markedsrisiko	91
Note 9	Likviditetsrisiko	95
Note 10	Utlån og motpartsrisiko derivater	97
Note 11	Kreditteksponering	99
Note 12	Risikokonsentrasjoner	101
Note 13	Verdsettelse av finansielle instrumenter og eiendommer	101

RESULTATNOTER

Note 14	Premieinntekter	107
Note 15	Netto renteinntekter Bank	108
Note 16	Netto inntekter for ulike klasser finansielle instrumenter	108
Note 17	Netto inntekter fra eiendommer	109
Note 18	Andre inntekter	109
Note 19	Erstatninger	110
Note 20	Endringer i forsikringsforpliktelser - livsforsikring	111
Note 21	Endring bufferkapital	111
Note 22	Tap på utlån	112
Note 23	Driftskostnader og antall ansatte	112
Note 24	Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser	112
Note 25	Godtgjørelse og lignende til ledende ansatte og tillitsvalgte	116
Note 26	Godtgjørelse til revisor	118
Note 27	Andre kostnader	118
Note 28	Skatt	119

BALANSENOTER

Note 29	Immaterielle eiendeler	121
Note 30	Varige driftsmidler	122
Note 31	Opplysninger om interesser i andre foretak	123
Note 32	Klassifisering av finansielle eiendeler og forpliktelser	125
Note 33	Obligasjoner til amortisert kost	125
Note 34	Utlån til kunder	126
Note 35	Eiendommer	127
Note 36	Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer	128
Note 37	Aksjer og andeler til virkelig verdi	129
Note 38	Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	129
Note 39	Derivater	129
Note 40	Forsikringsforpliktelser - livsforsikring	130
Note 41	Forsikringsforpliktelser - skadeforsikring	131
Note 42	Annen kortsiktig gjeld	131

Side Innhold

ØVRIGE NOTER

Note 43	Sikringsbokføring	131
Note 44	Sikkerhetsstillelser	132
Note 45	Betingede forpliktelser	133
Note 46	Utlån av verdipapirer og gjenkjøpsavtaler	133
Note 47	Kapitalkrav og soliditetskrav	133
Note 48	Opplysninger om nærstående parter	135

STOREBRAND ASA

	Resultatregnskap	136
	Balanse	137
	Oppstilling over endring i egenkapital	138
	Kontantstrømsoppstilling	139
Note 1	Regnskapsprinsipper	140
Note 2	Inntekt på investering i datterselskap og felleskontrollerte selskaper	141
Note 3	Netto inntekter for ulike klasser av finansielle instrumenter	141
Note 4	Personalkostnader	142
Note 5	Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser	142
Note 6	Godtgjørelse til administrerende direktør og tillitsvalgte	145
Note 7	Skatt	145
Note 8	Morselskapets aksjer i datterselskaper og tilknyttede selskaper	147
Note 9	Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	147
Note 10	Finansielle derivater	147
Note 11	Finansielle risikoer	148
Note 12	Varige driftsmidler	149
Note 13	Obligasjonslån og banklån	149
Note 14	Sikringsbokføring	149
Note 15	Aksjeeiere	150
Note 16	Opplysninger om nærstående parter	150
Note 17	Antall ansatte/årsverk	152
Note 18	Kapitaldekning	152
	Erklæring fra styret	153
	Revisjonsberetning	154
	Representantskapets uttalelse	156

Storebrand konsern

Resultatregnskap

(NOK mill.)	Note	2015	2014
Premieinntekter	14	25 459	25 220
Netto renteinntekter Bank	15	377	462
Netto inntekter fra finansielle eiendeler og eiendom for selskap:			
- aksjer og andeler til virkelig verdi	16	5	17
- obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning til virkelig verdi	16	7	774
- finansielle derivater til virkelig verdi	16	127	-208
- obligasjoner til amortisert kost	16	89	90
- eiendommer	16	294	92
- resultat fra investeringer i tilknyttede selskaper/felleskontrollert virksomhet	31	34	40
Netto inntekter fra finansielle eiendeler og eiendom for kunder:			
- aksjer og andeler til virkelig verdi	16	7 072	20 735
- obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning til virkelig verdi	16	4 426	9 516
- finansielle derivater til virkelig verdi	16	-5 179	-1 328
- obligasjoner til amortisert kost	16	4 083	3 784
- renteinntekter utlån		108	171
- eiendommer	16	2 407	1 582
- resultat fra investeringer i tilknyttede selskaper	31	134	25
Andre inntekter	18	2 500	2 698
Sum inntekter		41 945	63 669
Erstatninger	19	-25 247	-35 918
Endring forsikringsforpliktelser	3,20	-15 998	-21 417
Endring bufferkapital	21	3 930	781
Tap på utlån	22	-45	-74
Driftskostnader	23,24,25,26	-3 686	-2 913
Andre kostnader	27	-439	-498
Rentekostnader		-462	-597
Sum kostnader før amortisering og nedskrivning		-41 947	-60 637
Konsernresultat før amortisering og nedskrivning		-2	3 032
Amortisering og nedskrivning av immaterielle eiendeler	29	-437	-431
Konsernresultat før skatt		-438	2 601
Skattekostnad	28	1 821	-516
Resultat etter skatt solgt/avviklet virksomhet			-1
Årsresultat		1 382	2 085
Årsresultat kan henføres til:			
Andel av resultatet til aksjonærer		1 178	2 063
Andel av resultatet til hybridkapitalinvestorer		9	
Andel av resultatet til minoritet		196	22
Sum		1 382	2 085
Resultat per ordinær aksje (NOK)		2,63	4,61
Gjennomsnittlig antall aksjer i beregningsgrunnlaget (millioner)		447,6	447,4

Det er ingen utvanning av aksjene

Storebrand konsern

Totalresultat

(NOK mill.)	Note	2015	2014
Årsresultat		1 382	2 085
Endringer estimatawik pensjoner		-187	-522
Verdiregulering egne bygg		180	51
Gevinst/tap kontantstrømsikring	43	27	168
Totalresultatelementer tilordnet kundeporteføljen		-180	-22
Skatt øvrige resultatelementer som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet		49	80
Sum øvrige resultatelementer som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet		-111	-245
Omregningsdifferanser		760	138
Urealisert gevinst på finansielt instrument holdt for omsetning		9	
Skatt øvrige resultatelementer som senere kan reklassifiseres til resultatet		2	-1
Sum øvrige resultatelementer som senere kan reklassifiseres til resultatet		771	137
Sum øvrige resultatelementer		660	-109
Totalresultat		2 042	1 976
Totalresultat kan henføres til:			
Andel av totalresultatet til aksjonærer		1 830	1 950
Andel av totalresultatet til hybridkapitalinvestorer		9	
Andel av totalresultat til minoritet		203	26
Sum		2 042	1 976

Storebrand konsern

Balanse

(NOK mill.)	Note	2015	2014
Eiendeler selskapsporteføljen			
Utsatt skattefordel	28	957	
Immaterielle eiendeler og merverdi av kjøpte forsikringskontrakter	29	5 810	5 710
Varige driftsmidler	30	71	91
Investeringer i tilknyttede selskaper/felleskontrollert virksomhet	31	385	381
Finansielle eiendeler til amortisert kost			
- Obligasjoner	10,32,33	3 454	2 883
- Utlån til kredittinstitusjoner	10,32	123	207
- Utlån til kunder	10,32,34	28 049	27 479
Reassurandørenes andel av forsikringsmessige avsetninger		134	144
Eiendommer vurdert til virkelig verdi	8,35	335	4 456
Eiendommer til eget bruk	35		68
Biologiske eiendeler		64	64
Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer	32,36	2 722	1 522
Finansielle eiendeler til virkelig verdi			
- Aksjer og andeler	8,13,32,37	114	109
- Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	8,10,13,32,38	29 123	26 699
- Derivater	10,13,32,39	1 715	1 741
- Utlån til kunder		1 215	989
Bankinnskudd	10,32	3 009	5 266
Eiendeler minoritet i verdipapirfond		23 044	17 036
Sum eiendeler selskap		100 323	94 846
Eiendeler kundeporteføljen			
Varige driftsmidler	30	429	363
Investeringer i tilknyttede selskaper	31	1 465	40
Fordringer på tilknyttede selskaper	31	41	11
Finansielle eiendeler til amortisert kost			
- Obligasjoner	10,32,33	73 434	64 136
- Obligasjoner som holdes til forfall	10,32,33	15 648	15 131
- Utlån til kunder	10,32,34	6 017	4 679
Eiendommer vurdert til virkelig verdi	8,35	24 081	21 963
Eiendommer til eget bruk	35	2 887	2 514
Biologiske eiendeler		725	646
Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer	32,36	2 999	3 928
Finansielle eiendeler til virkelig verdi			
- Aksjer og andeler	8,13,32,37	124 476	118 334
- Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	8,10,13,32,38	161 653	157 576
- Derivater	10,13,32,39	2 988	4 714
Bankinnskudd	10,32	4 164	3 405
Sum eiendeler kunder		421 006	397 441
Sum eiendeler		521 329	492 287

(NOK mill.)	Note	2015	2014
Egenkapital og gjeld			
Innskutt egenkapital		11 724	11 722
Opptjent egenkapital		14 477	12 652
Hybridkapital		226	
Minoritetsinteresser		520	366
Sum egenkapital		26 946	24 741
Ansvarlig lånekapital	9,32	7 766	7 826
Bufferkapital	40	19 016	22 213
Forsikringsforpliktelser	40,41	400 211	369 963
Pensjonsforpliktelser	24	465	555
Utsatt skatt	28	200	1 228
Finansiell gjeld			
- Gjeld til kredittinstitusjoner	9,13,32	416	19
- Innskudd fra kunder i Bank	9,13,32	17 825	19 358
- Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	9,32	15 475	13 986
- Derivater selskapsporteføljen	10,13,32,39	851	884
- Derivater kundeporteføljen	10,13,32,39	2 501	3 941
Annen kortsiktig gjeld	9,32,42	6 614	10 537
Gjeld minoritet i verdipapirfond		23 044	17 036
Sum gjeld		494 383	467 546
Sum egenkapital og gjeld		521 329	492 287

Lysaker, 16 februar 2016
Styret i Storebrand ASA

Birger Magnus
Styrets leder

Karin Bing Orgland

Laila S. Dahlen

Gyrid Skalleberg Ingerø

Martin Skancke

Håkon Reistad Fure

Nils Are Karstad Lysø

Arne Fredrik Håstein

Knut Dyre Haug

Heidi Storruste

Odd Arild Grefstad
Administrerende Direktør

Storebrand konsern

Konsolidert oppstilling over endring i egenkapital

Majoritetens andel av egenkapitalen

(NOK mill.)	Aksjekapital ¹	Egne aksjer	Overkurs	Sum innskutt egenkapital	Valuta omregningsreserve	Annen egenkapital ²	Sum opptjent egenkapital	Hybridkapital	Minoritet	Total egenkapital ³
Egenkapital 31.12.13	2 250	-14	9 485	11 720	945	9 760	10 705		350	22 775
Periodens resultat						2 063	2 063		22	2 085
Sum øvrige resultatelementer					133	-246	-112		4	-109
Totalresultat for perioden					133	1 817	1 950		26	1 976
Egenkapitaltransaksjoner med eiere:										
Egne aksjer		2		2		18	18			20
Utbetalt aksjeutbytte									-2	-2
Kjøp av minoritetsinteresser						-21	-21			-21
Annet						-1	-1		-7	-8
Egenkapital 31.12.14	2 250	-12	9 485	11 722	1 078	11 574	12 652		366	24 741
Periodens resultat						1 178	1 178	9	196	1 382
Sum øvrige resultatelementer					753	-100	653		7	660
Totalresultat for perioden					753	1 078	1 830	9	203	2 042
Egenkapitaltransaksjoner med eiere:										
Egne aksjer		2		2		21	21			23
Hybridkapital klassifisert som egenkapital ³						2	2	226		228
Utbetalt renter hybridkapital								-9		-9
Utbetalt aksjeutbytte									-25	-25
Kjøp av minoritetsinteresser									-25	-25
Annet						-28	-28		1	-28
Egenkapital 31.12.15	2 250	-10	9 485	11 724	1 831	12 646	14 477	226	520	26 946

1) 449 909 891 aksjer pålydende kroner 5.

2) Inkluderer bundne midler i risikoutjevningfond med 161 millioner kroner og sikkerhetsavsetninger med 294 millioner kroner.

3) Storebrand Bank ASA har 2 fondsobligasjoner som ble utstedt i 2013 og 2014 på henholdsvis 150 og 75 millioner kroner. Instrumentene er evigvarende men

banken kan tilbakebetale kapitalen på gitte tidspunkt, første gang 5 år etter utstedelse. Renten på lånene er flytende pluss en margin på henholdsvis 3,00 og 3,95prosent. Instrumentene inngår i kjernekapitalen og er hybridkapitalinstrumenter i henhold til Beregningsforskriften § 3a.

Storebrand Bank ASA har en rett til å ikke betale renter til investorene. Disse fondsobligasjonene er fra 2. kvartal 2015 tatt med som Hybridkapital innfor konsernets egenkapital.

Renter etter skatt inngår ikke i resultatet, men presenteres direkte i egenkapitalen. Påløpte renter inngår i Hybridkapitalen.

Storebrand konsern

Kontantstrømoppstilling

(NOK mill.)	2015	2014
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		
Netto innbetalinger forsikring	26 125	22 693
Netto utbetalte erstatninger og forsikringsytelser	-19 827	-20 457
Netto inn-/utbetalinger ved flytting	-4 863	-14 742
Innbetalinger av renter, provisjoner og gebyrer fra kunder	1 101	1 352
Utbetalinger av renter, provisjoner og gebyrer til kunder	-315	-523
Utbetalinger til drift	-3 296	-2 679
Netto inn-/utbetalinger vedrørende andre operasjonelle aktiviteter	-1 069	3 896
Netto kontantstrøm fra drift før finansielle eiendeler og bankkunder	-2 145	-10 461
Netto inn-/utbetalinger på utlån kunder	-2 191	4 181
Netto inn-/utbetaling av innskudd bankkunder	-1 533	-1 370
Netto inn-/utbetalinger vedrørende verdipapirer	5 887	15 944
Netto inn-/utbetalinger vedrørende eiendomsinvesteringer	-1 548	-850
Netto endring bankinnskudd forsikringskunder	-756	210
Netto kontantstrøm fra finansielle eiendeler og bankkunder	-141	18 116
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	-2 286	7 655
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
Netto innbetalinger ved salg av datterselskaper		15
Netto utbetalinger ved kjøp/kapitalisering av konsernselskaper		-4
Netto innbetalinger/utbetalinger ved salg/kjøp av driftsmidler	-212	-168
Netto innbetalinger/utbetalinger ved salg av forsikringsporteføljer		-1 585
Netto utbetalinger ved kjøp/kapitalisering av TS og FKV	-257	131
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-469	-1 612
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		
Utbetalinger ved nedbetaling av lån	-2 763	-3 295
Innbetaling ved opptak av lån	3 702	496
Utbetaling av renter lån	-393	-495
Innbetaling av ansvarlig lånekapital	997	1 965
Utbetalinger ved tilbakebetaling av ansvarlig lånekapital	-1 033	-1 976
Utbetaling av renter på ansvarlig lånekapital	-469	-484
Netto inn-/utbetalinger på utlån til og fordring på andre finansinstitusjoner	396	-1 002
Innbetaling ved utstedelse av aksjekapital	10	11
Utbetaling av konsernbidrag/utbytte	-25	-2
Utbetalinger ved tilbakebetaling av hybridkapital	-9	
Netto kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter	413	-4 783
Netto kontantstrøm i perioden	-2 341	1 260
- herav netto kontantstrøm i perioden før finansielle eiendeler og bankkunder	-2 200	-16 858
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	-2 341	1 260
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens start	5 473	4 213
Beholdning av kontanter/kontantekvivalenter ved periodeslutt¹	3 132	5 473
1) Består av:		
Utlån til kredittinstitusjoner	123	207
Bankinnskudd	3 009	5 266
Sum	3 132	5 473

Kontantstrømoppstillingen viser konsernets kontantstrømmer for operasjonelle, investerings- og finansieringsaktiviteter i henhold til den direkte metoden. Kontantstrømmene viser en overordnet endring av betalingsmidler gjennom året.

OPERASJONELLE AKTIVITETER

I et finanskonsern vil en betydelig del av aktivitetene klassifiseres som operasjonelle. Fra forsikringselskaper inngår alle innbetalinger og utbetalinger fra forsikringsvirksomheten, og disse kontantstrømmene investeres i finansielle eiendeler som også er definert som operasjonell aktivitet. I oppstillingen er det laget en delsum som viser netto kontantstrøm fra drift før finansielle eiendeler og bankkunder, og en delsum som viser kontantstrømmer fra finansielle eiendeler og bankkunder. Dette viser at sammensetningen av netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter for et finanskonsern inkluderer både kontantstrøm fra driften og plassering i finansielle eiendeler. Balansen til livsforsikringselskaper inkluderer betydelige poster knyttet til forsikringskundene som inngår på de enkelte linjer i kontantstrømoppstillingen. Da kontantstrømoppstillingen skal vise endring i kontantstrøm for selskapet er endringen i bankinnskudd for forsikringskunder medtatt på egen linje i operasjonelle aktiviteter for å nøytralisere kontantstrømmene knyttet til kundeporteføljen i livsforsikring.

INVESTERINGSAKTIVITETER

Omfatter kontantstrømmer for eierinteresser i konsernselskaper og varige driftsmidler.

FINANSIERINGSAKTIVITETER

I finansieringsaktiviteter inngår kontantstrømmer for egenkapital, ansvarlig lån og andre innlån som er en del av finansieringen av konsernets virksomhet. Utbetalinger av renter på innlån og utbetaling av aksjeutbytte til aksjonærer er en finansieringsaktivitet.

KONTANTER/KONTANTEKVIVALENTER

Kontanter/kontantekvivalenter er definert som fordringer på sentralbanker og fordringer på kredittinstitusjoner uten oppsigelsestid for selskapsporteføljen. Beløpet inkluderer ikke fordringer på kredittinstitusjoner som er knyttet til forsikringskundeporteføljen, da dette er likvide midler som ikke er tilgjengelig for bruk av konsernet.

Noter

Storebrand konsern

Note 1 - Selskapsinformasjon og regnskapsprinsipper

1. SELSKAPSINFORMASJON

Storebrand ASA er et norsk allmennaksjeselskap notert på Oslo Børs. Konsernregnskapet for 2015 ble godkjent av styret i Storebrand ASA 16. februar 2016.

Storebrandkonsernet tilbyr et helhetlig produktspekter av forsikrings- og forvaltningstjenester, verdipapir-, bank- og investeringstjenester til privatpersoner, bedrifter, kommuner og offentlig virksomhet. Storebrandkonsernet består av forretningsområdene Garantert Pensjon, Sparing, Forsikring og Øvrig. Konsernet har hovedkontor i Professor Kohts vei 9, Lysaker, Norge.

2. OPPSUMMERING AV SENTRALE REGNSKAPSPRINSIPPER FOR VESENTLIGE BALANSEPOSTER

Eiendelssiden i konsernets balanse består hovedsakelig av finansielle instrumenter og investeringseiendom.

En betydelig del av de finansielle instrumenter måles til virkelig verdi (virkelig verdi-opsjon benyttes), mens øvrige finansielle instrumenter som inngår i kategoriene *Utlån og fordringer og Holdt til forfall*, måles til amortisert kost. Finansielle instrumenter som måles til amortisert kost er hovedsakelig relatert til norske pensjonsforpliktelser med årlig rentegaranti, i tillegg måles hoveddelen av utlån til amortisert kost.

Investeringseiendommer måles til virkelig verdi.

I balansen inngår også aktiverte immaterielle eiendeler som hovedsakelig består av merverdier knyttet til ervervede forsikringskontrakter ved foretaksintegrasjon, og knytter seg til ervervet av det svenske konsernet Storebrand Holding Konsern (SPP) i 2007. Disse merverdiene måles til historisk kostpris fratrukket årlig amortisering og nedskrivning.

Gjeldssiden i konsernets balanse består hovedsakelig av finansielle instrumenter (forpliktelser) og avsetninger knyttet til fremtidige pensjons- og forsikringsutbetalinger (forsikringsmessige avsetninger). Med unntak for derivater som måles til virkelig verdi, måles hoveddelen av de finansielle forpliktelser til amortisert kost.

Forsikringsmessige avsetninger skal være tilstrekkelige og dekke forpliktelser knyttet til utstedte forsikringskontrakter. Det benyttes ulike metoder og prinsipper i konsernet for fastsettelse av avsetningene for ulike forsikringskontrakter. En betydelig andel av forsikringsforpliktelsene er relatert til forsikringskontrakter med rentegarantier. Innregnede forpliktelser knyttet til norske forsikringskontrakter med rentegaranti, diskonteres med grunnlagsrenten (som tilsvarende den garanterte avkastning/rente) for de respektive forsikringskontrakter.

Innregnede forpliktelser knyttet til svenske forsikringskontrakter med rentegaranti i datterselskapet SPP, diskonteres med en observerbar markedsrente og med en estimert markedsrente hvor det ikke foreligger en observerbar rente. Rentekurven som benyttes ble endret i fjerde kvartal 2015 og tilsvarende nå hovedsakelig den samme rente som benyttes i Solvens II-beregninger.

For fondsforsikringskontrakter (Unit Link) vil avsetning for sparelementet i kontraktene korrespondere med verdien av tilhørende eiendelsporteføljer.

Som følge av at kundenes midler i livsforsikringsvirksomheten (garantert pensjon) historisk har hatt en avkastning som har oversteget verdiøkningen i garanterte forsikringsforpliktelser, har det det overskytende blitt avsatt som kundebuffer (forpliktelser), herunder i form av tilleggsavsetninger, kursreguleringsfond og villkorad återbäring.

3. GRUNNLAG FOR UTARBEIDELSE AV REGNSKAPET

Regnskapsprinsippene som benyttes i konsernregnskapet er beskrevet nedenfor. Prinsippene er benyttet konsistent for like transaksjoner og andre hendelser under like omstendigheter. Det er ikke krav om bruk av ensartede regnskapsprinsipper for forsikringskontrakter.

Konsernregnskapet for Storebrand ASA er avgitt i samsvar med International Financial Reporting Standards (IFRS), som er godkjent av EU, og tilhørende fortolkninger, samt de ytterligere norske opplysningskrav som følger av lover og forskrifter.

BRUK AV ESTIMAT I UTARBEIDELSEN AV ÅRSREGNSKAPET

Utarbeidelsen av årsregnskapet i overensstemmelse med IFRS krever at ledelsen gjør vurderinger og estimer og tar forutsetninger som påvirker eiendeler, gjeld, inntekter, kostnader, noteopplysninger og opplysning om potensielle forpliktelser. Faktiske tall kan avvike fra benyttede estimer. Se nærmere omtale om dette i note 2.

4. ENDRINGER I REGNSKAPSPRINSIPPER

Det er ikke implementert nye regnskapsstandarder i 2015 som har hatt vesentlig effekt for konsernregnskapet. For endring av estimater, se nærmere omtale av dette i note 2.

NYE STANDARDER OG ENDRINGER I STANDARDER SOM IKKE ER GJORT GJELDENDE

IASB har i flere år arbeidet med en ny regnskapsstandard for forsikringskontrakter, den kommende standarden er ofte benevnt som *IFRS4 Fase II*. En mulig standard er antagelig klar i 2020, men dette er usikkert. Det antas at standarden vil kreve at den innregnede verdien av forsikringskontrakter skal bestå av følgende komponenter:

- Sannsynlighetsvektet estimat av kommende inn- og utbetalinger knyttet til kontraktene
- Kontantstrømmene diskonteres med en rente som reflekterer kontantstrømmenes risiko
- Det gjøres tillegg for en risikomargin
- Ved kontraktinngåelse avsettes også forventet fortjeneste som en forpliktelse. Denne inntektsføres over kontraktens løpetid (forutsatt at ikke kontrakten anses å være en tapskontrakt på utstedelsestidspunktet).

Innføring av en ny standard for forsikringskontrakter, vil kunne få betydelige effekter i Storebrands konsernregnskap. En implementering vil medføre endringer i resultatoppstillinger, endret resultat, endret verdi av forsikringsforpliktelsene samt kunne påvirke egenkapitalen.

En annen sentral standard for Storebrands konsernregnskap vil være IFRS9 Finansielle instrumenter. Standarden omhandler blant annet klassifikasjon av finansielle instrumenter (bruk av virkelig verdi og amortisert kost) samt regler for måling og nedskrivning av finansielle instrumenter. Det kan forventes at denne standarden vil tre i kraft med virkning fra og med 2018, men det kan også være aktuelt at denne standarden ikke vil bli gjeldende for forsikringsdominerte konsern før IFRS4 Fase II blir gjeldende.

Det forventes ikke ikrafttredelse av noen nye regnskapsstandarder i 2016 som vil få vesentlig effekt for Storebrands konsernregnskap.

5. KONSOLIDERING

Konsernregnskapet inkluderer Storebrand ASA og selskaper hvor Storebrand ASA har bestemmende innflytelse. Minoritetsinteresser inngår i konsernets egenkapital, med mindre det foreligger opsjoner eller andre betingelser som medfører at minoriteter måles som gjeld.

Storebrand Livsforsikring AS, Storebrand Asset Management AS, Storebrand Bank ASA og Storebrand Forsikring AS er vesentlige datterselskaper som eies direkte av Storebrand ASA. Storebrand Livsforsikring AS eier også det svenske holdingselskapet Storebrand Holding AB som igjen eier SPP Pension & Försäkring AB (publ). Ved ervervet av den svenske virksomheten i 2007 påla norske myndigheter Storebrand å søke om å opprettholde konsernstrukturen innen utgangen av 2009. Storebrand har sendt søknad om å beholde nåværende konsernstruktur.

Investeringer i tilknyttede selskaper (normalt investeringer på mellom 20 prosent og 50 prosent av selskapenes egenkapital) hvor konsernet har betydelig innflytelse er regnskapsført etter egenkapitalmetoden. Investering i felleskontrollert virksomhet blir regnskapsført etter egenkapitalmetoden.

Storebrand konsoliderer enkelte fond i konsernets balanse der vilkåret for kontroll etter IFRS 10 er til stede. Dette omfatter fond der Storebrand har en eierandel på omlag 40 prosent eller mer og som forvaltes av selskaper i Storebrand-konsernet. I konsernets regnskap konsolideres slike fond 100 prosent i balansen, der minoritetens eierandel vises på en linje for eiendeler og en tilsvarende linje for gjeld. Øvrige investorer i de relevante fondene er vurdert å være minoritetseiere, siden de kan kreve utløsning av sine eierandeler, og klassifiseres som gjeld i konsernregnskapet til Storebrand.

VALUTA OG OMREGNING AV UTENLANDSKE SELSKAPER

Konsernets presentasjonsvaluta er norske kroner. Utenlandske selskaper som inngår i konsernet og som har annen funksjonell valuta, er omregnet til norske kroner ved at resultatregnskapet er omregnet etter gjennomsnittskurs for året og ved at balansen er omregnet til kurs ved regnskapsårets slutt. Som følge av at det vil være forskjell mellom anvendte valutakurser ved registrering av resultat- og balanseposter blir eventuelle differanser ført mot totalresultatet.

ELIMINERING AV INTERNE TRANSAKSJONER

Interne mellomværende, interne gevinster og tap, renter og utbytte og lignende mellom konsernselskapene er eliminert i konsernregnskapet. Transaksjoner mellom kundeporteføljene og selskapsporteføljen i livvirksomheten og mellom kundeporteføljene i livvirksomheten og andre selskaper i konsernet, blir ikke eliminert i konsernregnskapet. I samsvar med livsforsikringsregelverket er transaksjoner med kundeporteføljer gjennomført til virkelig verdi.

6. VIRKSOMHETSSAMMENSLUTNINGER

Ved overtakelse av *virksomhet* anvendes overtakelsesmetoden. Vederlaget måles til virkelig verdi. Direkte overtakelsesutgifter kostnadsføres når de oppstår, med unntak av utgifter knyttet til opptak av gjeld og egenkapital (emisjon).

Ved investeringer, herunder ved kjøp av investeringseiendom, blir det vurdert om kjøpet omfatter kjøp av *virksomhet* i henhold til IFRS3. Når slike kjøp ikke omfatter kjøp av virksomhet anvendes ikke overtakelsesmetoden slik den følger av IFRS3 Foretaksintegrasjon, slik at det blant annet ikke avsettes for utsatt skatt slik som i en foretaksintegrasjon.

7. INNTEKTSFØRING

PREMIEINNTEKTER

Netto premieinntekter omfatter årets forfalte premie (inklusive spareelementer), tilflyttede premiereserver og avgitt gjenforsikring. Årlig premie periodiseres generelt lineært over dekningsperiode. Honorar for utstedelse av norske rentegarantier samt fortjenesteelement risiko er inkludert i premieinntektene og inntektsføres tilsvarende som premieinntekter.

NETTO RENTEINNTEKTER BANKVIRKSOMHET

Renteinntekter innregnes i resultatregnskapet ved bruk av effektiv rentes metode.

INNTEKTER FRA EIENDOMMER OG FINANSIELLE EIENDELER

Inntekter fra eiendommer og finansielle eiendeler er beskrevet i avsnitt 10 og 11.

ANDRE INNTEKTER

Honorar innregnes når inntekten kan måles pålitelig og er opptjent, faste honorarer inntektsføres etter hvert som tjenesten leveres og suksesshonorarer inntektsføres når suksesskriteriet er oppfylt.

8. GOODWILL OG IMMATERIELLE EIENDELER

Merverdi ved kjøp av virksomhet som ikke kan allokere til eiendeler eller gjeldsposter på datoen for oppkjøpet, er klassifisert som goodwill i balansen. Goodwill måles til anskaffelseskost på oppkjøpstidspunktet. Goodwill ved oppkjøp av datterselskaper er klassifisert som immateriell eiendel.

Goodwill avskrives ikke, men testes for verdifall og nedskrivingsbehov. Goodwill testes for verdifall dersom det er indikatorer som tilsier at et verdifall har funnet sted. Det gjennomføres minst én årlig vurdering av gjenvinnbart beløp.

Dersom den relevante diskonterte kontantstrøm er lavere enn regnskapsført verdi, vil goodwill bli nedskrevet til virkelig verdi. Nedskrivning av goodwill reverseres ikke selv om det i etterfølgende perioder skulle foreligge informasjon om at nedskrivingsbehovet ikke lenger eksisterer eller at nedskrivingsbehovet er blitt mindre. For senere testing av behov for nedskrivning av goodwill, blir denne allokert til aktuelle kontantstrømgenererende enheter som forventes å få fordeler av oppkjøpet. Kontantstrømgenererende enheter blir identifisert i henhold til juridisk enhet.

Goodwill ved kjøp av andel i tilknyttede selskaper er inkludert i investeringen i tilknyttet selskap, og testes årlig for nedskrivning i vurderingen av balanseført verdi.

Immaterielle eiendeler med begrenset utnyttbar levetid måles til anskaffelseskost redusert med akkumulerte avskrivninger og eventuelle nedskrivninger. Avskrivningstid og -metode måles årlig. Ved balanseføring av nye immaterielle eiendeler må det kunne påvises at det er sannsynlig at fremtidige økonomiske fordeler som kan henføres til eiendelen vil tilflyte konsernet. I tillegg må eiendelens kostpris kunne estimeres pålitelig. Det foretas vurdering av nedskrivingsbehov når det foreligger indikasjoner på verdifall, for øvrig behandles nedskrivning på immaterielle eiendeler og reversering av nedskrivning på samme måte som beskrevet for varige driftsmidler.

9. TILSTREKKElighetSTEST FORSIKRINGSFORPLIKTELSER OG TILHØRENDE MERVERDIER

Etter IFRS 4 skal det gjøres en tilstrekkelighetstest av forsikringsforpliktelsen, inklusive aktiverte tilhørende merverdier (ofte benevnt som *value of Business in Force, VIF*), ved hver regnskapsavleggelse. I testen som gjennomføres i Storebrands konsernregnskap sees det hen til beregnede nåverdier av kontantstrømmer til kontraktsutsteder – som ofte benevnes som *embedded value*. Test av tilstrekkelighet ble gjennomført før implementering av IFRS.

Immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid avskrives ikke, men testes for nedskrivingsbehov årlig og ellers når det foreligger indikasjoner på verdifall.

10. INVESTERINGSEIENDOMMER

Investeringseiendommer måles til virkelig verdi. Virkelig verdi er det beløp en eiendel kan omsettes for i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte, frivillige parter.

Investeringseiendommer består hovedsakelig av sentrale kontorbygg, kjøpesentre og logistikkbygg. Eiendommer som leies ut til leietakere utenfor konsernet er klassifisert som investeringseiendommer. Når det gjelder eiendommer hvor deler av eiendommen benyttes av konsernet til eget bruk og andre deler leies ut, er utleiedelene som kan seksjoneres, klassifisert som investeringseiendom. Alle eiendommer som eies av kundeporteføljene måles til virkelig verdi og verdiendringer tilordnes kundeporteføljene.

11. FINANSIELLE INSTRUMENTER

11-1. GENERELLE PRINSIPPER OG DEFINISJONER

Innregning og fraregning

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes i balansen når Storebrand blir part i instrumentets kontraktmessige bestemmelser. Alminnelige kjøp og salg av finansielle instrumenter er regnskapsført på transaksjonsdagen. Når en finansiell eiendel eller en finansiell forpliktelse blir førstegangsinnregnet måles den til virkelig verdi.

Førstegangsinnregningen inkluderer transaksjonsutgifter som er direkte henførbare på anskaffelsen eller utstedelsen av den finansielle eiendelen/forpliktelsen, i de tilfeller den finansielle eiendelen/forpliktelsen ikke er til virkelig verdi over resultatet.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktmessige rettene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen utløper, eller når foretaket overfører den finansielle eiendelen i en transaksjon hvor all eller tilnærmet all risiko og fortjenestemuligheter knyttet til eierskap av eiendelen overføres.

Finansielle forpliktelser fraregnes fra balansen når de har opphørt — det vil si når plikten angitt i kontrakten er oppfylt, kansellert eller utløpt.

Definisjon av amortisert kost

Etter førstegangsinnregning måles holdt til forfall investeringer, lån og fordringer samt finansielle forpliktelser som ikke er tilordnet til virkelig verdi over resultatet, til amortisert kost etter effektiv rentes metode. Ved beregning av den effektive renten estimeres kontantstrømmer og alle kontraktmessige vilkår ved det finansielle instrumentet tas i betraktning (for eksempel førtidig betaling, kjøpsopsjoner og tilsvarende opsjoner). Beregningen omfatter alle honorarer og rentepunkter betalt eller mottatt mellom parter i kontrakten som er en integrert del av den effektive renten, transaksjonsutgifter og alle andre merbetalinger eller rabatter.

Definisjon av virkelig verdi

For finansielle eiendeler som er notert på børs eller annen regulert markeds plass hvor det skjer regelmessige handler, settes virkelig verdi til kurs på siste handelsdag frem til og med balansedagen.

Dersom markedet for et finansielt instrument ikke er aktivt, fastsettes virkelig verdi ved hjelp av anerkjente verdsettingsmetoder. Verdsettingsmetoder omfatter bruk av nylig foretatte markedstransaksjoner på armlengdes avstand mellom velinformerte og uavhengige parter, dersom slike er tilgjengelige, henvisning til løpende virkelig verdi av et annet instrument som er praktisk talt det samme, diskontert kontantstrømberegning og opsjonsprisindeksmodeller. Dersom det er en verdsettingsmetode som er i vanlig bruk av deltakerne i markedet for å prissette instrumentet og denne metoden har vist seg å gi pålitelige estimater av priser oppnådd i faktiske markedstransaksjoner, benyttes denne metoden.

VERDIFALL PÅ OG TAPSUTSATTE FINANSIELLE EIENDELER

For finansielle eiendeler som er innregnet til amortisert kost, måles det på hver balansedag om det finnes objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi.

Dersom det foreligger objektive indikasjoner på at et tap ved verdifall, har påløpt, måles tapet som differansen mellom eiendelens balanseførte verdi og nåverdien av de estimerte framtidige kontantstrømmene (eksklusiv framtidige kredittap som ikke har påløpt), diskontert med den finansielle eiendelens opprinnelige effektive rente (effektiv rente beregnet ved førstegangsinnregning). Tapsbeløpet innregnes i resultatet.

Tap som forventes som følge av framtidige hendelser, uansett graden av sannsynlighet, blir ikke innregnet.

11-2. KLASSIFIKASJON OG MÅLING AV FINANSIELLE EIENDELER OG GJELD

FINANSIELLE EIENDELER KLASSIFISERES I EN AV DE ETTERFØLGENDE KATEGORIER:

- Finansielle eiendeler holdt for omsetning
- Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet etter virkelig verdi opsjonen
- Finansielle eiendeler som holdes til forfall
- Finansielle eiendeler utlån og fordringer

HOLDT FOR OMSETNING

En finansiell eiendel er klassifisert som holdt for omsetning når den:

- i hovedsak er anskaffet eller pådratt med det formål å selge den eller kjøpe den tilbake på kort sikt, er en del av en portefølje av identifiserte finansielle instrumenter som blir styrt sammen, og som det er godtgjort at det foreligger et nylig faktisk mønster for kortsiktig realisering av overskudd for, eller
- er et derivat, med unntak for et derivat som er øremerket og effektivt sikringsinstrument.

Med unntak for derivater faller kun en begrenset andel av Storebrandkonsernets finansielle instrumenter inn under denne gruppen.

Finansielle eiendeler holdt for omsetning måles til virkelig verdi på balansetidspunktet. Endringer i virkelig verdi føres over resultatregnskapet.

TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET ETTER VIRKELIG VERDI OPSJON

En betydelig andel av Storebrands finansielle instrumenter er klassifisert til kategorien virkelig verdi over resultatet på grunn av:

- klassifiseringen reduserer mismatch i måling eller innregning som ellers ville oppstått som følge av ulike regler for måling av eiendeler og forpliktelser, eller at
- de finansielle eiendeler inngår i en portefølje som løpende måles og rapporteres til virkelig verdi

Regnskapsføringen er tilsvarende som for gruppen holdt for omsetning (instrumentene måles til virkelig verdi og verdiendringer føres i resultatoppstillingen).

INVESTERINGER SOM HOLDES TIL FORFALL

Investeringer som holdes til forfall er ikke-derivative finansielle eiendeler med betalinger som er faste eller lar seg fastsette samt et fast forfall, og som et foretak har en positiv intensjon om og evne til å holde til forfall med unntak for

- de som foretaket ved førstegangsinnregning øremerker til virkelig verdi over resultatet
- de som oppfyller definisjonen av utlån og fordringer

Holdt til forfall eiendeler innregnes til amortisert kost etter effektiv rentes metode. Kategorien anvendes i den norske livsforsikringsvirksomheten knyttet til forsikringskontrakter med rentegaranti.

Utlån og fordringer

Utlån og fordringer er ikke-derivative finansielle eiendeler med betalinger som er faste eller lar seg fastsette, og som ikke blir notert i et aktivt marked, unntatt de som foretaket har til hensikt å selge umiddelbart eller på kort sikt, som skal klassifiseres som holdt for omsetning, og de som foretaket ved førstegangsinnregning øremerker til virkelig verdi over resultatet.

Utlån og fordringer innregnes til amortisert kost etter effektiv rentes metode. Kategorien anvendes i den norske livsforsikringsvirksomheten knyttet til forsikringskontrakter med rentegaranti, samt i bankvirksomheten.

Utlån og fordringer som er øremerket som sikringsobjekter, er underlagt måling i henhold til kravene til sikringsbokføring.

11-3. DERIVATER

DEFINISJON AV ET DERIVAT

Et derivat er et finansielt instrument eller en annen kontrakt som omfattes av IAS 39, og som har alle de tre følgende kjennetegnene:

- Derivatets verdi endres som reaksjon på endringer i en nærmere angitt rentesats, pris på finansielle instrumenter, råvarepris, valutakurs, en indeks for priser eller satser, kredittverdighet eller kredittindeks, eller en annen variabel (ofte kalt «underliggende»)
- det krever ingen innledende nettoinvestering eller en innledende nettoinvestering som er mindre enn det som ville kreves for andre typer kontrakter som forventes å ha en tilsvarende reaksjon på endringer i markedsfaktorer
- det skal gjøres opp på et framtidig tidspunkt

REGNSKAPSFØRING AV DERIVATER SOM IKKE ER ET SIKRINGSINSTRUMENT

Derivater som ikke faller inn under kriteriene for sikring innregnes i gruppen finansielle instrumenter holdt for omsetning. Virkelig verdi av derivatene klassifiseres henholdsvis som en eiendel eller som en forpliktelse, med endringer i virkelig verdi over resultatet.

Hoveddelen av de derivater som løpende benyttes i forvaltningen faller inn under denne kategorien.

En del av konsernets forsikringskontrakter inneholder innebygde derivater, som for eksempel rentegarantier. Disse forsikringskontraktene følger ikke regnskapsstandarden IAS39 Finansielle instrumenter, men følger regnskapsstandarden IFRS4 Forsikringskontrakter, og de innebygde derivatene måles ikke løpende til virkelig verdi.

11-4. SIKRINGSBOKFØRING

VIRKELIG VERDI SIKRING

Storebrand benytter seg av virkelig verdi sikring, sikringsobjektene er finansielle eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost. Derivater innregnes til virkelig verdi over resultatet eller inngår i totalresultatet. Verdiendringer på sikringsobjektet som er henførbare til den sikrede risikoen, justerer sikringsobjektets balanseførte verdi og innregnes i resultatet.

SIKRING AV NETTOINVESTERING

Sikring av nettoinvesteringer i utenlandske virksomheter innregnes på samme måte som kontantstrømsikringer. Gevinst og tap på sikringsinstrumentet som relaterer seg til den effektive delen av sikringen føres over totalresultatet, mens gevinst og tap som relaterer seg til den ineffektive delen innregnes umiddelbart over resultatregnskapet. Samlet tap eller gevinst i egenkapitalen føres over resultatet når den utenlandske virksomheten blir solgt eller avviklet.

KOMBINERT VIRKELIG VERDI OG KONTANTSTRØMSIKRING

Enkelte innlån i utenlandsk valuta er sikret ved bruk av sikringsinstrumenter (derivater). Kontantstrømmene i sikringsobjektet og sikringsinstrumentet er sammenfallende. Derivater innregnes til virkelig verdi. Sikringsbokføring gjennomføres ved å dele opp sikringen i en virkelig verdi sikring av renten og en kontantstrømsikring av marginen. Netto løpende verdiendringer på kontantstrømsikringen innregnes i Totalresultat.

11-5. FINANSIELLE FORPLIKTELSER

Etter førstegangsinnregning måles hovedsakelig alle finansielle forpliktelser til amortisert kost ved en effektiv rentemetode.

12. FORSIKRINGSMESSIGE FORHOLD

Regnskapsstandarden IFRS 4 Forsikringskontrakter, omhandler regnskapsmessig behandling av forsikringskontrakter. Storebrandkonsernets forsikringskontrakter omfattes av standarden. IFRS 4 er ment å være en foreløpig standard og den tillater bruk av uensartede prinsipper for behandling av forsikringskontrakter i konsernregnskapet. I konsernregnskapet medtas de forsikringstekniske avsetninger slik de er beregnet i de respektive datterselskaper i samsvar med det enkelte lands lovgivning. Dette gjelder også for forsikringskontrakter ervervet i en foretaksintegrasjon. I slike tilfeller er positive merverdier, jmfør IFRS 4 nr 31b), aktivert som eiendeler.

Det følger av IFRS 4 at de forsikringsmessige avsetningene skal være tilstrekkelige. Ved vurdering av tilstrekkelighet knyttet til innregnede ervervede forsikringskontrakter inklusive tilhørende aktiverte immaterielle eiendeler, sees det i vurderingen også hen til IAS 37 *Avsetninger, betingede eiendeler og betingede forpliktelser*, og såkalte embedded value-beregninger.

Nedenfor redegjøres det for regnskapsprinsippene for de vesentligste forsikringstekniske avsetninger.

12-1. GENERELT – LIVSFORSIKRING

ERSTATNINGER FOR EGEN REGNING

Erstatninger for egen regning omfatter utbetalte forsikringsoppgjør fratrukket mottatt gjenforsikring, fraflyttede premiereserver, avgitt gjenforsikring og endring i erstatningsavsetning. Avsetning for ikke-ferdigbehandlede eller ikke-utbetalte erstatninger ivaretas ved avsetning til erstatningsavsetningen under posten endring forsikringsforpliktelser.

ENDRING FORSIKRINGSFORPLIKTELSER

Omfatter sparepremier som inntektsføres under premieinntekter og utbetales under erstatninger. Posten omfatter også garantert avkastning på premiereserven og premiefondet samt avkastning til kundene utover garanti.

FORSIKRINGSFORPLIKTELSE

Premiereserve

Premiereserven er beregnet som kontantverdien av selskapets samlede fremtidige forsikringsforpliktelser inklusive fremtidige administrasjonskostnader i henhold til de enkelte forsikringsavtaler, med fradrag av kontantverdien av fremtidige avtalte premier. For individuelle kontoprodukter med fleksibel premieinnbetaling avsettes oppsamlet kontoverdi i premiereserven. Premiereserven svarer til 100 prosent av forsikringenes garanterte gjenkjøps-/flyttestørrelse før eventuelle avbrudds-/flyttestørrelser og andel av kursreguleringsfond.

Ved beregning av premiereserven er det benyttet samme forutsetninger som ligger til grunn for premien for de enkelte forsikringsavtalene, det vil si samme dødelighets- og uføresannsynligheter, rentegrunnlag og kostnadssatser, i tillegg økes avsetningene som følge av forventet økt levealder. Premietarifene bygger på observert nivå for dødelighet og uførhet i samfunnet, tillagt sikkerhetsmarginer som blant annet inkluderer en forventning om fremtidig utvikling på området.

Den avsatte premiereserven inneholder for alle bransjer avsetning til dekning av fremtidige administrasjonskostnader inklusiv oppgjørskostnader (administrasjonsreserve). For fullt betalte kontrakter, inklusive fripoliser, er kontantverdien av de forventede fremtidige administrasjonskostnader avsatt fullt ut i premiereserven. For kontrakter med fremtidig premieinnbetaling er det gjort fradrag for kontantverdien av den delen av de fremtidige administrasjonskostnader som forutsettes finansiert gjennom fremtidige premier.

En betydelig andel av de norske forsikringskontraktene har ett-årige rentegarantier, slik at den garanterte avkastningen må oppnås hvert år. En betydelig andel av de svenske forsikringskontraktene har garantert avkastningen frem til tidspunkt for pensjonsutbetalingene.

Forsikringsforpliktelser særskilt investeringsportefølje

De forsikringsmessige avsetninger til dekning av forpliktelser knyttet til verdien av særskilt investeringsportefølje skal til enhver tid motsvare verdien av den investeringsportefølje som er tilordnet kontrakten. Andelen av overskudd på risikoresultatet medregnes. Selskapet er ikke utsatt for investeringsrisiko på kundemidler, da det ikke garanteres minsteavkastning ovenfor kundene. Det eneste unntaket er ved dødfall der etterlatte får utbetalt opprinnelig innbetalt beløp til livrenteforsikring og for garantikonto.

Erstatningsavsetning

Består av avsetning for inntrådte ikke meldte erstatninger samt ikke-ferdigbehandlede forsikringsoppgjør (IBNR og RBNS). Erstatningsavsetningen skal bare inneholde midler som ville ha kommet til utbetaling i regnskapsåret dersom erstatningstilfellet var ferdigbehandlet.

Overføring av premiereserve m.v. (flytting)

Overføring av premiereserve ved flytting av forsikringer mellom forsikringselskaper føres over resultatregnskapet under posten netto premieinntekter for mottatte reserver og erstatninger for egen regning for avgitte reserver. Kostnads-/inntektsføringen skjer på det tidspunktet risikoen overføres. På samme tidspunkt reduseres/økes premiereserven i forsikringsforpliktelser tilsvarende. Flyttebeløpet inkluderer også kontraktens andel av tilleggsavsetning, kursreguleringsfond, villkorad återbæring og årets resultat. Tilflyttede tilleggsavsetninger vises ikke under premieinntekter, men under posten endringer i forsikringsforpliktelser. Flyttebeløpene klassifiseres som kortsiktig fordring/ gjeld til oppgjør finner sted.

Salgskostnader

I den norske livvirksomheten er salgskostnader kostnadsført, mens i de svenske datterselskaper er salgskostnader balanseført og amortiseres.

12-2. LIVSFORSIKRING NORGE

TILLEGGSAVSETNINGER

For å sikre soliditeten i livsforsikring, har selskapene anledning til å foreta avsetning til tilleggsavsetninger. Tilleggsavsetningene er fordelt på kontraktene og kan benyttes til å dekke et negativt renteresultat inntil rentegarantien. Dersom selskapet et år ikke oppnår en avkastning som svarer til grunnlagsrenten, kan avsetningen føres tilbake fra kontrakten slik at selskapet blir i stand til å innfri rentegarantien. Det betyr at tilleggsavsetningene reduseres og at premiereserven økes tilsvarende på kontrakten. For renteforsikringer utbetales tilleggsavsetningen i rater over utbetalingsperioden.

Dersom tildelte tilleggsavsetninger til kontrakten medfører at de samlede tilleggsavsetningene overstiger 12 prosent av premiereserven knyttet til kontrakten blir det overskytende beløpet tilordnet kontrakten som overskudd.

PREMIEFOND, INNSKUDDSFOND OG PENSJONISTENES OVERSKUDDSFOND

Premiefondet inneholder forskuddsbetalte premier "etter skatteloven" fra forsikringstakerne og tilført overskudd i individuell og kollektiv pensjonsforsikring. Innbetaling og uttak føres ikke over resultatregnskapet, men direkte mot balansen.

Pensjonistenes overskuddsfond består av overskudd tilordnet premiereserve knyttet til pensjoner under utbetaling i kollektiv pensjonsforsikring. Fondet skal hvert år benyttes som engangspremie for tillegg til ytelsene til pensjonistene.

KURSREGULERINGSFOND

Årets netto urealisert gevinst/tap på finansielle eiendeler til virkelig verdi i kollektivporteføljen i Storebrand Livsforsikring AS tilføres/ tilbakeføres kursreguleringsfondet i balansen under forutsetning av at porteføljen har en netto urealisert merverdi. Den delen av netto urealisert gevinst/tap på finansielle omløpsmidler i utenlandsk valuta som kan tilskrives valutakursendringer avsettes ikke til kursreguleringsfond. Valutakursendring tilknyttet sikringsinstrumentet avsettes således heller ikke til kursreguleringsfond, men føres direkte over resultatet. Valutarisikoen på utenlandske investeringer er i hovedsak sikret med valutakontrakter på porteføljenivå. Etter regnskapsstandarden for forsikringskontrakter (IFRS 4) er kursreguleringsfondet vurdert som en forpliktelse.

RISIKOUTJEVNINGSFOND

Det er anledning til å avsette inntil 50 prosent av risikoresultatet for kollektiv pensjon og fripoliser til risikoutjevningfond til dekning av eventuelt fremtidig negativt risikoresultat. Risikoutjevningfondet er ikke vurdert som en forpliktelse etter IFRS og inngår som en del av egenkapitalen (bundet egenkapital). Vedrørende bruk av risikoutjevningfond til oppreservering langt liv, se note 3.

OPPRESERVERING FOR LANGT LIV

Som det fremkommer i note 3 til årsregnskapet for 2015, som omhandler oppreservering for økt levealder, vil eiers belastning i oppreserveringsperioden være avhengig av et minimumsnivå knyttet til fremtidig avkastning i kundeporteføljene samt andre forhold og forutsetninger. Estimert fremtidig belastning er fremdeles beheftet med usikkerhet.

12-3. LIVSFORSIKRING SVERIGE

LIVSFORSIKRINGSAVSETNINGER

I fjerde kvartal 2015 er diskonteringsrenten (diskonteringsrentemodellen) som anvendes til å diskontere forsikringsmessige avsetninger med rentegaranti i SPP, endret. Endringen anses å være en estimatendring. Livsforsikringsavsetningene er estimert som nåverdien av forventede fremtidige garanterte utbetalinger, administrasjonsutgifter og skatter, diskontert med den gjeldende risikofrie renten. Det benyttes en nominell risikofri rente ved diskontering av spareforsikring og for helseforsikring i ytelsesordninger. For øvrige risikoforsikringer anvendes en risikofri realrente, eller nominelle risikofrie renter, kombinert med antatt inflasjon.

Den benyttede diskonteringsrenten er i hovedsak beregnet med de samme metoder som ligger til grunn ved beregning av diskonteringsrenten under Solvens II:

- For løpetider opp til 10 år fastsettes diskonteringsrenten med utgangspunkt i noterte swaprenter, justert for både kredittisiko (kreditjustering) og illikviditet (volatilitetjustering). Kredit- og volatilitetjustering baseres på de senest tilgjengelige verdiene som publiseres av EIOPA. Benyttede justeringer per 31.12.15 utgjør -10 bp for kreditjustering, og volatilitetjusteringer 6 bp.
- For løpetider utover 20 år fastsettes en langsiktig terminkurs som summen av langsiktige forutsetninger for inflasjon og realrenter. De langsiktige forutsetninger er basert på opplysninger fra uavhengige svenske institusjoner som for eksempel Riksbanken og Konjunkturinstitutet. Per 31.12.15 utgjør forutsetninger for langsiktig inflasjon og langsiktig realrente henholdsvis 2,0 prosent og 2,2 prosent.
- For løpetider mellom 10 og 20 år er det benyttet interpolerte terminrenter for å sikre en jevn overgang fra siste likvide markedsrente (ved 10 års punktet) til den langsiktige terminrenten. Pr 31.12.15 ble interpoleringen gjennomført ved bruk av den såkalte Smith-Wilson modellen.

Den tidligere anvendte diskonteringsrentekurven (før endringen) ble fastsatt på grunnlag av ujusterte noterte swaprenter for løpetider opp til 10 år, og en langsiktig spotkurs som utgjorde summen av langsiktige forutsetninger om inflasjon, realrente og terminpremie for løpetid utover 20 år, og en lineær interpolering av spotratene for løpetid på mellom 10 og 20 år.

I beregningen av livsforsikringsavsetningene tas det hensyn til estimerte fremtidige administrasjonskostnader som med rimelighet kan forventes å oppstå og som kan knyttes til de eksisterende forsikringskontraktene. Kostnadene estimeres med bakgrunn i selskapets egne kostnadsanalyser og baseres på faktiske driftskostnadene i løpet av det siste året. Prosjeksjonen av de forventede fremtidige kostnader følger de samme prinsipper som grunnlag for Solvens II. Det tas ikke hensyn til eventuelle fremtidige kostnadseffektiviseringer.

AVSETNING FOR IKKE-FASTSATTE FORSIKRINGSTILFELLER

Avsetning for inntrufne skader består av avsetninger for uførepensjon, fastsatte skader, ikke fastsatte skader og skadebehandlingsreserver. Ved vurdering av avsetninger for uførepensjoner benyttes en risikofri markedsrente, hensyntatt fremtidig indeksregulering av utbetalingene. I tillegg avsettes det for beregnede skader som er inntruffet, men som ikke er meldt (IBNR).

VILLKORAD ÅTERBÅRING (BETINGET KUNDETILDELT BONUS), OG LATENT KAPITALTILSKOTT

Villkorad återbåring oppstår når verdien av kundemidlene er høyere enn nåverdien av forpliktelsene, og omfatter dermed den del av forsikringskapitalen som ikke er garantert. For kontrakter hvor kundemidlene er lavere enn forpliktelsene belastes eiers resultat ved avsetning til latent kapitaltilskudd. Villkorad återbåring og latent kapitaltilskudd innregnes på samme linje i balansen.

12-4. SKADEFORSIKRING

Kostnadsføring av skadetilfeller skjer på det tidspunkt skadetilfeller inntreffer. Det er foretatt følgende avsetninger:

Avsetning for ikke opptjent premie for egen regning gjelder løpende kontrakter som er i kraft på regnskapstidspunktet og skal dekke kontraktens gjenstående risikoperiode.

Erstatningsavsetningen skal dekke forventet utbetaling av meldte, men ikke oppgjorte erstatningskrav. Den skal videre dekke forventede erstatningskrav knyttet til skader som er inntruffet, men ennå ikke meldt ved regnskapsperiodens utløp. Rapporterte ikke oppgjorte skadekrav avsettes i sin helhet. Det foretas så en beregning av avsetningsbehovet for inntrufne, men ikke rapporterte skader (IBNR), og for rapporterte, men ikke avsluttede skader (RBNS). I tillegg skal erstatningsavsetningen inneholde en egen avsetning for fremtidige skadeoppgjørskostnader på inntrufne ikke oppgjorte skadetilfeller.

Forsikringselskapene som inngår i konsernet følger egne lovpålagte krav til forsikringsmessige avsetninger, herunder sikkerhetsavsetninger med videre. I konsernregnskapet er sikkerhetsavsetninger ikke definert som forpliktelse og inngår dermed i konsernets egenkapital. De forsikringsmessige avsetningene skal likevel være tilstrekkelige etter IFRS 4.

13. PENSJONSFORPLIKTELSER EGNE ANSATTE

Storebrandkonsernet har landspesifikke pensjonsordninger for ansatte. Ordningene innregnes etter IAS19. I Norge er pensjonsordningen fra 1. januar 2015 endret fra ytelsesordning til innskuddspensjon. Effekten av denne endringen ble innregnet i regnskapet pr. 31.12.2014. Storebrand er med i den norske AFP-ordningen (avtalefestet pensjon). Den norske AFP-ordningen er vurdert å være en ytelsesordning, men det foreligger ikke tilstrekkelig kvantitativ informasjon til å kunne estimere pålitelige regnskapsmessige forpliktelser og kostnader

I Sverige har SPP i samsvar med Bankansattes Tjenestepensjonsplan (BTP-planen) kollektiv ytelses pensjonsplaner for sine ansatte. En kollektiv ytelsespensjon innebærer at en ansatt er garantert en viss pensjon basert på sluttlønn etter avsluttet arbeidsforhold.

13-1. YTELSESORDNING

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser for ytelsesplaner beregnes etter lineær opptjeningsprofil og forventet sluttlønn som opptjeningsgrunnlag, basert på forutsetninger om diskonteringsrente, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden, fremtidig avkastning på pensjonsmidler samt aktuariemessige forutsetninger om dødelighet, uførhet og frivillig avgang. Periodens netto pensjonskostnad består av summen av periodens pensjonsopptjening, rentekostnad på den beregnede forpliktelse, samt forventet avkastning av pensjonsmidlene.

Estimatavvik og virkningen av endrede forutsetninger blir regnskapsført mot totalresultatet i oppstillingen over regnskapsførte inntekter, kostnader og verdiendringer i den perioden de oppstår. I konsernet er det både forsikret og uforsikret pensjonsordning. Den forsikrede ordningen i Norge er tegnet i konsernet. Når ansatte avslutter arbeidsforholdet før pensjonsalder eller går ut av ordningen, vil det utstedes ordinære fripoliser. De fripolisene som inngår i forsikringsmessige avsetninger måles etter regnskapsstandarden IFRS4.

13-2. INNSKUDDSORDNING

Innskuddsbasert pensjonsordning innebærer at konsernet betaler et årlig innskudd til de ansattes kollektive pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelse knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte pensjonsforpliktelser i slike ordninger. Innskuddsbaserte pensjonsordninger blir kostnadsført direkte.

14. VARIGE DRIFTSMIDLER

Konsernets varige driftsmidler består av maskiner, inventar, EDB-systemer og bygninger som benyttes av konsernet til egen virksomhet.

Maskiner og inventar måles til anskaffelseskost redusert med akkumulerte avskrivninger og eventuelle nedskrivninger.

Bygninger som benyttes til egen virksomhet av konsernet måles til oppskrevet verdi fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger. Det foretas årlig vurdering av virkelig verdi på disse bygningene på samme måte som beskrevet for investeringseiendommer. Økning i verdier for bygninger som benyttes i egen virksomhet resultatføres over totalresultatet. En nedskrivning av bygningens verdi innregnes først mot revalueringreserve som gjelder oppskrivninger på den aktuelle bygningen. Dersom nedskrivningen overstiger revalueringreserven resultatføres det resterende.

Avskrivningsperiode og –metode blir vurdert årlig for å sikre at metoden og perioden som brukes samsvarer med den økonomiske levetiden for driftsmiddelet. Tilsvarende gjelder for utrangeringsverdi. For bygninger foretas dekomponering, dersom ulike deler har forskjellig brukstid. Avskrivningsperiode og –metode måles da separat for hver del.

Det blir foretatt vurdering av nedskrivningsbehov når det foreligger indikasjon på verdifall. Eventuell nedskrivning resultatføres som differansen mellom balanseført verdi og gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi med fradrag for salgskostnader og bruksverdi. Ved hver rapporteringsdato måles mulighetene for reversering av tidligere nedskrivninger på ikke-finansielle eiendeler.

15. SKATT

Skattekostnaden i resultatregnskapet består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt, og er basert på regnskapsstandarden IAS 12 Resultat-skatt. Skatt blir resultatført, bortsett fra når den relaterer seg til poster som er ført i totalresultatet. Utsatt skatt og utsatt skattefordel er beregnet på forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld.

Utsatt skatt beregnes med utgangspunkt i konsernets skattemessige fremførbare underskudd, skattereduserende midlertidige forskjeller og skatteøkende midlertidige forskjeller. I konsernets skatteøkende midlertidige forskjeller inngår også midlertidige forskjeller knyttet til konsernets investeringseiendommer. Disse eiendommene inngår hovedsakelig i det norske livselskapets kundeporteføljer og ligger i aksjeselskaper som eies av holdingselskaper som igjen eies direkte av Storebrand Livsforsikring AS. Selv om disse eiendomsselskapene inngår i kundeporteføljen og kan avhendes tilnærmet skattefritt, inngår de skatteøkende midlertidige forskjellene knyttet til de underliggende eiendommene som også inngår i det norske skattekonsernet, i konsernets midlertidige forskjeller hvor det er avsatt for utsatt skatt. Se også punkt 6 ovenfor som omhandler virksomhetssammenslutninger.

16. AVSATT UTBYTTE

I henhold til IAS 10 som omhandler hendelser etter balansedagen, skal foreslått utbytte/konsernbidrag klassifiseres som egenkapital inntil det er vedtatt av generalforsamlingen.

17. LEIEAVTALER

En leieavtale klassifiseres som finansiell leieavtale dersom den i det vesentlige overfører risiko og avkastning forbundet med eierskap. Øvrige leieavtaler klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Storebrand har ingen finansielle leieavtaler.

18. KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Kontantstrømoppstillingen utarbeides etter den direkte metoden og viser kontantstrømmene gruppert etter kilder og anvendelsesområder. Kontanter er definert som kontanter, fordringer på sentralbanker og fordringer på kredittinstitusjoner uten oppsigelsesfrist. Kontantstrømoppstillingen spesifiseres på operasjonelle, investerings- og finansierings aktiviteter.

19. BIOLOGISKE EIENDELER

I samsvar med IAS 41 måles investeringer i skog som biologiske eiendeler. Biologiske eiendeler måles til virkelig verdi som er definert basert på alternativ virkelig verdi beregning, eller nåverdien av forventet netto kontantstrøm. Verdiendringer på biologiske eiendeler føres i resultatregnskapet. Eierrettigheter på biologiske eiendeler innregnes på det tidspunktet når kjøpsavtalen signeres. Det beregnes årlige inntekter og utgifter fra skogbruk og utmark.

20. AKSJEBASERT AVLØNNING

Storebrand konsernet har aksjebasert avlønning til nøkkelpersoner. Verdsettelsen gjøres basert på anerkjente verdsettelsesmodeller tilpasset egenskapene til de aktuelle opsjonene. Verdien fastsatt på tildelingstidspunktet periodiseres i resultatregnskapet over opsjonens opptjeningstid med tilsvarende økning i egenkapital. Beløpet innregnes som en kostnad og justeres for å gjenspeile faktisk antall aksjeopsjoner opptjent. Opptjeningstiden er perioden fra etableringen av ordningen og til opsjonene er fullt ut opptjent.

Note 2 - Viktige regnskapsestimater og skjønnsmessige vurderinger

Ved utarbeidelse av konsernregnskapet må ledelsen foreta estimater, skjønnsmessige vurderinger og forutsetninger av usikre størrelser. Estimater og vurderinger evalueres løpende og er basert på historisk erfaring og forventning om fremtidige hendelser og representerer ledelsens beste skjønn på tidspunkt for regnskapsavleggelsen.

De faktiske resultatene kan avvike fra regnskapsestimatene.

Konsernets mest vesentlige estimater og vurderinger som kan gi vesentlig justering av innregnede verdier, er omtalt nedenfor:

GENERELT OM LIVSFORSIKRING

I konsernregnskapet innregnes forsikringsforpliktelser med rentegaranti, med ulike prinsipper i den norske og svenske virksomheten. Det er også innregnet en immateriell eiendel (value-of-business-in-force, "VIF") knyttet til forsikringskontrakter i den svenske virksomheten. Denne eiendelen knytter seg til Storebrands kjøp av SPP (kjøp av virksomhet). Det er flere forhold som kan påvirke størrelsene på forsikringsforpliktelsene inklusive VIF, herunder biometriske forhold som økt levealder, fremtidig avkastning, uførhet, samt utvikling i fremtidige kostnader og juridiske forhold som lovendringer og utfall av rettssaker mv. Et lavt rentenivå vil på lang sikt være utfordrende for eier med hensyn til forsikringskontrakter med rentegaranti, og vil, sammen med reduserte kundebuffer, kunne påvirke størrelsen på de innregnede beløp knyttet til forsikringskontraktene. De norske forsikringskontraktene med rentegarantier er diskontert med premieberegningsrenten (om lag gjennomsnittlig med 3,3 prosent). De svenske forsikringsforpliktelsene med rentegaranti er diskontert med en rentekurve som samsvarer med Solvens II-rentekurven, se pkt. 12.3 i note 1 for endring av estimater. I 2015 er det innført nye kostnadsforutsetninger og ny solvens II tilpasset rentekurve i modellene. Dette har påvirket resultat fra overskuddsdeling med minus NOK 265 mill.

Det følger av regnskapsstandarden IFRS 4 Forsikringskontrakter at de innregnede forsikringsforpliktelsene skal være tilstrekkelige og at det skal gjennomføres en tilstrekkelighetstest (liability adequacy test). De norske forsikringsforpliktelsene er beregnet i henhold til særnorske regler herunder forsikringsvirksomhetsloven med forskrifter. For de norske livsforsikringsforpliktelsene gjennomføres det en test på et overordnet totalnivå ved å foreta en analyse som tar utgangspunkt i norske premiereserveringsprinsipper. Den innarbeidede analysen tar utgangspunkt i forutsetninger som tilsvarende legges til grunn ved beregning av Embedded Value, hvor selskapet anvender beste anslag på de fremtidige grunnlagselementene basert på dagens erfaringer. Testen innebærer da at selskapet analyserer dagens marginer mellom forutsetningene i reserveringsgrunlaget og forutsetningene i Embedded Value analyser. Denne testen ble gjennomført også før innføring av IFRS.

I konsernregnskapet ble det ved oppkjøpet av det svenske forsikringskonsernet SPP aktivert merverdier inklusive goodwill knyttet til verdiene av SPP konserns forsikringskontrakter, mens SPP konserns innregnede forsikringsmessige avsetninger ble videreført i Storebrands konsernregnskap. Disse merverdiene (Value of business in-force) som sammen med tilhørende aktiverte salgskostnader og forsikringsforpliktelser, testes med hensyn til tilstrekkelighet. Testen er oppfylt hvis de bokførte forpliktelsene i regnskapet er større eller lik netto forpliktelser vurdert til en estimert markedsverdi inklusive forventet overskudd til eier. I denne testen ses det hen til embedded value beregninger samt til IAS 37. Et sentralt element i denne vurderingen er beregning av fremtidige fortjenestemarginer hvor det benyttes embedded value-beregninger. Embedded value-beregningene vil blant annet påvirkes av volatilitet i finansmarkedet, renteforventninger samt størrelsen på bufferkapital. Storebrand tilfredsstiller tilstrekkelighetstestene for 2015 og tilstrekkelighetstestene har følgelig ingen resultatmessig effekt på regnskapet for 2015.

I livvirksomhetene i Storebrand vil ikke nødvendigvis endring av estimater knyttet til forsikringsmessige avsetninger, finansielle instrumenter og investeringseiendom tilordnet livkundene, påvirke eiers resultat, men endring av estimater og vurderinger kan påvirke eiers resultat. En sentral faktor vil være om livkundenes midler inklusive årets avkastning, overstiger de garanterte forpliktelser. Dette vil særlig gjelde for de garanterte norske forpliktelsene som er gjenstand for oppreservering knyttet til økt levealder. Se også nærmere om dette i note 3.

I den norske livvirksomheten har en betydelig andel av forsikringskontraktene årlige rentegarantier. Estimaterendringer og endrede vurderinger kan medføre endret avkastning i kundeporteføljene. Avhengig av størrelsen på eventuelle verdifall, vil slike verdifall, helt eller delvis, kunne motvirkes av reduksjon i kursreguleringsfond og tilleggsavsetninger slik at effekt for eiers resultat kan bli begrenset. Tilsvarende vil verdiøkninger i stor grad kunne øke størrelsen på slike fond.

I den svenske virksomheten (SPP) foreligger det ikke kontrakter med en årlig rentegaranti. Men det foreligger forsikringskontrakter med en sluttverdigaranti. Disse kontraktene diskonteres med en markedsmessig beregnet rente hvor deler av den anvendte rentekurven ikke er likvid. Endringer i diskonteringsrente vil kunne gi betydelige utslag i størrelsen på de forsikringsmessige forpliktelser samt påvirkning av resultat. Dersom tilhørende kundemidler har en høyere verdi enn innregnet verdi av disse forsikringsmessige forpliktelsene, vil forskjellen utgjøre et betinget kundetildelt fond – villkorad återbäring (bufferkapital). Endringer i forutsetninger om fremtidige administrasjonsutgifter (kostnadsforutsetninger) kan også gi betydelige utslag på de innregnede forsikringsforpliktelsene. Estimaterendringer og endrede vurderinger kan medføre endret avkastning i kundeporteføljene. Avhengig av størrelsen på eventuelle verdifall, vil slike verdifall, helt eller delvis, kunne motvirkes av reduksjon i villkorad återbäring slik at effekt for eiers resultat kan bli begrenset. Dersom verdien av den enkelte forsikringskontrakt er høyere enn tilhørende kundemidler, vil eier måtte dekke manglende kapital.

Det foreligger også forsikringskontrakter uten rentegaranti i livvirksomhetene hvor kundene bærer avkastningsgarantien. Estimaterendringer og endrede vurderinger kan medføre endret avkastning i tilhørende kundeporteføljer. Innregning av slike verdiendringer påvirker ikke eiers resultat direkte. Imidlertid vil endring i estimater knyttet til risikodekninger (uførhet og død) påvirke eiers resultat.

INVESTERINGSEIENDOMMER

Investerings eiendommer måles til virkelig verdi. Markedet for næringseiendom i Norge er lite likvid og lite transparent. Verdsettelsene som gjøres vil være beheftet med usikkerhet og krever bruk av skjønn, dette gjelder særlig i perioder med urolige finansmarkeder.

Sentrale elementer som inngår i verdsettelsene, og som krever bruk av skjønn er:

- Markedsleie og ledighetsutvikling
- Kvaliteten og varigheten på leieinntektene
- Eierkostnader
- Teknisk standard og eventuelt oppgraderingsbehov
- Diskonteringsrenter for både sikker og usikker kontantstrøm, samt restverdi

FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI

Det vil være usikkerhet knyttet til prisingen av finansielle instrumenter særlig knyttet til instrumenter som ikke prises i et aktivt marked. Dette gjelder særlig for de typer verdipapirer som er priset på bakgrunn av ikke-observerbare forutsetninger, og for disse investeringene benyttes ulike verdsettelsesteknikker for å fastsette virkelig verdi, herunder private equity investeringer, investeringer i utenlandske eiendomsfond samt andre finansielle instrumenter hvor det nyttes teoretiske modeller ved prisingen. Eventuelle endringer i forutsetninger vil kunne påvirke innregnede verdier. Hoveddelen av slike finansielle instrumenter inngår i kundeporteføljen.

Det vil være usikkerhet knyttet til fastrenteutlån som er klassifisert til virkelig verdi, da det er variasjon i rentebetingelsene som bankene tilbyr og siden det ofte vil være ulik kredittisiko knyttet til den enkelte låntager.

Det vises for øvrig til note 13 hvor verdsettelse av finansielle instrumenter til virkelig verdi beskrives ytterligere.

FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL AMORTISERT KOST

For finansielle instrumenter som er vurdert til amortisert kost måles det om det på balansedagen finnes objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi.

Det må anvendes en viss grad av skjønn ved vurdering av om det foreligger et verdifall og verdifallets størrelse. Usikkerheten blir større når det er uro i finansmarkedene. Vurderingene omfatter kreditt-, markeds- og likviditetsrisiko. Endringer i forutsetninger for disse faktorene vil påvirke om det måles å foreligge indikasjoner på et verdifall. Det vil dermed være usikkerhet knyttet til størrelsene på innregnede individuelle nedskrivning og gruppenedskrivninger. Dette vil gjelde avsetninger knyttet til utlån i privat og bedriftsmarkedet samt obligasjoner som måles til amortisert kost.

ANDRE IMMATERIELLE EIENDELER MED UDEFINERT UTNYTTBAR LEVETID

Goodwill og andre immaterielle eiendeler med udefinert utnyttbar levetid testes årlig for nedskrivningsbehov. Goodwill allokteres til konsernets kontantstrømgenererende enheter. Ved verdifastsettelsen i testen er det nødvendig å estimere de kontantstrømmer som oppstår i den relevante kontantstrømgenererende enhet, samt benytte en relevant rente ved diskonteringen. Varige driftsmidler og øvrige immaterielle eiendeler måles årlig for å sikre at metoden og perioden som brukes samsvarer med de økonomiske realiteter.

PENSJONER EGNE ANSATTE

Nåverdien på pensjonsforpliktelser avhenger av fastsettelsen av økonomiske og demografiske forutsetninger. De beregningsforutsetninger som benyttes skal være realistiske, innbyrdes konsistente og oppdaterte i den forstand at de skal baseres på en enhetlig antagelse om fremtidig økonomisk utvikling. I konsernet er det både sikrede og usikrede pensjonsordninger (pensjon over drift). Det vil være usikkerhet knyttet til disse estimatene.

UTSATT SKATT

Det er i konsernet betydelige midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Det er de eksisterende skatteregler i Norge som ligger til grunn for beregning av utsatt skatt i den norske virksomheten. Dette vil blant annet særlig kunne gjelde for investeringer i utenlandske deltakerlignede selskaper og investeringer i eiendom. Den faktiske skattekostnad vil også avhenge av i hvilken form de underliggende eiendeler vil bli realisert, herunder om det vil skje fremtidige innmat- eller aksjetransaksjoner. Det er også ulike skatteregler mellom selskaper som inngår i den norske virksomheten ved at den norske skattemessige fritaksmetoden ikke gjelder for kundeporteføljer i livsforsikringsselskaper. Beregning av utsatt skatt eiendel, utsatt skatt forpliktelse og skattekostnad er basert på fortolkning av regler og estimater. Faktiske tall vil kunne være forskjellig.

BETINGEDE FORPLIKTELSE

Selskapene i Storebrand konsernet driver en omfattende virksomhet i Norge og i utlandet, og kan bli part i rettsvister. Betingede forpliktelser måles i hvert enkelt tilfelle og vil baseres på juridiske vurderinger.

Note 3 - Oppreservering langt liv for Storebrand Livsforsikring

Finanstilsynet har i 2015 godkjent Storebrands søknad om opptrappingsplan til reserver etter K2013, herunder bruk av risikoutjevningsfond og egenkapital.

Generelt er det gitt godkjenning for å bruke inntil syv år for å ferdigstille oppreserveringen gjennom anvendelse av overskudd og direkte

egenkapitalbidrag. Maksimal oppreserveringsperiode er fra 1.1.2014 til 1.1.2021. For kontrakter som er eller blir fullt reservert i løpet av opptrappingsperioden skal gjenstående egenkapitalbidrag innbetales innen tre år og ikke senere enn 1.1.2021. For kontrakter som er overført til ny leverandør av offentlig tjenstepensjonsordning og med risikoopphør fra og med utgangen av 2013, har Storebrand tilført gjenstående egenkapitalbidrag til kontrakten umiddelbart. Risikoresultat vil brukes i sin helhet til oppreservering langt liv for kontrakter som ikke er fullt reservert.

I 2015 ble det besluttet å avsette for totalt estimert direkte bruk av egenkapital og risikoutjevningfond knyttet til oppreserveringen (utover forventede kostnader knyttet til konvertering til fripolise med investeringsvalg). Estimatenes er beheftet med usikkerhet.

I 2015 er direkte egenkapitalbidrag 988 millioner kroner. Storebrand har i tillegg i 2015 anvendt det som er opparbeidet av midler i risikoutjevningfondet i årene 2008 – 2013 (776 millioner) som en del av finansieringen av oppreserveringen. Samlet er det i 2015 belastet egenkapitalen med 1 764 millioner.

Av årets finans- og risikooverskudd for kollektiv pensjon anvendes 1 954 millioner kroner til å styrke langt liv avsetningene innen kollektiv pensjon.

Per 31.12.2015 er gjenstående oppreserveringsbehov i porteføljen på 2,2 milliarder kroner.

- Ytelsespensjon offentlig: Avsetninger for estimert fremtidig direkte egenkapitalbruk ble ferdigstilt i 2. kvartal og utgjør 50 millioner kroner for året.
- Ytelsespensjon privat: Avsetning for estimert fremtidig direkte egenkapitalbruk i oppreserveringsperioden utgjør 780 millioner kroner for året.
- Fripoliser: Avsetning for estimert fremtidig direkte egenkapitalbruk og belastning av risikoutjevningfondet i oppreserveringsperioden utgjør totalt 934 millioner for året, herav 776 millioner kroner fra risikoutjevningfondet og 158 millioner kroner fra annen egenkapital.

I tabellen nedenfor vises gjenstående oppreservering for ytelsespensjon (YTP) privat og fripoliser per 31.12.2015.

Bevegelse oppreservering	YTP privat	Fripoliser	Totalt
Status pr. 31.12.2014	-1 623	-4 607	-6 230
Bestandsendringer mv.	500	-126	374
Fra egenkapital	490	448	938
Fra risikoutjevningfond		776	776
Foreløpig disponering oppreservering langt liv	454	1 500	1 954
Status pr. 31.12.2015	-179	-2 010	-2 188
Gjenstående oppreservering i % av premiereserve	0,4 %	2,0 %	1,5 %

I tabellen nedenfor vises total bruk av risikoutjevningfond og egenkapitalbidrag (både direkte og gjennom tapt overskuddsdeling) per 31.12.2015.

Bruk av egenkapital og risikoutjevningfond akkumulert	YTP privat	YTP offentlig	Fripoliser	Fripoliser med investeringsvalg	Totalt
Direkte egenkapitalbidrag	910	150	280	39	1 379
Indirekte egenkapitalbidrag (tap overskuddsdeling fripoliser)			776		776
Direkte bidrag fra risikoutjevningfond			620	156	776
Indirekte bidrag fra risikoutjevningfond	50		76		126
Redusert resultat akkumulert pr. 31.12.2015	960	150	1 752	195	3 057

- Direkte egenkapitalbidrag: Belastet egenkapital (20 prosent-andelen av opptrappingsplanen).
- Indirekte egenkapitalbidrag: Andel av finansoverskudd for fripoliser (20 prosent-andelen av opptrappingsplanen) som kunne vært tilført eier og inngår som en del av reserven.
- Direkte bidrag fra risikoutjevningfond: Reduksjon av risikoutjevningfond (bundet egenkapital) som inngår som en del av reserven.
- Indirekte bidrag fra risikoutjevningfond: Andel av risikooverskudd fra kontrakter som er underreservert og normalt ville blitt tilført risikoutjevningfondet.

SENSITIVITET

I estimatet av direkte egenkapitalbruk er det lagt til grunn en gjennomsnittlig bokført avkastning på 4,5 prosent. Resterende bruk av egenkapi-

tal er forventet dekket gjennom tapt overskuddsdeling fra fripoliser. Høyere bokført avkastning vil i begrenset grad redusere forventet direkte egenkapitalbruk, siden største delen er pålagt bruk av egenkapital. Samtidig vil lavere bokført avkastning føre til økt bruk av direkte egenkapital. En reduksjon på 0,5 prosentpoeng i årlig forventet bokført avkastning vil øke den direkte egenkapitalbruken med om lag 400 millioner kroner. Sannsynligheten for at den direkte egenkapitalbruken overstiger 400 millioner kroner er estimert til om lag 25 prosent.

Note 4 - Resultatgenerering fra garantert pensjon

Resultatregnskapet til Storebrand inneholder resultatelementer for både kunder og eier. Nedenfor er det beskrevet innholdet i resultatgenerering for eier fra garantert pensjon i segmentnoten (note 5)

PRIS FOR AVKASTNINGSGARANTI OG FORTJENESTE RISIKO (FEEINTEKTER)- STOREBRAND LIVSFORSIKRING

For kollektive pensjonsforsikringer med avkastningsgaranti skal avkastningsgarantien prises i forkant. Nivået på avkastningsgarantien, størrelsen på bufferkapitalen (tilleggsavsetninger og kursreserver) og investeringsrisikoen for porteføljen pensjonsmidlene investeres i, er styrende for hvilken pris kunden betaler for sin avkastningsgaranti. Det er risikoen egenkapitalen utsettes for som er utgangspunktet for prisfastsettelsen av avkastningsgarantien. Forsikringselskapet står for all nedsiderisiko og må reservere opp forsikringen dersom bufferavsetninger ikke er tilstrekkelige eller tilgjengelige.

ADMINISTRASJONSRESULTAT

Administrasjonsresultatet er forskjellen mellom de inntekter som betales av kunder i henhold til tariff og selskapets faktiske driftskostnader. Inntektene består av gebyrer som er basert på størrelsen av kundemidler, premievolum eller antall i form av stykkpris. Driftskostnadene består av blant annet personalkostnader, avkastningshonorarer, markedsføringskostnader, provisjoner og IT-kostnader.

STOREBRAND LIVSFORSIKRING

I administrasjonsresultatet inngår alle produkter bortsett fra tradisjonelle individuelle produkter med overskuddsdeling.

SPP PENSION & FÖRSÄKRING

Administrasjonsresultatet for alle forsikringsprodukter tilfaller eller belaster resultat til eier.

RISIKORESULTAT

Risikoresultatet består av premier selskapet tar for å dekke forsikringsrisikoer med fradrag for faktiske kostnader i form av forsikringsavsetninger og utbetalinger for forsikringshendelser som død, pensjon, uførhet og ulykke. Etter innføring av ny dødelighetstariff i 2013 (K2013) er det avdekket behov for økt reserve, se note 3.

STOREBRAND LIVSFORSIKRING

For kollektiv ytelsespensjon og fripoliser tilfaller positivt risikoresultat kunden, mens et underskudd på risikoresultatet i utgangspunktet må dekkes av forsikringselskapet. Det åpnes imidlertid for at inntil halvparten av risikooverskuddet i en bransje kan tilbakeholdes i et risikoutjevningfond. Underskudd på risikoelementene kan dekkes fra risikoutjevningfondet. Risikoutjevningfondet kan maksimalt utgjøre 150 prosent av årlig samlet risikopremie. Risikoutjevningfondet er klassifisert som egenkapital i balansen. Etter innføring av ny dødelighetstariff i 2013 (K2013) er det avdekket behov for økt reserve hvorav noe kan dekkes av risikoutjevningfondet, se note 3.

SPP PENSION & FÖRSÄKRING

Risikoresultatet tilfaller eier i sin helhet for alle forsikringsprodukter.

OVERSKUDDSDDELING

Storebrand Livsforsikring

Gamle og nye individuelle kontrakter utgått fra kollektive pensjonsforsikringer (fripoliser) har modifisert overskuddsdelingsregime som innebærer at selskapet kan beholde inntil 20 prosent av overskudd på avkastning etter eventuell avsetning til tilleggsavsetning. Modifisert overskuddsdelingsmodell innebærer at et eventuelt negativt risikoresultat vil kunne gå til fradrag mot kundenes renteoverskudd før fordeling hvis det ikke dekkes fra risikoutjevningfondet.

Tradisjonelle individuelle kapital- og pensjonsprodukter som var i konsernet før 1.1.2008 videreføres etter overskuddsregler som gjaldt før 2008. Det gis ikke anledning til å etablere nye kontrakter i denne porteføljen. Konsernet kan beholde inntil 35 prosent av det samlede resultatet etter avsetning til tilleggsavsetninger.

En eventuell negativ avkastning i kundeporteføljene og avkastning lavere enn rentegaranti som ikke kan dekkes av tilleggsavsetning må dekkes av selskapets egenkapital, og vil inngå i linjen netto overskuddsdeling og tap.

SPP PENSION & FÖRSÄKRING

Dersom totalavkastningen i et kalenderår for en premiebestemt forsikring (IF-bestand) overstiger garantert rente oppstår avkastningsdeling. Ved avkastningsdeling tilfaller 90 prosent av totalavkastningen forsikringstakeren og 10 prosent selskapet. Selskapets andel av totalavkastning

gen inngår i finansresultatet.

For ytelsesbasert forsikring (KF-bestand) har selskapet rett til å ta et indekseringsgebyr hvis det kollektive overskuddet tillater en indeksering av forsikringene. Indekseringen er maksimalt tilsvarende endringen i konsumprisindeksen (KPI) mellom de to foregående september-måneder. Pensjoner som utbetales blir indeksert dersom konsolidering per 30. september overstiger 107 %, hvor halvparten av gebyret belastes. Hele gebyret vil bli belastet dersom konsolidering per 30. september overstiger 120 %, her kan også fripoliser (fribrev) medregnes. Totalt gebyr tilsvarende 0,8 prosent av forsikringskapitalen.

Det gjøres en løpende vurdering av den garanterte forpliktelsen. Dersom den garanterte forpliktelsen er høyere enn verdien av eiendelene må det gjøres en avsetning i form av latent kapitaltilskudd. Dersom eiendelene er lavere enn den garanterte forpliktelsen når forsikringsutbetalingen starter tilfører selskapet kapital opp til den garanterte forpliktelsen i form av realisert kapitaltilskudd. Endring i latent kapitaltilskudd inngår i finansresultatet.

Note 5 - Segmenter

Storebrands virksomhet er delt inn i segmentene Sparing, Forsikring, Garantert Pensjon og Øvrig.

ENDRING I SEGMENTER

Storebrand har i 2015 foretatt mindre endringer knyttet til segment-rapporteringen. Tall for tidligere perioder er omarbeidet, se tabell med omarbeidede sammenligningstall nederst i noten.

SPARING

Består av produkter som omfatter langsiktig sparing til pensjon, uten rentegarantier. I området inngår innskuddspensjon i Norge og Sverige, kapitalforvaltning og bankprodukter til privatpersoner.

FORSIKRING

Forsikring har ansvaret for konsernets risikoprodukter i Norge og Sverige. Enheten tilbyr behandlingsforsikring i det norske og svenske bedrifts- og privatmarkedet, skadeforsikrings- og personrisikoprodukter til det norske og svenske privatmarkedet og personalforsikring samt personalforsikring og pensjonsrelaterte forsikringer i det norske og svenske bedriftsmarkedet.

GARANTERT PENSJON

Garantert pensjon består av produkter som omfatter langsiktig sparing til pensjon, hvor kundene har en garantert avkastning eller ytelse på sparemidlene. I området inngår ytelsespensjon i Norge og Sverige, fripoliser og individuell kapital- og pensjonsforsikring.

ØVRIG

Under kategorien øvrig rapporteres resultatet i Storebrand ASA, samt resultat i selskapsporteføljene i Storebrand Livsforsikring og SPP. I tillegg inngår blant annet utlån til næringsvirksomhet i Storebrand Bank og virksomheten i BenCo, samt minoritet i verdipapirfond og eiendomsfond. I tillegg inngår eliminerings av konserninterne transaksjoner som er medtatt i de andre segmentene.

AVSTEMMING MOT OFFISIELT RESULTATREGNSKAP

Resultatene i segmentene avstemmes mot konsernresultat før amortisering og nedskrivning av immaterielle eiendeler. I konsernets resultatoppstilling inngår brutto inntekter og brutto kostnader knyttet til både forsikringskunder og eier. I tillegg inngår spareelementer i premieinntekter og i forsikringsmessige kostnader. De ulike segmentene følges imidlertid i større grad opp ved oppfølging av netto fortjenestemarginer, herunder oppfølging av risiko- og administrasjonsresultat. Resultatlinjer som benyttes i segmentrapporteringen vil dermed ikke være identiske med resultatlinjene i konsernresultatregnskapet.

(NOK mill.)	2015	2014
Sparing	1 020	1 091
Forsikring	488	675
Garantert pensjon	329	1 465
Øvrig	-75	193
Konsernresultat før amortisering og oppreservering langt liv	1 762	3 423
Oppreservering langt liv	-1 764	-391
Konsernresultat før amortisering	-2	3 032
Amortisering av immaterielle eiendeler	-437	-431
Konsernresultat før skatt	-438	2 601

(NOK mill.)	Sparing		Forsikring		Garantert pensjon	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Fee- og administrasjonsinntekter	2 662	2 375			1 777	1 842
Risikoresultat liv og pensjon	-3	-11			89	483
Forsikringspremier f.e.r.			3 642	3 115		
Erstatninger f.e.r.			-2 822	-2 226		
Driftskostnader	-1 638	-1 289	-538	-387	-1 156	-921
Finansresultat			206	173		
Resultat før overskuddsdeling og utlånstap	1 022	1 075	488	675	711	1 404
Netto overskuddsdeling og utlånstap	-1	16			-382	61
Konsernresultat før amortisering og oppreservering langt liv	1 020	1 091	488	675	329	1 465
Oppreservering langt liv					-1 764	-391
Konsernresultat før amortisering	1 020	1 091	488	675	-1 435	1 074
Amortisering av immaterielle eiendeler ¹						
Konsernresultat før skatt						

(NOK mill.)	Øvrig		Storebrand Konsern	
	2015	2014	2015	2014
Fee- og administrasjonsinntekter	-123	-57	4 317	4 160
Risikoresultat liv og pensjon	-6	8	80	480
Forsikringspremier f.e.r.			3 642	3 115
Erstatninger f.e.r.			-2 822	-2 226
Driftskostnader	63	151	-3 268	-2 446
Finansresultat	38	175	244	349
Resultat før overskuddsdeling og utlånstap	-27	278	2 193	3 431
Netto overskuddsdeling og utlånstap	-48	-85	-431	-8
Konsernresultat før amortisering og oppreservering langt liv	-75	193	1 762	3 423
Oppreservering langt liv			-1 764	-391
Konsernresultat før amortisering	-75	193	-2	3 032
Amortisering av immaterielle eiendeler ¹			-437	-431
Konsernresultat før skatt			-438	2 601

1) Amortisering av immaterielle eiendeler er lagt på konsernnivå

I 2015 er det anvendt NOK 776 millioner av risikoutjevningfondet for oppreservering langt liv. Det er for øvrig tilbakeført et tilsvarende beløp som tidligere var avsatt og belastet annen egenkapital knyttet til oppreserveringen. Dette er presentert netto i linjen oppreservering langt liv i oppstillingen ovenfor.

OMARBEIDE SEGMENTTALL

RESULTATREGNSKAP

(NOK mill.)	Året 2014		
	Rapportert	Endring segment	Omarbeidet
Sparing	1 047	44	1 091
Forsikring	675		675
Garantert pensjon	1 074		1 074
Øvrig	236	-44	193
Konsernresultat før amortisering og nedskrivning	3 032		3 032
Amortisering og nedskrivning av immaterielle eiendeler	-431		-431
Konsernresultat før skatt	2 601		2 601

GEOGRAFISK FORDELING

Storebrand konsernet har virksomhet i følgende land

(NOK mill.)	Norge	Sverige	Litauen	Irland	Guernsey
Sparing	X	X			
Forsikring	X	X			
Garantert pensjon	X	X			
Øvrig	X	X	X	X	X

NØKKELTALL VIRKSOMHETSOMRÅDER

(NOK mill.)	2015	2014
Konsern		
Overskudd per ordinær aksje	2,63	4,61
Egenkapital	26 946	24 741
Sparing		
Premieinntekter Unit Linked	12 324	9 887
Reserver Unit Linked	128 117	105 369
Totale midler under forvaltning	571 425	534 523
Utlån privat	26 861	24 441
Forsikring		
Bestandspremie	4 327	3 699
Skadeprosent	77 %	71 %
Kostnadsprosent	15 %	13 %
Combined ratio	92 %	84 %
Garantert pensjon		
Garanterte reserver	266 979	264 290
Garanterte reserver i % of totale reserver	67,6 %	71,5 %
Overføring av garanterte reserver	7 729	14 823
Bufferkapital i % av kundefond Storebrand Livsforsikring konsern ¹	5,8 %	6,6 %
Bufferkapital i % av kundefond SPP ²	7,6 %	11,7 %
Soliditet		
Kapitaldekning Storebrand konsern	14,3 %	13,0 %
Soliditetskapital Storebrand Livsforsikring konsern ³	61 011	64 664
Kapitaldekning Storebrand Livsforsikring konsern	15,1 %	13,5 %
Solvensmargin Storebrand Livsforsikring konsern	191 %	175 %
Solvensmargin SPP Livförsäkring AB	197 %	171 %
Kapitaldekning Storebrand Bank	17,1 %	15,0 %
Solvensmargin SPP Livförsäkring AB	15,2 %	13,3 %

1) Tilleggsavsetninger + kursreguleringsfond

2) Villkorad återbäring

3) Består av egenkapital, ansvarlig lånekapital, kursreguleringsfond, risikoutjevningfond, kursreserver obligasjoner til amortisert kost, tilleggsavsetning, villkorad återbäring og opptjent resultat

Note 6 - Risikostyring og internkontroll

Storebrands inntekter og resultater er avhengig av eksterne forhold som gir usikkerhet. De viktigste eksterne risikoforholdene er utviklingen i finansmarkedene og endringer i levealderen til den norske og svenske befolkningen. Interne operasjonelle faktorer kan også gi tap, for eksempel feil knyttet til forvaltningen av kunders midler eller utbetaling av pensjon.

Kontinuerlig overvåking og aktiv styring av risiko er derfor et kjerneområde i konsernets virksomhet og organisasjon. Grunnlaget for risikostyringen legges i styrets årlige behandling av strategi- og planprosessen med fastsettelse av risikoappetitt, risikomål og overordnede

risikorammer for virksomheten. Ansvar for risikostyring og internkontroll er en integrert del av lederansvaret i Storebrand konsernet.

ORGANISERING AV RISIKOSTYRINGEN

Konsernets organisering av risikostyringsansvar følger en modell basert på 3 forsvarslinjer. Modellen skal ivareta risikostyringsansvar både på selskaps- og konsernnivå.

Styrene i Storebrand ASA og i konsernselskapene har det overordnede ansvaret for å begrense og følge opp virksomhetens risikoer. Styrene fastsetter årlig rammer og retningslinjer for virksomhetens risikotakning, mottar rapporter over faktisk risikonivå og gjør en framoverskuende vurdering av risikobildet.

Ledere på alle nivåer i virksomheten har ansvar for risikohåndteringen innen eget ansvarsområde. God risikohåndtering forutsetter arbeid med mål, strategier og handlingsplaner, identifisering og vurdering av risikoer, dokumentasjon av prosesser og rutiner, prioritering og gjennomføring av forbedringstiltak, samt kommunikasjon, informasjon og rapportering.

UAVHENGIGE KONTROLLFUNKSJONER

Det er etablert uavhengige kontrollfunksjoner for virksomhetens risikohåndtering (Risikostyringsfunksjonen/Chief Risk Officer), for regelletterlevelse (Compliancefunksjonen), for at forsikringsforpliktelsen er riktig beregnet (Aktuarfunksjonen) og for bankens kredittgivning. Funksjonene er etablert både for Storebrandkonsernet (gruppen) og for alle konsesjonsbelagte selskaper. De uavhengige kontrollfunksjonene er direkte underlagt selskapenes adm. direktører og har rapportering til respektive selskapsstyre.

Funksjonelt har de uavhengige kontrollfunksjonene tilhørighet til CRO Konsern, som er underlagt konsernsjefen og har rapportering til Styret i Storebrand ASA. Oppgavene til CRO Konsern er å sikre at alle vesentlige risikoer er identifisert, målt og hensiktsmessig rapportert. Funksjonen skal være aktivt involvert i utviklingen av konsernets risikostrategi og skal ha et helhetlig syn på virksomhetens risikoeksponering. Herunder følger ansvar for å sikre etterlevelse av relevant regulering for risikostyring og konsernselskapenes virksomhet

Internrevisjonen er direkte underlagt styret og skal gi styrene i relevante konsernselskaper en bekreftelse på hensiktsmessigheten og effektiviteten i virksomhetens risikohåndtering, herunder hvordan forsvarslinjene fungerer.

Note 7 - Forsikringsrisiko

Forsikringsrisiko er risiko for større utbetalinger enn antatt og/eller ugunstig endring i verdien av en forsikringsforpliktelse som følge av at faktisk utvikling avviker fra det som ble forutsatt ved beregning av premier eller avsetninger. Det tilbys tradisjonelle livs- og pensjonsforsikring som både kollektive og individuelle kontrakter, i tillegg tilbys det kontrakter hvor kunden har investeringsvalg.

Forsikringsrisikoen i Norge er i stor grad standardisert mellom kontraktene innen samme bransje som en følge av detaljert regulering fra myndighetene. I Sverige er det rammevilkår for forsikringskontraktene noe som medfører større forskjeller mellom kontraktene innen samme bransje.

Risikoen for langt liv er den største forsikringsrisikoen i konsernet, i tillegg finnes uførisiko og dødsfallsrisiko. Livsforsikringsrisikoene er:

1. Langt liv – Risiko for feil estimering av levealder og fremtidige pensjonsutbetalinger. Historisk utvikling har vist at flere forsikrede oppnår pensjonsalder og lever lenger som pensjonister sammenlignet med tidligere. Det er betydelig usikkerhet knyttet til fremtidig dødelighetsutvikling. Ved økt levealder utover det som er forutsatt i premietarifene, tiltar også risikoen for at eiers resultat belastes for å dekke nødvendig avsetningsbehov.
2. Uførhet – Risiko for feil estimering av fremtidig sykdom og uførhet. Det vil være usikkerhet knyttet til fremtidig utvikling av uførhet.
3. Død – Risiko for feil estimering av dødsfall og feil estimering av utbetaling til etterlatte. I de senere år har det vært registrert avtagende dødelighet og færre unge etterlatte sammenlignet med tidligere.

I segmentet Garantert Pensjon har konsernet en betydelig forsikringsrisiko knyttet til langt liv for kollektive og individuelle forsikringsavtaler. I tillegg er det forsikringsrisiko knyttet til uførhet og etterlatte pensjoner til ektefelle og/eller barn. Uføredekningene i Garantert Pensjon er hovedsakelig solgt sammen med en alderspensjon. Dødsrisikoen er lav i Garantert Pensjon sett i forhold til øvrig risiko. I SPP er det mulig å endre fremtidige premier noe som reduserer risikoen betraktelig. I Norge kan også fremtidige premier for kollektive avtaler endres, men kun for ny opptjening, dette vil medføre redusert risiko.

Tjenestepensjonsavtaler (hybrid) rapporteres i segmentet Garantert Pensjon. Dette er en liten bestand med begrenset forsikringsrisiko.

I segmentet Sparing har konsernet lav forsikringsrisiko.

I segmentet Forsikring har konsernet forsikringsrisiko knyttet til uførhet og døde. I tillegg er det forsikringsrisiko knyttet til yrkesskade, kritisk sykdom, kreftforsikring, barneforsikring, ulykkesforsikring og helseforsikring. For yrkesskade utgjør risikoen først og fremst poten-

sielt feil i vurdering av avsetningsnivået, da avviklingen av skadeårgangene kan ta opp mot 25 år. Risikoen innen kritisk sykdom, kreft, ulykke og helseforsikring ansees for å være begrenset, på bakgrunn av volumet og den underliggende volatiliteten i produktene. Innen skadeforsikring utgjør risikoen for husbrann og personskader for motorforsikring de største risikoene.

Segmentet Øvrig omfatter forsikringsrisikoen i BenCo. BenCo, via Nordben og Euroben, tilbyr pensjonsprodukter til multinasjonale bedrifter. Forsikringsrisikoen i BenCo knytter seg hovedsakelig til gruppelivsforsikringer, førtidspensjoner og pensjoner til utestasjonerte medarbeidere. Dette er ytelsespensjoner som kan være tidsbegrenset eller livsvarige. Mange av avtalene er av kort varighet, typisk 5 års førtidspensjon, så forsikringsrisikoen er begrenset.

BESKRIVELSE AV PRODUKTER

KOLLEKTIVE KONTRAKTER

Sparing

1. Kollektiv innskuddspensjon er premien gitt som prosent av lønn, mens utbetalingene avhenger av faktisk tilført avkastning. Kunden har adgang til å velge å tilknytte en avkastningsgaranti.
2. Pensjonskapitalbevis er individuelle kontrakter med opptjente rettigheter som utstedes ved utmeldelse fra eller opphør av kollektiv innskuddspensjonsavtale.

Garantert pensjon

3. Kollektiv ytelsespensjon er pensjonsytelsen garantert som en prosent av sluttlønn fra avtalt alder og så lenge den forsikrede lever. Alternativt kan det avtales at pensjonen opphører ved en bestemt alder. Produktet tilbys innenfor privat sektor. Dekninger som kan knyttes til er alders-, uføre- (inklusive premie-/innskuddsfritak) og etterlattepensjon. Fribrev (kun Sverige) blir liggende på den kollektive kontrakten.
4. Fripoliser (kun Norge) er individuelle kontrakter med opptjente rettigheter som utstedes ved utmeldelse fra eller opphør av kollektive ytelsespensjonsavtaler. Innehaver av fripolisen kan velge å konvertere fripolisen med garanti til en fripolise med investeringsvalg.

Forsikring - engangsutbetalinger (kun Norge)

5. Gruppeliv er kollektive kontrakter med engangsutbetaling ved død eller uførhet.
6. Helse- og skadeforsikringskontrakter er kollektive kontrakter med engangsutbetalinger ved yrkesskadeforsikring, kritisk sykdom, kreftforsikring, barneforsikring eller ulykkesforsikring.
7. Uføre- og etterlatteprodukter i innbetalingsfasen uten fripoliseopptjening

INDIVIDUELLE KONTRAKTER

Sparing

1. Individuell fondsforsikring er kapitalforsikring eller renteforsikring hvor kunden bærer den finansielle risikoen. Det kan knyttes til en tilhørende dekning ved dødsfall.

Garantert pensjon

2. Individuell rente- eller pensjonsforsikring er garanterte utbetalinger så lenge den forsikrede lever. Alternativt kan det avtales at pensjonen opphører ved en bestemt alder. Det tilbys premie/betalingsfritak ved uføret. Produktet kan tilknytte uførepensjon.
3. Individuell kapitalforsikring er engangsutbetaling ved oppnådd alder, død og uførhet.

Forsikring

4. Individuelle skadeforsikringskontrakter er individuelle kontrakter med engangsutbetalinger ved kritisk sykdom, kreftforsikring, barneforsikring eller ulykkesforsikring.
5. Uføre- og etterlatteprodukter uten sparing

RISIKOPREMIE OG TARIFFER

Garantert pensjon

Det var behov for styrking av premiereservene knyttet til langt liv for norsk kollektiv ytelsespensjon, inklusive fripoliser. Avsetningsbehovet gjelder generelt for produkter hvor det er gitt en garantert ytelse, men treffer ulikt i forhold til bestandssammensetning, produktens karakter og regelendringer blant annet som følge av pensjonsreformen.

Det ble i 2014 utviklet en ny levetidstariff for kollektive forsikringer, K2013. Tariffen er bygget på tre elementer. Dette er startdødelighet, sikkerhetsmargin og fremtidig økning i levealder. Startdødelighet er fastsatt med utgangspunkt i faktisk dødelighet i forsikringsbestanden for perioden 2005-2009. Sikkerhetsmargin vil ivareta forskjellen i dødelighet basert på inntekt, tilfeldig variasjon i dødelighet samt selskapets marginer. Fremtidig økning i levealder innebærer at forventet levealder også er avhengig av fødselsår. Dagens 50 åringer forventes ikke å leve så lenge som 50 åringer 20 år frem i tid. Denne sammenhengen benevnes som dynamisk levetidsforbedring. K2013 er således en dynamisk tariff.

Kollektiv pensjonsforsikringer i Norge følger premiene for tradisjonelle alders- og etterlatte- deknninger fellestariffen K2013 fra 2014. For uførepensjon er premiene basert på selskapets egne erfaringer. Omkostningspremie fastsettes årlig med sikte på full dekning av neste års forventede kostnader.

For individuelle forsikringer i Norge er premiene for dødsrisiko og langt liv risiko basert på tariffen utarbeidet av forsikringsselskapene med utgangspunkt i felles erfaringer. Dette gjelder både kapital- og pensjonsforsikring. Uførepremiene er basert på selskapets egne erfaringer.

Risikopremien i kollektive forsikringer i Sverige beregnes som en utjevnet premie innenfor forsikringsfellesskapet, basert på kollektivet fordeling på alder og kjønn, samt behovet for etterlattedekning. Risikopremien for individuelle forsikringer fastsettes individuelt og basere seg på alder og kjønn.

SPP revidert sine dødelighetsforutsetninger som benyttes i beregningen av forsikringstekniske avsetninger i 2014. Selskapets forutsetninger er fastsatt basert på den bransjefelles dødelighetstariffen DUS 06 og justert for selskapets egne observasjoner.

Forsikring

For gruppelivsforsikring og enkelte risikodekninger innen kollektiv pensjon er tariffene i tillegg til alder og kjønn også avhengig av næring/yrke. Innen gruppelivsforsikring benyttes også erfaringstariffing. For gruppelivsforsikring er standardtariffen, både for død og uførhet, basert på selskapets egne erfaringer.

Storebrand har fra og med desember 2014 tariffert nye individuelle kapitalforsikringer kjønnsnøytralt. Det vil si at kjønn ikke benyttes ved fastsetting av premien.

For skadeforsikring (yrkesskade, eiendom og motor) er tariffene basert på selskapets egne erfaringer.

Styring av forsikringsrisiko

I den eksisterende forsikringsporteføljen overvåkes forsikringsrisikoen innen hver bransje. Utviklingen av risikoresultatene følges gjennom året. For hver type av risiko utgjør det ordinære risikoresultat for en periode differansen mellom de risikopremier selskapet har tatt inn for perioden og de avsetninger og utbetalinger som man må gjøre for de forsikringstilfeller som inntreffer i perioden. Forsikringstilfeller som man ikke har fått melding om, men som man av erfaring må anta er inntruffet, hensyntas.

Ved tegning av individuelle risikoprodukter i Norge gjennomføres det en helsevurdering av kunden. Resultatet av vurderingen gjenspeiles i nivået på risikopremien som kreves. Ved inngåelse av kollektive avtaler med risikodekninger foretas en helsevurdering av de ansatte i bedrifter med få ansatte, for øvrig kreves arbeidsdyktighetserklæring. I underwritingen tas det også hensyn til bedriftens næringskategori, bransje og sykehistorikk.

For alle produkter utgjør storskader eller spesielle hendelser en stor risiko. De største skadene vil typisk være innenfor gruppeliv, yrkesskade og personskaade motor.

Selskapet styrer sin forsikringsrisiko gjennom ulike reassuransprogram. Gjennom katastrofereassurans (excess of loss) dekkes tap (engangsersatninger og reserveavsetninger) utover en nedre grense ved 2 eller flere dødsfall eller uføretilfeller som følge av samme begivenhet. Dekningen har også en øvre grense. Gjennom en reassuransavtale for et enkelt liv dekkes døds- og uførerisiko som overstiger selskapets praktiserte maksimale risikobeløp for egen regning. Selskapets maksimale risikobeløp for egen regning er forholdsvis høye og gjenforsikret risiko er derfor av beskjedne størrelse.

Selskapet styrer også sin forsikringsrisiko gjennom internasjonal pooling. Dette innebærer at multinasjonale bedriftskunder kan få utlignet resultatene mellom de ulike enhetene internasjonalt. Pooling tilbys for gruppeliv og risikodekninger innenfor kollektiv ytelses- og innskuddspensjon.

Risikoresultat

I tabellen nedenfor er risikoresultatet for de største virksomhetene i konsernet spesifisert, i tillegg oppgis resultateffekten knyttet til reassurans og pooling.

SPESIFIKASJON AV RISIKORESULTAT

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring AS		SPP	
	2015	2014	2015	2014
Overlevelsesresultat	-130	61	51	-119
Dødsfallsresultat	266	261	8	81
Uføresultat	313	410	79	93
Gjenforsikring	-9	-37	-3	-4
Pooling	-72	-114	-2	-1
Annet	-26	-4	-13	476
Sum risikoresultat	342	577	121	526

Risikoresultatet for Storebrand Livsforsikring AS i tabellen over viser samlet risikoresultat før fordeling kunder og eier. Se risikoresultat note 4 for prinsippene for fordeling av risikoresultat mellom kunder og eier.

Note 8 - Finansiell markedsrisiko

Markedsrisiko er endring i verdier som skyldes at finansmarkedspriser eller volatilitet avviker fra det som er forventet. Omfatter også risiko for at verdien av forsikringsforpliktelsen utvikler seg ulikt fra eiendelene.

De vesentligste markedsrisikoene for Storebrand er aksjemarkedsrisiko, kredittrisiko, eiendomsrisiko, renterisiko og valutarisiko.

For livselskapene er de finansielle eiendelene plassert i en rekke delporteføljer. Markedsrisikoen påvirker Storebrands inntekt og resultat ulikt for de forskjellige delporteføljene. Det er tre hovedtyper av delporteføljer, selskapsporteføljer, kundeporteføljer uten garanti (fondsforsikring) og garanterte kundeporteføljer.

Markedsrisikoen i selskapsporteføljene påvirker resultatet fullt ut.

Markedsrisikoen i kundeporteføljer uten garanti er tatt for kunders regning og risiko, slik Storebrand ikke treffes direkte av verdiendringer. Men verdiendringer påvirker Storebrands resultater indirekte. Inntektene er i stor grad basert på reservestørrelse, mens kostnadene i større grad er faste. Lavere finansmarkedsavkastning enn forventet vil derfor få en negativ effekt på Storebrands inntekt og resultat.

For garanterte kundeporteføljer vil nettorisikoen for Storebrand være lavere enn brutto markedsrisiko. Graden av risikodemping avhenger av flere forhold. De viktigste er størrelse og fleksibilitet av kundebuffer og nivå og varighet på avkastningsgarantien. I de tilfeller hvor avkastningen ikke er høy nok til å dekke den garanterte renten, vil manglende avkastning dekkes ved å bruke kundebuffer i form av risikokapital som er bygd opp av tidligere års overskudd. Risikokapitalen består i hovedsak av kursreserver, tilleggsavsetninger og villkorad återbæring. Eier er ansvarlig for eventuelt udekket beløp. Dette er nærmere beskrevet i eget avsnitt om garanterte kundeporteføljer nedenfor.

For garanterte kundeporteføljer påvirkes risikoen av endringer i rentenivået. Fallende rente er positivt for investeringsavkastningen på kort sikt som følge av kursstigning på obligasjoner, men det er negativt på lang sikt fordi det reduserer sannsynligheten for å få en avkastning høyere enn garanti. Gjennom 2015 har rentene falt, spesielt i den korte enden av rentekurven. I Sverige er pengemarkedsrenten negativ. Norges Bank har signalisert at renten vil bli holdt lav i flere år fremover. Fripoliser har spesielt høy risiko i et lavrentescenario fordi det er svært begrensede muligheter til å endre pris eller vilkår. I Norge dempes effekten av lav rente av en stor andel amortisert kost porteføljer som vil nytte godt av papirer kjøpt inn på høyere rentenivåer enn dagens.

Sammensetningen av de finansielle eiendelene innenfor hver delportefølje følger av selskapets investeringsstrategi. Investeringsstrategien etablerer også retningslinjer og rammer for selskapets risikostyring, kredittksponeering, motpartseksponeering, valutarisiko, bruk av derivatinstrumenter og krav til likviditet.

AKTIVAALLOKERING

	Kundeporteføljer med garanti	Kundeporteføljer uten garanti	Selskaps-porteføljer
Annet	1%		
Eiendom	11%		
Obligasjoner til amortisert kost	35%		11%
Pengemarked	2%	3%	50%
Obligasjoner	41%	17%	39%
Aksjer	10%	79%	1%
Totalt	100%	100%	100%

For selskapsporteføljene ønsker Storebrand å ta lav finansmarkedsrisiko, og det meste av midlene er plassert i kort- og mellomlangsiktede rentepapirer med lav kredittrisiko.

For kundeporteføljer uten garanti (fondsforsikring) er det den forsikrede selv som står den finansielle risikoen, og den forsikrede kan selv velge risikoprofil. Storebrands rolle er å tilby et godt og bredt fondsutvalg, sette sammen profiler tilpasset ulik risikoprofil og tilby systematisk nedtrapping av risiko mot pensjonsalder. De største markedsrisikoene er aksjemarkedsrisiko og valutarisiko.

For garanterte kundeporteføljer er de største markedsrisikoene knyttet til aksjerisiko, renterisiko, kredittrisiko og eiendomsrisiko.

Gjennom 2015 er aksjeandelen redusert, mens investeringer i selskapsobligasjoner er økt. I Norge er mesteparten av kredittrisikoen knyttet til papirer som bokføres til amortisert kost. Det reduserer resultatrisikoen vesentlig. For aksjerisiko benyttes dynamisk risikostyring, der målet er å opprettholde en god risikobærende evne og fortløpende tilpasse den finansielle risikoen til selskapets soliditet. Gjennom utøvelsen av denne type risikostyring forventer Storebrand å skape god avkastning hvert enkelt år og over tid.

For selskapsporteføljer og garanterte kundeporteføljer er størstedelen av eiendeler i annen valuta enn hjemlandsvaluta valutasikret. Det begrenser valutarisikoen fra investeringsporteføljen. I konsernregnskapet vil verdien av eiendeler og resultater fra den svenske virksomheten påvirkes av endring i verdien av svenske kroner. Storebrand Livsforsikring AS har valutasikret deler av verdien av SPP.

(NOK mill.)	Balanse poster	Valuta	Nettoposisjon	
	eksklusive valuta derivater	terminer	i valuta	i NOK
	Netto på balansen	Netto salg		
DKK	1 716		1 716	2 210
EUR	754	-793	-39	-375
GBP	151	-111	40	527
SEK	167 782	6 986	174 769	183 492
USD	1 710	-2 473	-763	-6 757
NOK1)	12 897		12 897	12 897
Andre valutatyper				-933
Forsikringsforpliktelser i valuta	-176 070		-176 070	-184 858
Sum nettoposisjon valuta 2015				6 203
Sum nettoposisjon valuta 2014				7 844

1) Aksje- og rentefond denominert i NOK med utenlandsk valutaeksponering i blant annet EUR og USD utgjør 9,2 milliarder kroner.

Tabellen over viser valutaposisjoner pr 31.12.15. Valutaeksponering er hovedsakelig knyttet til livsforsikringsvirksomhetene.

STOREBRAND LIVSFORSIKRING:

Selskapet foretar løpende sikring av det alt vesentlige av sin valutarisiko i kundeporteføljene. Valutarisiko eksisterer i utgangspunktet som følge av investeringer i internasjonale verdipapirer, og i et visst omfang også som følge av ansvarlige lån i fremmed valuta. Sikring gjøres ved hjelp av valutaterminer på porteføljnivå, og valutaposisjonene følges løpende opp mot en totalramme. Negative valutaposisjoner lukkes senest påfølgende dag etter at de oppstod. I tillegg er det gitt separate rammer for å kunne ta aktive valutaposisjoner. Storebrand bruker et prinsipp for valutasikringen som benevnes bloksikring, som effektiviserer gjennomføringen av valutasikringen.

SPP:

SPP valutasikrer sine internasjonale investeringer til en viss grad. Valutaeksponering kan være mellom 0 og 30 prosent i henhold til investeringsstrategi.

BANKVIRKSOMHETEN:

Storebrand Bank ASA sikrer nettoposter i balansen med terminkontrakter.

Nærmere om garanterte kundeporteføljer

STOREBRAND LIVSFORSIKRING

Den årlige garanterte avkastningen til kundene følger grunnlagsrenten. I 2015 ble nye premier tatt inn til en grunnlagsrente på 2,0 prosent og oppregulering av pensjon skjer med 0,5 prosent grunnlagsrente.

Avsetninger til forsikringsfond per 31.12 fordeler seg prosentvis slik på ulike satser for årlig grunnlagsrente:

GRUNNLAGSRENTE

	2015	2014
6%	0,3 %	0,3 %
5%	0,4 %	0,4 %
4%	50,4 %	51,4 %
3,4 %	0,6 %	0,7 %
3%	31,0 %	32,6 %
2,75%	1,5 %	1,4 %
2,50%	11,7 %	12,1 %
2,00%	3,5 %	0,5 %
0,50%	0,2 %	0,0 %
0%	0,6 %	0,6 %

GJENNOMSNITTLIG GRUNNLAGSRENTE I PROSENT

(NOK mill.)	2015	2014
Individuell kapitalforsikring	3,4 %	3,2 %
Individuell pensjonsforsikring	3,9 %	3,9 %
Kollektiv pensjonsforsikring	2,9 %	3,0 %
Fripoliser	3,5 %	3,5 %
Gruppelivsforsikring	0,1 %	0,2 %
Samlet	3,3 %	3,3 %

Det er ikke rentegaranti på premiefond, innskuddsfond, pensjonistenes overskuddsfond og tilleggsvsetninger.

Rentegarantien skal oppfylles på årlig basis. Oppnår selskapet ett enkelt år en avkastning som er lavere enn den garanterte renten, kan inntil ett års garantert rente for den enkelte kontrakt dekkes av kontraktens tilleggsvsetning.

Det er innført ny levetidstariff (K2013) for kollektiv pensjon og fripoliser fra 2014. For eksisterende reserve har Finanstilsynet godkjent 7 års opptrappingsplan, og kundeavkastning utover garanti kan bidra til oppreservering. I opptrappingsperioden gir det en risikøkning som kan sammenlignes med å øke garantirenten. Minimum 20 prosent av den enkelte kundes oppreservering må dekkes av Storebrand.

For å oppnå tilstrekkelig avkastning, er det nødvendig å ta investeringsrisiko, i hovedsak ved å investere i aksjer, eiendom og selskapsobligasjoner. Det er mulig å redusere markedsrisikoen på kort sikt, men da reduseres sannsynligheten for å nå nødvendig avkastningsnivå. Risikostyringen skal balansere disse hensynene, inkludert effekten på avkastningskrav fra oppreserveringsbehovet. Det benyttes også dynamisk risikostyring av aksjeandel.

Renterisiko er i en spesiell stilling fordi renteendringer også påvirker den virkelige verdien av forsikringsforpliktelsen (selv om den regnskapsmessige verdien av norske forpliktelser med rentegaranti ikke innregnes til markedsverdi). Siden pensjonsutbetalingene kan ligge svært langt fram i tid, har forsikringsforpliktelsen stor rentefølsomhet. I den norske virksomheten vil økt rentefølsomhet fra investeringene gi økt risiko for avkastning under garanti. Risikostyringen skal derfor balansere risikoen for årets resultat (rente opp) med reinvesteringsrisikoen hvis renten faller under garanti i fremtiden. Obligasjoner til amortisert kost er et viktig risikostyringsverktøy.

SPP PENSION & FÖRSÄKRING

Den garanterte renten fastsettes av forsikrings-selskapet og benyttes ved beregning av premien og den garanterte ytelsen. Den garanterte renten medfører ikke en årlig minimumsgaranti for avkastningen slik som i Norge.

SPP bærer risikoen for at det oppnås en avkastning lik garantert rente på forsikringstagerens midler over tid og at størrelsen på kontraktens aktiva er større enn nåverdien av forsikringsforpliktelsen. For individuell innskuddsbasert pensjon (IF) oppnår SPP overskuddsdeling dersom avkastningen overstiger garantert rente. Kontraktene må ha bufferkapital intakt for at overskuddsdeling skal representere en netto inntekt for SPP. For kollektiv ytelsesbasert pensjon (KF) kreves en viss konsolideringsgrad, det vil si at aktiva er større enn nåverdien av passiva med en viss prosentsats, for at eier skal få overskuddsdeling.

Dersom en forsikringskontrakt i selskapet har mindre aktiva enn markedsverdien av forpliktelsen avsettes det et egenkapitaltilskudd som reflekterer denne underverdien. Dette benevnes latent kapitaltilskudd (LKT) og endringer i denne størrelsen resultatføres løpende. Når kontraktens aktiva overstiger nåverdien av forpliktelsene, etableres en bufferstørrelse som benevnes villkorad återbäring (VÅB). Endringer i denne kundebufferen resultatføres ikke.

Rentegaranti i prosent	2015	2014
5,20%	12,7 %	14,4 %
4,50%	0,4 %	0,5 %
4,00%	1,4 %	1,6 %
3,00%	49,7 %	49,0 %
2,75%	6,9 %	6,6 %
2,70%	0,1 %	0,1 %
2,50%	6,8 %	6,5 %
1,60%	5,4 %	5,8 %
1,50%	3,9 %	4,7 %
1,20%	4,6 %	4,2 %
0,50%	4,0 %	3,2 %
0%	3,9 %	3,3 %

Gjennomsnittlig rentegaranti i prosent	2015	2014
Individuell pensjonsforsikring	3,0 %	3,0 %
Kollektiv pensjonsforsikring	2,6 %	2,6 %
Individuell tjenestepenjonsforsikring	3,1 %	3,1 %
Samlet	2,9 %	2,9 %

I den svenske virksomheten er styring av renterisiko basert på at renterisikoen fra eiendelene skal tilsvare renterisikoen fra forsikringsforpliktelsene.

SENSITIVITETSANALYSER

Tabellene viser reduksjon i bufferkapital for Storebrand Livsforsikring og SPP som følge av momentane verdiendringer knyttet til finansmarkedsrisiko. Bufferkapitalen består av kundebuffer der endring ikke påvirker selskapets resultat. Som følge av at bufferkapitalen ikke er jevnt fordelt mellom kundene, vil det oppstå en negativ resultateffekt for eier før alle buffere er brukt opp. Resultateffekten av stressene vil være vesentlig lavere enn endring i bufferkapital. Dette er nærmere beskrevet under det enkelte selskap.

Stressene er gjort for selskapsporteføljen og garanterte kundeporteføljer pr. 31.12.2015. Fondsforsikring uten avkastningsgaranti er ikke inkludert i analysen. For disse produktene er det kundene som står markedsrisikoen og effekten av markedsfall vil ikke påvirke bufferkapitalen eller resultatet direkte.

Størrelsen på stresset er det samme som benyttes i Risikobasert Tilsyn (RBT), det offisielle rapporteringsverktøyet til Finanstilsynet. Stressene er aksjefall på 20 prosent, eiendomsfall på 12 prosent, valuta økning på 12 prosent og fall i kredittobligasjoner basert på rating og durasjon. For renter stresses både økning og fall på 150 basispunkter, og det mest negative benyttes.

Fordi det er momentane markedsendringer som beregnes, vil den dynamiske risikostyringen ikke påvirke utfallet. Dersom det antas at markedsendringene inntreffer under en tidsperiode, vil den dynamiske risikostyringen redusere effekten av de negative utfallene noe.

Stressene er gjort hver for seg, men samlet markedsrisiko er mindre enn summen av enkeltstress fordi det er forutsatt diversifisering. Det er benyttet samme korrelasjon mellom stressene som for RBT.

STOREBRAND LIVSFORSIKRING

Endring i markedsverdi, 2015	NOK mill.	Prosent av buffer
Buffer til markedsrisiko fra RBT	7 924	
Renterisiko	2 722	34%
Aksjerisiko	2 397	30%
Eiendomsrisiko	2 850	36%
Valutarisiko	280	4%
Spreadrisiko	2 571	32%
Markedsrisiko (korrelert)	7 500	

Basert på stresstesten, har Storebrand Livsforsikring en samlet markedsrisiko på 7,5 milliarder kroner, mens bufferkapitalen utgjør 7,9 milliarder kroner. Bufferkapitalen består av tilleggsavsetninger som kan benyttes for 2016, kursreguleringsfond og netto urealiserte gevinster i selskapsporteføljen..

De største risikoene er knyttet til aksjerisiko, renterisiko (rente opp), eiendomsrisiko og kredittisiko (spread-risiko).

Stresstestene er gjort for alle investeringsprofiler med avkastningsgaranti og effekten fra hvert stress endrer avkastningen i hver profil. Hvis stresset fører til at avkastningen faller under garanti, vil resultatet for eier belastes dersom det ikke er tilstrekkelig buffer. Andre negative resultateneffekter er lavere avkastning fra selskapsporteføljen og at det ikke blir overskuddsdeling fra fripoliser og individuellkontrakter.

SPP PENSION & FÖRSÄKRING

Endring i markedsverdi, 2015	SEK mill.	Prosent av buffer
Buffer til markedsrisiko	5 343	
Renterisiko	-787	-15%
Aksjerisiko	1 279	24%
Eiendomsrisiko	684	13%
Valutarisiko	2 005	38%
Spreadrisiko	360	7%
Markedsrisiko (korrelert)	3 294	

Basert på stresstesten har SPP en samlet markedsrisiko på 3,3 milliarder svenske kroner, mens bufferkapitalen utgjør 5,3 milliarder kroner. Bufferkapital består av villkorad återbäring (opptjent kundeoverskudd) minus latent kapitaltilskudd.

De største risikoene er knyttet til aksjerisiko, kredittisiko og eiendomsrisiko.

Stresstestene er gjort for alle investeringsprofiler med avkastningsgaranti og effekten fra hvert stress endrer avkastningen i hver profil. Buffersituasjonen for den enkelte kontrakt vil avgjøre om hele eller deler av verdifallet vil påvirke finansielt resultatet. Resultatet belastes bare for den delen av verdifallet som ikke kan avregnes mot kundenes allerede opptjente overskudd. I tillegg kan finansielt resultat påvirkes negativt av redusert overskuddsdeling og bortfall av indekseringsavgift.

ØVRIGE VIRKSOMHETER

Øvrige selskaper i Storebrand Livsforsikring konsern er ikke inkludert i sensitivitetsanalysen da markedsrisikoen i disse er liten. Egenkapitalen til disse selskapene er investert med lav eller ingen allokering til risikable aktiva, og produktene gir ikke opphav til direkte risiko for selskapet som følge av endringer av priser i kapitalmarkedet.

Note 9 - Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risiko for at selskapet ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering.

For forsikringsselskapene, spesielt livselskapene, er forsikringsforpliktelsen langsiktig og kontantstrømmene er i stor grad kjent lenge før de forfaller. I tillegg er det behov for likviditet for å håndtere utbetalinger knyttet til driften og likviditetsbehov knyttet til derivatkontrakter. Likviditetsrisikoen håndteres gjennom likviditetsprognoser og gjennom at deler av investeringene er plassert i svært likvide verdipapirer, f.eks. statsobligasjoner. Basert på disse tiltakene vurderes likviditetsrisikoen som lav.

Likviditetsrisiko er en av de viktigste risikofaktorer for bankvirksomheten og regelverket stiller krav til likviditetsstyring og likviditetsindikatorer. Retningslinjer for likviditetsrisiko spesifiserer prinsipper for likviditetsstyring, minimums likviditetsbeholdning og finansieringsindikatorer for måling av likviditetsrisiko. I tillegg utarbeides det årlig en fundingstrategi og fundingplan som legger overordnede rammer for bankens fundingvirksomhet.

Også for øvrige datterselskapene er det i tråd med lovkrav utarbeidet egne likviditetsstrategier. Disse strategiene spesifiserer rammer og tiltak for å sikre god likviditet og det spesifiseres en minste allokering til aktiva som kan omsettes på kort varsel. Strategiene definerer rammer for allokering til ulike typer aktiva, og medfører at selskapene har pengemarkedsplasseringer, obligasjoner, aksjer og andre likvide investeringer som kan omsettes ved behov.

I tillegg til klare strategier og risikostyring av likviditetsbeholdningen i hvert enkelt datterselskap har morselskapet i konsernet etablert en likviditetsbuffer. På overordnet nivå overvåkes utviklingen i likviditetsbeholdningene fortløpende i forhold til interne grenser. En særlig risiko er at finansmarkedene i perioder kan være lukket for nye låneopptak. Tiltak for å minimere likviditetsrisiko er å holde en jevn forfallstruktur på lånene, lave kostnader, en tilstrekkelig likviditetsbuffer og kredittavtaler med banker som selskapet kan trekke på dersom det skulle være nødvendig.

UDISKONTERTE KONTANTSTRØMMER FINANSIELLE FORPLIKTELSE¹

(NOK mill.)	0-6 mnd	6-12 mnd	1-3 år	3-5 år	over 5 år	Sum verdi	Balanseført verdi
Ansvarlig lånekapital ²	295	97	2 381	2 409	4 721	9 903	7 766
Gjeld til kredittinstitusjoner	416					416	416
Innskudd fra kunder i bankvirksomhet	17 825					17 825	17 825
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	4 147	212	8 918	5 640		18 917	15 475
Annen kortsiktig gjeld	6 736					6 736	6 614
Ikke innkalt restforpliktelse Limited Partnership	3 922					3 922	
Ubenyttede kredittrammer utlån	3 728					3 728	
Lånetilsagn	1 981					1 981	
Sum finansielle forpliktelser 2015	39 050	309	11 299	8 049	4 721	63 428	48 095
Derivater knyttet til innlån 2015	-103	-22	-131	-126	-186	-568	-1 256
Sum finansielle forpliktelser 2014	41 498	410	9 488	6 891	5 104	63 392	51 726

1) Forpliktelser som kan kreves tilbakebetaling umiddelbart inngår i kolonnen for 0-6 mnd.

2) På evigvarende ansvarlig lån er kontantstrømmen beregnet frem til første call.

SPESIFIKASJON ANSVARLIG LÅNEKAPITAL

(NOK mill.)	Nominell verdi	Valuta	Rente	Forfall	Balanseført verdi
Utsteder					
Fondsobligasjoner¹					
Storebrand Livsforsikring AS	1 500	NOK	Flytende	2 018	1 503
Evigvarende ansvarlig lån					
Storebrand Livsforsikring AS	1 000	NOK	Flytende	2 020	999
Storebrand Livsforsikring AS	1 100	NOK	Flytende	2 024	1 097
SPP Pension & Försäkring AB	700	SEK	Flytende	2 019	732
Tidsbegrenset ansvarlig lån					
Storebrand Livsforsikring AS	300	EUR	Fast	2 023	3 158
Storebrand Bank ASA	150	NOK	Flytende	2 017	151
Storebrand Bank ASA	125	NOK	Flytende	2 019	126
Sum ansvarlige lån og fondsobligasjoner 2015					7 766
Sum ansvarlige lån og fondsobligasjoner 2014					7 826

1) I tillegg har Storebrand Bank ASA utstedte fondsobligasjoner/hybridkapital som er klassifisert som egenkapital. Se oppstilling over endring i egenkapital.

SPESIFIKASJON GJELD TIL KREDITTINSTITUSJONER

(NOK mill.)	Balanseført verdi	
	2015	2014
Forfall		
2015		19
2016	416	
Sum gjeld til kreditinstitusjoner	416	19

SPESIFIKASJON GJELD STIFTET VED UTSTEDELSE AV VERDIPAPIRER

(NOK mill.)	Balanseført verdi	
	2015	2014
Forfall		
2015		1 706
2016	1 922	3 606
2017	4 311	4 542
2018	4 068	1 539
2019	2 246	2 267
2020	2 928	327
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	15 475	13 986

Til inngåtte låneavtaler er det knyttet standard covenantskrav. I 2015 er alle betingelser og vilkår i henhold til inngåtte låneavtaler innfridd.

I henhold til låneprogrammet i Storebrand Boligkreditt AS er selskapets krav til overpantsettelse 109,5 prosent oppfylt.

Trekkfasiliteter

Storebrand ASA har en ubenyttet trekkfasilitet på EUR 240 millioner.

Fasiliteter til Storebrand Boligkreditt AS

Storebrand Bank har to trekkfasiliteter med Storebrand Boligkreditt AS. Den ene trekkfasiliteten er en ordinær kassekreditt og har en ramme på 6 milliarder kroner. Denne har ingen utløpsdato, men kan sies opp av banken med 15 måneders oppsigelsestid. Den andre fasiliteten skal til enhver tid ha en tilstrekkelig stor ramme til å dekke renter og avdrag på obligasjoner med fortrinnsrett og tilknyttede derivater kommende 12 måneder. Trekkrettigheten er ikke oppsigelig fra banken før tidligst 3 måneder etter forfall på obligasjoner med fortrinnsrett og tilknyttede derivater med lengst løpetid.

Note 10 - Utlån og motpartsrisiko derivater

Storebrand har risiko for tap knyttet til at motparter ikke oppfyller gjeldsforpliktelser. Risikoen omfatter tap på utlån, men også tap knyttet til manglende kontrakts-oppfyllelse fra motparter i finansielle derivater. Kreditt-tap knyttet til verdipapirporteføljen er kategorisert som markedsrisiko og omtalt i note 8, finansiell markedsrisiko.

KREDITTRISIKO PÅ UTLÅNSPORTEFØLJEN

ENGASJEMENTER FORDELT PÅ KUNDEGRUPPER

(NOK mill.)	Utlån til og fordringer på kunder	Garantier	Ubenyttede kreditt-rammer	Sum engasjementer	Mislighold uten identifisert verdifall	Mislighold med identifisert verdifall	Individuelle nedskrivninger	Netto misligholdte engasjementer
Utvikling av byggeprosjekter	957	2		959				
Omsetning og drift av fast eiendom	6 550	46		6 596		98	38	60
Tjenesteytende næringer	697		2	698				
Lønnstakere og andre	26 810	1	3 702	30 513	83	65	24	124
Andre	366		25	391	5	2	1	6
Sum	35 379	49	3 728	39 157	87	166	63	190
- Individuelle nedskrivninger	-63			-63				
+ Gruppenedskrivninger	-36	-1		-36				
Sum utlån til og fordringer på kunder 2015	35 281	49	3 728	39 058	87	166	63	190
Sum utlån til og fordringer på kunder 2014	33 147	90	3 844	37 081	77	76	33	120

Inndelingen i kundegrupper er basert på Statistisk Sentralbyrås standard for sektor- og næringsgruppering. Den enkelte kundes innplassering er bestemt av kundens hovedvirksomhet.

UTLÅN

Som følge av en konsernprioritering på kapitalbruk i Storebrand og en strategisk vurdering av fremtidig retning for konsernet, er bedriftsmarkedssegmentet i banken ikke lenger prioritert som kjernevirksomhet og skal bygges ned og på sikt avvikles.

Utlånsporteføljen består av inntektsgenererende eiendom og utviklingseiendom med få kunder og få mislighold, og risikovurdering av debitor er omfattende og kompleks.

Bedriftsmarkeds portefølje er sikret i det vesentlig med pant i næringsseiendom.

I personmarkedet er det hovedsakelig lån med pant i boligeiendom. Det er om lag 26,6 milliarder kroner i utlån til boligengasjementer med ytterligere 2,6 milliarder kroner i ubenyttede kredittrammer. Total engasjement i boligengasjementer er dermed om lag 29,2 milliarder kroner. Kunder vurderes etter evne og vilje til å betale lånet. I tillegg til betjeningsevne sjekkes kundene ift. policyregler, og kundene scores i en scoringsmodell.

Gjennomsnittlig veid belåningsgrad for personmarkedslån er om lag 58 prosent for boligengasjementer. I overkant av 84 prosent av engasjementene er innenfor 80 prosent belåningsgrad og om lag 97 prosent er innenfor 90 prosent belåningsgrad. Om lag 49 prosent av boligengasjementene er innenfor 60 prosent. Porteføljen anses å inneha lav til moderat kredittrisiko, i tråd med bankens risikoappetitt.

SAMLET ENGASJEMENTSBELØP FORDELT ETTER GJENSTÅENDE LØPETID

(NOK mill.)	2015				2014			
	Utlån til og fordringer på kunder	Garantier	Ubenyttede kreditt-rammer	Sum engasjementer	Utlån til og fordringer på kunder	Garantier	Ubenyttede kreditt-rammer	Sum engasjementer
Inntil 1 mnd	215			215	250	3	13	266
1 - 3 mnd	214		1	215	2 783	86	36	2 905
3 mnd - 1 år	701	3	62	767	1 603		24	1 628
1 - 5 år	7 961	46	994	9 000	27 419	1	3 740	31 160
over 5 år	26 288		2 671	28 959	1 144	1	31	1 176
Sum brutto engasjement	35 379	49	3 728	39 157	33 200	90	3 844	37 134

Engasjementer vurderes som misligholdt når en kreditt er overtrukket mer enn 90 dager og når et nedbetalingslån har restanse mer enn 90 dager og beløpet er minst 2000 kroner.

KREDITTRISIKO OPPDELT ETTER KUNDEGRUPPER

(NOK mill.)	Brutto misligholdte engasjementer	Individuelle nedskrivninger	Netto misligholdte engasjementer	Sum resultatførte verdiendringer i perioden
Omsetning og drift av fast eiendom	32	34	-1	24
Lønnstakere og andre	148	24	124	1
Andre	7	1	6	
Sum 2015	187	58	129	25
Sum 2014	153	33	120	-50

Ved mislighold vil Storebrand Bank ASA selge sikkerhetene eller overta eiendelene dersom det er mest hensiktsmessig.

MOTPARTSRISIKO

(NOK mill.)	Sikkerhetsstillelser					
	Balansførte eiendeler	Balansførte forpliktelser	Netto eiendeler	Kontanter (+/-)	Verdipapirer (+/-)	Netto eksponering
Investeringer underlagt netting agreements	4 451	3 351	1 100	2 275	-206	-941
Investeringer ikke underlagt netting agreements	252		252			
Sum 2015	4 703	3 351	1 352			

For å redusere motpartsrisiko på utestående derivattransaksjoner er det inngått rammeavtaler med motparter som blant annet regulerer hvordan sikkerheter skal stilles for endringer i markedsverdier som beregnes på daglig basis.

FORFALTE ENGASJEMENTER/OBLIGASJONER

Aldersfordeling på forfalte engasjementer uten nedskrivning

(NOK mill.)	2015				2014			
	Utlån til og fordringer på kunder	Garantier	Ubenyttede kreditt-rammer	Sum engasjementer	Utlån til og fordringer på kunder	Garantier	Ubenyttede kreditt-rammer	Sum engasjementer
Forfalt 1 - 30 dager	465	18	5	488	871		4	875
Forfalt 31 - 60 dager	89			90	110			110
Forfalt 61- 90 dager	30			31	60		1	61
Forfalt over 90 dager	87		1	88	76		1	77
Sum	672	18	6	696	1 117		6	1 123

Note 11 - Kreditteksponering

Grensene for kredittisiko mot den enkelte motpart og samlet innenfor ratingkategorier besluttet av styrene i de enkelte selskapene i konsernet. Det er lagt vekt på at kreditteksponeringen er diversifisert for å unngå konsentrasjon av kredittisiko mot enkelte debitorer og sektorer. Endringer i debitors kredittvurdering overvåkes og følges opp. Konsernet benytter så langt det er mulig publiserte kredittranger supplert med egne vurderinger.

KREDITTRISIKO FORDELT PÅ MOTPART

OBLIGASJONER OG ANDRE VERDIPAPIRER MED FAST AVKASTNING TIL VIRKELIG VERDI

Debitorkategori etter garantist

(NOK mill.)	AAA Virkelig verdi	AA Virkelig verdi	A Virkelig verdi	BBB Virkelig verdi	NIG Virkelig verdi	Sum Virkelig verdi
Stat- og statsgaranterte obligasjoner	40 945	13 611	346	478	118	55 497
Finans- og foretaksobligasjoner	170	8 316	26 141	24 881	3 809	63 316
Verdipapiriserte obligasjoner	40 965	3 178	3 532	3 654	1 392	52 722
Overnasjonale organisasjoner	3 492	435	2 142	3 295	181	9 544
Sum rentebærende verdipapirer vurdert fordelt etter rating	85 571	25 540	32 161	32 307	5 500	181 079
Obligasjonsfond ikke forvaltet av Storebrand						8 745
Ikke rentebærende papirer i obligasjonsfond, forvaltet av Storebrand						953
Sum 2015	85 571	25 540	32 161	32 307	5 500	190 776
Sum 2014	89 776	21 893	29 080	27 730	6 247	184 275

RENTEBÆRENDE VERDIPAPIRER TIL AMORTISERT KOST

Debitorkategori etter garantist

(NOK mill.)	AAA Virkelig verdi	AA Virkelig verdi	A Virkelig verdi	BBB Virkelig verdi	NIG Virkelig verdi	Sum Virkelig verdi
Stat- og statsgaranterte obligasjoner	2 638	6 833	1 151	1 144	962	12 728
Finans- og foretaksobligasjoner	1 103	10 760	14 247	6 957	5 035	38 102
Verdipapiriserte obligasjoner	26 119	2 713	945	498	2 993	33 267
Overnasjonale organisasjoner	8 205	6 284	1 158	3 110	264	19 021
Sum 2015	38 064	26 589	17 501	11 709	9 255	103 118
Sum 2014	44 114	22 153	16 524	8 809	3 921	95 521

MOTPARTER

(NOK mill.)	AAA Virkelig verdi	AA Virkelig verdi	A Virkelig verdi	BBB Virkelig verdi	Øvrige Virkelig verdi	NIG Virkelig verdi	Sum Virkelig verdi
Derivater		2 230	2 021	436		127	4 813
Herav derivater i obligasjonsfond, forvaltet av Storebrand		102	7				109
Sum derivater eksklusiv derivater i obligasjonsfond 2015		2 127	2 014	436		127	4 703
Sum derivater eksklusiv derivater i obligasjonsfond 2014		1 846	3 923	686			6 455
Bankinnskudd	189	5 245	2 222	1	40	58	7 754
Herav bankinnskudd i obligasjonsfond forvaltet av Storebrand		495					495
Sum bankinnskudd eksklusiv bankinnskudd i obligasjonsfond 2015	189	4 750	2 222	1	40	58	7 259
Sum bankinnskudd eksklusiv bankinnskudd i obligasjonsfond 2014	181	4 870	3 523	40	56		8 671
Utlån til kredittinstitusjoner		72	51				123

Ratingklasser er basert på Standard & Poor's
NIG = Non-investment grade.

Note 12 - Risikokonsentrasjoner

Det meste av risikoen for Storebrand konsern er knyttet til de garanterte pensjonsproduktene i livselskapene. Disse risikoene er konsolidert i Storebrand Livsforsikring konsern som omfatter både Storebrand Livsforsikring AS, SPP Pension & Försäkring AB og virksomheten i Irland og på Guernsey (BenCo). Øvrige selskaper direkte eid av Storebrand ASA som er eksponert for vesentlige risikoer er Storebrand Forsikring AS, Storebrand Helseforsikring AS, Storebrand Asset Management AS og Storebrand Bank ASA.

I livvirksomhetene er det meste av risikoen tatt på vegne av kunder. Den totale risikoen må derfor ses i sammenheng med i hvor stor grad negative utfall treffer eier. For øvrige selskaper vil hele risikoen treffe eier.

For livvirksomheten er de store risikoene ganske sammenfallende for Norge og Sverige. Markedsrisikoen vil i stor grad være avhengig av globale forhold som påvirker investeringsporteføljene i alle virksomhetene. Forsikringsrisikoen vil kunne slå mer ulikt ut for de forskjellige selskapene, men spesielt langt liv risikoen kan påvirkes av universelle utviklingstrekk.

Både forsikringsvirksomheten og bankvirksomheten er eksponert mot kredittisiko. Forsikringsvirksomheten har i hovedsak kredittisiko knyttet til obligasjoner med stor geografisk og bransjemessig spredning, mens banken i hovedsak har eksponering mot direkte utlån til bolig i Norge. I tillegg har banken eksponering mot utlån i bedriftsmarkedet hovedsakelig relatert til eiendom. Det er ingen vesentlig konsentrasjonsrisiko på tvers av obligasjoner og utlån.

Finansmarkeds- og investeringsrisiko er i hovedsak knyttet til kundeporteføljene i livvirksomheten. Risiko knyttet til negative utfall i finansmarkedet er beskrevet og kvantifisert i note 8, finansiell markedsrisiko. Bankvirksomheten har liten direkte eksponering mot andre risikotyper enn kreditt.

En renteoppgang vil på kort sikt ramme avkastningen i livselskapene negativt. En renteoppgang kan også gi bankkunder lavere betjeningsevne og økte tap for bankvirksomheten.

Risikoen fra skade- og helseforsikringsrisikoen i Storebrand Skadeforsikring AS og Storebrand Helseforsikring AS har lav samvariasjon med risikoen fra resten av virksomhetene i konsernet.

I kapitalforvaltningsvirksomheten er hovedrisikoen operasjonell, i form av atferd som kan utløse erstatninger og/eller påvirke omdømme. Siden kapitalforvaltningsselskapet er hovedforvalter for forsikringsvirksomhetene, vil feil i kapitalforvaltningen kunne forplante seg til feil i forsikringsvirksomheten.

Note 13 - Verdsettelse av finansielle instrumenter og eiendommer

VERDSETTELSE AV FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL AMORTISERT KOST

Utlån til kunder/gjeld til kredittinstitusjoner/gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer for Storebrand Bank:

Virkelig verdi på utlån til kunder med regulerbar rente er vurdert til bokført verdi. Virkelig verdi på utlån til bedriftskunder med marginlån er imidlertid svakt lavere enn bokført verdi da enkelte lån løper med lavere margin enn de ville gjort dersom de var tatt opp per utgangen av 2015. Mindreverdien er beregnet ved å neddiskontere differansen mellom avtalt margin og dagens markedspris over gjenværende løpetid. I tillegg er virkelig verdi justert for nedskrivninger. Virkelig verdi på utlån, gjeld til kredittinstitusjoner og gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer er basert på verdsettingsteknikker. I verdsettingsteknikkene benyttes rentekurver og kredittspreader fra eksterne leverandører, dog med unntak av utlån som vurderes til spreader for tilsvarende nye lån.

Obligasjoner og ansvarlige lån til amortisert kost:

Virkelig verdi for obligasjonene er som hovedregel basert på innhentede kurser fra Reuters og Bloomberg. Obligasjoner som ikke kvoteres regelmessig vil normalt verdsettes basert på anerkjente teoretiske modeller. Sistnevnte gjelder i særlig grad obligasjoner denominert i norske kroner. Som grunnlag for slik verdsettelse benyttes diskonteringsrenter bestående av swaprenter tillagt en kredittpremie. Kredittpremien vil oftest være utstederspesifikk, og normalt basert på konsensus av kredittspreader kvotert av et utvalg meglerforetak. Gjennomført nedskrivningstest har ikke medført behov for noen nedskrivning i 2015.

(NOK mill.)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum virkelig verdi 31.12.15	Sum virkelig verdi 31.12.14	Balanse- ført verdi 31.12.15	Balanse- ført verdi 31.12.14
	Kvoterte priser	Observerbare forutsetninger	Ikke observerbare forutsetninger				
Finansielle eiendeler							
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner		123		123	207	123	207
Utlån til kunder		25 702	8 330	34 032	32 107	34 066	32 158
Obligasjoner holdt til forfall		17 578		17 578	17 794	15 648	15 131
Obligasjoner klassifisert som utlån og fordring		85 540		85 540	77 727	76 888	67 019
Sum virkelig verdi per 31.12.15		128 943	8 330	137 273			
Sum virkelig verdi per 31.12.14	101	127 734			127 835		
Finansielle forpliktelser							
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer		15 428		15 428	14 156	15 475	13 986
Gjeld til kredittinstitusjoner		12		12	19	12	19
Innskudd fra kunder i bankvirksomhet (ekskl innskudd fra konsernselskap)		17 825		17 825	19 358	17 825	19 358
Ansvarlig lånekapital		7 709		7 709	8 072	7 766	7 826
Sum virkelig verdi per 31.12.15		40 973		40 973			
Sum virkelig verdi per 31.12.14		41 606			41 606		

VERDSETTELSE AV FINANSIELLE INSTRUMENTER OG EIENDOMMER TIL VIRKELIG VERDI

Konsernet gjennomfører en omfattende prosess for å sikre en mest mulig markedsriktig verdifastsettelse av finansielle instrumenter. Børsnoterte finansielle instrumenter verdsettes basert på offisielle sluttkurser fra børs innhentet gjennom Reuters og Bloomberg. Fondsandeler er generelt verdsatt til oppdaterte offisielle NAV-kurser der slike finnes. Obligasjoner verdsettes som hovedregel basert på innhentede kurser fra Bloomberg og Reuters. Obligasjoner som ikke kvoteres regelmessig vil normalt verdsettes basert på anerkjente teoretiske modeller. Sistnevnte gjelder i særlig grad obligasjoner denominert i norske kroner. Som grunnlag for slik verdsettelse benyttes diskonteringsrenter bestående av swaprenter tillagt en kredittpremie. Kredittpremien vil oftest være utstederspesifikk, og normalt basert på konsensus av kredittspreader kvotert av et utvalg meglerforetak.

Unoterte derivater, herunder primært rente- og valutainstrumenter, verdsettes også teoretisk. Pengemarkedsrenter, swaprenter, valutakurser og volatiliteter som danner grunnlag for verdsettelse hentes fra Reuters og Bloomberg.

Konsernet gjennomfører løpende kontroll for å sikre kvaliteten på innhentede markedsdata fra eksterne kilder. Slike kontroller vil generelt omfatte sammenligning av multiple kilder samt kontroll og rimelighetsvurdering av unormale endringer.

Konsernet kategoriserer finansielle instrumenter som verdsettes til virkelig verdi på tre forskjellige nivåer som er nærmere beskrevet nedenfor. Nivåene gir uttrykk for ulik grad av likviditet og ulike målemetoder. Selskapet har etablert verdsettelsesmodeller for å fange opp informasjon fra et bredt utvalg med godt informerte kilder med henblikk på å minimere usikkerhet knyttet til verdsettelsen.

NIVÅ 1:

FINANSIELLE INSTRUMENTER DER VERDSETTELSE ER BASERT PÅ KVOTERTE PRISER I AKTIVE MARKEDER FOR IDENTISKE EIENDELER

Denne kategorien inkluderer børsnoterte aksjer som over den foregående 3 måneders perioden har hatt en daglig gjennomsnittlig omsetning tilsvarende ca 20 millioner kroner eller mer. Aksjene anses på dette grunnlag å være tilstrekkelig likvide til å inngå i dette nivået. Obligasjoner, sertifikater eller tilsvarende instrumenter utstedt av nasjonal stat er generelt klassifisert på nivå 1. Når det gjelder derivater vil standardiserte aksjeindeks- og rentefutures omfattes på dette nivå.

NIVÅ 2:

FINANSIELLE INSTRUMENTER DER VERDSETTELSE ER BASERT PÅ OBSERVERBAR MARKEDSINFORMASJON IKKE OMFATTET AV NIVÅ 1

Denne kategorien omfatter finansielle instrumenter som verdsettes basert på markedsinformasjon som kan være direkte observerbar eller indirekte observerbar. Markedsinformasjon som er indirekte observerbar innebærer at prisene kan være avledet fra observerbare relaterte markeder. Nivå 2 omfatter aksjer eller tilsvarende egenkapitalinstrumenter der markedskurser er tilgjengelig, men der omsetningsvolum er for begrenset til å oppfylle kriteriet for nivå 1. Normalt vil aksjene på dette nivå være omsatt i løpet av siste måned. Obligasjoner og tilsvarende instrumenter er generelt klassifisert på dette nivå. Videre er rente- og valutawapper og ikke-standardiserte rente- og valutaderivater klassifisert på nivå 2. Fondsinvesteringer, med unntak av Private equity fond, er generelt klassifisert på nivå 2, og omfatter aksje-, rente- og hedgefond.

NIVÅ 3:

FINANSIELLE INSTRUMENTER DER VERDSETTELSE ER BASERT PÅ INFORMASJON SOM IKKE ER OBSERVERBAR I HENHOLD TIL NIVÅ 2

Aksjer klassifisert på nivå 3 omfatter primært investeringer i unoterte/private selskaper. Dette omfatter blant annet investeringer i skog, eiendom, mikrofinans og infrastruktur. Private equity er generelt, gjennom direkte investeringer eller investeringer i fond, klassifisert på nivå 3.

De typer verdipapirer som er klassifisert på nivå 3 er nærmere omtalt nedenfor med henvisning til verdipapirtype og verdsettelsesmetode. Storebrand er av den oppfatning at den verdsettelse som er lagt til grunn representerer beste estimat på verdipapirenes markedsverdi.

Aksjer

Av aksjer på nivå 3 er det skog som utgjør det aller meste av verdiene. De eksterne verdvurderingene er basert på modeller som inkluderer ikke observerbare forutsetninger. Utover de eksterne verdvurderinger som er gjennomført per 31. desember 2015 er aksjeinvesteringene verdsatt basert på verdjustert egenkapital rapportert fra eksterne kilder. For de største skoginvesteringene er det gjennomført omfattende eksterne verdvurderinger per 31.12 som danner grunnlag for verdsettelsen av selskapets investering. Av aksjer utenom skog er det primært direkte investeringer i private equity som ligger på nivå 3.

For direkte private equity-investeringer baseres verdsettelsen enten på siste foretatte transaksjon eller en modell hvor selskap som har løpende virksomhet vurderes ved å sammenlikne nøkkeltall med tilsvarende børsnoterte selskap eller grupper av tilsvarende børsnoterte selskap. Verdien reduseres i noen tilfeller med en likviditetsrabatt som kan variere fra investering til investering.

Fondsandeler

Av fondsandeler er det private equity-investeringer og eiendomsfond som utgjør majoriteten på nivå 3. Forøvrig finnes det også noen andre typer fond som infrastrukturfond og mikrofinansfond her. Hoveddelen av Storebrands private equity-investeringer er i form av private equity-fond. Disse fondsinvesteringene verdsettes basert på de verdier som rapporteres fra fondene. De fleste fondene rapporterer kvartalsvis, mens noen rapporterer sjeldnere. For de investeringer hvor Storebrand ikke har mottatt oppdatert verdvurdering innen avleggelsen av årsregnskapet legges siste mottatte verdvurdering til grunn, justert for kontantstrømmer og eventuelle markedseffekter i perioden fra siste verdvurdering og frem til rapporteringstidspunktet. Markedseffekten estimeres basert på type verdsettelse av selskapene i de underliggende fond, verdiutviklingen på relevante indekser justert for estimert beta mellom det aktuelle selskap og den relevante indeks.

For investeringer der Storebrand deltar som medinvestor sammen med en ledende investor som gjennomfører verdvurdering, og det ikke foreligger en nylig transaksjon, vil denne verdien etter kvalitetssikring i Storebrand legges til grunn. For investeringer hvor Storebrand ikke har mottatt oppdaterte verdvurderinger per 31.12 fra ledende investor innen avleggelsen av årsregnskapet legges tidligere verdvurdering til grunn justert for eventuelle markedseffekter i perioden fra siste verdvurdering og til rapporteringstidspunktet. Der det ikke foreligger separate verdvurderinger fra en ledende investor i syndikatet gjennomføres en separat verdsettelse som beskrevet over.

Utlån til kunder

Verdien av fastrenteutlåne fastsettes ved at avtalte kontantstrømmer neddiskonteres over gjenværendeløpetid med gjeldene diskonteringsfaktor justert for markedsspread.

Diskonteringsfaktoren som benyttes tar utgangspunkt i en swaprente (mid swap) med en løpetid som tilsvarer gjenværende bindingstid på underliggende. Markedsspread som benyttes på balansedag fastsettes ved å vurdere av markedsforskjellene, markedspris og tilhørende swaprente.

Finans og foretaksobligasjoner

Blant obligasjoner på nivå 3 befinner mikrofinansinvesteringer strukturert som lån seg. Disse ligger til amortisert kost. Dessuten finnes også et fåtall private equity investeringer organisert som lån her, og disse verdsettes tilsvarende som private equity forøvrig beskrevet under fondsandeler. Det er også en obligasjon fra Amagerbanken som er misligholdt, og denne ligger til antatt forventet utbetaling som kommunisert fra Norsk Tillitsmann.

Eiendomsfond

Indirekte eiendomsinvesteringer er i hovedsak investeringer i fond med underliggende eiendomsinvesteringer hvor Storebrand har som intensjon å eie investeringene gjennom fondenes levetid. Verdvurderingen av eiendomsfondene gjøres på bakgrunn av opplysninger mottatt fra den enkelte fondsforvalter.

De fleste forvaltere rapporterer kvartalsvis og den mest vanlige metoden som den enkelte fondsforvalter benytter er ekstern kvartalsvis verdvurdering av fondets eiendeler. Dette innebærer at forvalter beregner en Net Asset Value (NAV). Rapportering av NAV fra fondene vil ofte være et kvartal forsinket i forhold til avleggelse av Storebrands regnskaper. For å hensynta verdiendringer i løpet av det siste kvartalet, benyttes foreløpige estimater utarbeidet av fondsselskapene.

Investeringseiendommer

Investeringseiendommene består hovedsakelig av kontoreiendom med lokalisering i Oslo og Stockholm og kjøpesentre i Sør-Norge.

Kontoreiendommer og kjøpesentre i Norge:

Ved beregning av virkelig verdi benyttes det i Storebrand en intern kontantstrømsmodell. Netto kontantstrømmer for den enkelte eiendom diskonteres med et individuelt avkastningskrav. For kontoreiendommene er det estimert et fremtidig inntekts- og kostnadsbilde for de første 10 år, og beregnet en sluttverdi ved utløpet av det 10. året på basis av markedsleie og normal driftskostnad for eiendommen. I netto inntektsstrøm er det tatt hensyn til eksisterende og fremtidig inntektstap som følge av ledighet, nødvendige investeringer og en vurdering av fremtidig utvikling i markedsleien. De fleste kontrakter har en løpetid på fem eller ti år. Kontantstrømmene fra disse leieavtalene (kontraktsleie) inngår i verdiberegningene. For å estimere de langsiktige fremtidige ikke-kontraktsfaste leieinntektene er det utviklet en prognosemodell. Modellen legger til grunn historiske observasjoner i Dagens Næringslivs eiendomsindeks (justert med KPI) samt markedsestimater. Det beregnes et langsiktig, tidsvektet gjennomsnitt av de årlige observasjonene hvor de eldste observasjonene vektet med lavest vekt. For ikke-kontraktsfastsatt leie i det korte perspektiv sees det hen til dagens leiepriser og markedsforhold.

Det fastsettes et individuelt avkastningskrav for den enkelte eiendom. Avkastningskravet sees i sammenheng med den tilhørende kontantstrøm for eiendommen. Den kunnskap som foreligger om markedets avkastningskrav herunder transaksjoner og takster, benyttes ved fastsettelse av kontantstrømmen.

Avkastningskravet er oppdelt i følgende elementer:

Risikofri rente

Risikopåslag, justert for:

- Type eiendom
- Beliggenhet
- Bygningsmessig standard
- Miljøstandard
- Kontraktsvarighet
- Leietakers kvalitet
- Andre forhold som transaksjoner og oppfatning i markedet, ledighet samt generell kunnskap om markedet og den enkelte eiendom

Ekstern taksering:

Det foretas en metodisk tilnærming til utvalg av eiendommer som skal takseres hvert kvartal, slik at alle eiendommer vil bli taksert minimum hvert tredje år. I 2015 er det innhentet takster på alle eiendommer i Storebrands eiendomsportefølje i Norge.

I SPP innhentes det takster for samtlige heleide eiendomsinvesteringer

(NOK mill.)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum virkelig verdi 31.12.15	Sum virkelig verdi 31.12.14
	Kvoterte priser	Observerbare forutsetninger	Ikke observerbare forutsetninger		
Eiendeler:					
Aksjer og andeler:					
- Aksjer	17 605	579	2 477	20 661	20 659
- Øvrige fondsandeler	286	93 882	9 399	103 566	96 832
- Eiendomsfond			362	362	952
Sum aksjer og andeler	17 890	94 461	12 237	124 589	
Sum aksjer og andeler 31.12.14	17 776	87 942	12 724		118 443
Utlån til kunder¹					
Sum utlån til kunder 31.12.14 ¹			989	1 215	989
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning					
- Stat- og statsgaranterte obligasjoner	27 897	23 221		51 117	56 213
- Finans- og foretaksobligasjoner	30	27 116	358	27 504	25 282
- Verdipapiriserte obligasjoner		48 000		48 000	45 194
- Overnasjonale organisasjoner	45	5 530		5 575	6 699
- Obligasjonsfond	821	57 759		58 579	50 886
Sum obligasjoner og verdipapirer med fast avkastning	28 792	161 626	358	190 776	
Sum obligasjoner og verdipapirer med fast avkastning 31.12.14	36 435	147 501	339		184 275
Derivater:					
- Rentederivater		1 895		1 895	4 744
- Valutaderivater		-543		-543	-3 114
Sum derivater		1 352		1 352	
- herav derivater med positiv markedsverdi		4 703		4 703	6 457
- derav derivater med negativ markedsverdi		-3 351		-3 351	-4 826
Sum derivater 31.12.14		1 631			1 631
Eiendommer:					
Investeringseiendommer			24 415	24 415	26 419
Eierbenyttet eiendom			2 887	2 887	2 583
Sum eiendommer			27 302	27 302	
Sum eiendommer 31.12.14			29 001		29 001
Forpliktelser:					
Gjeld til kredittinstitusjoner		404		404	
Sum forpliktelser 31.12.14 ¹					

1) omfatter utlån til kunder/gjeld til kredittinstitusjoner klassifisert til virkelig verdi over resultatet

BEVEGELSER MELLOM KVOTERTE PRISER OG OBSERVERBARE FORUTSETNINGER

(NOK mill.)	Fra kvoterte priser til observerbare forutsetninger	Fra observerbare forutsetninger til kvoterte priser
	Aksjer og andeler	10

Bevegelser fra nivå 1 til nivå 2 gjenspeiler redusert omsetningvolum i aktuelle aksjer og obligasjoner i siste måleperiode. I motsatt tilfelle indikerer bevegelser fra nivå 2 til nivå 1 økt omsetningsverdi i aktuelle aksjer og obligasjoner i siste måleperiode.

FINANSIELLE INSTRUMENTER OG EIENDOMMER TIL VIRKELIG VERDI - NIVÅ 3

(NOK mill)	Aksjer	Øvrige fondsandeler	Eiendoms- fond	Utlån til kunder	Finans- og foretaks- obligasjoner	Investerings- eiendommer	Eierbenyttet eiendom
Balanse 1.1.15	2 414	9 359	952	989	339	26 419	2 583
Netto gevinster/tap på finansielle instrumenter	197	1 515	80	-7	41	1 583	183
Tilgang/kjøp	299	806	1	553	16	1 180	16
Salg/forfalt oppgjør	-481	-2 563	-671	-320	-64	-101	4
Overført til kvoterte priser til/fra observerbare forutsetninger		58					12
Omregningsdifferanse utenlandsk valuta	48	223			26	291	104
Annet ¹						-4 956	-14
Balanse 31.12.15	2 477	9 399	362	1 215	358	24 415	2 887

1) Inkluderer fraregning av Storebrand Eiendomsfond Norge KS med 4.927 millioner kroner. Storebrand Livsforsikring har per 31.12.15 investert 1.427 millioner kroner i Storebrand Eiendomsfond Norge KS. Investeringen er klassifisert som Investering i tilknyttet selskap i konsernregnskapet. Storebrand Eiendomsfond Norge KS investerer utelukkende i eiendommer som vurderes til virkelig verdi.

SENSITIVITETSVURDERING

AKSJER

Det er primært investeringer i skog som er klassifisert som aksjer på nivå 3. Skoginvesteringer kjennetegnes blant annet ved svært lange kontantstrømsperioder. Det vil kunne være usikkerhet knyttet til fremtidig kontantstrøm som følge av fremtidig inntekts- og kostnadsvekst, selv om disse forutsetninger er basert på anerkjente kilder. Verdsettelse av skoginvesteringer vil likevel være særlig sensitivt overfor diskonteringsrente som legges til grunn i kalkylen. Selskapet baserer sin verdsettelse på eksterne verddivurderinger. Disse benytter et antatt markedsmessig avkastningskrav. Som en rimelig alternativ forutsetning til de benyttede avkastningskrav, ville en endring i diskonteringsrente på 0,25 prosent utgjøre en endring på anslagsvis 4,27 prosent i verdi blant annet avhengig av skogens modenhet

(NOK mill)	Verdiendring ved endret diskonteringsrente	
	Økning + 25 bp	Reduksjon - 25 bp
Endring i virkelig verdi per 31.12.15	-102	110
Endring i virkelig verdi per 31.12.14	-72	77

ØVRIGE FONDSANDELER

Store deler av porteføljen prises mot sammenlignbare børsnoterte selskaper, mens mindre deler av porteføljen er børsnotert. Verdsettelsen av private equity-porteføljen vil dermed være sensitiv for svingninger i de globale aksjemarkedene. Private equity-porteføljen har en estimert beta mot MSCI World (Net – valutasekret til NOK) på omtrent 0,45.

(NOK mill)	Endring MSCI World	
	Økning + 10 %	Reduksjon - 10 %
Endring i virkelig verdi per 31.12.15	395	-395
Endring i virkelig verdi per 31.12.14	291	-291

EIENDOMSFOND

Verdivurderingen for indirekte eiendomsinvesteringer vil være sensitiv for endring i avkastningskravet og forutsetning om fremtidig kontantstrøm. De indirekte eiendomsinvesteringene er belånte strukturer. I snitt er porteføljen belånt med 58 prosent.

(NOK mill)	Verdiendring underliggende eiendommer	
	Økning + 10 %	Reduksjon - 10 %
Endring i virkelig verdi per 31.12.15	100	-99
Endring i virkelig verdi per 31.12.14	250	-247

UTLÅN TIL KUNDER

Fastrente utlån vurderes til virkelig verdi. Verdien av disse fastsettes ved at avtalte kontantstrømmer neddiskonteres over gjenværende fastrenteperiode. Diskonteringsfaktoren er den tilhørende swappkurven justert for en markedsspread.

(NOK mill)	Endring markedsspread	
	+ 10 bp	- 10 bp
Endring i virkelig verdi per 31.12.15	-4	4
Endring i virkelig verdi per 31.12.14	-3	3

FINANS- OG FORETAKSOBLIGASJONER

Verdipapirer registret som finans og foretaksobligasjonen på nivå 3 er typisk mikrofinans fond, private equity debt fond, og konvertible obligasjoner. Disse prises ikke med diskonteringsrente slik obligasjoner vanligvis gjør, og derfor inngår disse investeringene i samme sensitivitetstest som private equity.

(NOK mill)	Endring MSCI World	
	Økning + 10 %	Reduksjons - 10 %
Endring i virkelig verdi per 31.12.15	15	-15
Endring i virkelig verdi per 31.12.14	15	-15

EIENDOMMER

Sensitivitetsvurderingen av eiendom gjelder både investeringseiendommer og eierbenyttet eiendom.

Verdivurderingen av eiendom er særlig sensitiv for endring i avkastningskravet og forutsetning om fremtidig kontantstrøm. En endring på 0,25 prosent i avkastningskravet hvor alt annet holdes likt, vil medføre en endring av verdien på eiendomsporteføljen i Storebrand på om lag 4,5 prosent. I størrelsesorden 25 prosent av eiendommens kontantstrøm er knyttet til inngåtte leiekontrakter. Dette innebærer at endringene i de usikre delene av kontantstrømmen med 1 prosent medfører endring i verdi på 0,75 prosent.

(NOK mill)	Endring i avkastningskrav	
	+0,25 %	-0,25 %
Endring i virkelig verdi per 31.12.15	-1 180	1 306
Endring i virkelig verdi per 31.12.14	-1 288	1 203

Note 14 - Premieinntekter

(NOK mill.)	2015	2014
Sparing:		
Unit Linked Storebrand Livsforsikring	12 606	7 452
Unit Linked SPP	5 027	5 486
Sum Sparing	17 632	12 938
Herav overført premiereserve til selskapet	5 309	3 052
Forsikring:		
Skade og Person liv ¹	1 722	1 479
Helse og Gruppe liv ²	788	573
Pensjonsrelatert uføreforsikring	1 170	1 051
Sum forsikring	3 680	3 103
Herav overført premiereserve til selskapet	23	

(NOK mill.)	2015	2014
Garantert pensjon:		
Kollektiv ytelse fee-basert Storebrand Livsforsikring	5 601	7 415
Fripoliser Storebrand Livsforsikring	-3 527	-618
Tradisjonell individuell kapital og pensjon Storebrand Livsforsikring	284	294
Garanterte produkter SPP	1 609	1 812
Sum Garantert pensjon	3 968	8 903
Herav overført premiereserve til selskapet	-3 497	-618
Øvrig:		
BenCo	178	275
Sum Øvrig	178	275
Sum premieinntekter	25 459	25 220
Herav overført premiereserve til selskapet	1 835	2 434

1) Individuell livs- og ulykkes-, eiendoms- og skadeforsikring

2) Gruppe ulykkes-, yrkesskade- og helseforsikring

Note 15 - Netto renteinntekter Bank

(NOK mill.)	2015	2014
Sum renteinntekter	949	1 328
Sum rentekostnader ¹	-572	-866
Sum netto renteinntekter Bank	377	462

1) Rentekostnader for øvrige selskaper ligger på linjen "rentekostnader" i resultatet

Note 16 - Netto inntekter for ulike klasser av finansielle instrumenter

(NOK mill.)	Utbytte/ renteinn- teker	Netto gevinst/ tap ved realisasjon	Netto urealisert gevinst/tap	Sum 2015	Herav		Sum 2014
					Selskap	Kunde	
Netto inntekter fra aksjer og andeler	538	7 657	-1 118	7 076	5	7 072	20 751
Netto inntekter obligasjoner, rentefond og andre verdipapirer med fast avkastning	2 673	4 051	-2 291	4 433	7	4 426	10 290
Netto inntekter finansielle derivater	673	-3 592	-2 132	-5 051	127	-5 179	-1 536
Netto inntekter og gevinster fra finansielle eiendeler til virkelig verdi	3 884	8 116	-5 542	6 458	139	6 319	29 505
- herav FVO (virkelig verdi opsjon)	3 181	11 687	-3 385	11 483	-14	11 497	31 056
- herav trading	673	-3 568	-2 124	-5 019	159	-5 179	-1 583
Netto inntekter utlån og fordringer	3 194	292		3 486	89	3 397	3 196
Netto inntekter holdt til forfall	686			686		686	679
Netto inntekter fra obligasjoner til amortisert kost	3 880	292		4 172	89	4 083	3 874

Note 17 - Netto inntekter fra eiendommer

(NOK mill.)	2015	2014
Leieinntekter fra eiendommer ¹	1 364	1 693
Driftskostnader (inkludert vedlikehold og reparasjoner) som gjelder eiendommer som har gitt leieinntekter i perioden ²	-240	-282
Resultat minoritet definert som gjeld		-160
Sum	1 124	1 251
Realisert gevinst/tap		-10
Endring i virkelig verdi	1 578	433
Sum inntekter eiendom	2 701	1 674
1) Herav eiendommer til eget bruk	174	169
2) Herav eiendommer til eget bruk	37	-71
Fordeling på selskap og kunder:		
Selskap ³	294	92
Kunde	2 407	1 582
Totale inntekter fra eiendommer	2 701	1 674

3) I ett av eiendomsselskapene i den norske virksomheten inngår en minoritetsinteresse på under 10 prosent, og majoritetens andel inngår i det norske livselskapets kundeportefølje

Minoritetsinteressen inngår i konsernets resultat, balanse og egenkapital, og denne minoritetens andel av resultatet knytter seg til gevinst knyttet til investeringseiendom.

Note 18 - Andre inntekter

(NOK mill.)	2015	2014
Provisjonsinntekter, bank	52	72
Provisjonskostnader, bank	-11	-15
Netto provisjonsinntekter, bank	41	57
Forvaltningshonorar, kapitalforvaltning	587	506
Renteinntekter bankinnskudd	48	102
Netto agio/disagio banker	-43	104
Forvaltningsgebyrer	802	682
Indekseringsavgift	127	160
Returprovisjoner	609	416
Forsikringsrelaterte inntekter	93	84
Driftsinntekter i selskaper utenom bank og forsikring	304	254
Andre inntekter	-66	333
Sum andre inntekter	2 500	2 698

Note 19 - Erstatninger

(NOK mill.)	2015	2014
Sparing:		
Unit Linked Storebrand Livsforsikring	-2 019	-2 968
Unit Linked SPP	-3 050	-2 659
Sum Sparing	-5 069	-5 627
Herav overført premiereserve fra selskapet	-2 505	-2 975
Forsikring:		
Skade og Person liv ¹	-997	-786
Helse og Gruppe liv ²	-534	-488
Pensjonsrelatert uføreforsikring	-159	-108
Sum forsikring	-1 690	-1 382
Herav overført premiereserve fra selskapet	-14	
Garantert pensjon:		
Kollektiv ytelse fee-basert Storebrand Livsforsikring	-6 003	-14 419
Fripoliser Storebrand Livsforsikring	-3 927	-3 344
Tradisjonell individuell kapital og pensjon Storebrand Livsforsikring	-1 584	-1 838
Garanterte produkter SPP	-5 414	-7 666
Sum Garantert pensjon	-16 927	-27 267
Herav overført premiereserve fra selskapet	-4 179	-14 201
Øvrig:		
BenCo	-1 561	-1 643
Sum Øvrig	-1 561	-1 643
Sum erstatninger for egen regning	-25 247	-35 918
Herav overført premiereserve fra selskapet	-6 698	-17 176

1) Individuell livs- og ulykkes-, eiendoms- og skadeforsikring

2) Gruppe ulykkes-, yrkesskade- og helseforsikring

Tabellen nedenfor viser forventede erstatningsutbetalinger

UTVIKLING FORVENTEDE ERSTATNINGSUTBETALINGER - LIVSFORSIKRING

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring	SPP	BenCo
0-1 år	9	7	2
1-3 år	18	19	3
Over 3 år	198	133	10
Sum	224	160	15

UTVIKLING I ERSTATNINGSUTBETALINGER - SKADEFORSIKRING EKSKLUSIVE RUN-OFF

(NOK mill.)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Sum
Beregnete brutto erstatningskostnader							
Per utgangen av skadeåret	327	369	391	461	513	690	
- ett år senere	308	350	373	482	506		
- to år senere	311	334	364	478			
- tre år senere	311	326	357				
- fire år senere	306	321					
- fem år senere	303						
Beregnet beløp 31.12.15							
Totalt utbetalt hittil	291	304	332	414	443	417	2 202
Erstatningsavsetning	12	17	25	64	63	273	454
Erstatningsavsetning for tidligere års skader (før 2010)							8

Oversikten viser utviklingen i estimatet for inntrufne erstatninger over tid samt den gjenstående erstatningsavsetningen for hver skadeårgang.

Note 20 - Endring i forsikringsforpliktelser livsforsikring

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsik- ring	BenCo	SPP	Eliminering	2015	2014
Garantert avkastning	-5 472	-134	-2 257		-7 863	-8 267
Øvrig endring premiereserve kundefond m/garantert avkastning ¹	6 564	1 417	1 882	83	9 946	6 560
Endring premiereserve kundefond u/garantert avkastning	-12 056		-4 809		-16 865	-19 249
Endring premiefond/pensjonistenes overskuddsfond	-9	333			323	505
Overskuddsdeling	-382				-382	-185
Endring i avsetning risikoprodukter	-1 157				-1 157	-781
Sum endring i forsikringsforpliktelser - livsforsikring	-12 513	1 615	-5 183	83	-15 998	-21 417

1) Inkludert oppreservering langt liv, ref note 3

Note 21 - Endring bufferkapital

(NOK mill.)	2015	2014
Endring kursreguleringsfond	1 295	-1 992
Endring tilleggsavsetninger	-415	-714
Endring villkorad återbäring	3 050	3 487
Sum endring bufferkapital	3 930	781

Note 22 - Tap på utlån¹

(NOK mill.)	2015	2014
Periodens nedskrivninger/inntektsføringer på utlån, garantier		
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-24	50
Periodens endring i gruppe nedskrivninger	-20	10
Andre korreksjoner i nedskrivningene		5
Konstaterte tap som det tidligere er avsatt for		-138
Konstaterte tap som det tidligere ikke er avsatt for	-16	-1
Inngått på tidligere konstaterte tap	1	1
Periodens nedskrivninger/netto inntektsføringer på utlån og garantier	-58	-74

1) Tap på utlån relatert til kundeporteføljen inngår i linjen Netto renteinntekter utlån -13

Note 23 - Driftskostnader og antall ansatte

DRIFTSKOSTNADER

(NOK mill.)	2015	2014
Personalkostnader ¹	-2 181	-1 433
Avskrivninger	-137	-113
Andre driftskostnader	-1 368	-1 367
Sum driftskostnader	-3 686	-2 913

1) Inkluderer avsetning til omstilling i på 85 mill. kroner i 2015, mens det i 2014 var en inntekt på 649 mill. kroner knyttet til endring av pensjonsordning.

ANTALL ANSATTE¹

	2015	2014
Antall ansatte 31.12	2 298	2 232
Gjennomsnittlig antall ansatte	2 261	2 202
Antall årsverk 31.12	2 274	2 208
Gjennomsnittlig antall årsverk	2 236	2 174

1) Inkluderer Storebrand Helseforsikring med 100%

Note 24 - Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser

Storebrandkonsernet har landspesifikke pensjonsordninger.

De ansatte i Storebrand i Norge med virkning fra 1. januar 2015 en innskuddsbasert pensjonsordning for alderspensjon. Frem til utgangen av 2014 hadde Storebrand i Norge både en innskuddsbasert og en ytelsesbasert pensjonsordning avhengig av tidspunkt for ansettelse i konsernet. Effekten av endringen i pensjonsordningen ble innregnet i årsregnskapet 2014.

Premiesatser og innhold for innskuddspensjonsordningen er følgende:

- Sparingen starter fra første lønnskroner
- Sparesats på 7 prosent av lønn fra 0 til 12G (Grunnbeløp utgjør kr 90.068 pr 31.12.15)
- I tillegg spares 13 prosent av lønn mellom 7,1 til 12G
- Sparesats for lønn over 12G er 20 prosent

Alle som er medlemmer i pensjonsordningene har en tilknyttet barne-, etterlatte- og uføredækning, som regnskapsføres som en ytelsesbasert pensjonsordning. Det foreligger også ytelsesforpliktelser i balansen knyttet til driftspensjoner for enkelte tidligere ansatte og tidligere styremedlemmer.

For ansatte og tidligere ansatte som har hatt lønn over 12G frem til 31.12.2014 ble det gitt et tilbud om kontantutløsning av de opptjente rettigheter, med utbetaling i starten av 2015. For ansatte i konsernledelsen blir denne utbetalingen fordelt over 5 år.

De norske selskapene er med i Fellesordningen for avtalefestet pensjon AFP. Den private AFP-ordningen gir et livslangt tillegg til den ordinære pensjonen og er en flerforetaksordning pensjonsordning, men det foreligger ikke tilgjengelig pålitelig informasjon for innregning av forpliktelsen i balansen. Ordningen blir finansiert gjennom årlig premie som fastsettes som en prosent av lønn mellom 1 og 7,1G, og premiesatsen i 2015 var på 2,4 %. De ansatte i Storebrand i Norge som er født før 1. januar 1956 kan velge mellom å ta ut AFP eller gå av ved 65 års alder og motta en driftspensjon fra foretaket frem til fylte 67 år. De ansatte kan velge å ta ut fra AFP-ordningen fra og med fylte 62 år og fortsette å stå i jobb.

Pensjonen for ansatte i SPP i Sverige følger de Bankanställdas Tjänstepensionsplan (BTP). Ordinær fratredelsesalder er 65 år i samsvar med pensjonsavtalen mellom Bankinstituten Arbetsgivarorganisation (BAO) og de arbeidsorganisasjoner som omfattes av BTP. Pensjonen utgjør 10 prosent av årslønnen opp til 7,5 "inkomstbasbelopp" ("inkomstbasbeloppet" utgjorde i 2015 SEK 58 100 og blir i 2016 SEK 59 300, 65 prosent av lønn i intervallet i 7,5 til 20 og 32,5 prosent i intervallet 20 til 30. På lønn som overstiger 30 "inkomstbasbelopp" beregnes ingen alderspensjon. Full opptjeningstid oppnås etter 30 års medlemskap i pensjonsordningen. Utover den ytelsesbaserte delen finnes også en mindre innskuddsdel innen BTP-planen. For denne del får den ansatte selv velge plasseringsform (tradisjonell forsikring eller fondsforsikring). Den innskuddsbaserte delen er 2 prosent av årslønn.

I SPP har administrerende direktør en pensjonsalder på 62 år. Administrerende direktør omfattes av en innskuddsbasert pensjonsplan som innebærer at selskapet betaler 35 prosent av fast lønn i pensjonspremie. Utover dette gjelder en forhåndsbestemt pensjonsplan som innebærer livsvarig alderspensjon med 16,25 prosent av fast lønn i intervallet 30 til 50 "inkomstbasbelopp". Alderspensjonen fra 62 til 65 år utgjør 65 prosent av fast lønn begrenset oppad til SEK 4 045 000. Pensjonsvilkårene følger for øvrig pensjonsavtalet mellom BAO/Finansforbundet respektive SACO-forbundet (BTP-planen). Selskapet sikrer pensjonsforpliktelsen gjennom innbetaling av forsikringspremier i ansettelsestiden.

Pensjon til de ansatte i Nordben Life-and Pension Insurance Company LTD og Euroben Life and Pension LTD er dekket av en innskuddsordning. I tillegg er ansatte i Nordben dekket med en engangssum ved dødsfall i tjenestetiden.

AVSTEMNING AV EIENDELER OG GJELD BOKFØRT I BALANSEN

(NOK mill.)	2015	2014
Nåverdi av forsikret pensjonsforpliktelse	1 142	1 016
Virkelig verdi av pensjonsmidler	-1 010	-886
Netto pensjonforpliktelse/ midler forsikret ordning	132	130
Nåverdi av uforsikret pensjonsforpliktelse	333	425
Netto pensjonsforpliktelse i balansen	465	555

Inkluderer arbeidsgiveravgift på netto underfinansiert forpliktelse som inngår i bruttoforpliktelsen.

BOKFØRT I BALANSEN

(NOK mill.)	2015	2014
Pensjonsforpliktelser	465	555

ENDRINGER I DEN YTELSESBASERTE PENSJONSFORPLIKTELSEN I LØPET AV ÅRET

(NOK mill.)	2015	2014
Netto pensjonsforpliktelse 1.1	1 457	4 128
Periodens pensjonsopptjening	58	126
Rentekostnader på forpliktelsen	42	163
Estimatawik/aktuarielt tap/gevinst	112	583
Gevinst/tap ved avkortning		-236
Utbetalt pensjon	-207	-252
Planendringer/ending pensjonsordning/oppgjør	-33	-3 011
Tilgang/avgang og valutajustering	58	-36
Arbeidsgiveravgift pensjonsmidler	-12	-24
Netto pensjonsforpliktelse 31.12	1 475	1 441

ENDRINGER I PENSJONSMIDLENES VIRKELIGE VERDI

(NOK mill.)	2015	2014
Virkelig verdi av pensjonsmidler 1.1	888	3 391
Forventet avkastning	28	114
Estimatavvik/aktuarielt tap/gevinst	-44	-159
Gevinst/tap ved avkortning		-188
Innbetalt premie	121	216
Utbetalte pensjoner	-22	-194
Planendringer/endring pensjonsordning/oppgjør		-2 252
Tilgang/avgang og valutajustering	42	-40
Arbeidsgiveravgift pensjonsmidler	-3	-1
Netto pensjonsmidler 31.12	1 010	886
Forventede innbetalinger av premie (ytelse) i 2016	36	
Forventede innbetalinger av premie (innskudd) i 2016	220	
Forventede innbetalinger AFP i 2016	21	
Forventede utbetalinger over drift (usikret ordning) i 2016	5	

Pensjonsmidler er basert på Storebrand Livsforsikring/SPPs finansielle midler som har følgende sammensetning 31.12:

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring		SPP	
	2015	2014	2015	2014
Bygninger og fast eiendom	12%	10%	6%	5%
Obligasjoner til amortisert kost	45%	40%		
Aksjer og andeler	11%	15%	8%	9%
Obligasjoner	27%	28%	86%	83%
Sertifikater	4%	8%		
Andre kortsiktige finansielle eiendeler				3%
Sum	100%	100%	100%	100%

Tabellen viser prosentvis plassering av pensjonsmidlene ved utgangen av året som administreres av Storebrand Livsforsikring og SPP.

Bokført (realisert) avkastning av eiendelene)	5,4 %	5,4 %	0%	11,6 %
---	--------------	--------------	-----------	---------------

NETTO PENSJONSKOSTNAD I RESULTATREGNSKAPET, SPESIFISERT SOM FØLGER

(NOK mill.)	2015	2014
Periodens pensjonsopptjening	59	127
Netto rentekostnad/avkastning	25	5
Planendringer/endring pensjonsordning/oppgjør ¹		-809
Sum ytelsesbaserte ordninger	83	-677
Periodens kostnad til innskuddsordninger	215	148
Periodens kostnad til AFP (inkl AGA)	17	148
Netto pensjonskostnad resultatført i perioden	315	-382

1) Se også note 23 driftskostnader

ANALYSE AV AKTUARIELT TAP (GEVINST) I PERIODEN

(NOK mill.)	2015	2014
Tap (gevinst) - endring i diskonteringsrenten	-69	563
Tap (gevinst) - endring i andre økonomiske forutsetninger	-8	-139
Tap (gevinst) - endring i andre demografiske forutsetninger		31
Tap (gevinst) - opplevd DBO	193	126
Tap (gevinst) - opplevd Pensjonsmidler	41	133
Investerings-/administrasjonskostnader	3	26
Øvre grense pensjonsmidler		-216
Aktuarielt tap (gevinst) i perioden	160	526

HOVEDFORUTSETNINGER BENYTTET I BEREGNINGENE AV NETTO PENSJONSFORPLIKTELSE PER 31.12

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring		SPP	
	2015	2014	2015	2014
Diskonteringsrente	2,7 %	3,0 %	3,5 %	3,0 %
Forventet lønnsvekst	2,25%	3,0 %	3,5 %	3,5 %
Forventet årlig regulering folketrygd	2,25%	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Forventet årlig regulering utbetaling av pensjoner	0,0 %	0,1 %	2,0 %	2,0 %
Uførhetstabell	KU	KU		
Dødelighetstabell	K2013BE	K2013BE	DUS14	DUS14

ØKONOMISKE FORUTSETNINGER:

Fastssettelse av økonomiske forutsetninger er basert på reglene i IAS 19. Det vil særlig være betydelig usikkerhet knyttet til langsiktige antagelser som fremtidig inflasjon, realrente, reallønnsvekst og G-regulering.

Det er i Norge benyttet en diskonteringsrente fastsatt med utgangspunkt i obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). Basert på observert marked- og volumutvikling må det norske OMF-markedet etter Storebrands oppfatning defineres som et dypt marked.

Ved fastsettelse av økonomiske forutsetninger vurderes også bedriftsspesifikke forhold herunder forventet vekst i direkte lønn.

AKTUARIELLE FORUTSETNINGER:

I Norge er det standardiserte forutsetninger om døds-/uføreutvikling samt andre demografiske faktorer utarbeidet av Finansnæringens Fellesorganisasjon. Det ble med virkning fra 2014 innført et nytt dødelighetsgrunnlag K2013 for kollektive pensjonsforsikringer i livsforsikrings-selskaper og pensjonskasser. Storebrand har benyttet dødelighetstabell K2013BE (beste estimat) i aktuarberegningene per 31.12.2015.

Gjennomsnittlig fratredelseshyppighet er lagt inn med 2-3 prosent for hele arbeidsstokken sett under ett og det er lagt inn synkende fratredelse ved økt alder.

De aktuarielle forutsetningene i Sverige følger bransjens felles dødelighetstabell DUS06 justert for selskapsspesifikke forskjeller. Fratredelseshyppigheten er beregnet til i gjennomsnitt 4 prosent per år.

SENSITIVITETSANALYSE PENSJONSBEREGNING

Risikoen for Storebrand knyttet til pensjonsordningen er knyttet til de endringer i de økonomiske -og aktuarielle forutsetninger som må benyttes i beregningene, og den faktiske avkastningen på pensjonsmidlene. Pensjonsforpliktelsen er spesielt sensitiv overfor endringer i diskonteringsrenten. En reduksjon i diskonteringsrenten vil isolert sett medføre en økning i pensjonsforpliktelsen. For de norske selskapene som har gått over til innskuddspensjon fra 1. januar 2015 er det ikke beregnet sensitivitet, og tallene nedenfor viser sensitiviteten for de svenske selskapene.

Følgende estimater er basert på fakta og omstendigheter per 31. desember 2015, og beregnet for hver enkelt når alle andre forutsetninger holdes konstante.

SVERIGE

(NOK mill.)	Diskonteringsrente		Forventet lønnsvekst		Forventet årlig regulering av pensjoner	Dødelighet - endring i forventet levealder	
	1,0 %	-1,0 %	1,0 %	-1,0 %	1,0 %	+1 år	- 1 år
Prosentvis endring i pensjon:							
Pensjonsforpliktelse	-15%	24%	1%	-4%	14%	3%	-3%
Periodens netto pensjonskostnader	-4%	54%	30%	9%	37%	22%	15%

Note 25 - Godtgjørelse og lignende til ledende ansatte og tillitsvalgte

(NOK tusen.)	Ordinær lønn ¹	Andre ytelser ²	Total godtgjørelse opptjent i året	Årets pensjonsopptjening	Lønnsgaranti (mnd)	Lån ³	Eier antall aksjer ⁴
Ledende ansatte							
Odd Arild Grefstad	5 360	181	5 541	1 155	24	4 599	70 152
Lars Aa. Løddesøl	4 219	198	4 417	987	18	9 627	48 631
Sarah McPhee	2 404	34	2 438	1 996	18		55 954
Geir Holmgren	3 219	193	3 413	689	12	5 051	14 677
Robin Kamark	4 670	182	4 853	1 480	18	2 981	43 134
Heidi Skaaret	3 317	183	3 500	858	12	3 600	15 542
Staffan Hansén	3 632	11	3 643	825	12		12 848
Hege Hodnesdal	2 645	166	2 811	498	12		17 892
Jan Erik Saugestad	3 810	145	3 955	890	12	1 200	8 607
Sum 2015	33 277	1 294	34 571	9 377		27 058	287 437
Sum 2014	25 949	1 117	39 925	10 075		27 646	182 245

1) Storebrand utviklet målbonus for ledende ansatte i 2015. Deler av tidligere målbonus ble konvertert til fastlønn og utgjør en større del av fastlønnsøkningen fra 2014 til 2015. For kompensasjon og utbetalinger av opptjente rettigheter knyttet til endring av pensjonsordning 1. januar 2015, se note 26 i årsrapporten 2014

2) Omfatter bilgodtgjørelse, telefon, forsikring, rentefordel, andre trekkpliktige ytelser.

3) Ansatte kan låne inntil 3,5 millioner kroner til subsidierte priser mens overskytende lånebeløp følger markedsrente

4) Oversikten viser antall aksjer eid av vedkommende person, samt nærmeste familie og selskaper der vedkommende har bestemmende innflytelse, jmfør regnskapsloven 7-26.

(NOK tusen.)	Godtgjørelse	Eier antall aksjer ¹	Lån
Styret			
Birger Magnus	599	20 000	
Gyrid Skalleberg Ingerø	337		
Laila S. Dahlen	307	5 000	
Martin Skancke	422	11 414	
Håkon Reistad Fure	133	18 500	
Nils Are Karstad Lysø	181		
Karin Bing Orgland	245		
Halvor Stenstadvold	222	8 643	
Monica Caneman	246		
Terje Vareberg	152		
Heidi Storruste	337	2 865	2 800
Knut Dyre Haug	403	12 642	1 784
Arne Fredrik Håstein	307	2 111	3 462
Sum 2015	3 889	81 175	8 046
Sum 2014	3 702	50 435	8 316

(NOK tusen.)	Godtgjørelse	Eier antall aksjer ¹	Lån
Kontrollkomite²			
Elisabeth Wille	339	747	
Harald Moen	244	595	
Ole Klette	244		
Finn Myhre	287		3 213
Anne Grete Steinkjer	244	1 800	
Tone Margrethe Reierselmoen	244	1 734	317
Sum 2015	1 602	4 876	3 531
Sum 2014	1 566	4 292	2 757

1) Oversikten viser antall aksjer eid av vedkommende person, samt nærmeste familie og selskaper der vedkommende har bestemmende innflytelse, jmfør regnskapsloven 7-26.

2) Kontrollkomiteen dekker alle de norske selskapene i konsernet som har krav om kontrollkomite. Storebrand avvikler sin kontrollkomite 1.1.2016.

Lån til ansatte i konsernet utgjør 2 467 millioner kroner.

STOREBRAND ASA - STYRETS ERKLÆRING OM FASTSETTELSE AV LØNN OG ANNEN GODTGJØRELSE TIL LEDENDE ANSATTE

Styret i Storebrand ASA har siden 2000 hatt et særskilt kompensasjonsutvalg. Kompensasjonsutvalget skal gi tilråding til styret i alle saker som gjelder selskapets vederlag til administrerende direktør. Utvalget skal holde seg orientert om og foreslå retningslinjer for fastsettelse av godtgjørelse til ledende ansatte i konsernet. I tillegg er utvalget rådgivende organ for administrerende direktør i forhold til kompensasjonsordninger som omfatter alle ansatte i Storebrand-konsernet, herunder Storebrands bonussystem og pensjonsordning. Kompensasjonsutvalget ivaretar kravene til oppfølging som følger av forskrifter om godtgjørelsesordninger.

1. VEILENDE RETNINGSLINJER FOR DET KOMMENDE REGNSKAPSÅRET

Storebrand skal ha konkurransedyktige og stimulerende avlønningsprinsipper som bidrar til å tiltrekke, utvikle og beholde høyt kvalifiserte medarbeidere.

Storebrand skal ha en insentivmodell som støtter strategien, med vekt på kundens interesser og langsiktighet, en ambisiøs samarbeidsmodell, samt transparens som styrker konsernets omdømme. Selskapet vil derfor i all hovedsak legge vekt på fastlønn som virkemiddel i den økonomiske totalkompensasjonen, og i begrenset grad benytte seg av variabel godtgjørelse.

Lønnen til ledende ansatte fastsettes med utgangspunkt i stillingens ansvar og kompleksitet. Det utføres jevnlig sammenligninger med tilsvarende stillinger eksternt for å tilpasse lønnsnivået til markedet. Storebrand ønsker ikke å være lønnsledende i forhold til bransjen.

Bonusordning

Konsernledelsen og ledende ansatte som påvirker selskapets risiko i vesentlig grad har kun fastlønn. Øvrige ansatte kan i tillegg til fastlønn få tilkjent en diskresjonær bonus på 5-15% av fastlønn.

Pensjonsordning

Selskapet besørger og bekoster en ordinær kollektiv pensjonsforsikring for alle ansatte, gjeldende fra ansettelsestidspunktet, og i henhold til enhver tid gjeldende pensjonsvedtekter. Fra 2015 har selskapet innskuddsbaserte pensjonsordninger for alle ansatte. Det gjelder både for lønn over og under 12 G.

I forbindelse med overgangen fra ytelse- til innskuddsbaserte ordninger ble det etablert kompensasjonsordninger for ansatte som beregningsmessig kom dårligere ut etter endringen. Disse ordningene gir månedlige tilleggssparing til ansatte i maksimalt 36 måneder. Tilleggssparingen beskattes som lønn.

For Konsernledelsen vil den beregnede kontantverdien av pensjonsrettigheter for lønn over 12G som allerede var opparbeidet før endringen, bli utbetalt over en femårsperiode. Utbetalingsperioden er fast uavhengig av om den ansatte slutter i selskapet før denne perioden utløper.

Etterlønn

Konsernsjefen og konserndirektørene har rett til etterlønn ved oppsigelse fra Selskapets side. Rett til etterlønn inntreer også ved egen oppsigelse dersom dette skyldes vesentlige organisatoriske endringer eller tilsvarende forhold som ikke gjør det naturlig at vedkommende fortsetter i sin stilling. Dersom arbeidsforholdet bringes til opphør på grunn av grovt pliktbrudd eller annet vesentlig mislighold av arbeidsavtalen, gjelder ikke bestemmelsene under dette punkt.

Til fradrag i etterlønnen går enhver inntekt vunnet ved arbeid, herunder honorarer for tjenesteyting, utførelse av verv, etc. Etterlønnen utgjør den pensjonsgivende lønn ved ansettelsesforholdets avslutning, eksklusiv alle eventuelle bonusordninger. Konsernsjefen har 24 måneders etterlønn. Øvrige konserndirektører har maksimalt 18 måneders etterlønn.

2. BINDENDE RETNINGSLINJER FOR AKSJER, TEGNINGSRETTIGHETER, OPSJONER M.V. FOR DET KOMMENDE REGNSKAPSÅRET 2016

For å sikre at konsernledelsen har incentivordninger som sammenfaller med eierens langsiktige interesser vil en andel av fastlønn være bundet til kjøp av fysisk STB-aksjer med 3 års binding. Kjøp av aksjer vil foregå én gang per år.

Ledende ansatte gis, som øvrige ansatte i Storebrand, anledning til å kjøpe et begrenset antall aksjer i Storebrand ASA med en rabatt i henhold til et aksjeprogram for ansatte.

3. REDEGJØRELSE FOR LEDERLØNSPOLITIKKEN I FOREGÅENDE REGNSKAPSÅR

Retningslinjene for lederlønnspolitikken fastsatt for 2015 er blitt fulgt. Den årlige uavhengige vurderingen av retningslinjene samt praktiseringen av disse i forbindelse med bonus med utbetaling i 2016 gjennomføres i løpet av 1. halvår 2016.

4. REDEGJØRELSE FOR VIRKNINGENE FOR SELSKAPET OG AKSJEIERNE AV AVTALER OM AKSJEBASERT GODTGJØRELSE

En andel av konsernledelsens fastlønn vil være bundet til kjøp av fysisk STB-aksjer med 3 års binding. Kjøp av aksjer vil foregå én gang per år.

Det er styrets vurdering at dette har en positiv effekt for selskapet og aksjonærene gitt innretningen av ordningen og størrelsen på den enkelte konserndirektørs portefølje av aksjer i Storebrand ASA.

Note 26 - Godtgjørelse til revisor

Godtgjørelse til Deloitte AS og samarbeidende selskaper beløper seg som følger:

(NOK mill.)	2015	2014
Lovpålagt revisjon	14,1	11,8
Andre attestasjonstjenester	2,1	1,6
Skatterådgivning	2,4	1,2
Andre tjenester utenfor revisjonen	0,3	1,6
Total godtgjørelse til revisor	18,9	16,1

Beløpene er eksklusiv merverdiavgift.

Note 27 - Andre kostnader

(NOK mill.)	2015	2014
Pooling	-95	-115
Forsikringsrelaterte kostnader	-312	-319
Andre kostnader	-32	-64
Sum andre kostnader	-439	-498

Note 28 - Skatt

SKATTEKOSTNAD I RESULTATET

(NOK mill.)	2015	2014
Betalbar skatt	-20	-7
Endring utsatt skatt/ skattefordel	1 841	-509
Sum skattekostnad	1 821	-516

AVSTEMNING AV FORVENTET SKATTEKOSTNAD MOT FAKTISK SKATTEKOSTNAD

(NOK mill.)	2015	2014
Ordinært resultat før skatt	-438	2 601
Forventet inntektsskatt med nominell skattsats (27 %)	118	-702
Skatteeffekten av :		
realisert/urealiserte aksjer	1 918	10
mottatt aksjeutbytte	-11	6
tilknyttede selskaper		-2
permanente forskjeller	-311	153
skattefritt konsernbidrag	12	
balanseføring/nedvurdering av utsatt skattefordel	152	13
endring i skattesats	-73	
Endring tidligere år	15	6
Sum skattekostnad	1 821	-516
Effektiv skattesats ¹	415%	20%

1) Storebrand har redusert eksponeringen mot eiendom i kundeporteføljene de siste årene. For å effektivisere driften og bedre risikostyringen på den gjenværen de eiendomseksponeringen ble Storebrand Eiendom Holding AS oppløst i desember 2015. Siden aksjer eiet av kundeporteføljen ikke omfattes av fritaksmetoden, medfører det skattemessige tapet ved oppløsningen av selskapet isolert sett en skatteinntekt på om lag 1,7 milliarder kroner.

I egenkapitalen inngår et risikoutjevningsfond og skattefradrag knyttet til oppbygging av dette fondet er behandlet som en permanent forskjell mellom regnskap og skatt (se nærmere om dette under "Avstemming av konsernets egenkapital"). Bruk av fondet vil isolert sett medføre en høyere effektiv skattesats.

Den effektive skattesatsen er også påvirket av at konsernet driver virksomhet i forskjellige land med ulik skattesats fra Norge (27 prosent). I tillegg vil skattekostnaden påvirkes av skatteeffekter knyttet til tidligere år.

BEREGNING AV UTSATT SKATTEFORDEL OG UTSATT SKATT AV MIDLERTIDIGE FORSKJELLER OG UNDERSKUDD TIL FREMFØRING

(NOK mill.)	2015	2014
Skatteøkende midlertidige forskjeller		
Verdipapirer	11 133	12 646
Fast eiendom ¹	10 391	8 972
Driftsmidler	64	7
Gevinst-/tapskonto	132	165
Annet	999	883
Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	22 719	22 673
Skattereduserende midlertidige forskjeller		
Verdipapirer	-105	-23
Driftsmidler	-73	-39
Avsetninger	-4 635	-6 648
Påløpt pensjon	-427	-425
Gevinst-/tapskonto	-6	-6
Annet	-26	-191
Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	-5 273	-7 332
Fremførbare underskudd	-20 468	-11 117
Sum fremførbare underskudd og godtgjørelse	-20 468	-11 117
Grunnlag for netto utsatt skatt/skattefordel	-3 021	4 225
Nedvurdering av grunnlag for utsatt skattefordel	1	323
Netto grunnlag for utsatt skatt og utsatt skattefordel	-3 020	4 547
Netto utsatt fordel/forpliktelse i balansen^{1,2}	-756	1 228
Bokført i balansen:		
Utsatt skattefordel	957	
Utsatt skatt	200	1 228

1) I konsernets skatteøkende midlertidige forskjeller inngår også midlertidige forskjeller knyttet til konsernets investeringseiendommer. Disse eiendommene inngår hovedsakelig i det norske livselskapets kundeporteføljer og ligger i aksjeselskaper som eies av holdingselskaper, som igjen eies av Storebrand Livsforsikring AS. Dersom aksjeselskapene som eier eiendommene skulle bli solgt vil disse kunne avhendes tilnærmet skattefritt. De skatteøkende midlertidige forskjellene knyttet til forskjell mellom virkelige verdier og skattemessige verdier på investeringseiendommene, og som har oppstått i eierperioden (omlag 10,2 milliarder kroner), inngår i konsernets midlertidige forskjeller, hvor utsatt skatt beregnes med en nominell skattesats på 25 prosent. I henhold til IAS 12 er det ikke avsatt for utsatt skatt knyttet til midlertidige forskjeller som eksisterte når selskaper ble kjøpt og transaksjonen ikke er definert som en virksomhetsoverdragelse (grunnlag utgjør omlag 2,1 milliarder kroner).

2) Stortinget vedtok i desember 2015 å redusere selskapsskattesatsen fra 27 til 25 prosent med virkning fra 1. januar 2016. Ved balanseføring av utsatt skatt/skattefordel benyttes derfor 25 prosent.

Note 29 - Immaterielle eiendeler og merverdi av kjøpte forsikringskontrakter

(NOK mill.)	Immaterielle eiendeler				2015	2014
	IT-systemer	VIF ¹	Andre immaterielle eiendeler	Goodwill		
Anskaffelseskost 1.1	670	9 482	759	1 274	12 185	12 022
Tilgang i perioden:						
Utviklet internt	79				79	64
Kjøpt separat	45				45	63
Avgang i perioden	-9				-9	-126
Valutadifferanser ved omregning av utenlandsk enhet	1	912	71	74	1 058	151
Andre endringer	-4				-4	10
Anskaffelseskost 31.12	781	10 394	829	1 349	13 353	12 185
Akk. av- og nedskrivninger 1.1	-336	-5 309	-525	-305	-6 474	-6 035
Nedskrivning i perioden	-6				-6	-12
Amortisering i perioden ²	-84	-321	-75		-479	-451
Avgang i perioden	9				9	120
Valutadifferanser ved omregning av utenlandsk enhet	-1	-542	-57		-600	-91
Andre endringer	8	10	-10		8	-5
Akk. av- og nedskrivninger 31.12	-409	-6 162	-666	-305	-7 543	-6 474
Balanseført verdi 31.12	372	4 232	163	1 044	5 810	5 710

1) Value of business-in-force, forskjellen mellom markedsverdi og bokført verdi på forsikringsforpliktelsene i SPP.

2) 48,8 millioner kroner er klassifisert som avskrivning under driftskostnader.

IMMATERIELLE EIENDELER KNYTTET TIL OPPKJØP AV SPP

Storebrand Livsforsikring AS kjøpte i 2007 SPP Pension & Försäkring AB med datterselskaper. Hoveddelen av de immaterielle verdiene knyttet til SPP er verdien av eksisterende forretning (VIF -value of business in force), hvor det er foretatt en egen tilstrekkelighetstest etter kravene i IFRS 4. For å bestemme om goodwill og øvrige immaterielle eiendeler knyttet til SPP har vært gjenstand for verdifall, er det estimert gjennvinnbare beløp for de relevante kontantstrømgenererende enhetene. Gjennvinnbare beløp fastsettes ved å beregne virksomhetens bruksverdi. SPP anses som én kontantstrømgenererende enhet og utvikling i fremtidig administrasjonsresultat, risikoresultat og finansresultat for SPP vil påvirke bruksverdien.

I beregningen av bruksverdi har ledelsen benyttet styrebehandlete budsjetter og prognoser for den kommende treårsperioden (2016-2018). For perioden 2019 -2025 har administrasjonen gjort vurderinger og fastsatt en årlig vekst per element i resultatoppstillingen. Hoveddriverne for resultatvekst på lang sikt vil være avkastning på forvaltningskapitalen og den underliggende inflasjonen og lønnsutviklingen i markedet (som driver premieveksten). Bruksverdi er beregnet ved å benytte et avkastningskrav etter skatt på 7,1 prosent. Avkastningskravet er beregnet med utgangspunkt i risikofri rente og tillagt en premie som reflekterer risikoen i virksomheten.

Beregninger knyttet til fremtiden vil være usikre. Verdien vil påvirkes av ulike vekstparametere, forventet avkastning samt hvilket avkastningskrav som legges til grunn mv. Det presiseres at målsettingen med beregningen er å oppnå tilstrekkelig sikkerhet for at bruksverdi, jf. IAS 36, ikke er lavere enn innregnet verdi i regnskapet. Simulering med rimelige og også konservative forutsetninger tilsier en verdi på investeringen som forsvarer bokført verdi.

IMMATERIELLE EIENDELER KNYTTET TIL BANKVIRKSOMHETEN

Ved beregning av bruksverdi for bankvirksomheten er det foretatt en kontantstrømbasert verdiberegning basert på forventet resultat etter skatt. Våren 2014 vedtok styret i banken en avviklingsplan for bankens bedriftsmarkedsporfølje. Denne avviklingen er hensyntatt i den finansielle planen. Videre er grunnlaget for verddivurderingen styrebehandlete budsjetter og prognoser for den kommende treårsperioden (2016-2018).

Kontantstrømmen baserer seg på to elementer, resultat etter skatt til egenkapitalen og endring i forventet regulatorisk kapitalbinding. Det er videre forutsatt at all kapital utover regulatorisk bundet egenkapital kan tas ut ved slutten av hver periode. For perioden etter 2018 det lagt til grunn en vekstrate på 2,5 prosent for personmarked, som også inngår i beregningen av terminalverdien. Avkastningskravet til egenkapitalen er beregnet basert på Kapitalverdimodellen (CAPM). Langsiktig risikofri rente er satt til renten på 10-årig norsk statsobligasjon. Markedets risikopremie er satt til 5 prosent, noe som er i tråd med risikopremien i det norske markedet.

Ettersom det er besluttet at næringsvirksomheten skal utvikles har man benyttet ulik beta for kontantstrømmene fra privat og næring. Privatporteføljen består av en godt diversifisert boliglånsportefølje med lav belåningsgrad og svært begrenset risiko. Det er derfor naturlig å anta at risikopremien for denne delen av virksomheten er lavere enn markedet for øvrig. Betaen er i beregningene satt til 0,8, noe som tilsvarer den gjennomsnittlige betaen til regionale banker i Europa. Risikoen i næringsporteføljen er tilsvarende høyere da den består av en mindre portefølje med større enkeltengasjementer. For å reflektere denne risikoen er betaen satt til 1,5 i beregningene. Bruken av to forskjellige avkastningskrav er spesielt viktig i forhold til terminalverdien hvor det forventes at det kun vil være privatdelen som består.

Det vil være usikkerhet knyttet til forutsetninger som er lagt til grunn i verdivurderingen. Verdien vil påvirkes av forutsetning om rentemargin, forventet tap på utlån, vekstparametere, kapitalkrav samt hvilket avkastningskrav som legges til grunn mv. Det presiseres at målsettingen med beregningen er å oppnå tilstrekkelig sikkerhet for at bruksverdi, jf. IAS 36, ikke er lavere enn innregnet verdi i regnskapet. Simulering med rimelige og også konservative forutsetninger tilsier en verdi på investeringen som forsvarer bokført verdi.

SPESIFIKASJON AV IMMATERIELLE EIENDELER

(NOK mill.)	Levetid	Avskrivnings- sats	Avskrivnings-metode	Balansført verdi 2015
Merkevarenavn SPP	10 år	10 %	Lineær	
SPP Fonder	10 år	10 %	lineær	20
IT systemer	3 - 8 år	20 %	Lineær	372
Kundelister SPP	10 år	10 %	Lineær	
Value of business in force SPP	20 år	5 %	Lineær	4 232
Andre immaterielle eiendeler	5 år	20 %	lineær	142
Sum				4 766

GOODWILL FORDELT PÅ VIRKSOMHETSKJØP

(NOK mill.)	Virksomhets- område	Anskaffelses- kost 1.1	Akkumulert nedskrivning 1.1	Verdi i balansen 1.1	Tilgang/avgang/ valutaeffekt	Balansført verdi 31.12
Delphi Fondsforvaltning	Sparing	35	-4	32		32
SPP Fonder	Sparing				46	46
Storebrand Bank ASA	Øvrig	422	-300	122		122
SPP	Garantert/sparing	737		808	29	837
Øvrig	Øvrig	8	-1	7		7
Sum		1 202	-305	969	75	1 043

Goodwill avskrives ikke, men testes årlig for nedskrivningsbehov.

Note 30 - Varige driftsmidler

(NOK mill.)	Inventar/utstyr	Eiendom	2015	2014
Balanse 1.1	89	365	454	473
Tilgang	11	15	26	31
Avgang	-1	-4	-5	-75
Verdiregulering ført over balansen		26	26	24
Avskrivning	-26		-26	-36
Valutadifferanser ved omregning av utenlandsk enhet	1	25	26	35
Andre endringer	-2		-2	1
Balanse 31.12	72	428	500	454

Avskrivningsmetode:	Lineær
Maskiner/utstyr	3-10 år
Inventar	3-8 år
Eiendom	15 år

Note 31 - Opplysninger om interesser i andre foretak

Gjelder datterselskaper med vesentlig minoritet, tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter

IFRS 10 etablerer en modell for vurdering av kontroll som gjelder alle selskap, og innholdet i kontrollbegrepet er endret i IFRS 10 i forhold til IAS 27 og medfører en økt grad av skjønn i vurderingen av hvilke enheter som kontrolleres av selskapet. Kontroll foreligger når investoren har makt over investeringsobjektet og har rettighet til variabel avkastning fra investeringsobjektet og samtidig har makt og muligheten til å styre aktiviteter i investeringsobjektet som påvirker avkastningen.

I konsernets regnskap er fond hvor Storebrand har eierandel på om lag 40 prosent eller mer, og samtidig forvaltes av forvaltningsselskaper i Storebrand konsernet, konsolidert 100 prosent i balansen. Minoritetens eierandelandel i de konsoliderte verdipapirfondene vises på en linje for eiendeler og tilsvarende en linje som gjeld. Som en følge av at øvrige investorer i fondene kan kreve utløsning av sine eierandeler fra respektive fond, er disse vurdert å være minoritetseiere som klassifiseres som gjeld i Storebrands konsernregnskap.

SPEKIFIKASJON FOR DATTERSELSKAPER MED VESENTLIG MINORITET INNREGNET I EGENKAPITAL (TALL FOR 100 %)

(NOK mill.)	2015	
	Benco	Ulven
Eiendeler	19 204	3 233
Gjeld	18 570	281
Egenkapital majoritet	570	2 502
Egenkapital minoritet	64	450
Eierandel minoritet	10,0 %	9,9 %
Stemmerett i prosent av totale aksjer	10,0 %	9,9 %
Driftsinntekter	726	130
Resultat etter skatt	33	332
Totalresultat	33	332
Utbytte betalt til minoritet	17	9

Det er avtalt salg av Ulven AS til OBOS med avtalt overtakelse 1. februar 2016.

SPEKIFIKASJON FOR TILKNYTTETE SELSKAPER OG FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER SOM ER VESENTLIGE (TALL FOR 100%)

(NOK mill.)	2015	
	Storebrand	Helseforsikring AS
Metode for regnskapsføring	EK-metode	
Type virksomhet	Forsikring	
Virksomhetsart (FKV/TS)	FKV	
Omløpsmidler	622	
Anleggsmidler	16	
Kortsiktig gjeld	39	
Langsiktig gjeld	338	
Kontantekvivalenter	33	
Driftsinntekter	569	
Resultat etter skatt	29	
Andre inntekter og kostnader	-3	
Totalresultat	26	
Utbytte avgitt	41	

EIERANDELER TILKNYTTETE SELSKAPER OG FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER - ALLE SELSKAPER

(NOK mill.)	Forretningssted	Eierandel	Verdi i balansen 31.12
Tilknyttede selskaper			
Norsk Pensjon AS	Oslo	25,0 %	4
Inntre Holding AS	Steinkjær	34,3 %	58
Formuesforvaltning AS	Oslo	21,3 %	167
Handelsboderna i Sverige Fastighets AB	Stockholm	50,0 %	38
Visit Karlstad AB	Karlstad	16,0 %	
Storebrand Eiendomsfond Norge KS	Oslo	22,6 %	1 427
Försäkringsgirot AB	Stockholm	25,0 %	27
Felleskontrollert virksomhet			
Storebrand Helseforsikring AS	Lysaker	50,0 %	130
Sum			1 850
Fordeling på selskap og kunder:			
Investeringer i tilknyttede selskaper - selskap			385
Investeringer i tilknyttede selskaper - kunder			1 465
Sum			1 850

FORDRING PÅ TILKNYTTETE SELSKAPER OG FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER

(NOK mill.)	2015	2014
Handelsboden Örebro Rävgräva 4:4 AB	41	
Handelsboderna i Sverige Fatighets AB		11
Sum	41	11
Fordeling på selskap og kunder:		
Fordringer i tilknyttede selskaper - kunder	41	11
Sum	41	11

INNETEKTER FRA TILKNYTTETE SELSKAPER OG FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER

(NOK mill.)	2015	2014
Resultatandel	164	65
Renteinntekter	1	11
Realisert verdiendring		14
Urealisert verdiendring	3	-25
Sum	168	65
Fordeling på selskap og kunder:		
Inntekter fra investeringer i tilknyttede selskap - selskap	34	40
Inntekter fra investeringer i tilknyttede selskap - kunder	134	25
Sum resultat fra tilknyttede selskap	168	65

Note 32 - Klassifisering av finansielle eiendeler og forpliktelser

(NOK mill.)	Utlån og fordringer	Investeringer holdt til forfall	Virkelig verdi, holdt for omsetning		Tilgjengelig for salg	Forpliktelser amortisert kost	Sum
Finansielle eiendeler							
Bankinnskudd	7 173						7 173
Aksjer og andeler				124 580	9		124 589
Obligasjoner og andre verdipapir med fast avkastning	76 888	15 648		190 776			283 312
Utlån til kredittinstitusjoner	123						123
Utlån til kunder	34 066			1 215			35 281
Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer	5 721						5 721
Derivater			4 703				4 703
Sum Finansielle eiendeler 2015	123 971	15 648	4 703	316 571	9		460 902
Sum Finansielle eiendeler 2014	113 505	15 131	6 455	303 707			438 799
Finansielle forpliktelser							
Ansvarlig lånekapital						7 766	7 766
Gjeld til kredittinstitusjoner				404		12	416
Innskudd fra kunder i bankvirksomhet						17 825	17 825
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer						15 475	15 475
Derivater			3 351				3 351
Annen kortsiktig gjeld						6 614	6 614
Sum Finansielle forpliktelser 2015			3 351	404		47 691	51 446
Sum Finansielle forpliktelser 2014			4 825			51 727	56 551

Note 33 - Obligasjoner til amortisert kost

UTLÅN OG FORDRING

(NOK mill.)	2015		2014	
	Balansert verdi	Virkelig verdi	Balansert verdi	Virkelig verdi
Stat- og statsgaranterte obligasjoner	10 988	12 728	13 276	15 359
Finans- og foretaksobligasjoner	31 713	33 443	16 418	18 492
Verdipapiriserte obligasjoner	18 591	21 500	19 102	22 669
Overnasjonale organisasjoner	15 597	17 868	18 223	21 207
Sum obligasjoner til amortisert kost	76 888	85 540	67 019	77 727

STOREBRAND BANK

Modifisert durasjon		0,2		0,1
Gjennomsnittlig effektiv rente		1,4 %		1,5 %

STOREBRAND LIVSFORSIKRING

Modifisert durasjon		6,1		5,7
Gjennomsnittlig effektiv rente	4,3 %	2,4 %	4,8 %	2,1 %

FORDELING PÅ SELSKAP OG KUNDER:

Utlån og fordring - selskap		3 454		2 883
Utlån og fordring - kunder m/garanti		73 434		64 136
Sum		76 888		67 019

OBLIGASJONER HOLDT TIL FORFALL

(NOK mill.)	2015	
	Balansført verdi	Virkelig verdi
Finans- og foretaksobligasjoner	4 284	4 659
Verdipapiriserte obligasjoner	10 326	11 767
Overnasjonale organisasjoner	1 038	1 152
Sum obligasjoner til amortisert kost	15 648	17 578
Modifisert durasjon		6,2
Gjennomsnittlig effektiv rente	4,5 %	2,8 %
Fordeling på selskap og kunder:		
Obligasjoner holdt til forfall - kunder m/garanti	15 648	
Sum	15 648	

For det enkelte rentepapir er det beregnet effektiv rente basert både på papirets balansførte verdi og papirets observerte markedskurs (virkelig verdi). For rentepapirer uten observerte markedskurser er effektiv rente beregnet på grunnlag av rentebindingstid og klassifisering av det enkelte papir med hensyn til likviditet og kredittrisiko. Sammenvektingen til gjennomsnittlig effektiv rente for totalbeholdningen er gjort med det enkelte papirs andel av total rentefølsomhet som vektør.

Note 34 - Utlån til kunder

UTLÅN

(NOK mill.)	2015	2014
Bedriftsmarked	8 399	8 647
Personmarked	26 981	24 553
Sum brutto utlån	35 379	33 200
Nedskrivning på utlån	-98	-54
Sum netto utlån	35 281	33 147

MISLIGHOLD OG TAP PÅ UTLÅN, GARANTIER MED VIDERE

(NOK mill.)	2015	2014
Misligholdte lån uten identifisert verdifall	87	76
Misligholdte lån med identifisert verdifall	100	77
Sum brutto misligholdte lån	187	153
Individuelle nedskrivninger	-58	-33
Sum netto misligholdte lån	129	120

For ytterligere opplysninger om utlån se note 10 Utån og motpartsrisiko.

Note 35 - Eiendommer

(NOK mill.)			31.12.15		KVM
	31.12.15	31.12.14	Avkastningskrav % ¹	Gjennomsnittlig varighet leiekontrakt (år) ²	
Kontorbygg (inklusive parkering og lager):					
Oslo-Vika/Filipstad Brygge	7 394	6 499	7,0-8,0	3,9	135 661
Stor-Oslo for øvrig	6 100	9 200	7,5-8,4	3,6	338 267
Kontor i Sverige	1 494	1 002		9,9	51 598
Kjøpesenter (inklusive parkering og lager)					
Stor-Oslo for øvrig	574	1 177	8,5	3,0	39 260
Norge for øvrig	5 522	5 775	7,2-8,6	4,0	162 053
Parkeringshus					
Parkeringshus Oslo	741	691	7,7		27 393
Kultur-/konferansesenter i Sverige	323	321		15,4	18 757
Øvrige					
Bostäder i Sverige ²	473	314		4,3	10 369
Handel Sverige ²	485	336		7,1	20 880
Hotell Sverige ²	1 257	1 052		11,6	22 486
Eiendommer Norge	51	51			
Totalt investeringseiendommer⁴	24 415	26 419			826 724
Eiendommer til eget bruk	2 887	2 583			59 541
Sum eiendommer	27 303	29 002			886 265

1) Eiendommene er vurdert med utgangspunkt i følgende effektive avkastningskrav (inklusive 2,5 prosent inflasjon)

2) Alle eiendommene i Sverige verdivurderes eksternt. Vurderingen skjer ut i fra hvilke avkastningskrav som finnes i markedet.

3) Gjennomsnittlig varighet på leiekontraktene er beregnet forholdsmessig ut ifra verdien på de enkelte eiendommene

4) Storebrand Eiendomsfond Norge KS er fraregnet med 4 927 millioner kroner i 2015

Storebrand Livsforsikring har per 31.12.15 investert 1 427 millioner kroner i Storebrand Eiendomsfond Norge KS. Investeringen er klassifisert som Investering i tilknyttet selskap i konsernregnskapet. Storebrand Eiendomsfond Norge KS investerer utelukkende i eiendommer som vurderes til virkelig verdi.

LEDIGHET

Norge

Ved utgangen av 2015 er totalt 13,9 prosent (8,9 prosent) av arealene for investeringseiendommer ledige.

Av total ledighet er 6,8 prosent (3,3 prosent) tilknyttet arealer som ikke er tilgjengelig for utleie på grunn av pågående utviklingsprosjekter.

Sverige

Ved utgangen av 2015 er det tilnærmet ingen ledighet for investeringseiendommer.

TRANSAKSJONER

Kjøp: Det er ikke avtalt ytterligere i eiendomskjøp i Storebrand/SPP i 4. kvartal 2015 utover det som er slutført og tatt inn i regnskapet per 31.12.2015

Salg: Det er avtalt salg på 3.100 millioner kroner som forventes gjennomført i løpet av 1. kvartal 2016.

EIENDOMMER TIL EGET BRUK

(NOK mill.)	2015	2014
Balanse 1.1	2 583	2 491
Tilgang	16	13
Avgang	4	-9
Verdiregulering ført over balansen	152	74
Avskrivning	-45	-64
Oppskrivning på grunn av avskrivning	43	63
Valutadifferanser ved omregning av utlandsk enhet	104	15
Andre endringer	31	
Balanse 31.12	2 887	2 583
Anskaffelseskost IB	2 599	2 595
Anskaffelseskost UB	2 619	2 599
Akkumulert av- og nedskrivning IB	-410	-346
Akkumulert av- og nedskrivning UB	-456	-410
Fordeling på selskap og kunder:		
Eiendommer til eget bruk - selskap		68
Eiendommer til eget bruk - kunder	2 887	2 514
Sum	2 887	2 583

Avskrivningsmetode:	Lineær
Avskrivningsplan og økonomisk levetid :	50 år

Note 36 - Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer

(NOK mill.)	2015	2014
Kundefordringer	3 159	4 057
Opptjente renter/forskuddsbetalte kostnader	182	200
Opptjent honorar	55	71
Aktiverte salgskostnader (svensk virksomhet)	557	509
Fordringer på meglere	76	119
Klientmidler	65	70
Forskudd avkastningsskatt	1 166	41
Andre kortsiktige fordringer	461	383
Balanse 31.12	5 721	5 450
Fordeling på selskap og kunder:		
Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer - selskap	2 999	1 522
Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer - kunder	2 722	3 928
Sum	5 721	5 450

ALDERSFORDELING PÅ KUNDEFORDRINGER PER 31.12

(NOK mill.)	2015	2014
Ikke forfalte fordringer	3 135	4 024
Forfalt 1 - 30 dager	25	28
Forfalt 31 - 60 dager		4
Forfalt 61- 90 dager		1
Forfalt over 90 dager		2
Sum brutto kundefordringer	3 160	4 058
Avsetning tap på krav	-2	-2
Sum netto kundefordringer	3 159	4 057

Note 37 - Aksjer og andeler

(NOK mill.)	2015	2014
	Virkelig verdi	Virkelig verdi
Aksjer	20 661	20 625
Fondsandeler	98 816	92 164
Private Equity fondsinvesteringer	4 751	4 702
Indirekte eiendomsfond	362	952
Sum aksjer og andeler	124 589	118 443
Fordeling på selskap og kunder:		
Aksjer og andeler - selskap	113	121
Aksjer og andeler - kunder m/garanti	21 444	33 906
Aksjer og andeler - kunder u/garanti	103 031	84 416
Sum	124 589	118 443

Se også note 11.

Note 38 - Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning til virkelig verdi

(NOK mill.)	2015	2014
	Virkelig verdi	Virkelig verdi
Stat- og statsgaranterte obligasjoner	50 898	55 675
Finans- og foretaksobligasjoner	27 526	25 440
Verdipapiriserte obligasjoner	45 959	43 255
Overnasjonale organisasjoner	7 812	9 019
Obligasjonsfond	58 580	50 887
Sum obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning til virkelig verdi	190 776	184 275
Fordeling på selskap og kunder:		
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning - selskap	29 123	26 699
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning - kunder m/garanti	131 506	130 784
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning - kunder u/garanti	30 147	26 792
Sum	190 776	184 275

(NOK mill.)	Virkelig verdi					
	Storebrand Livsforsikring	SPP Pension & Försäkring	Euroben	Storebrand Bank	Storebrand Forsikring	Storebrand ASA
Modifisert durasjon	2,7	1,7	2,1	0,3	0,3	0,3
Gjennomsnittlig effektiv rente	2,5 %	0,4 %	0,2 %	1,6 %	1,9 %	1,6 %

For det enkelte rentepapir er det beregnet effektiv rente basert på papirets markedsverdi. Sammenvektingen til gjennomsnittlig effekt for totalbeholdningen er gjort med det enkelte papirs andel av total rentefølsomhet som vektør.

Note 39 - Derivater

NOMINELT VOLUM

Finansielle derivater er knyttet til underliggende størrelser som ikke bokføres i balansen. For å kvantifisere omfanget av derivater refereres det til slike underliggende størrelser betegnet som underliggende hovedstol, nominelt volum og lignende. Nominelt volum beregnes ulikt for ulike typer finansielle derivater, og det gir et visst uttrykk for omfang og risiko av posisjonene av finansielle derivater.

Brutto nominelt volum gir først og fremst informasjon om omfanget, mens netto nominelt volum gir et visst uttrykk for risikoposisjoner. Nominelt volum for ulike instrumenter er imidlertid ikke nødvendigvis sammenlignbare med tanke på risikoeksponering. I motsetning til brutto nominelt volum tar beregningen av netto nominelt volum også hensyn til fortegnet til instrumentenes markedsrisikoeksponering, ved å skille mellom såkalte eiendelsposisjoner og gjeldsposisjoner.

En eiendelsposisjon i et aksjederivat innebærer en positiv verdiøkning ved økning i aksjekurser. For rentederivater medfører en eiendelsposisjon en positiv verdiøkning ved rentenedgang - tilsvarende som for obligasjoner. En eiendelsposisjon i et valutaderivat gir positiv verdiendring ved økning i den aktuelle valutakursen mot NOK. Gjennomsnittlig brutto nominelt volum er basert på daglige beregninger av brutto nominelt volum.

(NOK mill.)	Brutto nom. volum ¹	Brutto balanseførte fin. eiendeler	Brutto balanseført gjeld	Nettoført fin. eiendeler/ gjeld i balansen	Nettobeløp hensyntatt nettingavtaler		
					Fin. eiendeler	Fin. gjeld	Netto beløp
Rentederivater	70 561	4 419	1 602		2 990	285	2 817
Valutaderivater	50 442	284	1 749		62	1 528	-1 466
Sum derivater 31.12.15		4 703	3 351		3 052	1 812	1 352
Sum derivater 31.12.14		6 437	4 825	19	4 481	3 206	1 631
Fordeling på selskap og kunder:							
Derivater - selskap							865
Derivater - kunder m/garanti							1 103
Derivater - kunder u/garanti							-616
Sum							1 352

1) Verdier per 31. desember

Note 40 - Forsikringsforpliktelser - livsforsikring

SPESIFIKASJON AV BALANSEPOSTER VEDRØRENDE LIVSFORSIKRING

(NOK mill.)	Garanterte produkter	Unit Linked	Risiko- produkter ¹	BenCo	Sum Storebrand Konsern 2015	Sum Storebrand Konsern 2014
Tilleggsavsetning	5 142		17		5 160	5 118
Villkorad återbäring	6 457			2 879	9 336	11 281
Kursreguleringsfond	4 461		59		4 520	5 814
Sum bufferkapital	16 060		76	2 879	19 016	22 213

Oververdi på obligasjoner som vurderes til amortisert kost utgjør 10 581 millioner kroner ved utgangen av 4. kvartal, en nedgang på 2 783 millioner kroner siden årsskiftet.

Oververdi på obligasjoner til amortisert kost er ikke tatt med i regnskapet.

Premiereserve	249 456	128 117	1 709	15 395	394 678	364 460
Pensjonistenes overskuddsfond	3				3	2
Premiefond/Innskuddsfond	2 710				2 710	3 045
Andre tekniske avsetninger			655		655	627
Erstatningsavsetning	493		618	57	1 168	1 017
Sum forsikringsforpliktelser livsforsikring	252 663	128 117	2 982	15 452	399 214	369 151

1) Inneholder person og personalforsikring i Forsikringssegmentet.

KURSREGULERINGSFOND

(NOK mill.)	2015	2014
Aksjer	2 074	3 023
Rentebærende	2 446	2 791
Sum kursreserver finansielle eiendeler til virkelig verdi	4 520	5 814

Se note 41 for forsikringsforpliktelser - skadeforsikring.

Note 41 - Forsikringsforpliktelser - skadeforsikring

FORSIKRINGSFORPLIKTELSESKADEFORSIKRING

(NOK mill.)	2015	2014
Gjenforsikringsandel av forsikringstekniske avsetninger	22	20
Sum eiendeler	22	20
Premiereserve	455	381
Erstatningsavsetning	518	411
Skadeoppgjørserverve	24	20
Sum forpliktelser	998	812

Se note 40 for forsikringsforpliktelser - livforsikring.

Note 42 - Annen kortsiktig gjeld

(NOK mill.)	2015	2014
Leverandørgjeld	182	108
Påløpte kostnader	599	647
Andre avsetninger	253	147
Offentlige avgifter og skattetrekk	394	361
Mottatt sikkerhetsstillelser i kontanter	2 296	2 513
Gjeld i forbindelse med direkte forsikring	1 413	2 369
Gjeld megler	279	416
Minoritet eiendomsfond		3 167
Annen kortsiktig gjeld	1 198	809
Balanse 31.12	6 614	10 537

SPESIFIKASJON AV AVSETNING TIL OMSTRUKTURERING

(NOK mill.)	2015	2014
Balanse 1.1	86	157
Økning i perioden	84	7
Beløp ført mot avsetninger i perioden	-64	-79
Balanse 31.12	105	86

Note 43 - Sikringsbokføring

VIRKELIG VERDISIKRING AV RENTERISIKO OG KONTANTSTRØMSSIKRING AV KREDITTMARGIN

Storebrand benytter seg av virkelig verdi sikring på renterisiko. Sikringsobjektene er finansielle eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost. Derivater regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet. Verdiendringer på sikringsobjektet som er henførbare til den sikrede risikoen, justerer sikringsobjektets balanseførte verdi og innregnes i resultatet.

Sikringseffektiviteten følges opp på papirnivå.

Storebrand benytter seg av kontantstrømssikring av kredittmargin. Sikringsobjektene er forpliktelser som måles til amortisert kost. Derivater regnskapsføres til virkelig verdi. Den andelen av gevinst eller tap på sikringsinstrumentet som vurderes til å være en effektiv sikring, innregnes i totalresultatet. Andelen reklassifiseres senere til resultatet i takt med resultateffektene på sikringsobjektet.

SIKRINGSINSTRUMENT/SIKRINGSOBJEKT

(NOK mill.)	2015					2014				
	Kontrakt/ nominell verdi	Balansført verdi ¹			Ført over total- resultatet	Kontrakt/ nominell verdi	Balansført verdi ¹			Ført over total- resultatet
		Eien- deler	Gjeld	Resultat- ført			Eien- deler	Gjeld	Resultat- ført	
Renteswapper	4 388	1 371		-33	234	6 482	1 279		-149	795
Ansvarlig lånekapital	-2 238		-3 158	49	-207	-3 238		-4 058	209	-627
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	2 115		2 352	30		3 207		3 531	-49	

1) Balansførte verdier per 31.12.

VALUTA SIKRING AV NETTOINVESTERING SPP

Storebrand har 2015 benyttet kontantstrømssikring av valutarisiko knyttet til Storebrand sin nettoinvestering i SPP. Det er benyttet 3 mnd rullerende valutaderivater, hvor spotelementet i disse er benyttet som sikringsinstrument. Effektiv andel av sikringsinstrumentene er innregnet i totalresultatet. Det foretas en delvis sikring av nettoinvesteringen i SPP og det forventes derfor at sikringseffektiviteten fremover vil være om lag 100 prosent.

SIKRINGSINSTRUMENT/SIKRINGSOBJEKT

(NOK mill.)	2015			2014		
	Kontrakt/ nominell verdi	Balansført verdi ¹		Kontrakt/ nominell verdi	Balansført verdi ¹	
		Eiendeler	Gjeld		Eiendeler	Gjeld
Valutaderivater	-6 706		-244	-6 619		-278
Underliggende objekter		7 063			6 728	

1) Balansførte verdier per 31.12.

Note 44 - Sikkerhetsstillelser

(NOK mill.)	2015	2014
Avgitte sikkerhetsstillelser for Derivathandel	1 719	2 617
Mottatte sikkerhetsstillelser i forbindelse med Derivathandel	-2 559	-3 250
Sum mottatte og avgitte sikkerhetsstillelser	-840	-633

Avgitt sikkerhetsstillelse for futures og opsjoner reguleres daglig med bakgrunn i daglig marginavregning på det enkelte kontrakter. Sikkerhetsstillelser er mottatt og avgitt både i form av kontanter og verdipapirer.

(NOK mill.)	2015	2014
Bokført verdi av obligasjoner stillet som sikkerhet for bankens lån i Norges Bank	651	651
Sum	651	651

Verdipapirer stillet som sikkerhet knytter seg til låneadgangen i Norges Bank, hvor lån i henhold til forskrift skal være fullt ut sikret med pantsettelse av rentebærende verdipapirer og/eller av bankens innskudd i Norges Bank. Storebrand Bank ASA har ingen F-lån i Norges Bank per 31.12.15.

Av samlede utlån på 29,3 milliarder kroner i bankkonsernet, er 14,3 milliarder kroner pantsatt i forbindelse med utstedelser av obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) i Storebrand Boligkreditt AS.

Utlån i Storebrand Boligkreditt AS er sikkerhet for utstedte obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) i foretaket, og disse aktivaene er dermed pantsatt gjennom obligasjonseiers fortrinn til sikringsmassen i foretaket. Storebrand Boligkreditt AS har en overpantsettelse (OC) på 25 prosent, men forpliktet OC er 9,5 prosent. Storebrand Boligkreditt AS har derfor en sikkerhetsmasse som er 1,9 milliarder kroner mer enn forpliktet i låneprogrammet. Storebrand Bank ASA vurderer at risikoen knyttet til overføringsgraden av boliglån til Storebrand Boligkreditt AS er lav.

Note 45 - Betingede forpliktelser

(NOK mill.)	2015	2014
Garantier	49	90
Ubenyttede kredittrammer utlån	3 763	3 784
Ikke innkalt restforpliktelse vedrørende Limited Partnership	3 922	4 321
Lånetilsagn bedriftsmarkedet ¹	0	31
Sum betingede forpliktelser	7 734	8 225

1) Storebrand Bank har i tillegg 2 milliarder kroner i lånetilsagn til personmarkedet per 31.12.15

Garantier gjelder i hovedsak betalingsgarantier og kontraktsgarantier. Ubenyttede kredittrammer gjelder innvilget og ubenyttet kreditt på kontokreditter og kredittkort, samt ubenyttet ramme på boligkreditter.

Selskapene i Storebrand driver omfattende virksomhet i Norge og i utlandet og kan bli part i rettstvister.

Note 46 - Utlån av verdipapirer og gjenkjøpsavtaler

OBLIGASJONER MED FORTRINNSRETT - STOREBRAND BANK KONSERN

(NOK mill.)	2015	2014
Overførte obligasjoner som fortsatt balanseføres	403	
Forpliktelser tilknyttet eiendelene	404	

Overførte obligasjoner som inngår i gjenkjøpsavtaler (repo'er) fraregnes ikke da all risiko og avkastning på papirene beholdes av Storebrand Bank ASA.

Note 47 - Kapitalkrav og soliditetskrav

Storebrand konsern er en tverrsektoriell finansiell gruppe med kapitalkrav etter både Basel I og CRD IV (kapitaldekning) og soliditetsreglene på konsolidert basis. Etter reglene om soliditet beregnes et solvensmarginkrav for forsikringselskapene i konsernet, mens det for de øvrige selskaper beregnes et kapitalkrav i henhold til kapitaldekningsreglene. Beregningene i tabellene nedenfor er i henhold til forskrift om anvendelse av soliditetsregler på konsolidert basis mv. § 7.

Ansvarlig kapital består av kjernekapital og tilleggskapital. Kjernekapitalen er i henhold til forskrift for beregning av ansvarlig kapital vesentlig forskjellig fra egenkapitalen i regnskapet. I tabellen nedenfor vises en avstemming av kjernekapitalen i forhold til egenkapitalen. Utstedte fond-sobligasjoner kan utgjøre 15 prosent av kjernekapitalen, mens overskytende beløp kan medregnes i tilleggskapitalen. Kjernekapitalen justeres for de verdifulderinger som legges til grunn i soliditetsberegningene på nasjonalt nivå for utenlandske selskaper (soliditetsforskriftens §4,7 ledd). For Storebrand Holding AB vil dette være en justering i SPP AB sine beregnede forsikringsforpliktelser hvor det benyttes en annen rentekurve i soliditetsberegningen enn den som benyttes i finansregnskapet. Tilleggskapitalen som består av ansvarlig lån kan ikke utgjøre mer enn 100 prosent av kjernekapitalen, mens tidsbegrenset ansvarlig lånekapital ikke kan overstige 50 prosent av kjernekapitalen.

Samlet krav til ren kjernekapital og ansvarlig kapital for selskaper som er omfattet av CRD IV er henholdsvis 11 og 14,5 prosent fra 30. juni 2015 etter innføring av krav om motsyklisk kapitalbuffer på en prosent.

Forsikringselskapene i konsernet medtas i kapitaldekningen med et kapitalkrav etter regelverket i Basel I.

I en tverrsektoriell finansiell gruppe skal summen av ansvarlig kapital og annen solvensmarginkapital, dekke summen av solvensmarginkravet for forsikringsvirksomheten og kravet til ansvarlig kapital for kredittinstitusjons- og verdipapirvirksomheten.

I solvensmarginkravet som benyttes for forsikringselskapene beregnes dette kravet som 4 prosent av brutto forsikringsfond. Dette gjelder i både norsk og svensk virksomhet. I Sverige omfatter kravet i tillegg 1 prosent av Vilkorad återbäring og 0,1-0,3 prosent av dødsfallsrisikoen i fondsforsikring. Solvensmarginkapitalen i forsikring avviker noe fra ansvarlig kapital som benyttes i kapitaldekning. I solvenskapitalen medtas andel av tilleggsavsetninger og risikoutjevningfondet.

Fra 1. januar 2016 implementeres nytt solvensregelverk, Solvens II.

(NOK mill.)	2015	2014
Aksjekapital	2 250	2 250
Øvrig egenkapital	24 697	22 491
Egenkapital	26 946	24 741
Fondsobligasjoner	1 500	1 725
Rentejustering forsikringsforpliktelser	-998	-2 170
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	-5 985	-5 844
Utsatt skattefordel	-864	-437
Risikoutjevningfond	-142	-829
Fradrag for investeringer i andre finansinstitusjoner		-1
Sikkerhetsavsetninger	-336	-318
Minstekrav reassuransavsetning	-3	-4
Annet	48	-33
Overskytende kapital fra tredjeparter	-522	-245
Kjernekapital	19 645	16 584
Evigvarende ansvarlig lånekapital	2 100	2 100
Ordinær ansvarlig lånekapital	2 513	2 513
Fradrag for investeringer i andre finansinstitusjoner		-1
Overskytende kapital fra tredjeparter	-681	-271
Tilleggskapital	3 932	4 341
Netto ansvarlig kapital kapitaldekning	23 577	20 925
Justering kapital fra tredjeparter	1 172	509
Netto ansvarlig kapital konglomeratkapitalkrav	24 750	21 434

BEREGNINGSGRUNNLAG

(NOK mill.)	2015	2014
Forsikringsselskaper	146 838	142 066
Andre selskaper	17 840	18 838
Sum beregningsgrunnlag kapitaldekning	164 678	160 904
Kapitalkrav		
Forsikringsselskaper	11 747	11 365
Andre selskaper	2 587	2 543
Sum kapitalkrav	14 334	13 908
Kapitaldekningsprosent	14,3 %	13,0 %
Kjernekapitaldekning	11,9 %	10,3 %

SOLIDITETSKRAV FOR TVERRSEKTORIELL FINANSIELL GRUPPE

(NOK mill.)	2015	2014
Krav til ansvarlig kapital og solvenskapital		
Kapitalkrav utenom forsikring (14,5 %)	2 587	2 543
Krav til solvensmargin kapital forsikring	13 325	12 815
Samlet krav til ansvarlig kapital og solvenskapital	15 912	15 358
Ansvarlig kapital og solvenskapital		
Netto ansvarlig kapital	24 750	21 434
<i>Endring i solvenskapital for forsikring i forhold til ansvarlig kapital</i>		
Annen solvenskapital	2 994	3 111
Sum ansvarlig kapital og solvenskapital	27 744	24 546
Overskudd soliditetskapital	11 832	9 188

Note 48 - Opplysninger om nærstående parter

Selskaper i Storebrand konsernet har transaksjoner med nærstående parter som er aksjonærer i Storebrand ASA og ledende ansatte. Dette er transaksjoner som er en del av de produkter og tjenester som tilbys av selskapene i konsernet til sine kunder. Transaksjonene inngås til markedsmessige betingelser og omfatter tjenstepensjon, privat pensjonssparing, skadeforsikring, leie av lokaler, bankinnskudd, utlån, kapitalforvaltning og fondssparing. Se nærmere opplysninger om ledende ansatte i note 25.

Interne transaksjoner mellom konsernselskaper er eliminert i konsernregnskapet, med unntak av transaksjoner mellom kundeporteføljen i Storebrand Livsforsikring AS og andre enheter i konsernet. Se nærmere beskrivelse i note 1 Regnskapsprinsipper.

Se også notene 31 og 42.

Storebrand ASA

Resultatregnskap

(NOK mill.)	Note	2015	2014
Driftsinntekter			
Inntekt på investering i datterselskap	2	519	490
Netto inntekter og gevinster fra finansielle instrumenter:			
- obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	3	33	45
- finansielle derivater/andre finansielle instrumenter	3	-4	6
Andre finansinntekter		1	1
Driftsinntekter		550	543
Rentekostnader		-109	-136
Andre finanskostnader		-15	-19
Driftskostnader			
Personalkostnader	4,5,6	-29	11
Avskrivninger	12	-1	-1
Andre driftskostnader		-63	-48
Sum driftskostnader		-93	-38
Sum kostnader		-217	-193
Resultat før skattekostnad		333	351
Skattekostnad	7	-81	-77
Årsresultat		252	273

OPPSTILLING OVER TOTALRESULTAT

(NOK mill.)	Note	2015	2014
Årsresultat		252	273
<i>Andre resultatelementer som ikke senere kan reklassifiseres over resultatet</i>			
Endringer estimatavvik pensjoner		-18	-93
Skatt på andre resultatkomponenter		5	25
Sum andre resultatelementer		-14	-68
Totalresultat		238	206

Storebrand ASA

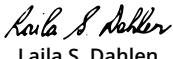
Balanse

(NOK mill.)	Note	2015	2014
Anleggsmidler			
Utsatt skattefordel	7	317	400
Varige driftsmidler	12	29	30
Aksjer i datterselskaper	8	17 095	17 041
Sum anleggsmidler		17 441	17 470
Omløpsmidler			
Tilgode innen konsernet	16	511	752
Utlån til konsernselskaper	16		17
Andre kortsiktige fordringer		21	32
Investeringer i handelsporteføljen:			
-obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	9,11	2 231	1 635
-finansielle derivater/andre finansielle instrumenter	10,11,14	28	31
Bankinnskudd		161	82
Sum omløpsmidler		2 952	2 548
Sum eiendeler		20 393	20 018
Egenkapital og gjeld			
Aksjekapital		2 250	2 250
Egne aksjer		-10	-12
Overkurs		9 485	9 485
Sum innskutt egenkapital		11 724	11 722
Annen egenkapital		5 105	4 859
Sum egenkapital		16 829	16 581
Langsiktig gjeld og forpliktelser			
Pensjonsforpliktelser	5	157	168
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	13,14	3 261	3 128
Sum langsiktig gjeld og forpliktelser		3 418	3 296
Kortsiktig gjeld			
Gjeld innen konsernet	16	76	43
Annen kortsiktig gjeld		71	98
Sum kortsiktig gjeld		147	141
Sum egenkapital og gjeld		20 393	20 018

Lysaker, 16 februar 2016
Styret i Storebrand ASA

Birger Magnus
Styrets leder

Karin Bing Orgland

Laila S. Dahlen

Gyrid Skalleberg Ingerø

Martin Skancke

Håkon Reistad Fure

Nils Are Karstad Lysø

Arne Fredrik Håstein

Knut Dyre Haug

Heidi Storruste

Odd Arild Grefstad
Administrerende Direktør

Storebrand ASA

Oppstilling over endringer i egenkapital

(NOK mill.)	Aksje kapital ¹	Egne aksjer	Overkurs	Annen egenkapital	Total Egenkapital
Egenkapital 31.12.13	2 250	-14	9 485	4 644	16 365
Periodens resultat				273	273
Sum øvrige resultatelementer				-68	-68
Totalresultat for perioden				206	206
Tilbakekjøp egne aksjer ²		2		18	20
Aksjer ansatte ²				-9	-9
Egenkapital 31.12.14	2 250	-12	9 485	4 859	16 581
Periodens resultat				252	252
Sum øvrige resultatelementer				-14	-14
Totalresultat for perioden				238	238
Tilbakekjøp egne aksjer ²		2		21	23
Aksjer ansatte ²				-12	-12
Egenkapital 31.12.15	2 250	-10	9 485	5 105	16 829

1) 449 909 891 aksjer pålydende kroner 5.

2) Det er i 2015 solgt 348 071 aksjer til egne ansatte. Beholdning egne aksjer per 31.12.2015 er på 2.062.721.

Storebrand ASA

Kontantstrømoppstilling

(NOK mill.)	2015	2014
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		
Innbetalinger av renter, provisjoner og gebyrer fra kunder	39	61
Netto inn-/utbetalinger vedrørende verdipapirer til virkelig verdi	-618	97
Utbetalinger til drift	-124	-107
Netto inn-/utbetalinger vedrørende andre operasjonelle aktiviteter	776	524
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	73	576
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
Netto utbetalinger ved kjøp/kapitalisering av datterselskaper	-23	-35
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-23	-36
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		
Utbetalinger ved nedbetaling av lån	-671	-837
Innbetaling ved opptak av lån	802	496
Utbetaling av renter lån	-111	-166
Innbetaling ved salg egen aksjer til ansatte	10	11
Netto kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter	29	-495
Netto kontantstrøm i perioden	79	45
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	79	45
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens start	82	37
Beholdning av kontanter/kontantekvivalenter ved periodeslutt	161	82

Noter

Storebrand ASA

Note 1 - Regnskapsprinsipper

Storebrand ASA er holdingselskapet i Storebrand konsernet. Storebrand konsernet driver virksomhet innen liv og skadeforsikring, bank og kapitalforvaltning, hvor forsikringsvirksomheten er den primære virksomheten. Regnskapet for Storebrand ASA er av denne årsak avlagt i henhold til regnskapslov, god regnskapsskikk og forskrift om årsregnskap m.m for forsikringselskaper. For innregning og måling har Storebrand ASA benyttet forskriftens bestemmelser om forenklet IFRS.

BRUK AV ESTIMAT OG SKJØNN

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet har det vært brukt estimater og forutsetninger som har påvirket eiendeler, gjeld, inntekter, kostnader og opplysning om potensielle forpliktelser. Fremtidige hendelser kan medføre at estimatene endrer seg. Endringene vil bli regnskapsført når det foreligger grunnlag for å fastsette nye estimater. De vesentligste estimatene og vurderingene knytter seg til vurdering av verdi på selskapets datterselskaper og forutsetninger ved pensjonsberegninger.

KLASSIFISERINGS OG VURDERINGSPRINSIPPER

Eiendeler bestemt til varig eie og bruk er klassifisert som anleggsmidler, og eiendeler og fordringer som tilbakebetales innen 1 år er klassifisert som omløpsmidler. Tilsvarende prinsipper er benyttet for gjeldsposter.

OPPSTILLINGSPLAN FOR RESULTAT OG BALANSE

Storebrand ASA er et holdingselskap med datterselskaper innenfor forsikring, bank og kapitalforvaltning. Oppstillingsplanen i Forskrift om årsregnskap for forsikringselskaper er derfor ikke benyttet, det er benyttet en tilpasset oppstillingsplan.

INVESTERING I DATTERSELSKAPER, UTBYTTE OG KONSERNBIDRAG

I selskapsregnskapet vurderes investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper til anskaffelseskost redusert med eventuelle nedskrivninger. Det foretas vurdering av nedskrivningsbehov ved hver periodeavslutning. Primærinntekten for Storebrand ASA er avkastning på kapital investert i datterselskaper. Mottatt konsernbidrag og utbytte tilknyttet avkastning er derfor behandlet som ordinær driftsinntekt. Foreslåtte og vedtatte aksjeutbytter og konsernbidrag fra datterselskapene er i selskapsregnskapet til Storebrand ASA inntektsført i regnskapsåret.

En forutsetning for inntektsføring er at dette er opptjent inntekt i datterselskapene i Storebrands eierperiode. I motsatt fall blir dette ført som egenkapitaltransaksjon, hvilket innebærer at eierandelen i datterselskapet reduseres med mottatt utbytte eller konsernbidrag.

VARIGE DRIFTSMIDLER

Varige driftsmidler til eget bruk er vurdert til anskaffelseskost redusert for planmessige avskrivninger. Nedskrivning foretas dersom balanseført verdi overstiger gjenvinnbart beløp av eiendelen.

PENSJONSFORPLIKTELSER EGNE ANSATTE

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser for ytelsesplaner beregnes etter lineær opptjeningsprofil og forventet sluttlønn som opptjeningsgrunnlag, basert på forutsetninger om diskonteringsrente, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden, fremtidig avkastning på pensjonsmidler samt aktuariemessige forutsetninger om dødelighet, uførhet og frivillig avgang.

Periodens netto pensjonskostnad består av summen av periodens pensjonsopptjening, rentekostnad på den beregnede forpliktelse, samt forventet avkastning av pensjonsmidlene.

Estimatavik og virkningen av endrede forutsetninger blir regnskapsført over totalresultatet. Virkningen av endringer i pensjonsplan blir løpende resultatført, med mindre planendringen er betinget av fremtidig opptjening. Virkningen fordeles da lineært over tiden til ytelsen er fullt ut opptjent. Arbeidsgiveravgift inngår som en del av pensjonsforpliktelsen og som en del av estimataviket som vises i totalresultatet.

SKATT

Skattekostnaden i resultatregnskapet består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt og utsatt skattefordel er beregnet på forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld. Utsatt skattefordel balanseføres når det kan sannsynliggjøres at selskapet i fremtiden vil ha tilstrekkelige skattemessige overskudd til å nyttiggjøre seg skattefordelen. Utsatt skatt regnskapsføres direkte mot egenkapitalen dersom den vedrører forhold som er regnskapsført direkte mot egenkapitalen.

VALUTA

Omløpsmidler og gjeld blir omregnet til balansedagens valutakurs. Anleggsaksjer blir bokført til anskaffelsesdagens kurs.

FINANSIELLE INSTRUMENTER

Aksjer og andeler

Aksjer og andeler vurderes til virkelig verdi. For papirer notert på børs eller annen regulert markedsplass, settes virkelig verdi til kjøpskurs siste handelsdag frem til og med balansedagen.

Kjøp av egne aksjer blir behandlet som en egenkapitaltransaksjon, og beholdningen av egne aksjer blir presentert som en reduksjon av egenkapitalen.

Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning

Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning innregnes i balansen når selskapet blir part i instrumentets kontraktmessige bestemmelser. Alminnelige kjøp og salg av finansielle instrumenter er regnskapsført på transaksjonsdagen. Når en finansiell eiendel eller en finansiell forpliktelse blir førstegangsinnregnet måles den til virkelig verdi. Førstegangsinnregningen inkluderer transaksjonsutgifter som er direkte henførbare på anskaffelsen eller utstedelsen av den finansielle eiendelen eller den finansielle forpliktelsen.

Finansiell eiendeler fraregnes når de kontraktmessige rettene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen utløper, eller når foretaket overfører den finansielle eiendelen i en transaksjon hvor all eller tilnærmet all risiko og fortjenestemuligheter knyttet til eierskap av eiendelen overføres.

Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning regnskapsføres til virkelig verdi. Virkelig verdi er det beløp en eiendel kan omsettes for eller en forpliktelse gjøres opp med i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte og frivillige parter. For finansielle eiendeler som er notert på børs eller annen regulert markeds plass, settes virkelig verdi til kjøpskurs på siste handelsdag frem til og med balansedagen, og for en eiendel som skal anskaffes eller en forpliktelse som innehas, salgskurs.

Finansielle derivater

Finansielle derivater regnskapsføres til virkelig verdi. Virkelig verdi av derivatene klassifiseres henholdsvis som en eiendel eller som en forpliktelse, med endringer i virkelig verdi over resultatet.

Obligasjonsinnlån

Obligasjonslån regnskapsføres til amortisert kost etter effektiv rente metode. I amortisert kost inngår transaksjonskostnadene på opptakstidspunktet.

REGNSKAPSFØRING AV DERIVATER SOM SIKRING

Virkelig verdi sikring

Storebrand benytter seg av virkelig verdi sikring, sikringsobjektene er fastrente innlån som måles til amortisert kost. Derivater som faller inn under denne kategorien regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet. Verdiendringer på sikringsobjektet som er henførbart til den sikrede risikoen, justerer sikringsobjektets balanseførte verdi og innregnes i resultatet.

Note 2 - Inntekt på investering i datterselskap og felleskontrollerte selskaper

(NOK mill.)	2015	2014
Storebrand Bank ASA	79	190
Storebrand Asset Management AS	378	237
Storebrand Forsikring AS	31	45
Storebrand Baltic UAB	10	6
Storebrand Helseforsikring AS	21	13
Sum	519	490

Avgitt konsernbidrag fra Storebrand ASA, se note 8.

Note 3 - Netto inntekter for ulike klasser av finansielle instrumenter

(NOK mill.)	Utbytte/ renteinntekter	Netto gevinst/tap ved realisasjon	Netto urealisert gevinst/tap	Sum 2015	2014
Netto inntekter obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	48	-1	-14	33	45
Netto inntekter finansielle derivater	3	-5	-2	-4	6
Eiendeler til virkelig verdi	51	-6	-15	29	52
- herav FVO (virkelig verdi opsjon)	48	-1	-14	33	45
- herav trading	3	-5	-2	-4	6

Note 4 - Personalkostnader

(NOK mill.)	2015	2014
Ordinære lønnskostnader	-13	-13
Folketrygdavgift	-3	-4
Pensjonskostnader ¹	-7	39
Andre ytelser	-7	-12
Sum	-29	11

1) Se nærmere spesifikasjon i note 5

Note 5 - Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser

Storebrandkonsernet har landspesifikke pensjonsordninger.

De ansatte i Storebrand i Norge med virkning fra 1. januar 2015 en innskuddsbasert pensjonsordning for alderspensjon. Frem til utgangen av 2014 hadde Storebrand i Norge både en innskuddsbasert og en ytelsesbasert pensjonsordning avhengig av tidspunkt for ansettelse i konsernet. Effekten av endringen i pensjonsordningen ble innregnet i årsregnskapet 2014.

Premiesatser og innhold for innskuddspensjonsordningen er følgende:

- Sparingen starter fra første lønnskroner
- Sparesats på 7 prosent av lønn fra 0 til 12G (Grunnbeløp utgjør kr 90.068 pr 31.12.15)
- I tillegg spares 13 prosent av lønn mellom 7,1 til 12G
- Sparesats for lønn over 12G er 20 prosent

Alle som er medlemmer i pensjonsordningene har en tilknyttet barne-, etterlatte- og uføredekning, som regnskapsføres som en ytelsesbasert pensjonsordning. Det foreligger også ytelsesforpliktelser i balansen knyttet til driftspensjoner for enkelte tidligere ansatte og tidligere styremedlemmer.

For ansatte og tidligere ansatte som har hatt lønn over 12G frem til 31.12.2014 ble det gitt et tilbud om kontantutløsning av de opptjente rettigheter, med utbetaling i starten av 2015. For ansatte i konsernledelsen blir denne utbetalingen fordelt over 5 år.

De norske selskapene er med i Fellesordningen for avtalefestet pensjon AFP. Den private AFP-ordningen gir et livslangt tillegg til den ordinære pensjonen og er en flerforetaksordning pensjonsordning, men det foreligger ikke tilgjengelig pålitelig informasjon for innregning av forpliktelsen i balansen. Ordningen blir finansiert gjennom årlig premie som fastsettes som en prosent av lønn mellom 1 og 7,1G, og premiesatsen i 2015 var på 2,4 %. De ansatte i Storebrand i Norge som er født før 1. januar 1956 kan velge mellom å ta ut AFP eller gå av ved 65 års alder og motta en driftspensjon fra foretaket frem til fylte 67 år. De ansatte kan velge å ta ut fra AFP-ordningen fra og med fylte 62 år og fortsette å stå i jobb.

AVSTEMMING AV EIENDELER OG GJELD BOKFØRT I BALANSEN

(NOK mill.)	2015	2014
Nåverdi av forsikret pensjonsforpliktelse	10	4
Virkelig verdi av pensjonsmidler	-13	-4
Netto pensjonsforpliktelse/midler forsikret ordning	-3	1
Nåverdi av uforsikret pensjonsforpliktelse	160	168
Netto pensjonsforpliktelse i balansen	157	168

(NOK mill.)	2015	2014
Pensjonsforpliktelse	157	168

ENDRINGER I DEN YTELSESBASERTE PENSJONSFORPLIKTELSEN I LØPET AV ÅRET

(NOK mill.)	2015	2014
Netto pensjonsforpliktelse 1.1	172	1 423
Periodens pensjonsopptjening	1	2
Rentekostnader på forpliktelsen	5	55
Gevinst/tap ved avkortning		-48
Estimatawik	27	136
Utbetalt pensjon	-35	-164
Planendringer/oppgjør		-1 229
Arbeidsgiveravgift		-3
Netto pensjonsforpliktelse	170	172

ENDRINGER I PENSJONSMIDLENE VIRKELIGE VERDI

(NOK mill.)	2015	2014
Virkelig verdi av pensjonsmidler 1.1	4	1 484
Forventet avkastning	0	48
Estimatawik	9	-172
Innbetalt premie	1	24
Utbetalte pensjoner		-148
Planendring/oppgjør		-1 229
Arbeidsgiveravgift		-3
Netto pensjonsmidler	13	4

Forventede innbetalinger premie i 2016 anslås til 1 millioner kroner, og 14 millioner på utbetalinger over drift.

PENSJONSMIDLER ER BASERT PÅ STOREBRAND LIVSFORSIKRINGS FINANSIELLE MIDLER SOM HAR FØLGENDE SAMMENSETNING PER 31.12:

(NOK mill.)	2015	2014
Bygninger og fast eiendom	12%	10%
Obligasjoner til amortisert kost	45%	40%
Aksjer og andeler	11%	15%
Obligasjoner	27%	28%
Sertifikater	4%	8%
Sum	100 %	100 %
Bokført (realisert) avkastning av eiendelene:	5,4 %	5,4 %

NETTO PENSJONSKOSTNAD RESULTATFØRT I PERIODEN

(NOK mill.)	2015	2014
Periodens pensjonsopptjening	1	2
Netto rentekostnad/avkastning	5	7
Planendring		-48
Netto ytelsesbasert ordninger	5	-39
Periodens kostnad til innskuddsordninger	2	
Netto pensjonskostnad	7	-39

ANALYSE AV AKTUARIELT TAP (GEVINST) I PERIODEN

(NOK mill.)	2015	2014
Tap (gevinst) - endring i diskonteringsrenten		85
Tap (gevinst) - endring i andre økonomiske forutsetninger		-1
Tap (gevinst) - opplevd DBO	27	52
Tap (gevinst) - opplevd Pensjonsmidler	-9	160
Investerings-/administrasjonskostnader		12
Øvre grense pensjonsmidler		-216
Aktuarielt tap (gevinst) i perioden	18	93

HOVEDFORUTSETNINGER BENYTTET I BEREGNINGENE AV NETTO PENSJONSFORPLIKTELSE 31.12:

(NOK mill.)	2015	2014
Økonomiske forutsetninger:		
Diskonteringsrente	2,7 %	3,0 %
Forventet lønnsvekst	2,25%	3,0 %
Forventet årlig regulering folkeytrygd	2,25%	3,0 %
Forventet årlig regulering utbetaling av pensjoner	0,0 %	0,1 %
Uførhetstabell	KU	KU
Dødelighetstabell	K2013BE	K2013BE

ØKONOMISKE FORUTSETNINGER:

Fastsettelse av økonomiske forutsetninger er basert på reglene i IAS 19. Det vil særlig være betydelig usikkerhet knyttet til langsiktige antagelser som fremtidig inflasjon, realrente, reallønnsvekst og G-regulering.

Det er i Norge benyttet en diskonteringsrente fastsatt med utgangspunkt i obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). Basert på observert markeds- og volumutvikling må det norske OMF-markedet etter Storebrands oppfatning defineres som et dypt marked.

Ved fastsettelse av økonomiske forutsetninger vurderes også bedriftsspesifikke forhold herunder forventet vekst i direkte lønn.

AKTUARIELLE FORUTSETNINGER:

I Norge er det standardiserte forutsetninger om døds-/uføreutvikling samt andre demografiske faktorer utarbeidet av Finansnæringens Fellesorganisasjon. Det ble med virkning fra 2014 innført et nytt dødelighetsgrunnlag K2013 for kollektive pensjonsforsikringer i livsforsikrings-selskaper og pensjonskasser. Storebrand har benyttet dødelighetstabell K2013BE (beste estimat) i aktuarberegningene per 31.12.2015.

Gjennomsnittlig fratredelseshyppighet er lagt inn med 2-3 prosent for hele arbeidsstokken sett under ett og det er lagt inn synkende fratredelse ved økt alder.

De aktuarielle forutsetningene i Sverige følger bransjens felles dødelighetstabell DUS06 justert for selskapsspesifikke forskjeller. Fratredelseshyppigheten er beregnet til i gjennomsnitt 4 prosent per år.

Note 6 - Godtgjørelse til administrerende direktør og tillitsvalgte

Tusen kroner	2015	2014
Administrerende direktør¹		
Lønn	5 360	4 191
Bonus opptjent i året ²		2 497
Andre skattepliktige ytelser	181	165
Total godtgjørelse opptjent i året	5 541	6 854
Pensjonsopptjening ³	1 155	1 006
Representantskap ⁴	897	1 139
Kontrollkomité ⁵	1 722	1 565
Styrets leder	599	595
Styret inklusive styrets leder	3 889	3 702
Godtgjørelse til revisor		
Lovpålagt revisjon	1 730	1 863
Andre attestasjonstjenester	258	195
Andre tjenester utenfor revisjonen	23	42

- 1) Odd Arild Grefstad er administrerende direktør i Storebrand ASA, og beløpet som er oppgitt i noten er den samlede godtgjørelsen fra konsernet. Han har en lønnsgaranti på 24 måneder etter ordinær oppsigelsestid. Alle arbeidsrelaterede inntekter inklusive konsulentoppdrag kommer til fradrag.
- 2) Storebrand avviklet målbonus for ledende ansatte i 2015. Deler av tidligere målbonus ble konvertert til fastlønn og utgjør en større del av fastlønnsøkningen fra 2014 til 2015. For kompensasjon og utbetalinger av opptjente rettigheter knyttet til endring av pensjonsordning 1.januar 2015, se note 26 Storebrand konsern i årsrapporten 2014.
- 3) Pensjonskostnad omfatter årets opptjening. Se også beskrivelse av pensjonsordning i note 5.
- 4) Inklusive godtgjørelse til valgkomité.
- 5) Kontrollkomiteen dekker de norske selskapene i konsernet som har krav om Kontrollkomite. Storebrand avvikler sin kontrollkomité 1.1.2016.

For ytterligere spesifikasjoner for ledende ansatte i konsernet, styret, kontrollkomite og styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte, se note 25 under Storebrand konsern.

Note 7 - Skatt

NEDENFOR FREMGÅR EN SPESIFIKASJON AV FORSKJELLEN MELLOM REGNSKAPSMESSIGE RESULTAT OG ÅRETS SKATTEGRUNNLAG:

(NOK mill.)	2015	2014
Resultat før skattekostnad	333	351
Aksjeutbytte	-31	-19
Skattefritt konsernbidrag	-91	-45
Konsernbidrag mot balansen	22	21
Permanente forskjeller	-17	-92
Endring i midlertidige forskjeller		23
Årets skattegrunnlag	216	239
- Anvendelse av fremførbart underskudd	-216	-239
Årets skattegrunnlag for betalbar skatt		

SKATTEKOSTNAD

(NOK mill.)	2015	2014
Betalbar skatt	-	-
Endring utsatt skatt	-81	-77
Skattekostnad	-81	-77

BEREGNING AV UTSATT SKATTEFORDEL OG UTSATT SKATT AV MIDERTIDIGE FORSKJELLER OG UNDERSKUDD TIL FREMFØRING

(NOK mill.)	2015	2014
Skatteøkende midlertidige forskjeller		
Annet	1	1
Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	1	1
Skattereduserende midlertidige forskjeller		
Verdipapirer	-17	-2
Driftsmidler	-1	-1
Avsetninger	-4	-5
Påløpt pensjon	-157	-168
Gevinst-/tapskonto	-5	-6
Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	-183	-182
Netto midlertidige forskjeller før fremførbart underskudd	-182	-181
Fremførbare underskudd	-1 086	-1 298
Netto skatteøkende/(reduserende) midlertidige forskjeller	-1 267	-1 480
Netto utsatt fordel/forpliktelse i balansen	317	400
-herav endring utsatt skattefordel bokført i balansen	-1	19

AVSTEMMING AV SKATTEKOSTNAD MOT ORDINÆRT RESULTAT

(NOK mill.)	2015	2014
Resultat før skatt	333	351
Forventet inntektsskatt etter nominell sats (27 %)	-90	-95
Skatteeffekten av:		
inntektsført aksjeutbytte	8	5
Permanente forskjeller	25	6
Endring i skatteregler	-25	
For lite/mye avsatt tidligere år	1	6
Skattekostnad	-81	-77
Effektiv skattesats ¹	24%	22%

1) Stortinget vedtok i desember 2015 å redusere selskapsskattesatsen fra 27 til 25 prosent med virkning fra 1. januar 2016.

Ved balanseføring av utsatt skatt/skattefordel benyttes derfor 25 prosent, noe som øker skattekostnaden for 2015 med 25 millioner kroner.

Note 8 - Morselskapets aksjer i datterselskaper og tilknyttede selskaper

(NOK mill.)	Forretningskontor	Eierandel/ stemmeandel	Bokført verdi	
			2015	2014
Datterselskaper				
Storebrand Livsforsikring AS	Oslo	100 %	13 703	13 703
Storebrand Bank ASA ¹	Oslo	100 %	2 339	2 285
Storebrand Asset Management AS	Oslo	100 %	595	595
Storebrand Forsikring AS	Oslo	100 %	359	359
Storebrand Baltic UAB	Vilnius	100 %	17	17
Felleskontrollerte/-tilknyttede selskaper				
Storebrand Helseforsikring AS	Oslo	50 %	78	78
AS Værdalsbruket ²	Værdal	25 %	4	4
Sum			17 095	17 041

1) Mottatt konsernbidrag på 16 millioner kroner bokført som tilbakebetaling av kapital, og 74. mill kroner som kapitalinnskudd.

2) 74,9 prosent er eid av Storebrand Livsforsikring AS.

Note 9 - Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning

(NOK mill.)	2015	2014
	Virkelig verdi	Virkelig verdi
Stat- og statsgarantert	365	644
Foretaksobligasjoner	916	701
Obligasjoner med fortrinnsrett	877	108
Overnasjonale organisasjoner	72	181
Sum obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	2 231	1 635
Modifisert durasjon	0,3	0,3
Gjennomsnittlig effektiv rente	1,6 %	1,7 %

Note 10 - Finansielle derivater

(NOK mill.)	Brutto nom. volum ¹	Brutto balanseførte fin. eiendeler	Brutto balanseført gjeld	Netto beløp
Sum derivater 2015	580	28		28
Sum derivater 2014	1 000	31		31

1) For andel benyttet til sikringsbokføring, se note 14

Note 11 - Finansielle risikoer

KREDITTRISIKO FORDELT PÅ RATING

Rentebærende verdipapirer som eies kortsiktig.
Debitorkategori etter garantist
(NOK mill.)

	AAA Virkelig verdi	AA Virkelig verdi	A Virkelig verdi	BBB Virkelig verdi	NIG Virkelig verdi	Totalt Virkelig verdi
Stat- og statsgarantert	54	312				365
Foretaksobligasjoner		54	768	95		916
Verdipapiriserte obligasjoner	837	30			10	877
Overnasjonale organisasjoner			72			72
Sum 2015	891	395	840	95	10	2 231
Sum 2014	574	308	732	21		1 635

MOTPARTER

(NOK mill.)

	AA Virkelig verdi	A Virkelig verdi	Totalt Virkelig verdi
Derivater	28		28
Bankinnskudd	128	33	161

Ratingklasser er basert på Standard & Poor's
NIG = Non-investment grade.

RENTERISIKO

Storebrand ASA eier både rentebærende verdipapirer og har rentebærende gjeld. En endring av renten vil ha begrenset effekt på selskapets egenkapital.

LIKVIDITETSRISIKO

Udiskonterte kontantstrømmer finansielle forpliktelser
(NOK mill.)

	0-6 mnd	6-12 mnd	1-3 år	3-5 år	over 5 år	Total verdi	Balanseført verdi
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer/banklån	597	50	2 009	837		3 494	3 261
Sum finansielle forpliktelser 2015	597	50	2 009	837		3 494	3 261
Derivater knyttet til innlån 2015	5	-10	-11	-11		-27	-26
Sum finansielle forpliktelser 2014	49	64	2 005	1 017	315	3 449	3 128
Derivater knyttet til innlån 2014	5	-9	-8	-8	-4	-24	-22

Storebrand ASA har per 31.12. likvide midler på 2,4 milliarder kroner.

VALUTARISIKO

Storebrand ASA har liten valutarisiko.

Note 12 - Varige driftsmidler

MASKINER, INVENTAR OG IT-UTSTYR

(NOK mill.)	2015	2014
Anskaffelseskost per 1.1	35	35
Akkumulert avskrivning	-5	-5
Bokført verdi per 1.1	30	30
Årets avskrivning	-1	-1
Bokført verdi per 31.12	29	30

Følgende lineære avskrivningssatser brukes for driftsmidler:

Maskiner og inventar	4-8 år
EDB-systemer:	3 år

Note 13 - Obligasjonslån og banklån

(NOK mill.)	Rente	Valuta	Netto nominell verdi	2015	2014
Obligasjonslån 2014/2020 ¹	Fast	NOK	300	327	327
Obligasjonslån 2011/2016 ²	Flytende	NOK	554	558	999
Obligasjonslån 2012/2017 ²	Flytende	NOK	624	627	853
Obligasjonslån 2014/2018	Flytende	NOK	450	452	452
Obligasjonslån 2014/2019	Flytende	NOK	500	499	496
Banklån 2015/2018	Flytende	NOK	800	798	
Sum³				3 261	3 128

1) Lånene som har fastrente er sikret med en renteswap, som regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet. Verdiendringer på lånene som er henförbar til den sikrede risikoen inngår i balanseført verdi og innregnes i resultatet.

2) Deler av lånene er tilbakekjøpt i 2015.

3) Lånene er bokført til amortisert kost og inkluderer opptjente ikke forfalte renter.

Til inngåtte låneavtaler er det knyttet standard covenantskrav. For alle lån er betingelser og vilkår innfridd i henhold til inngåtte låneavtaler. Storebrand ASA har en ubenyttet trekkfasilitet på EUR 240 millioner.

Note 14 - sikringsbokføring

Selskapet benytter virkelig verdi sikring. Det er renterisiko som sikres. Sikringseffektiviteten følges opp på papirnivå.

SIKRINGSINSTRUMENT/SIKRINGSOBJEKT - VIRKELIG VERDISIKRING

(NOK mill.)	2015			2014		
	Kontrakt/ nominell verdi	Balanseført verdi ¹ Eiendeler	Resultat- ført Gjeld	Kontrakt/ nominell verdi	Balanseført verdi ¹ Eiendeler	Resultat- ført Gjeld
Renteswapper	300	27	-1	300	27	25
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	300		327	300		327
			1			-21

1) Balanseførte verdier per 31.12.

Note 15 - Aksjeeiere

DE 20 STØRSTE AKSJONÆRER¹

(NOK mill.)	Eierandel i %
Folketrygdfondet	9,7 %
J.P.Morgan Chase Ba Nordea	4,2 %
J.P.Morgan Chase BA A/C US	3,1 %
Skandinaviska Enskilda A/C Clients	2,7 %
Clearstream Banking	2,5 %
Prudential Assurance HSBC Bank Plc	2,2 %
J.P.Morgan Chase Bank Lux	2,1 %
The Bank of New York BNY	1,9 %
DnB NOR Markets	1,7 %
State Street Bank AN A/C.	1,7 %
Franklin Mutual Seri BNY Mellon SA/NV	1,6 %
J.P. Morgan Chase Ba A/C BBH INTL EXPLORE	1,5 %
UBS Switzerland AG	1,5 %
Goldman Sachs & Co	1,5 %
J.P.Morgan Chase Ba Eaaropean	1,3 %
State Street Bank & S/A SSB	1,2 %
Euroclear Bank S.A	1,2 %
State Street Bank & A/C Client	1,1 %
Verdipapirfondet KLP	1,1 %
Elo Mutual Pension I C/O	1,1 %
Utenlandsk eierskap av totale aksjer	64,5 %

1) Oversikten inkluderer Nominee (klientkonti).

Note 16 - Opplysninger om nærstående parter

(NOK mill.)	Eier antall aksjer ¹
Ledende ansatte	
Odd Arild Grefstad	70 152
Lars Aa. Løddesøl	48 631
Sarah McPhee	55 954
Geir Holmgren	14 677
Robin Kamark	43 134
Heidi Skaaret	15 542
Staffan Hansén	12 348
Hege Hodnesdal	17 892
Jan Erik Saugestad	8 607

(NOK mill.)

Eier antall aksjer¹

Styret

Birger Magnus	20 000
Gyrid Skalleberg Ingerø	
Laila S. Dahlen	5 000
Martin Skancke	11 414
Håkon Reistad Fure	18 500
Nils Are Karstad Lysø	
Karin Bing Ogland	
Heidi Storruste	2 865
Knut Dyre Haug	12 642
Arne Fredrik Håstein	2 111

Kontrollkomite

Elisabeth Wille	747
Finn Myhre	
Ole Klette	
Harald Moen	595
Anne Grete Steinkjer	1 800
Tone M. Reierselmoen (varamedlem)	1 734

Representantskap

Terje R. Venold	
Vibeke Hammer Madsen	
Anne-Lise Aukner	15 000
Trond Berger	837
Maalfrid Brath	8 063
Marianne Lie	702
Olaug Svarva	
Pål Syversen	
Jostein Furnes	
Arne Giske	216
Hans Henrik Klouman	1 637
Arild M. Olsen	200
Caroline Burum Brekke	1 666
Hanne Seim Grave	
Nina Hjellup	5 880
Rune Pedersen	19 532
Trond Thire	
Cathrine Kjenner Forsland	1 530

1) Oversikten viser antall aksjer eid av vedkommende person, samt nærmeste familie og selskaper der vedkommende har bestemmende innflytelse jfr. RL § 7-26.

TRANSAKSJONER MELLOM KONSERNSELSKAPER

(NOK mill.)	2015	2014
Resultatposter:		
Konsernbidrag og aksjeutbytte fra datterselskaper	519	490
Kjøp og salg av tjenester (netto)	-34	-38
Balanseposter:		
Lån til konsernselskaper		17
Tilgode fra konsernselskaper	511	752
Gjeld til konsernselskaper	76	43

Note 17 - Antall ansatte/årsverk

(NOK mill.)	2015	2014
Antall ansatte	6	6
Antall årsverk	6	6
Gjennomsnittlig antall ansatte	6	7

Note 18 - Kapitaldekning

(NOK mill.)	2015	2014
Aksjekapital	2 250	2 250
Øvrig egenkapital	14 579	14 332
Egenkapital	16 829	16 581
Utsatt skattefordel	-271	-351
Kjernekapital /ansvarlig kapital	16 558	16 231
Beregningsgrunnlag	17 889	17 878
Kapitalkrav	2 415	2 414
Kapitaldekningsprosent	92,6 %	90,8 %

Storebrand ASA og Storebrand Konsern

- Erklæring fra styrets medlemmer og administrerende direktør

Styret og administrerende direktør har i dag behandlet og godkjent årsberetningen og årsregnskapet for Storebrand ASA og Storebrand Konsern for regnskapsåret 2015 og per 31. desember 2015 (årsrapporten 2015).

Konsernregnskapet er avlagt i samsvar med de EU-godkjente IFRSer og tilhørende fortolkningsuttalelser, samt de ytterligere norske opplysningskrav som følger av regnskapsloven som skal anvendes per 31. desember 2015. Årsregnskapet for morselskapet er avlagt i samsvar med regnskapsloven, årsregnskapsforskriften for forsikringsselskaper, samt norske tilleggskrav i verdipapirhandelloven. Årsberetningen for konsern og mor er i samsvar med regnskapslovens krav og Norsk Regnskapsstandard nr. 16 per 31. desember 2015.

Etter styrets og administrerende direktørs beste overbevisning er årsregnskapet for 2015 utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder og opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av morselskapets og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet per 31. desember 2015. Etter styrets og administrerende direktørs beste overbevisning gir årsberetningen en rettviseende oversikt over viktige begivenheter i regnskapsperioden og deres innflytelse på årsregnskapet for Storebrand ASA og Storebrand Konsern. Etter styrets og administrerende direktørs beste overbevisning gir også beskrivelsen av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer virksomheten står overfor i neste regnskapsperiode, samt beskrivelsen av nærstående vesentlige transaksjoner, en rettviseende oversikt.

Lysaker, 16. februar 2016
Styret i Storebrand ASA

Birger Magnus
Styrets leder

Karin Bing Orgland

Laila S. Dahlen

Gyrid Skalleberg Ingerø

Martin Skancke

Håkon Reistad Fure

Nils Are Karstad Lysø

Arne Fredrik Håstein

Knut Dyre Haug

Heidi Storruste

Odd Arild Grefstad
Administrerende Direktør

Til generalforsamlingen i Storebrand ASA

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Storebrand ASA som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet består av balanse per 31. desember 2015, resultatregnskap, oppstilling over totalresultat, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger. Konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2015, resultatregnskap, oppstilling over totalresultat, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge for selskapsregnskapet og i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU, for konsernregnskapet, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon om selskapsregnskapet og vår konklusjon om konsernregnskapet.

Konklusjon om selskapsregnskapet

Etter vår mening er selskapsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Storebrand ASA per 31. desember 2015 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Konklusjon om konsernregnskapet

Etter vår mening er konsernregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Storebrand ASA per 31. desember 2015 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

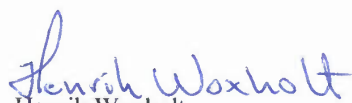
Uttalelse om øvrige forhold*Konklusjon om årsberetningen og om redegjørelser om foretaksstyring og samfunnsansvar*

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Oslo, 16. februar 2016
Deloitte AS

Henrik Woxholt
statsautorisert revisor

Storebrand ASA

Representantskapets uttalelse 2015

Styrets forslag til årsregnskap og årsberetning samt revisors beretning har på lovbestemt måte vært forelagt representantskapet i møtet 7. mars 2016.

Representantskapet anbefaler generalforsamlingen å godkjenne styrets forslag til årsregnskap og årsberetning for Storebrand ASA og for Storebrand Konsern.

Representantskapet har ingen merknader til styrets forslag til disponering av årsresultatet i Storebrand ASA.

Lysaker, 7. mars 2016

Terje Venold
Representantskapets ordfører

Til ledelsen i Storebrand ASA

REVISORS UTTALELSE - BÆREKRAFT

Vi har utført visse kontroller knyttet til Storebrands rapportering av indikatorer for bærekraft for 2015, presentert under "Scorecard for bærekraft - 2015" på sidene 18 - 21 i Årsrapport 2015 Storebrand ASA (Rapporten). Informasjonen som omfattes av vår kontroll er avgitt av selskapets ledelse, som også har valgt de indikatorer som det er rapportert på. Vår oppgave er å gi uttrykk for våre konklusjoner basert på vårt arbeid.

Vi har basert vårt arbeid på revisjonsstandard ISAE 3000, "Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon", utgitt av International Auditing and Assurance Standards Board. Formål og omfang av vårt arbeid er avtalt med selskapets ledelse og omfatter de forhold som vi har konkludert på nedenfor.

Basert på vurdering av vesentlighet og risiko, har vårt arbeid omfattet analyser og stikkprøvemessig gjennomgang av underliggende dokumentasjon. Vi har også gjennomført intervjuer med personer i selskapet som er ansvarlige for rapportering og oppfølging av informasjon om bærekraft.

Vi har utført det arbeid vi mener har vært nødvendig for å avgi vår uttalelse med moderat grad av sikkerhet. Ved slik kontroll oppnås lavere sikkerhet enn om vi hadde utført arbeid av samme omfang som ved en revisjon.

Konklusjon

Vi har gjennom vårt arbeid ikke fått kjennskap til forhold som gir oss grunn til ikke å anta at:

- Storebrand har etablert rutiner som beskrevet på side 21 i Rapporten for innsamling, sammenstilling og kvalitetskontroll av informasjon om de indikatorer for bærekraft som er presentert på sidene 18 – 21 i Rapporten.
- Informasjonen som fremkommer som et resultat av prosedyrene nevnt ovenfor er konsistent med underliggende dokumentasjon som er forelagt oss og er presentert på en tilfredsstillende måte på sidene som det er referert til ovenfor.
- Storebrands praksis for rapportering om bærekraft samsvarer i all hovedsak med Global Reporting Initiative (GRI) Sustainability Reporting Guidelines, versjon G4, sine rapporteringsprinsipper og rapporteringen tilfredsstillende nivå Core i henhold til GRIs retningslinjer. GRI-tabellen som det er henvist til på side 21 i Rapporten, reflekterer på en hensiktsmessig måte hvor informasjon om de ulike rapporterte elementer og indikatorer i GRIs retningslinjer er presentert.

Oslo, 16. februar 2016
Deloitte AS

Henrik Woxholt
statsautorisert revisor

Frank Dahl
Deloitte Sustainability

Ord og uttrykk

GENERELT

ANSVARLIG LÅNEKAPITAL

Ansvarlig lånekapital er lån som har prioritet etter all annen gjeld. Ansvarlig lånekapital er en del av tilleggskapitalen ved beregning av kapitaldekning.

DURASJON

Gjennomsnittlig gjenværende løpetid på kontantstrømmen til rentebærende papirer. Modifisert durasjon er beregnet på grunnlag av durasjon og uttrykker verdifølsomhet i forhold til underliggende renteendringer.

EGENKAPITAL

Egenkapitalen består av innskutt egenkapital, opptjent egenkapital og minoritetsinteresser. Innskutt egenkapital omfatter aksjekapital, overkursfond og annen innskutt egenkapital. Opptjent egenkapital omfatter annen egenkapital og andre fond.

RESULTAT PER ORDINÆR AKSJE

Resultat per aksje beregnes som majoritetens andel av resultat etter skattekostnad fordelt på antall aksjer. Antall aksjer som medtas i beregningen er gjennomsnittlig antall utestående ordinære aksjer i året. Ved aksjeemisjoner vil nyutstedte aksjer medtas fra innbetalingstidspunktet.

KAPITALDEKNING

ANSVARLIG KAPITAL

Ansvarlig kapital er den kapital som kan medregnes ved dekning av kapitalkravene etter myndighetenes forskrifter. Ansvarlig kapital kan bestå av kjernekapital og tilleggskapital.

KAPITALKRAV

Det beregnes et kapitalkrav for kreditrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. De enkelte eiendelsposter og poster utenom balansen gis en risikovekt etter den antatte risiko de representerer. Kapitalkravet er 8 prosent av beregningsgrunnlaget for kreditrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko.

KAPITALDEKNINGSPROSENT

Ansvarlig kapital må minst tilsvare det beregnede kapitalkravet. Kapitaldekningsprosenten beregnes ved å måle den totale ansvarlige kapitalen i

forhold til kapitalkravet på 8 prosent.

KJERNEKAPITAL

Kjernekapital er en del av den ansvarlige kapitalen og består av egenkapital fratrukket minstekrav til reassuransavsetninger i skadeforsikring, goodwill, andre immaterielle eiendeler, netto forskuddsbetalt pensjon, 50 prosent av eventuell kapitaldekningsreserve og krysseiefradrag i andre finansinstitusjoner. Kjernekapitalen justeres for de verdifulderinger som legges til grunn i soliditetsberegningene på nasjonalt nivå for utenlandske selskaper. For Storebrand Holding AB vil dette være en justering i SPP AB sine beregnede forsikringsforpliktelse hvor det benyttes en annen rentekurve i soliditetsberegningen enn den som benyttes i finansregnskapet. Utstedte fondsobligasjoner kan utgjøre 15 prosent av kjernekapitalen, mens overskytende beløp kan medregnes i tilleggskapitalen.

TILLEGGSKAPITAL

Tilleggskapitalen er en del av den ansvarlige kapitalen og består av ansvarlig lånekapital og den andelen av fondsobligasjoner som eventuelt ikke teller som kjernekapital. Til fradrag kommer 50 prosent av eventuell kapitaldekningsreserve og krysseiefradrag i andre finansinstitusjoner. For å telle som ansvarlig kapital kan tilleggskapitalen ikke være større enn kjernekapitalen. Evigvarende ansvarlig lånekapital kan sammen med annen tilleggskapital ikke utgjøre mer enn 100 prosent av kjernekapital, mens tidsbegrenset ansvarlig lånekapital ikke kan utgjøre mer enn 50 prosent av kjernekapitalen. For å telle med fullt ut som ansvarlig kapital må gjenværende løpetid være minst fem år. Ved kortere gjenværende løpetid reduseres den tellende delen med 20 prosent per år.

SOLVENS II

Solvens II er et felles europeisk regelverk for regulering av forsikringsbransjen. Under Solvens II vil størrelsen på kapitalkravet bli bestemt av hvor mye risiko selskapet er utsatt for.

FORSIKRING

GJENFORSIKRING (REASSURANSE)

Overføring av en del av risikoen til et

annet forsikringsselskap.

IBNR-AVSETNINGER

(INCURED BUT NOT REPORTED)

Avsetninger for erstatninger for forsikringstilfeller som er inntruffet, men ennå ikke meldt til forsikringsselskapet.

RBNS-AVSETNINGER

(REPORTED BUT NOT SETTLED)

Avsetninger for erstatninger for meldte, men ikke oppgjorte erstatninger.

LIVSFORSIKRING

KAPITALAVKASTNING

Bokført kapitalavkastning viser netto realiserte inntekter av finansielle eiendeler inklusiv verdiregulering på fast eiendom og valutakursendringer på finansielle eiendeler uttrykt i prosent av selskapets gjennomsnittlige kapital i henholdsvis kundefond med garanti og i selskapsporteføljen i året. Markedsavkastning viser realiserte inntekter av finansielle eiendeler, verdiregulering av fast eiendom og årets endring i kursreserver, uttrykt i prosent av selskapets gjennomsnittlige kapital i henholdsvis kundefond med garanti og i selskapsporteføljen i året målt etter markedsverdi.

KOLLEKTIVE KONTRAKTER

Kollektiv ytelsespensjon

(defined benefit - DB)

Garanterte utbetalinger av pensjoner fra avtalt alder og så lenge den forsikrede lever. Alternativt kan det avtales at pensjonen opphører ved en bestemt alder. Produktet tilbys både innenfor privat og offentlig sektor. Dekninger er alders-, uføre- og etterlattepensjon.

Kollektiv innskuddspensjon (defined contribution - DC)

I kollektiv innskuddspensjon er premien gitt som prosent av lønn, mens utbetalingene er ukjente. Kunden bærer all finansiell risiko i oppsparingsperioden.

Kollektive ettårige risikodekninger

Disse produktene har garanterte utbetalinger ved død og uførhet, samt premiefritak ved uførhet.

Fripoliser (ytelse) og

pensjonskapitalbevis (innskudd)

Dette er kontrakter med opptjente rettigheter som utstedes ved utmeldelse fra eller opphør av pensjonsavtaler.

Gruppelivsforsikring

Kollektiv livsforsikring der forsikringssummen utbetales som engangsbetøp ved død dersom avdøde var medlem av gruppen. Slik forsikring kan ha uførekapitalforsikring knyttet til seg.

Unit linked

Livsforsikring med investeringsvalg hvor kunden selv kan påvirke risiko og avkastning gjennom valg av plassering i ulike fond. Gjelder både individuelle forsikringer og kollektiv innskuddspensjon.

INDIVIDUELLE KONTRAKTER

Individuell rente- eller

pensjonsforsikring

Kontrakter med garanterte utbetalinger så lenge den forsikrede lever. Alternativt kan det avtales at pensjonen opphører ved en bestemt alder.

Individuell kapitalforsikring

Kontrakter med engangsutbetaling ved oppnådd alder, død og uførhet.

Individuell fondsforsikring

Kapitalforsikring eller renteforsikring hvor kunden bærer den finansielle risikoen.

Kontraktfastsatte forpliktelser

Avsetninger til premierreserve for kontraktfastsatte forpliktelser skal minst utgjøre forskjellen mellom kapitalverdien av selskapets fremtidige forpliktelser og kapitalverdien av de fremtidige netto premier (prospektiv beregningsmetode). Tilleggsytelser som følge av tilført overskudd medregnes.

RESULTAT

Administrasjonsresultat

Administrasjonsresultatet er forskjellen mellom de premier som betales av kunder i henhold til tariff og selskapets faktiske driftskostnader. Inntektene består av gebyrer som er basert på størrelsen av kundemidder, premievolum eller antall i form av

stykkpris. Driftskostnadene består av blant annet personalkostnader, markedsføring, provisjoner og IT-kostnader.

Finansresultat

Finansresultatet består av netto finansinntekter fra finansielle eiendeler for kollektivporteføljen (kollektive og individuelle produkter uten investeringsvalg) fratrukket garantert avkastning.

Risikoresultat

Risikoresultatet består av premier selskapet tar for å dekke forsikringsrisikoer med fradrag for faktiske kostnader i form av forsikringsavsetninger og utbetalinger for forsikringshendelser som død, pensjon, uførhet og ulykke.

Overskuddsdeling og resultat til eier

Se note 2 side 78.

ØVRIGE BEGREPER

Forsikringsmessige avsetninger livsforsikring

For nærmere beskrivelse av forsikringsmessige -avsetninger og periodisering av premier og erstatninger se note 1 - regnskapsprinsipper side 67.

Soliditetskapital

I begrepet soliditetskapital inngår egenkapital, ansvarlig lånekapital, kursreguleringsfond, tilleggsavsetning, vilkorad återbäring, over-/underverdi på obligasjoner til amortisert kost og opptjent resultat. Soliditetskapitalen regnes også ut i prosent av samlede kundefond eksklusiv tilleggsavsetninger og vilkorad återbäring.

Solvensmarginkrav

Et uttrykk for risikoen knyttet til de forsikringsmessige forpliktelsene. Beregnes med basis i forsikringsfond og risikoforsikringssum for hver forsikringsbransje.

Solvensmarginkapital

Ansvarlig kapital som i kapitaldekningen og tillagt 50 prosent av tilleggsavsetninger og risikoutjevningssum, samt 55 prosent av nedre grenser for sikkerhetsavsetninger i skadebransjer.

Bufferkapital

Bufferkapital består av kursreguleringsfond, tilleggsavsetninger og vilkorad återbäring.

SKADEFORSIKRING

F.E.R

Forkortelse for begrepet for egen regning, det vil si før tillegg/fradrag for reassurans.

FORSIKRINGSMESSIGE

AVSETNINGER SKADEFORSIKRING

For nærmere beskrivelse av forsikringsmessige -avsetninger og periodisering av premier og erstatninger se note 1 regnskapsprinsipper side 67.

FORSIKRINGSTEKNISK RESULTAT

Premieinntekt fratrukket skade- og driftskostnader.

KOSTNADSPROSENT

Driftskostnader i prosent av opptjent premie.

SKADEPROSENT

Inntrufne skader i prosent av opptjent premie.

COMBINED RATIO

Summen av kostnadsprosent og skadeprosent.

BANK

ANNUITETSLÅN

Ved annuitetslån er summen av renter og avdrag (terminbeløp) konstant gjennom hele tilbakebetalingsperioden.

EFFEKTIV RENTE

Den rente man får når de samlede lånekostnader omregnes til etterskuddsrente per år. For å komme frem til den effektive renten må man ta hensyn til om renten betales forskuddsvis eller etterskuddsvis, antall terminer per år, samt provisjoner og gebyrer.

REALRENTE

Forrentning etter å ha tatt hensyn til faktisk eller forventet inflasjon. Uttrykkes gjerne som den nominelle renten fratrukket prisstigningstakten.

NETTO RENTEINNTEKTER

Totale renteinntekter minus totale rentekostnader. Oppgis ofte i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital.

SERIELÅN

Et serielån er et lån hvor avdragene er like store i hele tilbakebetalingsperioden. Låntaker betaler faste avdrag og synkende rentebeløp for hver termin, det vil si at det periodiske nedbetalingsbeløpet synker gjennom hele låneperioden hvis renten er fast.

FINANSIELLE DERIVATER

Finansielle derivater omfatter et vidt spekter av instrumenter hvor verdier og verdiutvikling er avledet av aksjer, obligasjoner, valuta eller andre tradisjonelle finansielle instrumenter. I forhold til tradisjonelle instrumenter som aksjer og obligasjoner innebærer derivater mindre kapitalbinding og brukes som et fleksibelt og kostnads effektivt supplement til tradisjonelle finansielle instrumenter i kapitalforvaltningen. Finansielle derivater kan brukes både til sikring av uønsket finansiell risiko og som et alternativ til tradisjonelle instrumenter for å ta ønsket risiko.

AKSJEOPSJONER

Kjøp av aksjeopsjoner innebærer ensidige rettigheter til kjøp eller salg av aksjer til en fast kurs. Aksjeopsjoner kan også være knyttet til aksjeindekser i stedet for enkeltaksjer. Salg av aksjeopsjoner innebærer tilsvarende ensidige forpliktelser. I hovedsak benyttes børssomsatte og clearede opsjoner.

AKSJEFUTURES

(AKSJEINDEKS FUTURES)

Aksjefutures kan være knyttet til enkeltaksjer, men er normalt knyttet til aksjeindekser. Aksjefutures er standardiserte terminavtaler som er børsnotert og gjenstand for clearing. Gevinster og tap beregnes daglig, og gjøres opp påfølgende dag.

BASISSWAPPER

(CROSS CURRENCY SWAPS)

Basisswapper innebærer avtaler om bytte av hovedstol og rentebetingelser mellom ulike valuta. Ved avtalenes utløp byttes hovedstol

tilbake til opprinnelig valuta. Basisswapper brukes blant annet for å sikre avkastning i en konkret valuta samt sikre valutaeksponering.

FREMtidig RENTEAVTALER (FRA)

Fremtidige renteavtaler (FRA) innebærer avtaler om å betale eller motta forskjellen mellom en fast avtalt rente og en fremtidig rente på et fastsatt beløp for en bestemt periode frem i tid. Denne differansen gjøres opp i begynnelsen av den fremtidige perioden. FRA er spesielt velegnet til styring av kortsiktig renterisiko.

RENTEFUTURES

Rentefutures er knyttet til statsobligasjoner eller kortsiktige referanserenter. Rentefutures er standardiserte terminavtaler og er gjenstand for børsnotering og clearing. Gevinster og tap beregnes daglig og gjøres opp påfølgende dag.

RENTESWAPPER/ASSETSWAPPER

Renteswapper/assetswapper innebærer en tidsbegrenset avtale om bytte av rentebetingelser mellom to parter. Normalt er det tale om bytte av fast rente mot flytende rente. Instrumentet brukes for å styre eller endre renterisiko.

RENTEOPSJONER

Renteopsjoner kan være knyttet til pengemarkedsrenter eller obligasjoner. Kjøp av renteopsjoner knyttet til obligasjoner (også kalt for obligasjonsopsjoner) innebærer ensidige rettigheter til kjøp eller salg av obligasjoner til avtalte kurser. Renteopsjoner kan brukes som et fleksibelt instrument for styring av både kortsiktig og langsiktig renterisiko.

VALUTATERMINER/VALUTASWAPPER

Valutaterminer/valutaswapper innebærer avtaler om fremtidig kjøp og salg av valuta til forhåndsbestemte kurser. Instrumentene brukes i hovedsak til å valutasikre verdipapirbeholdninger, bankbeholdninger, ansvarlig lån og forsikringsmessige avsetninger i valuta. Spotforretninger inkluderes også i disse instrumentene.

Oversikt over selskapene i Storebrand-konsernet

	Organisasjonsnummer	Eierandel
STOREBRAND ASA	916 300 484	
STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS	958 995 369	100,0 %
Storebrand Holding AB	556734-9815	100,0 %
SPP Konsult AB	556045-7581	100,0 %
SPP Spar AB	556892-4830	100,0 %
SPP Pension & Försäkring AB	556401-8599	100,0 %
SPP Fastigheter AB	556801-1802	100,0 %
SPP Hyresförvaltning	556883-1340	100,0 %
SPP Varumärkes AB	556594-9517	100,0 %
Storebrand Eiendomsfond Invest AS	995 871 424	100,0 %
Storebrand Eiendom Trygg AS	876 734 702	100,0 %
Storebrand Eiendom Vekst AS	916 268 416	100,0 %
Storebrand Eiendom Utvikling AS	990 653 402	100,0 %
Storebrand Finansiell Rådgivning AS	989 150 200	100,0 %
Aktuar Systemer AS	968 345 540	100,0 %
Storebrand Pensjonstjenester AS	931 936 492	100,0 %
Foran Real Estate, SIA ²		97,1 %
AS Værdalsbruket ¹	920 082 165	74,9 %
Norsk Pensjon AS	890 050 212	25,0 %
Benco Insurance Holding BV	34331716	89,6 %
Euroben Life & Pension Ltd		100,0 %
Nordben Life & Pension Insurance Co. Ltd		100,0 %
STOREBRAND BANK ASA	953 299 216	100,0 %
Storebrand Boligkreditt AS	990 645 515	100,0 %
Bjørndalen Panorama AS	991 742 565	100,0 %
Ring Eiendomsmegling AS	987 227 575	100,0 %
MPV7 Holding AS	915 863 000	100,0 %
STOREBRAND ASSET MANAGEMENT AS	930 208 868	100,0 %
Storebrand Luxembourg S.A		99,8 %
SPP Fonder AB	556397-8922	100,0 %
Storebrand Fastigheter AB	556801-1802	100,0 %
STOREBRAND BALTIC UAB	330 661 912	100,0 %
Evoco UAB		50,0 %
STOREBRAND FORSIKRING AS	930 553 506	100,0 %
STOREBRAND HELSEFORSIKRING AS	980 126 196	50,0 %

1) Storebrand ASA eier 25,1 prosent og total eierandel for Storebrand er 100 prosent av AS Værdalsbruket.

2) SPP Pension & Försäkring AB eier 29,4 prosent og Storebrand Livsforsikring AS eier 67,7 prosent av Foran Real Estate IA.

Hovedkontor:
Professor Kohts vei 9
Postboks 500, 1327 Lysaker
Telefon 08880
storebrand.no

